

FGH 4787

Innes
Collection

WARBURG

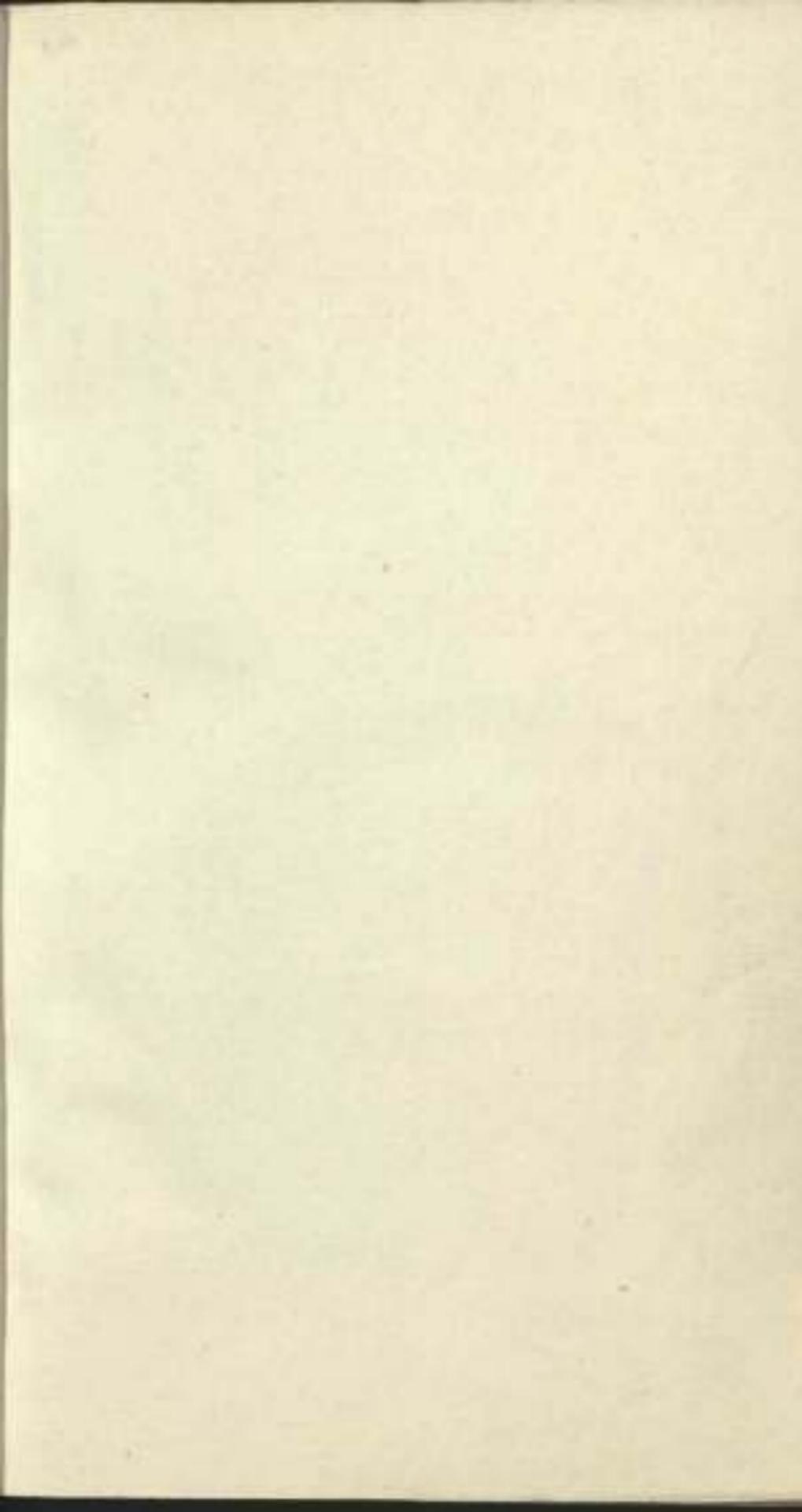

18 0262975 6

Ex Libris Michael Innes

UNIVERSITY OF LONDON
WARBURG INSTITUTE

PRETIOSA MARGARITA
NOVELLA DE THESAVRO, F
AC PRETIOSISSIMO
PHILOSOPHORVM
LAPIDE.

4787
Artis huius diuinæ Typus, & Methodus: Collectanea ex Arnaldo, Rhaymundo, Rhasi, Alberto, & Michaele Scoto; per Ianum Lacinium Calabrum nunc primum, cum lucisplorissimo indice, in lucem edita.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS, M D LVII.

ТІЛЯГАДАСТ АСОІТЕЯ
СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ
СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ
СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ
СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ

СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ
СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ
СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ
СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ
СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ

СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ

СОНЧЕНОВАЛІСТ АСОІТЕЯ

PIERIVS ROSEVS CANDIDO
LECTORI.

Hoc opus humano tristem de corpore morbum
propellit, bilis quem male sana parit:
Seruariq; docet pulchro cum flore iuuentam;
Et seni placidos usque uidere dies.
Si quis iussa ferat düs adspirantibus; omnem,
Quam simulabit, ouans pauperiem fugiet;
Hic latitans miseris poterit succurrere egenis,
Et supplex magno reddere nota iohi.

I D E M.

Pyo lucro duri qui iam subiere laboris
Omne genus, Calaber hosce valere iubet.
Auriferum cernis studium? mirabere. librum
Hunc qui non habeat, nil habuisse pater.

HIPPOLYTI EANTOTII DELEHICI
PER VSINI HENDECA-
SYLLABON.

Arus diuina malis diu magistris
Indignam male passa seruitutem
Cæcis delitui gemens tenebris.
Ad claros studus uiros, & usu
Illustres redeo gradu citato
Tandem suppetias petens, opemq;
Cunctantur miseri. misertus unus
Afflictæ lacrymas, uicem dolensq;
Et sordes, habitumq; non herilem
Ornatū decorat graui Lacinus.
Monstrat, omnibus afferens micantem.
Lucem, quid ualeat meæ potentis A
Naturæ studium. meo Therapo
Quale iudicium, eruditio nem
Donarim, poteris uidere lector.
Iu, quod Gebber habet, bonus, quod ipse
Huc spectans tot habet libris Rhamundus,
Descriptum Methodo breui reponit.
Magno mehercule dignus est honore,
Quo doctore uitum per ora minor.

IANVS LACINIVS CALABER PSY-
CHRONEVS MINORITA LE-
CTORI SALVTEM.

V M oppositorum lector optime (philosopho teste) eadem sit disciplina , & ipsa iuxta se posita magis elucescunt . Ideo non tam laudabilem profecto ; atque expetēdam esse liberalitatis virtutem , quam turpe , atque execrandum esse avaritiae crimen . quod hinc facile percipi potest . Nam quemadmodum eos , qui se non tam sibi , quam patriæ & amicis omnibus in lucē editos esse existimāt , quique etiam non modo curam omnem atque industriam , acerutetiam uniuersas facultates , ad publicam bonorum utilitatēm conferunt , omni penitus laude dignissimos facile censimus . Ita q̄i qui propter insolentiam quandam , & immoderatam habendi cupiditatem torius interim iustitiae , atque humanitatis immemores , conditis thesauris , sibi tantum student , suasq; res tantum agunt , tam sunt inhumani & immanes atque harpyis similes , ut infamiae notas subire & in omnium hominum sermonem , ac iacuperationem uenire meritō soleant . atque iidem , qui uel partis diuitiis , uel inuentis opibus ita submerguntur , ut non tantum iis quibus maxime predeesse debent , ea non communicent , uerum buffonibus quam simillimi , nec sibi ipsis satis unquam sunt commodo . vnde hoc execrabile uitium , quanto magis est contra natu- ram boni generisq; humani societatem , eo fortius liberalita- tem esse optimam arbitramur . Quo fit ut cum ex Gallia Cisalpina Patauium redierim illa doctissimi viri Boni Ferraiensis quæstio luculentissima , de alchimia possibilitate atq;

ueritate mihi se obtulerit, in qua adeo docte & exquisite,
ita subtiliter, copiose & accurate disputatum est, ut nihil
quod ad eam rem pertineat derelictum, nihil indiscutsum,
nihil non plene satis probatum offendas, quod tandem nulli,
nulli ex omni numero fecere priores. Haec siquidem discepta-
tio, non solum illis, qui huiusmodi studij genere delectan-
tur, erit (iudicio meo) non iniucunda, nec ingrata. Ve-
rum etiam illis qui huic scientiae & arti continue aduersari
solent, & auro gemmisq; longe pretiosior existimabitur.
Merito igitur in idem curritu crimen, (quod à me longe sem-
per absuit) incidisset, si aut diutius clavis imae huic rei tene-
bras obduci permitterem, aut nostri temporis philosophos,
(si qui sunt, qui per pauci tamen sunt) tam excellentis inge-
nij indole, & doctrina, non sine magna illorum incommo-
do, ac denique disciplinarum omnium genere spoliatos atque
erbatos, & quo animo ferrem. Itaque ne ab his, qui huius-
modi doctrine studium & opera dicarunt, illiberalis sine
inhumanus iure haberi possim: sed potius quantum in me est
non solum mihi, sed etiam aliis prodesse valorem, collecta-
nea quædam ex Raymudo Lullo, ex Arnaldo de Villa Nova,
ex Michaeli Scoto & Rhasti, Dino Alberto & alijs huiusc
classis & multarum lectionum viris, una cum Bono Ferratiensi
in publicum ire & ad communem utilitatem nunc in
lucem mittenda curavi. In quibus quidem nihil quod non
egregie eruditum, non excellens, non absolutum sit offendes.
Etenim tanta est horum philosophorum (præsertim & boni
Ferratiensis) rerum cognitio. Tam incredibilis rerum copia
ac diuina propemodum dicendi uis, ut bonum ipsum omnibus
alijs præponendum & longe principem non dubitauerim.
Nullum denique satis admiraturum putem, cum quis cum
legerit senseritq; aureum illud philosophiae flumen effundere.

Nā si occultos atque abditos philosophorum sensus conetur explicare: quis hoc homine subtilior ē sine huius profundissimae disciplinæ uelit rationes reddere, & illius ueritatem accuratissime demonstrare, quis illo doctior ē: quis clarior ē: quis denique præstantior erit ē: unde nō sine rationis causa in frontispicio titulus sit affixus. Pretiosa Margarita nouella. Et uere nouas ac preciosas fert Margaritas, non obscuras, non ambagibus denigratas, ut aliorum ferè omnium, huius tam eminentis scientie & superexcellentis philosophiae partem, facile erit uidere monumenta scriptorum: qui adeo obscure & tenebre illum pinxerunt, ut nullus aliquando comprehensurus ea penitus uideretur. At non illas sequuntur est bonus noscet sed ita doce, ornate, & splendide, in doctrina Peripatetica & Averroica, necnon in terminis netissimis, non modo possibilitem & ueritatem, sed eius necessitatem, studiosis omnibus, demonstratione propter quid & potissima demonstrauerit. Cuius ipse rationes & opera non sine magno labore in unum collegi, & quoad potius, elucidavi, purgaui, auxi. & in optatum candorem redigi. Optarem meam hanc diligentiam, seu potius curiositatem, non fore studiosis inanem, aut doctis ingratam. Sed qua pietate fortuna quadam, seu fato quedam impellente erga studiosos omnes sumus, eadem nunc & charitate tenebris eruta opera, quæ diu lucem optarent, laeto uultu suscipe, hylarem piumq; restitutorum complectere sinnuq; tuo fone. Cui pro tanto munere immortales agere gratias ne desinas. Tibi igitur persue sum uelim, ut die noctuq; in ipsius lectione uerteris. Quod si opus gratum fore cognouero, cumprimum aliquid oculi nactus fuero Methodum in omnes libros diuini Rhaymundi Lulli expedita. Vale.

Celloquium nuncupatorium. interloquatores

Bonus & Lacinus.

Eonus.

ONS V E R V N T omnes mi Laci-
ni qui in variis literarum studiis praeclarum
aliquid & memoratu dignum ediderunt uel
editum instaurarunt, purgarunt uel auxe-
runt, illud ad communem studiosorum uti-
litatem in lucem dare, ut id posteris optime humanis actum
sit usibus. cum tu igitur labores meos una cum bonis
auctoribus collegaris, locupletauerisq; : ne permittas oratione
sic perpetuo sub puluere delitescam, sed da operam ut meis
& amicorum omnium uictus precibus in publicum una
cum Arnaldo, Rhaymundo, atque aliis exeam. ut do-
ctis omnibus nunc pateat quanta lux omnibus auctoribus
auctoribus sit addita, quantusq; splendor illis accesserit.

Lacinus. Quanquam multæ fuerint auctoritatis antiqui,
multæq; doctrinæ, fateor tamē nihil esse tam ornatum quod
expoliri non possit & nihil tam plenum quod incrementum
recipere non ualeat: sed quia ab eruditissimis hominibus no-
bis præmonstratum atq; seruatum est, Argumentum quod
libet recte dicari pontificibus aut principibus, uel illi potissimum
offerre, à cuius benignitate laborum suorum cumulatissimam
mercedem uel degendæ uitæ leuemen aliquod sperant. Deli-
ge quem uis cui te in munus offeram, uel sub eius nomi-
ne tutum hoc opus exire ualent. **Bonus.** Solent nonnulli quod
tu narras seruare, existimantes eorum opera summo haberi
in precio si Pontificibus aut Regibus fuerint dicata: aliqui ne-
ro metuentes erga nuper suos naros libros quotundā insolentiam
morositatem, qui priusquam degusent rei ciunt & aspernatur,

præfigunt hi in frontispicio sui uoluminis summorum principum elati supercilij titulum, sperantes ab illis hoc istud saltem impetrare ne male conciliati hi dimittent, ne fastidiant, ne confundant, ne deniq; aspernitur antequam legerint: qui plane mihi non tam largiri uidentur quæ sperata cū ipsis quadam magna cōmutatione astute, calideq; mercari, præsertim cū nec ipsis lateat eos quibus dicauerint nusqui uisuros aut lecturos. Nulla igitur ex parte hæc tam uulgata consuetudo mihi aliquido persuadere potuit, ut me principibus, aut pontificibus quanis ex causa nuncupares. Lacinus. Existimo, quod sine rati præsidio, insolentiam inuidorum, auarorum blasphemias, sciolorum risus, mercatorum calumnias, & deinde illorum omnium maledicentiam, qui sibi ipsis tantum sapiunt, ut cunctis, quæ ipsi non probauerint nasum & os contorquerat, nitare minime peteris. Et sic maleuolorum omnium aculeos perhorrescens cymerius sub umbris perpetuo diletesces. Bonus. Hoc quæ so tu ne cures, latranti enim canes pro natura & consuetudine sue, & tunc latrare desinent cū desinent uiuere. Quid quæ so latratus istorum cuiquā obesse poterit? nōne uulgatissimum semper fuit improbos homines uiris probis uel propter inuidiam uel propter dissimilitudinem solere latrare? Et tamen ille probus semper habitus est, quæ peruersi maxime imprebauerint. Ego certe ab inquis quibus uis uerbis mallem quam re ipsa uituperari. Nō igitur est errandum quid nobis homunculi sed quid uiri probi, neque tantum quid uiri, sed quid ueritas ipsi loquatur. La. Si te alieni magno principi die cuero cessabunt forte oblique ac latrare. Eo. præstare siquidem laboras, si credis quanis auctoritate perditos istos loquaces emendare, qui si Deo, ueneno suo ore nō parcent, quo nā pacto nobis parcent? Noli quæ so tu ad tam

leuissimam vulgaris susurri auaram, à bono tuo proposito de-
sistere. Laci. Quis scit si recipiemus ab illis nostrorum labo-
rem mercedem, & erunt nobis degendæ uitæ leuamē? Bo.
Ita p̄sitauit Aurelius Augurellus cū suā chrysopeiam Leoni
decimo pontifici maximo dicauit ab eo (munifico quidem ac
liberali) aliquod ingens munus expectans . at is Augurello
ex uiridi serico marsupium dono dedit: qui color sp̄em uulgo
futuram indicat. Lacinius . Perbelle, sciteq; fecit pontifex,
nam si philosophorum lapidē fecerat Augurellus , alienis nō
indigebat opibus , quando ipse omnium esset ditissimus . sed
mi Bone; qui diues est, amicis etiam indigeat oportet, igitur
mihi obtemperes uelim, ut illis saltem quorum beneficijs ad-
stringor , tali munere impertiam . sunt etenim multi quibus
non modo mea omnia, uerum memetipsum debere cognosco,
quo excellentissimo munere ipsiis longe carissimus ero . Bonus,
Falleris me hercle, nam si tu , quempiam in hoc negotio pu-
blice uocare pr̄esumpseris , eundem tibi ex amico inimicum
comparabis . Nunc ne nosti eos omnes , qui hodie huiusmodi
artem exercent cauere ne aliquo modo innotescant? Laci.
Heu. prophanam igitur facis artem? Bonus. Idiotæ isti cum
sint, idiotarum habent opinionem, sed ars ipsa sancta est, &
quam non nisi puros ac sanctos homines habere licet. nam u-
diui Thomæ utar sententia, Ars ista uel reperit hominem san-
ctum , aut reddet eius inuentio sanctum . Laci. Non sic
aiunt moderni nostri , sed dicunt non tantum religiosos om-
nes : uerum nec uiros probos illa decere. Bonus. Et tu quo-
que horum vulgarium sequeris uocem atque opinionē? Laci.
vulgarium? optarem siquidem, sed ut video, communis &
fere omnium est sententia. Bonus. Insanit me hercle, &
mihi hæc tua contentio bilem excitat (nisi de sophistis fiat ser-

mo apud eos (qui quidem non alchimici philosophi censendi sunt , sed fures atq; latrones : qua propter vulgus iners atque ignarus alchumistæ nomen , perditis istis simul atq; philosophis confundit , qui sicut distat lux à tenebris , uerum à falso , Deus ipse a' immoⁿna , bonum a' malo , sic isti inter se minime cibarent et ueluti cacodæmon spiritus angeli nomen adhuc retinens , nihil cū beatissillis spiritibus , commune possideret in re , nisi forte nomen , sic itidem isti empyrici sophistæ , falso sibi nomen usurpant , qui quidem suis latrocinij artem hanc sanctissimam fecere fabulam uulgi . Nam uera et nū quā satis laudata , alchimisticæ transmutationis operatio maleficiis istis nullo pacto conuenire potest . sed iustantur , qui semper uiri probi ac deo dicati habiti sunt . Nonne antiquo illo seculo sanctus fuit Hermes ille ter maximus (ut feretur) artis huius inuentor ? sed prætereo antiquos omnes , quia uix sufficeret dies si omnes memorare uelim , sed hos tantū recentiores theologos in mediū adducā . Ioannem scilicet Damascenū in primis uirum religiosum ac sanctum , necnon & theologum insignem , Albertum cognomento magnum , Dihum Thomam , qui quantum doctrina et sanctitate claruerūt , ostensione non indigent . uide adhuc & Rogerium Bacconitanum , Haymonem , Raymundum Gottifredum theologos excellentissimos . Ioannem Ticinensem episcopum reverendissimum , Garsianum Cardinalem & alios quos vincentius historicus inter alchimicæ autores enumerat . Fratrem Helyam , fratrem Guilielmum , Ricardum , Petrum de illico , Moricenum & quamplures alios claustrales atque theologos egregios , quos ne tibi sim tædio silentio innoluim , horum enim opera & labores in hac arte latissime patent . Quid de vincentio historico , uiro religioso & undique doctissimo referam ? qui non dubitauit in

suo speculo naturali , inter autores huius artis Diuum etiam
Iohannem euangelistam annumerare , ea de causa fortassis ,
quod scientia haec penitus esse diuina , & Diuum ipse aposto-
lus coram Cratone philosopho duobus illis adolescentibus (quae
cuncta pro Christi amore pauperibus erogauerant) gemen-
tibus atque suspirantibus , quod se in uili pallio cernerent eg-
res , & seruos suos uiderent potentissimos atq; fulgentes . Cu
ceptarent erogatas dinitias recuperare , iussit apostolus reclusas
uirgulas in singulis fascibus & minutos lapides ex litore
maris sibi affirri & inuocata trinitate illas in purissimum sa-
rum , hos uero in preciosas gemmas conuertit . sed id (indi-
cio meo) nullo pacto arti huic quanquam diuinæ , sed so-
lum diuino tribuitur miraculo . Eo quod materiam sumpsi
apostolus nonnum disparem arti : & licet propriam sumpsi-
set materiam , una ramen actio (ut dicetur infra) non fa-
cit autorem . Quid de Rhaymundo Lullo cuius uita atq; in-
genium omnibus est admiratio ? quippe qui contra Arnaldū
de Villa noua , artis huius impossibilitatem ualidissimis ratio-
nibus demonstrare conatus est : at posteaquam non rationibus
sed experientia , artis ueritatem ostendit Arnaldus , cepit illa
postea toto suo cenatu timare , qua non medico cum labore
inuenta , optans incredulis eius ueritatem aperire , quingentis
fere uoluminibus illam demonstrauit . quibus adiecit illud no-
tissimum & omni admiratione dignum , de lapidibus pre-
ciosis , quos uidelicet ex iisdem metallorum principiis , com-
ponere iussit , quo opere ipsa eum stupet natura . Nec hoc
ipse contentus ut metalli cuncta in aurum mutaret , sed ip-
sum etiam aurum contra naturæ ordinem fecit in plumbi
substantiam atque naturam retrocedere . Audi quæso aliud ,
quod uix humano percipitur intellectu , ut in eodem metalli

frusto atq; virgula una scorsum conficeret aurum, argētum,
æs, plumbum, ferrum atq; stannum. sunt ne ista utilia? sunt
ne risu digna? Laci. Nullus profectio nisi male senus & el-
leboris indigens tuam hanc inficiet sententiam. Bonus. Ca-
ue igitur ne tu in vulgarē hanc atque temerariam uenias
opinionem. Laci. Quam? Bonus. Quod non deceat sci-
licet religiosos scientiam hanc diuinam scire, nec similiter il-
lam exercere: si decuit Paulum funes texere, & Lucam pin-
gere, Petrum & Iohannem pescari. Itaq; & oēs Apostoli cœ-
lestium rerum meditatione fatigati, cū ab euangelij prædica-
tione cessassent, manibus semper aliquid sunt operati. Et nūc
non decebit religiosos concessum sibi otium uertere in nego-
tium? Nonne religiosius est aliquid agere quam nihil agere?
Laci. Quid ad hæc referam non video, nam eos in testes ad
ducis quibus refragari non licet, & eos quoq; qui non tan-
tum doctrina atq; sapientis orbem illustrarunt, ueruetiam
omnis iustitiae, fidei, innocentiae, religionis et sanctitatis spe-
culum fuerunt: qui etiam sicut stellæ cœlum, sic isti oēs mun-
dum illustrarunt. Bonus. Quid igitur tamen timeres quid' ue-
differs opus tam præclarum sine nuncupatione aliqua in lucē-
dare? Laci. Timeo ne per me ista uulgo aperiūora siant.
quandoquidem ab antiquis omnibus nobis præceptum est, ne
sanctum hoc negotium decur impiis atq; prophani. Bonus.
Recle hoc præceptum est antiquis nolentibus impios locuple-
tari, ne à uis iustitiae & à recto fine auerteretur; ne igitur
improbi dinitiis affluentes multorum essent causa malorum,
hoc archanum illis cœlatum esse uoluerunt. Nunc autem
quando per Dei uerbum altera nobis data est lex, ad bene-
beatęq; uiuendum dinitiæ obesse minime possunt, modo illis
affluentiibus (ut recle ait sapiens) cor non apponatur. ha-

bent nāq; christiani omnes quacumq; ex licita atq; honesta
causa aurum, non ut seruent illud, sed ut habeant unde egi-
nis omnibus succurrere possint. Laci. Cur igitur nostri an-
tiquorum uestigia sequentes id idem nobis præcipiunt affir-
mantes ex eius publicatione, mundi ruinam fore nenturam?
Memini etiam me legisse apud Ioannem de rupe fissâ uirum
theologum, talia præcipientem: Cauete (inquit) omnes in
quorum manibus hæc nostra peruererint, ne illa quæso, ad
manus perueniant infidelium, quia fides rueret Iesu Christi.
Bonus. Ah, ah, ah. Liceat quæso nunc contra hos insensatos
sic exclamare: O, lane à tergo quem nulla eiconia pinsit, ob-
dementes miseri, Indiget ne Iesu Christi Dei fides, auro &
gemmae? Indiget armis? quandoquidem pertela per ignes,
toto aduersante mundo, eoq; magis incrementū recipit, que
magis impugnatur. sed hos quæso mittamus homines (ut pro-
nunc ita loqui liceat) testiculatos magis quam cordatos. Nōne
palam est eos contra domini præceptum agere, qui docuit, &
gratis accepimus gratis etiam dare? Dicant isti obsecro, quid
utilitatis afferat hominū generi abscondita sapientia? Quid
gemmae reconditæ? Quid in uisus defossusque thesaurus? Et
quid tandem lucernæ esset usus? quod commodum? quæ utili-
tas? si sub modio & non super candelabrum collocetur: quæ
admodum à Christo seruatore proditum. est sed ij credo ex in-
nata auaricia, non ex christiana pietate talentum domini suf-
fodiunt, cum id quod aiunt, ignavia potius quam pietas esse
uideatur. Laci. Non iipse quamplures, qui tantopere ti-
ment ne sui libri pateant & ita caute eos seruant, ut nec ipsi
quidem eos legant, cum sint ignari, nec alios legere, aut ui-
dere permittant, cū sint inuidi atq; maligni, arbitrantes in
illorum aperitione seu ostēsione, statim ex eis lapidem in pu-

blicum exire, & per uicos omnes atque plateas spaciari, saltareque. sunt etiam iij admodum auari, ut nec obolum quidem huic negotio aliquando exposuerint, & arbitrantur uelle iqq; lapidem illum philosophorum sibi tantum e caelo plui atq; donari. oportet quoq; scarabei isti uolare cum aquila & diei ac nocti philosophi. pro talibus igitur orandum existimo, ut de mentibus eorum dementiae & ex cordibus auaritiae nebulae expellantur. Bonus. viuam diuinæ bonitatis radius illorum mentibus illucesceret, sed in eis uulnus insanabile conspicio, ut curare tamen ueterem morbum, difficillimum sit & forsitan impossibile. O' si isti animaduertent Dei prouidentia, omnia (præsertim opus istud sanctissimum) regi gubernarique, non ita desiperent. Nonne uident miseri, eos omnes, qui & librorum copiam, pecuniam, doctrinam, famulatum & operatores habent, operantur laborantq; in his semper, & tamen proposito uacuos esse uidemus. Ne mireris amice, nam ad Deum ipsum sine Deo mortalis homo accedere non potest: sicut nec lumen sine luce oculus ipse uidere nequit, ita sine ipso largitore Deo, ad hoc tam grande atq; ineffabile donum suum qui quis peruenire minime ualeat. Ls. Quid queso nunc harpyæ istæ ad hæc respòdere poterunt? Bonus. Delirat miseri & ueluti sensu atque intellectu carentes, non uident quanta nobis omnibus ad hunc bestum & tardiu optatum lapide opponitur difficultas, adeo ut grande illum sisiphi saxum, per montis ardua sursum uoluere uideamus; & quando magis tam excelsi operis finem uidere credimus, tunc magis in ignorantia abissum labimur, quia pauci sunt quos equus amat Iuppiter, aut zalis rehicit ad æthera uirtus. Cum tamen hæc ipsa aderit, tunc nobis ipsis atque amicis omnibus percavimus, quibus iam derisui & loco habebamus. Lacinius.

O' facinus, quid audio, ut scientia hæc tam supernaturalis
& ars tam rara hodie apud multos illusio & deceptio uides-
tur? Bo. Nec mirum, quoniam cuenit, ut hoc deplorato se-
culo omnis generis homines & quidem ignauissimi, audeat
artis & scientie huins felicissimæ & altissimæ philoso-
phie latentes causas perquirere, arbitrantes lapidem illum
beatissimum è chartaceis, ambagibus ac deceptionibus idio-
tarum quorundam extorquere atq; furari. iſ ſiquidem ſunt
fabri, lanarij, lignarij & id genus hominum $\mu\lambda\alpha.\chi\theta.$
dantur cupientium ſine labore ditari. Laci. Non ne il-
le quærant ſimiluer & docti, nobiles, principes ac de-
nique reges? Bo. Quid tum? Noui ipſe quamplures, ſed
non ut par eſt eos scientiae huins prætantissimæ, ſed tantum
auri cupidos uidi, ita ut inter duros eſſe ſilices ex quibus au-
rum iſum excavatur, ſed duriorem illorū dices aurifamē.
& licet eos oēs cunctis in rebus naſutissimos indices, hac ta-
men in reñihil dices habere noſi, cū eos quandoq; uideas ſlo-
lidissimes chimeras credere ambiguāq; ac falſa, mania atq;
puerilia, pro ingenti nescio quo ſemper amplecti & nunc
huic peregrino, nunc uero illi, aures arrigunt, qui ampulloſi
& uans pollicitantes, quotidie in arsenicis, ſulphuribus, mē-
ſtruis & hiſ ſimilibus promptiſſimi audiſſimiq; inſcite atq;
inepte operantur, qui tandem hoc fine elauduntur, ut tem-
pus iſi conterant, aliosque conterere faciant, & ſic pro lapi-
de acquirendo pecuniam dilapidant, ac demum cū proposito
frustratos ſe eſſe censuſiant, conuentur quaſitæ longius her-
be in ualido fugiens argentum ſiſtere ſucco. La. O' tardas
adeo mentes affuetiſq; ſallū artificum uarioq; verum per in-
nia duellu pectora, quidnam conueniunt iſta metallis? ſed
hui quantum à proposito longe uagamur. Bo. Minime,

nam omnia quæ dicta sunt ad rem pertinent, ecce iam
rūa ope in lucem exeo, non Principum aut Regum digni-
tate protectus, sed ipsa tantum uirtute comite, antiquo
rum egyptiorum morem partim imitatus, qui cuncta
Mercurio dicabant, tanquam uirtutis ingenijq; ipsius au-
tori ac largitori: partim uero soli tanquam verum om-
nium ac generationis patri. Soli igitur et mercurio dicatū
esse uolo ex quorum fonte cuncta huic operi necessaria
proficiuntur. Nec non illis omnibus, qui uirtutem, &
quæcunque recta sunt, colunt; eos autem omnes qui tan-
tum salis habent, ut quæcunque ipsi non probauerint,
negligant atque dānent. Inspiciant quæso ipsi opus
diligenter, illis opus non autor ipse loquatur.

Nam cum autor in sui ipsius commendatio-

nem loquitur, male quidem agit, bene

uero cum opus ipsum loquitur. Va-

nus iudicio meo censendus est opi-

fex, qui ab alijs magis quam

ab ipso opere laudem expe-

ctat atque honorem.

Vale.

Metallorum in melius mutationum Typus, Methodusq; ,
per ianum Lacinium Therapū Calabrum nunc
tibi lector in lucem dantur .

R T I S generandi . M. uel Q. Non
nulla sunt principia quædam quæ sola
cognitione atque intellectu comprehen-
duntur , ut Chaos , Alteratio , Potens-
tia , Operatio , Generatio , & Digestio .

Quædam sensibilia tantum , ut unum uel materia pris-
ma , Corpus sive forma , Elementa , Perfectum ens , ne-
nunum informans , colores , fermentatio , separatio .
Quædam tum intellectui tum sensui patentia ut cœlum .

A. E X C H A O primū tanquā . E. tenebris exit idoneus ar-
tifex , seque inter hanc rudem , confusamq; & indigestam
elementorum molem , & principia reliqua ad. M. uel
Q. Incedentem cognoscit , quis ad per. B. C. D. perque
natura ipsa subsequentia primordia illuc perueniat .

B. M A T E R I A M accipimus , cum eam , ex qua agen-
te extrinsecus artifice oritur . D. Tum Metalla imperfe-
ctiora sub M. uel Q. immutanda item . C. & D. qua
patiuntur .

C. F O R M A uero est , ut artifex principijs his adminis-
trans , Et eadem considerate mouens . Est etiam id , quod
ipsi . M. uel Q. præstat , quo ipsa sint & existant , quo ne et
quodcumq; ex . T. S. V. Z. libuerit in . X. uel . Y. immutet .

D. C O E L V M est uis foeminea , à qua maris progenitus
recepit nutritur & crescit , quousq; in . M. uel Q. omni-
no mutetur .

E. E L E M E N T A proficiuntur de . B. in . D. & per . C.

F.G.H.I. permiscentur uicissim.

F. ALTERANT. C.in.D. & D.in.C. primum, deinde paulatim in uicem conuersa in. M. uel Q. feruntur. Est et F. potentia qua ipsius. D. est actus in quo et de quo: & quicum, & per quem, uisiones ipsi ab arte sunt & generantur.

G. MISCENTVR. C.cum.D.tatum quare illud Propterianum masculus & tota foemina coniugium.

H. DISSOLUTIONEM appellamus, cum iam in utrisque & C. & D. tanquam in hermafrodito concepsum est.

I. GENERATIONEM dicimus partim, qua ex.C. & D. fit. M. partim enim qua. Q. ex. M. & D. sed ita ut hec ipsa in uasco constituta a natura magis quam ab arte administrante proueniet.

K. COLORVM primus niger, qui ut primo, ita diffi-
cilius ceteris appareat ostenditq; concubuisse. D. cum. C. et concepisse. Et proculdubio optatum. M. uel. Q. oritur.
Candidus alter, quo. C. ad. M. & inde ad. Q.
sensim progrederit. Tertius croceus, per quem appareat
iam in unum cuncta constitui cepisse, quod semen in om-
ne. D. per minima quaeq; diffusum est. Quartus rubet,
qua. M. uel. Q. iam ortos manifestissime demonstrat.

L. DIGESTIO est qua, quod conceptione est, igne ex-
trinsecus mouente & opitulante, consequitur, ut ex. C.
& D. M. uel ex. M. & D. Q. perficiatur.

O. SEPARATIO est in his, que elementa appellan-
tur, que de. B. & item. D. orta, ab eisdem quoque se-
parantur.

P. OPERATIONEM intelligimus uel ea qui d. B.

et reliquis principijs in. M. uel. Q. generandum proté
ditur, uel quo ab. M. et. Q. in deputanda immutan
dāq; metallū, ac etiam continuo informanda prouenit.

M. P E R F E C T U M ens inter principia ideo commemo
ramus, quod tam et si id ipsum est quo ex. C.D. per. E.
F.G.H.I.K.L.Q.P. tendimus, forme tamen et efficiens
tis cause rationem habet, cum ea quae diminuta sunt ad
aqua rediret et perficit.

N. F E R M E N T A T I O est in. Q. ex. M. admirans
dus transitus, qua in re diuinus penè artifex necessaria fo
re. G.H.F.L.I.D. arbitratus cum. D.C. et. M. in. G. co
stituerit, continenter eadem lentissimo fovebit igne quo
ad per. H.F.L.I. in. K. peruenient, nullaq; in re opera mi
nore, sed eisdem ferè gradibus insistens conabitur, ut mul
to maiore et uirtute et quantitate quam. M. sit ipsum
perfectissimum. Q. uenenum oriatur. Quamobrem cū
seme! id diuinitus nobis concessum fuerit (nam aliun
de speret nemo) perpetuo hoc augeri poterit, non tantū
magnitudine sed in uirs quoq; excrescent infinitas. Nec
opus erit. M. iterū diuernis laboribus repeteret, quod ut
in humanis maximum quid uideri potest, ita ex his etiā
qui. M. composuerint, assequunti sunt pauci.

Q. E S T Itaq; uenenum informans, ex omni parte perfe
ctum, hoc est æquis elementis undiq; compositum. Qua
propter (ut dictū est) multo perfectius est quam. M. et
in uirtute excellens magis. nam preterquam q; bifariam
inficit et informat immutatq; sui ipsius speciem primam,
deinde in. x. uel. y. penè infinitū. Est etiam ægritudi
num hominum humanorum tum animi tum corporis effi
cax medicina, quippe qui perturbationes omnes expellat.

bonoq; uiros, hoc est , non alieni iniuidos efficiat similiter
et consuet . Corporeos autem humores si qua excesser-
int adaequet et constituerat. Imbecillemq; senectutem uas-
lentem inducat et confirmet.

FAC mixtionem cu una parte. X. et duodecim parti-
bus aquae nostrae et tere subtiliter, deinde ponas in uno uiri-
nali non nimis alto, et superpone alembich sicut decet, et
perluta bene totum urinale et alembich cu omnibus iun-
cturis usq; ad nasum alembich, et permitte bene siccari,
tunc pone super furnello , non cum cineribus sed super fer-
rum . itaq; totum urinale intret usque ad alembich , et
claude eum luto circu circa inter furnellum et urinale .
Tunc incende ignem. s. qualis tu scis, et ueniet per alembich
oleum simul cum aqua, et stabit supra aquam in co-
lore citrino . Et sic continua ignem donec tota aqua distil-
lauerit , tunc permitte infrigidari , et extrahe recipientem
et separa oleum ab aqua , et aperi urinale : et inuenies
corpus aliquantulum durum , totum tamen frangibile et
conteribile . Et si uis reitera distillationem, et fac per om-
nia ut supra dictum est , fruندendo super corpus eandem
aquam , uel aliam , et distilla , et non exhibe tantum
quantum prima uice , et tertia uice quasi nihil , et cor-
pus remanebit in puluere non bene nigro , quod calcina-
bis hoc modo . Si corpus erit una uncia , superfunde un-
cas tres Mercurij et tere simul , et fiet amalgama, sicut
butyrum . Tunc pone in scutella nitrea , et perluta eam
et parte exteriori , et ponas super tripode super leuem
ignem trium uel quatuor carbonum , et semper misce cum
baculo ligneo , et cane te , et ligas et nares , quia fu-
mus eius destrucet dentes . Et sic persevera miscendo do-

nec totus Mere. exiuenterit , & remanebit corpus subtilius
& magis nigrum , & hoc reiterata ter & erit corpus dis-
scontinuatum & nulde nigrum. Tunc recipe illud & po-
ne in buxiuncula , & superfunde tantum de oleo supradis-
tio quod madefiat & clauderet uas , & da ignem luminis
per tres dies & siccabitur , & terra incipiet aliquantulum
albescere : Tunc superfunde aliud oleum (ut prius) &
iterum cum eodem igne siccabitur & erit albior , & sic
tertio. Quarto autem erit in tanta albedine , q[uod] uideatur , uelle
uisum auferre , lucens sicut perlæ orientales perfectissimæ.
Deinde procede cum ære nostro , sale & gummi quæ sient
in uero. Ignis tamē temperatus non nocet , sed meltus in fino.

V E R V M cum operæ pre cium sit , quibus artibus
nō tantum cognitio sed aliud quoddam quo intelligatur pro-
positum in confiendo opere , rōne quandam quā præclicen
appellant prosequi tentemus : hanc est partem , ut subiectū
tantum materiæ patitur , aperire . Simplici itaque C. qua
druplicem. D. per. G. primū misceto & in uirreto uasco ,
ad id quā optime conflato cōponito , lentissimo dehinc ob-
litū glutine , os illi claudito , idq[ue] tenuissimo igni super im-
ponito & continua excoquito donec . C. per. H. in. F. &
item ad. I. peruenierit. Et signo tibi niger fuerit color , quē
tamen nō attramenta , sed potius punica mala præmatura
imitationem uidebis . quod cum intueberis scito. C. D. per. H.
F. I. & P. expatiari , interq[ue] C. & D. indissolubile foedus
conflatum inuicemq[ue] eosdē in seipso conuersos , calore uero
eodem extrinsecus cōtinuante. C. D. in. L. & I. ingressi ad
M. usque per. K. contendent . Quandoquidē color ille ni-
ger (nescio quo pacto) paulatim uertitur in candorem ,
De hinc in. K. croceū . postremo in pretiosissimum ruborem :

quo habito ab. H. hoc est à nigricante colore , adhuc usque terminum dies omnes dinumerato , eorumq; summam duplato: tantudemq; etiam. M. ipsum iam ortū uiuatiore igne suaniter fuisse: quem recluso post hoc uase reverenter accipio , & à sordibus siquae fuerint mundato , ac cum eundem iterum paulo uehementiore in igne totos sex dies habueris , diligenter tibi & amicis in usum seruato , bis mille etenim partes in propriam uirtutem naturamq; mutabit .

C V M uero ex. M. faciendum . Q. curabis uncijs tribus. D. & uni. C. dragmā. M. adiungito , totumq; in igne temperatissimo dies triginta excoquito , & per. K. transito , donec perfectum. Q. uideris rotundum & rubentem . Vel si ad lunam fuerit : Metallico candore in seculo. Differunt nāq; ita. X. ut. M. rubens & candidus , & uterq;. Q. inuicem dissimilant . Albicantis etenim. M. primus , uiridis rubore inspersus extabit . Secundus crocus nonnihil è splendide rubens . Tertius nivens & metallicus candor , qui ter mille parat . S. et. T. Z. uero ad quinq; millia in suā ipsius speciem & uirtutem mutabit . gignetq; (si tibi id uidebitur) ex se quoq; ualentissimum. Q. Quibus adeptis & perfectis artificum omnium te maximum putato , Deoq; maximo & optimo gratias ubiq; & semper habeto . En tibi munusculū praestantissime lector , quod quādū non falsum dictum sit futura etas uiderit .

S PLUMBVM.

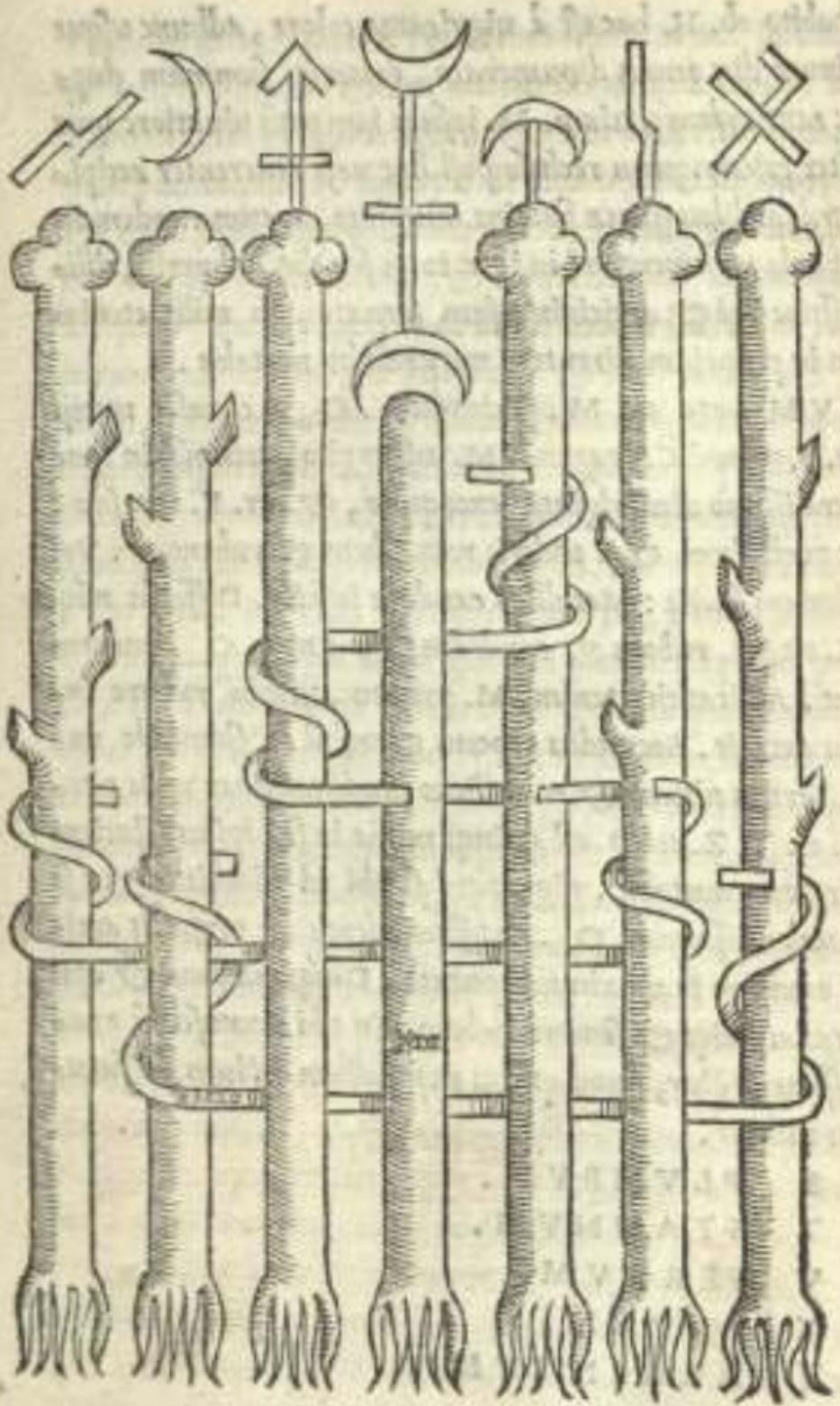
T STANNVM.

V FERRVM.

X AVRVM.

Y ARGENTVM.

Z AES.

PIN X I M V S compositionem arborum nemoris ins-
mul, modo dicamus naturam earum unam post aliam se-
cundum posse nostrum, & primo incipiens ab arbore cito-
ius frons dictae basis arboris tantummodo super corticem cir-
cursonabat, & hoc de purgando ut hic.

Calidum siccum rubrum sicut igneum.

Frigidum humidum sicut nigrum sive plumbum.

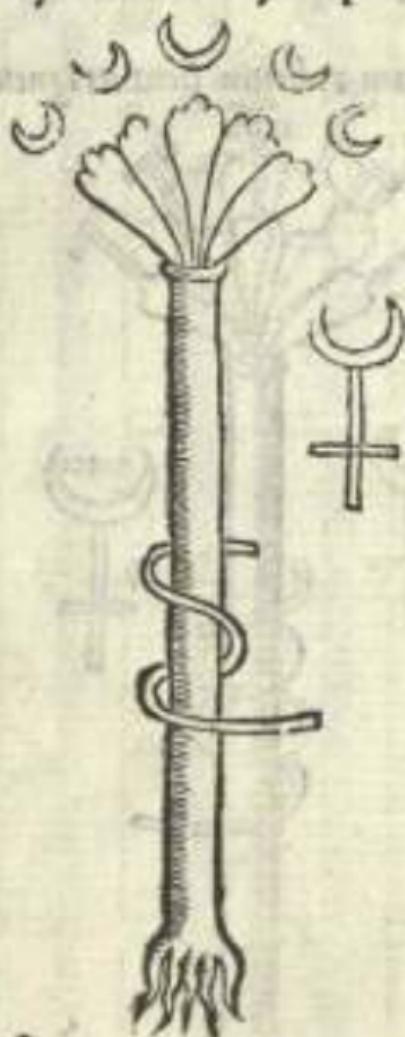
Calidum humidum cracum.

Frigidum humidum sicut argenteum nigrum.

H A E C est arbor cui corrosis frondibus basis arboris ins
erabat semper &c.

Factum siccum album sicut plumbum.

Factum humidum nigrum sicut argentum nigrum.

Calidum siccum sicut as ignem.

Calidum humidum croceum sicut aurum sanguineum.

HAE C arbor est cui corrosis frondibus basi arboris ins
trabat super lignum .

Calidum siccum tubeum .

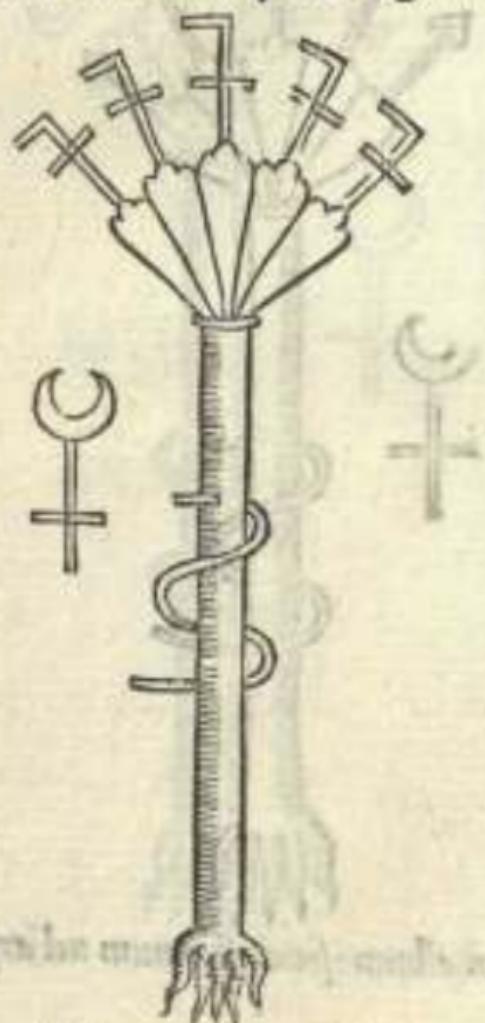
Calidum siccum magnum fumum plenum .

Calidum humidum crocum sicut akrum sanguinem .

Facuum humidum album sicut stannum vel argentum nigrum .

HAE C est arbor prima dextre partis cuius cortex est corroso & magnum quid de ligno & extremitas frôdis basis arboris intrabat per medium eius paruum quid eminebat ad aliam partem.

Factum humidum sicut argentum.

Factum siccum nigrum sicut argenteum terrum.

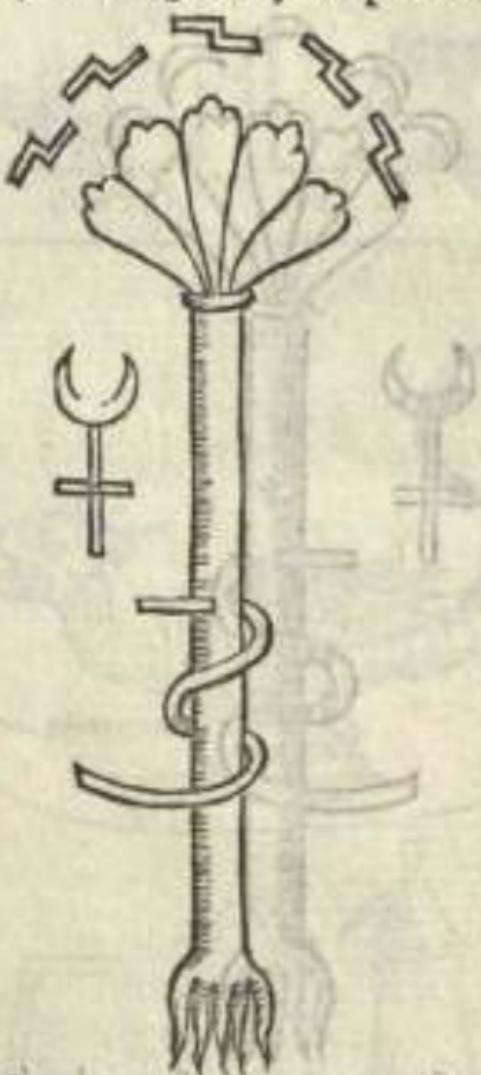
Calidum & humidum crocum sicut aurum ignem.

Calidum & siccum rubeum sicut aë igneum.

H A E C arbor secunda eius cortex est corrosa & magnum quid de ligno & extremitas frondis basim arboris intrabat per medium eius & parum quid emittebat ad aliam partem.

Factum siccum nigrum sicut plumbum.

Factum humidum album sicut argenteum nigrum.

Siccum rubrum sicut et lignum.

Calidum humidum cyaneum sicut aurum sanguineum.

HAE C est arbor tertia, cuius cortex est corrosa & magna quid deligno & extremitas frondis basis arboris intrabat per medium eius, & parum quid eminbat ad aliam partem.

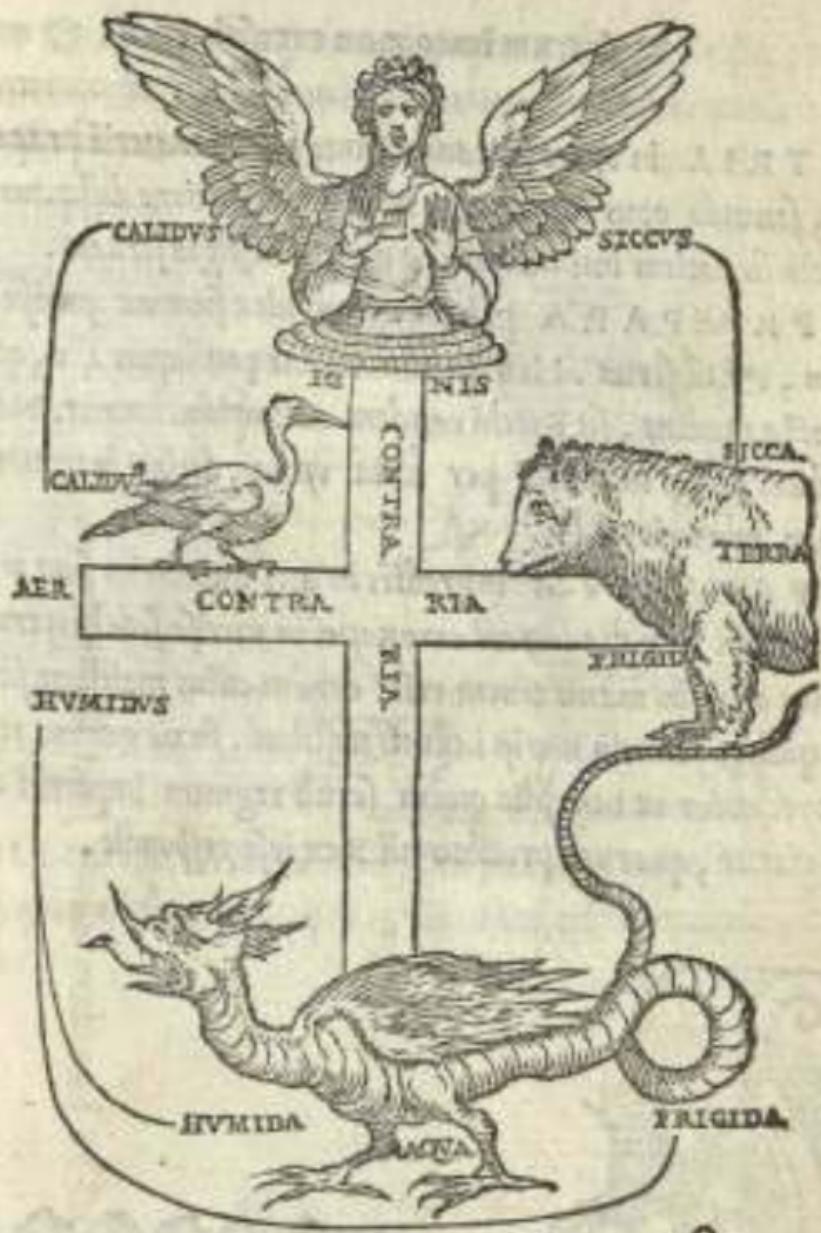
Calidum humidum croceum sanguineum.

Vacuum humidum album sicut flammam.

Calidum siccum rubrum sicut ignem.

Vacuum siccum nigrum sicut plumbum.

Typicarum imaginum expositio .

TRIA in opere seruanda sunt, primo materia preparata, secundo opus continua, ne discontinuatione dissipetur, tertio sis patiens intima naturae passim uestigia seruans.

P R A E P A R A primo aquam uitæ summæ purificatam, & tā serua. Non tamen credas, ut liquor iste, quo cuncta madent, sit Bacchi candens ac limpidus humor. Nam te dum uarijs immensa per auia rebus, detines intentum, felices præteris undas.

P A L A T I V M ingrediēs in quo quindecim sunt mansiones ubi Rex diadematè coronatus in excelsa sede sceptrum totius orbis in manu tenens erit: corām cuius maiestate filii cū quinq; famulis uarijs induitib; uestibus, flexis genibus regē deprecantur ut tam filio qudm seruis regnum impertiri dignaretur, quorum precibus nil Rex ipse respondit.

At filius

A T filius indignatus seruorum sua sione, patrem in sua
fede interemit. Fiat igitur amalgama cum aqua bene pura
gata etc.

COLLIGIT in tertio loco filius sua ueste patris san-
guinem, quod est secundum opus & in Methodo iam decla-
ratum.

* * *

E F F I C I T V R fouea in quarta mansione , que for
max est: cuius altitudo sit duorum palmorum , latitudo autem
sit digitorum quatuor.

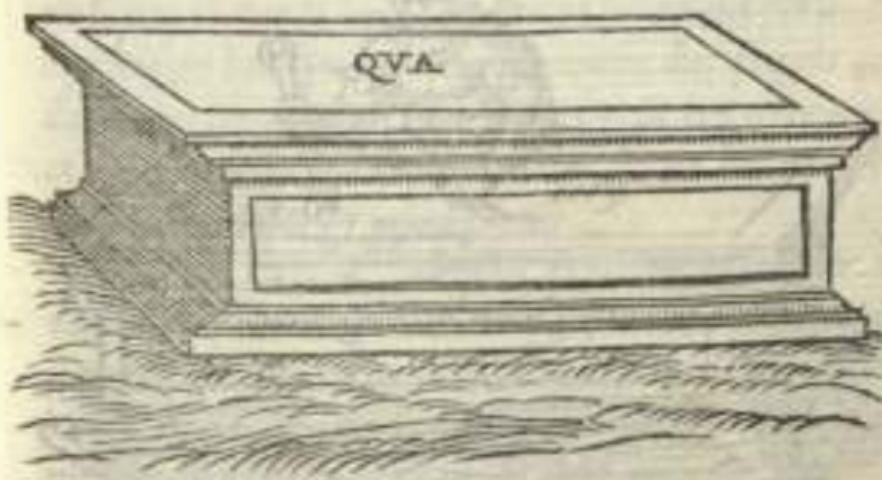
I N mansione quinta filius male cogitans credit patrem
in foueam deieclum relinquere , sed ambo in foueam cecidi-
re per artem.

SEXTA uero mansio, est in qua curat adhuc filius
exire: sed unus uenit, qui ab illis ortus est in operatione secun-
da, et filium non exire permittit.

CVM autem pater et filius sunt in fovea, quae septis-
ma dicitur mansio, illis sequitur putrefactio in cineribus seu
balneo per quam calido.

O C T A V O enim loco inspicitur id, quod in putrefactione euenit infrigidato usque &c.

S E Q V I T U R nona mansio in qua ossa est monum
to emittuntur. quo sit, cum totū corpus fuerit solutum: quid
uero non fuerit solutum iterato opere soluatut ut prius donec
solutum soluatut, solutionemq; cause reserua

IN mansione decima ossa dividuntur in nouem partes, quo sit cum materia soluta per nouem dies super lento ignem coquitur quousque nigredo superueniat; qua remota in alio uasco in loco calido serua et iterum per noue dies aquam excoquito, et corruptum nigrum collige cum alioq; repone, et sic prosequi necesse est quousque aqua sit clara atque munda: corruptio autem siue nigredo ponatur in uasco uiteo et superponatur de aqua uite sua, ut supernatet per medium digitum et leui igne coquatur ad nouem dies singulo quoq; die aquam innouando si opus fuerit et sic erit terra munda ac dealbata iuxta philosophoru dicta, scilicet haec terra cum aqua sua putreficit et mundificatur.

MITTITVR Angelus praeiciens ossa super terram mundificatam et dealbatam, quae nunc miscetur cum spermate suo, et totum ponitur in vase clauso cum suo alebico materia aliquantulum inspissata adhuc fortiori igne dividatur ab aqua, et sit in fundo dura.

V N D E C I M O loco famuli Deum precatur, ut Rex
eis restituatur, in cuius restitutione totum opus dirigetur.

M I T T I T U R alter propterea Angelus in mansione
duodecima, qui alteram illorum ossium partem super terrā
ponit, donec simul insuffentur tunc mira in opere appare-
bunt.

E T sic alternatim mittuntur Angeli, qui primam, secundam, tertiam & quartam partem ossium proiecunt, ut scilicet albescat, sit lucida atque firmetur. Quinto & sexto firma-
ta mutetur in citrinum. Et sic cum septima, octava & nona parte: ossium terra efficitur uti sanguis atque rubinus.

T V N C Rex surgens de sepulcro Dei gratia plenus, fa-
ctus est totus spiritus totusq; coelitus cum potestate magna,
potens facere Reges omnes suos famulos.

POSTREMO potentiam suam super filium & seruos demonstrat, eis coronas aureas singulas singulis imponendo, ut sint & ipsi Reges gratia sui, cui dominus dedit potestatem magnam atque maiestatem.

Impuris nemo manibus fraudator, avarus,

Sacrilegus ne aliquis pergraue tangat opus.

Huc probus, huc sapiens animo se conferat, & qui

Cum rerum causis dogmata nosse queat.

PRETIOSA MARGARITA NOVELLA
ex concordantibus sapientum collecta , De thesauro &
Lapide philosophorum , & est arcanum , & se-
cretum omnium secretorum ac Dei donum ,

Petro Bono Ferrariensi auctore .

VIA consueuit non solum apud antiquos
speculatores & inquisitores ueritatis arcas
q norum naturae, sed apud modernos inquiri
& disputari : utrum ars alchimiae mini-
strans naturae sit omnino apparet & exis-
tens , Aut solum apparet & non existens . Ideo gratia
huius ipsam inquiramus & disputemus , non superficialiter
ut consueuerunt , sed profunde & exquisite ualde . Ita ut
quilibet doctus secundum rationem cognoscat , qua pars te-
nenda sit , & utrum ipsius operationi debeat vel non debeat
insudare . Naturales philosophi quam plurimi sapientes no-
bene dubitantes neque idonee sed in superficie inuestigantes di-
spitauerunt , & determinauerunt : quidam ueram omnino
eam esse dixerunt , et quidam sophisticam eam iudicauerunt ,
quorum nullus scire nec potuit hoc aggredi , etiam si uerum
indicauerit . Quidam etiam alchimistarum sicut Geber et
Moriemus in suis alchimicis eam disputeruerunt , tanquam po-
tentest hoc , sed ualde breuiter , & obscure . Arguentes ad
partem negatinam & soluentes , Ad affirmatiuam autem
solum quedam exemplaria adducentes , & sermonibus typi-
cis & figuris affirmantes & dicentes eam esse omnino ueram .
Nos igitur cum in alchimia aliqua ex terminis eius & dictis
sapientum ueridicorum uicerum nouerimus hanc dubita-

tionem cum auxilio Dei aggredientes, sicut decons est. Cum explanatione prolixia aperiemus eam ordinatis capitulis distinguendo. Primo arguentes pro et contra. Secundo elucidando cum debita explanatione. Respondebimus cum Dei adiutorio.

NOTANDVM cum subiectum alicuius artis vel scientie vel eius propriæ passiones fuerint nota et manifesta omnibus vel pluribus sapientibus, non egerit inuestigatione et probatione sed declaracione solum. Cu autem fuerint innata et immanifesta, egerit inuestigatione primo et probatione, postea declaracione, ultimo autem experimentatio ne si fuerit finis eius ad opus, in quanum experimentum rationem certificat precedentem. Cum igitur subiectum huic artis, si sit uerum vel falsum sit ignotum et immanifestum cum suis proprijs passionib; et extraneum apud plurimos sapientium, necessario egerit inuestigatione probatione et declaracione ut ueritas medullitus discernatur. Et si quid contra hoc apparente vel falsitatis occurrat discutiatur et reprobetur. Quia unaqueque scientia vel ars siue medicina sa siue alia, habet in sui doctrina proprias dubitationes et responsiones sine quibus non potest fieri perfecta doctrina. Est autem artium triplex genus, ut dicitur secundo physico rum, quia aut est dispositiva materie, aut efficiens forme, aut uisualis. Sub iis autem non ponitur alchimia, cum ipsa non sit mechanica. quod si concedatur, ipsa erit dispositiva et efficiens simul, non autem uisualis. Ipsa enim ueraci et docet cognoscere materiam que est de intentione naturae omnes alias excludendo, et præcipit super illam modum dispositionis et informationis secundum aptitudinem materie, quod totum

cognoscit unus artifex & efficit & potest uti uel non . Sunt & aliae artes ab ijs non absolute , id est , artificiales , sed postius naturales sicut ars medicinae & ars plantationis & infectionis plantarum & uirfur & uirorum , quia ex parte ministracionis sunt artes , & ex parte autem forme sunt naturales . Quia quorumcunque forme & operationes sunt naturales ipsa sunt a natura ars alchimie talis est . Est & aliud genus artis seu artis de non entibus in rerum natura , sed de entibus factis ab intellectu sicut Grammatica , Logica , Rethorica & sub hoc genere non est haec . Et quia in omnibus artibus speculatio & investigatio , operationem præcedit necessario ideo hic sic fieri debet . Speculatini enim intellectus finis est ueritas quam nunc inquirimus & primo . Practici uero opus quod cum sequitur , ut est secundo metaphysice , & sexto ethicorum , quia opus est istud quod post desideramus , quia posterius non absolvitur a priori .

Notandum quod philosophus primo de anima docet huc , eundem modum inuestigandi & ratio est quia sic deuenimus in cognitionem cause , unde in secundo posteriorum dicit . De eo que runt omnis questio[n]es quo cognito cessat omnis questio . Hoc autem quod queritur est causa uel medium ut ibi dicit . ergo cognito medio questionis huic artis , cessabit & questio .

* Notandum hic quod multiplex est causa uel medium , scilicet intelligibile , reale sine sensibile , naturale & artificiale .

Videtur ergo irrationaliter aliquem ponere se in opus eius nisi inuestigatione cause uel mediij præcedente . Similiter incongrue & inutiliter conantur questionem huic artis determinare medio questionis non cognito quia non potest aliquis questionem aliquam determinare , nisi cognoscatur medium primo

aut per investigationem appropinque, ad eius cognitionem.
Apud ignorantes medium quæstio non cessat, quia causam
investigationis ignorat. qui ergo dubitat bene, investigat
bene, ergo operatur bene, & qui male, male. In impossibili-
bus rebus impossibile. Impossibilia enim non investigan-
tur cum causas non habeant.

SEQVNTVR ARGVMENTA BONI
AD PARTEM NEGATIVAM.

VIA antiquorum mos fuit arguere pri-
mo de structiue , ergo sequemur eos .

q

Ratio prima .

N A M quicunque ignorat certam &
determinatam quantitatem uniuscuiusque
elementorum in aliquo mixto , ignorat efficere illud mixtum :
sed alchimistæ ignorant hoc in metallis & eorum componenti-
bus ergo &c. Maior est nota , cum talis notitia sit determina-
ta & certa solum quo ad naturam , & non quo ad nos ,
nisi ualde confuse & in communi , & hoc in omnibus mixtis .
Minor ex habitu nota uidetur , cum metalla & eorum com-
ponentia sint de genere mixtorum , circa que alchimistæ la-
borant .

Ratio II .

I T E M quicunque ignorat determinatam proportionem elementorum adiuicem cum ueniunt ad mixtionem ,
& modum mixtionis eorum & digestionis quibus adipiscitur
forma mixti , ignorat componere illud mixtum , sed alchimi-
stæ sunt huiusmodi , ergo &c. Maior patet ex hoc , quia una
quæque res in specie , habet formam suam specificam , ad qua
sequentur virtutes & proprietates & operationes determina-
tae , per quam formam ab omni alia specie separatur , & for-
ma hæc sequitur determinatum modum mixtionis & propor-
tionis & digestionis in debitibus mensuris elementorum , quia
ratione materiae & quantitatis ac qualitatis materie species
non separatur à specie , sed ratione formæ sequatur ut di-
ctum est . Minor patet , quia hæc sunt nota soli naturæ ,

non solum in metallis & eorum componentibus, sed in omnibus naturalibus, modo autem confuso & cōi, sive quoque modo longinquo, nota arti. Talis autem cognitio non est sufficiens ut ars uere sequatur naturam, hanc rationem ponit Geber & eius solutionem in summa perfecti mysterij.

Ratio III.

ITEM quicunque ignorat proprium instrumentum nature quo mediante agit in materiam ad introductionem forme in aliquo mixto ignorat efficere istud mixtum sed alchimista sive huiusmodi, ergo &c. Maior patet cum nullum agens sive naturale sive articiale agat sine instrumentis propriis & determinatis. Minor nota est, quia natura in generatione cuiuscunque rei agit cum calore digerente & alterante modificato, tanquam cum instrumento sicut natura cuiuscunque rei exigit sive sit res habet calorem in actu ut in animalibus perfectis, sive in potentia ut in rebus alijs. Unde in generatione auri & argenti & aliorum metallorum, agit in cavernis terrae profundissimis, cum calore quodam suauissimo & temperatissimo per mineras multiplicato, digerente alterante subtiliante & inspissante. Talis autem calor penitus ignoratur a nobis, quoniam non est calor solis, neque ignis absolute sed calor ex ijs miro modo mixtus & a natura confusus.

Ratio IIII.

ITEM illud ad cuius generationem non sufficit uita hominis, non potest fieri per artem, sed ad generationem metallorum non sufficit uita &c. Maior est nota quia omnis generatio & corruptio determinato tempore mensuratur, unde quoque enim res habet tempus praesertim in generatione ad receptionem forma propria, per quam recipit esse completum.

Minor patet tempus enim generationis auri secundum na-
turam ponitur apud alchimistas esse in millibus annorum , si
cum ponit Geber in summa sua & Rasis in libro perfecti mas-
gisterij . Cum igitur nullus hominum tale spaciū attingere
possit , immo uix ferè centum annorum attingit , fatum ui-
detur dicere q̄ per artum alchimistæ fit uerum aurum & ar-
gentum . Et si ad hæc respondere uellent , quod abbreviant
tempus , quia quod natura facit in millibus annorum , cum
calore suaui & temperato , nos facimus in uno mense , aut
tempore breviori aut longiori , cum calore ignis forti , quia
tantum facit forte agens in breui tempore quantum debole
agens in longo , & quia ars imitatur naturam & eius ope-
ra accelerat & festinat , dicimus quod impossibile est quod
hoc faciant & specialiter in metallis , quoniam metalla sunt
ex fumis subtilissimis resolutis ab argento uino cum subsan-
tia sulphuris , a calore humido & sicco temperato in cauer-
nis terra profundiſſimis habentibus humiditatem quæ super
œs est humiditates quæ a siccitate terrea tenuissima occulta te-
peratur & inspissatur calor autem temperatus illos fumos
conuoluendo resoluens sublimans & inspissans usque ad locū
alicuius refrigerij illam humiditatem conseruat digerit subti-
liat & inspissat quæ est causa metallicæ fusionis , & sic in fi-
ne convertitur in metallum . Si ergo tempus decoctionis ab-
breviare uoluerint in illa materia . ergo per excessum calo-
ris , ignis , ergo dissipabunt humiditatem quæ est necessario
causa metallicæ fusionis , ergo non generabitur forma specifi-
ca metalli , quare solutio nihil ualeat .

Ratio V.

I T E M ubi deficit locus proprius generationis rei , defi-
cit eius generatio , sed in arte alchimie est sic , ergo &c. Ma-

RATIONES

ior pater, quia sicut locus facit ad conservationem rel, sic & ad generationem. Vnde dixit Porphyrius, quod locus est principium generationis sicut et pater. Et Plato, munit natura naturans loca terre virtutibus, ut in eis sigillentur proprietates diuersae. Ut in plantis & rebus alijs, quales me ventur secundum genus suum, etc. Et hoc est uerum inducendo in singulis tam in animalibus, quam vegetabilibus, & mineralibus: propterea non ubiq; locoru generantur vegetabili qualibet, nec mineralia qualibet, neque animalia qualibet, nec similiter habitant propter diuersam natura locoru, sicut diffusae natura naturans praecepto & ordinatione gloriosi Dei. Minor ex habitis nota ist, & experientia, quia suas decorationes & digestiones & mutationes faciunt in locis extra neis ab intentione naturae. scilicet in uasis nitreis lapideis, metallicis, & figuris: natura autem in synu terrae proprio, & occulto ipsa efficit.

Ratio V I.

I T E M effectus qui sunt naturae solius, non possunt fieri ab arte, sed generatio metallorum est effectus naturae solius, ergo &c. Maior est nota quia generatio, & corruptio sunt a principio intrinseco. principium autem intrinsecum est natura, que efficit formas substantiales in rebus. ars autem est principium extrinsecum qua solum in superficie operatur per motum alterationis. Similiter quia natura generat res per mixtionem elementorum, talis autem mixtio est solum ex opera Dei benedicti & summi & opera naturae, ut dicit Galenus primo de complexionibus. Minor pater cum metalli fiant a principio intrinseco, scilicet a natura per generationem & corruptionem mediante mixtione.

Ratio VII.

ITEM si id quod magis uidetur inesse non inest, nec id quod minus. Sed in debilibus mixtionibus uidetur quid ars magis possit sequi naturam & non potest, ergo multo minus in fortibus. Maior patet per locum à maiore. Minor est sensui manifesta, quia per facilem vel difficultem generationem & corruptionem rei arguimus fortem et debilem mixtionem eius, ut equus, pisces & omne uiuens facile corrumpi possunt: ergo sunt facilis mixtionis, aurum autem & argentum de difficulte: ergo sunt fortis mixtionis. cum ergo in generatione equi et pisces que sunt debilis mixtionis, non possit sequi ars naturam, ergo nec in generatione eorum que sunt fortis mixtionis ut aurum & argenti. hanc rationem & eius solutionem ponit Geber.

Ratio VIII.

ITEM impossibile est unam speciem in aliam transmutare, sed metalla differunt specie. ergo &c. Maior est nota per philosophum quarto meteororum. Minor similiter patet, quia enim non habent easdem proprietatis & operationes, ergo per consequens nec formas, conueniunt enim solum in genere, quod est esse metallum sicut homo & equus conueniunt in hoc genere, quod est esse animal: sed per proprias differentias unum ab altero separatur. sicut ergo ex homine non fit equus, nec ecoruerso, sic ex metallo uno non fit aliud, nec econuerso. hanc rationem etiam ponit Geber & eius solutionem.

Ratio IX.

ITEM quicunque ignorat prima principia mouentia ad generationem & introductionem forme in aliquo mixto, ignorat efficere illud mixtum: sed alchimistae sunt huiusmodi

RATIONES

ergo etc. Maior est nota , quia principia mouentia ad genera
 & onem et introductionem formae sunt stellae et corpora super
 celestia per motum & lucem, ut uult philosophus libro coe
 li & mundi , & libro de causis proprietatum elementorum,
 ipsa enim sunt , quae primo mouent mota ab intelligentijs ,
 ad natarum generationis , & corruptionis perficiendam , ad
 conseruationem specierum , & ab hijs datur forma , & per
 fectio , & hoc fit in instanti , scilicet cum uenerit una stella ,
 uel plures ad situm determinatum in firmamento , & ex in
 fluentia tali determinata introduciur forma in instanti &
 momento . Minor patet ex confessione eorum & absque con
 fessione , ignorat enim determinatos situs et aspectus stellarum ,
 ab quibus datur forma auri & argenti in materia determi
 nata , ergo haec ars fruola est , & uana . hanc etiam rationem
 tangit Geber in sua summa , & soluit.

Ratio X .

I T E M sicut se habet ars ad naturam ita artificialia ad
 naturalia , sed ars non est idem quod natura nec potest esse ,
 ergo artificialia non erunt idem quod naturalia nec esse pos
 sunt , ergo aurum artificiale , & naturale non est idem . Ma
 ior est nota . Minor patet , quia natura informat compos
 sum in instanti . Ars autem successione , & natura pres
 supponit , materiam , ars autem facit eam , ut dicteur secun
 do physicorum . Similiter etiam , quia omne artificiatum est
 opus desideratum & uoluntarium sicut eligibile et uolitum ,
 ut patet ex sexto metaphysice , & uariatur idem opus plus
 ribus modis iuxta uoluntatem artificis , natura autem est
 ordinaria & unius modi semper . aurum ergo artificiale , non
 erit idem quod naturale .

Ratio XI.

ITEM Geber. Facilius est res destruere, quād construere, sed aurum destruere nūx possumus, ut ipsius forma substantialis corrumpatur, ergo nō poterit tam cito construā ut dicunt, maior & minor notæ sunt ad sensum.

Ratio XII.

ITEM ab experientia etiam hoc patet, quia mos antiquorum philosophorum est sine inuidia sciētias discipulis suis et posteris alijs in scripturis tractare uel oretenus docere, sed nullum antiquorum philosophorum in arte ista reperimus fecisse hoc, ergo uidetur quid ipsam ignorauerint, ergo nūx detur, quod hoc ars non sit possibilis. Videremus enim in alijs scientijs unusunquemque philosophorum antiquorum uisum esse, quicquid scierit in aliqua scientia uere tradere, quia philosophi desiderant in scientia sibi reliquos simulari. Vnde philosophus primo methaphysice, signum scientis est posse docere, quia igitur solum cartas antiquas & fabulas extra-neas poeticas, & derisoria quedam ficta & uerba plena ambagibus inuenimus in quibus mendacia pura, & errores si-cut in operatione uidetur apparenter. Ideo satis patet ex hoc hanc artem non esse ueram, immo quod deterius est, eorum sequaces adhuc errores super illos multiplicante cotidie & in infinitum extendunt hanc rationem tangit secundum Geber & soluit.

Ratio XIII.

ITEM ad oculum nos videremus, quid tam diu est à sapientibus antiquis & philosophis. cum summa industria perquisita, & non inuenta, quid si eius inuentio esset possibilis iam diu adiuventa esset. Similiter à regibus, & principib; infinitum thesaurum possidentibus & magnorum philo-

sophorum copiam habentibus est inquisita, et non inuenta, quamvis eam desiderauerint, et expensas plurimas interposuerint sicut omnibus apparet ergo inanis uidetur ars ista. Istam rationem et eius solutionem ponit Geber.

Ratio X I I I .

ITEM adhuc fortius ex datis eorum dicunt enim quod est lapis unus solus in arte maiori qui sit albus et rubens secundum quod ipsi uolunt preparare, qui metalla mollia indurat, ut Saturnum et Iouem conuertendo in aurum, et argentum et metalla dura mollificat, ut os et ferrum conuertendo in aurum et argentum, et argentum uium coagulat conuertendo in aurum et argentum. Sed contra eos sic arguitur: impossibile est aliquis rei duas operationes esse contrarias per se, sed hic lapis est solus unus. ergo etc. Maior apparet ex hoc, quia cum uniuscuiusque rei, sit forma unica tantum et unica perfectio per se, sic similiter erit una operatio procedens per se ab illa forma, ut patet ex secundo de generatione, et corruptione. sed si sint duas operationes contrariae procedentes ab una forma oportebit necessario, quod una illarum operationum procedat ab illa forma per se et primo, alia autem per accidens et secundario, quia impossibile est duo contraria eidem aequaliter inesse. Minor patet cum enim secundum eos hic lapis sit unicus, unica etiam erit eius forma et per consequens unica eius operatio per se et primo ab ipso procedet, quomodo ergo esse poterit, qd quoddam metalla mollificet, et quoddam indurat per se et primo, sed non uidetur hoc esse posse ergo uidetur qd unu faciat per se et aliud per accidens, et sic quoddam non erit uerum aurum uel argentum postquam mutatum est per accidens sive quod mollificatum est sive quod induratum est. Videmus enim quod

aqua non habet potentiam infrigidandi et calefaciendi per se et primo, nec ignis similiter, sed unum per se et primo et aliud per accidens. uel oportebit eos ponere, q; sunt duo lapides in arte alchimie, quorum unus indurat per se, et colorat, et alter per se mollificat, et colorat, quod est contra eos, quia dicunt eum esse tantum unum. Et similiter quia qualis diuersitas esset lapidum inter se, talis etiam erit diuersitas formarum introducitarum ab eis in metallis, ergo non erit eadem forma introducta in hoc auro, et in illo, nec in argento hoc et in illo. De mutatione autem colorum quod fiat primo aliis post rubens, et quod alijs coloribus multiplicibus coloreatur secundum q; nolunt preparare concedimus utique, quia bene scimus possibile esse res maxime minerales liquefactinas per decoctionem, et ad initium mixtionem posse mutari de colore in colorem, sed facere illas duas operationes contrarias. hoc impossibile reputandum, quare sequitur q; ars sit nulla.

Ratio X V.

I T E M si id quod magis videtur inesse, et non inest, neque illud quod minus. sed magis videtur quod ars alchimiae possit reperiiri in rebus propinquis substantiae auri et argenti et non reperitur, ergo nec in remotis reperiatur, ergo nec in remotissimis, ergo nusquam. Maior nota est per locum a maiori. Minor pater, quia res propriae auri et argenti sunt quae sunt eiusdem materie et naturae cum eis, quod cognoscitur ex hoc quod sunt eorum principia uel ex eisdem principiis, et quia omne simile ingreditur magis in simile per mixtionem et liquefactionem quidam in extraneum. ideo invenimus res quasdam minerales que dicuntur spiritus metalorum, ex quibus metalla generata sunt tanquam ex principiis, et in ipsis ingredi, ut sunt argentum urinum, et

RATIONES

sulphur . Ex quibus metalla omnia originem traxerunt , sicut patet quarto metheororum , & per alchimistas est etiam auripigmentum & sal armoniacum spiritus , sed auripigmentum est de natura sulphuris , sal vero armoniacum de natura salis & sicut sapo metallorum a quibusdam dicitur quamvis non sit de substantia eorum . Sunt autem & alij spiritus secundarij scilicet marcasita , magnesia , & tutia . sed magnesia & marcasita sunt spiritus a natura commixta de sulphure , & argento uno . Tutia autem est fumus metallorum subtilis resolutus ab eis , quae omnia sunt aut principia metallorum aut ex eisdem principijs prater quam sal armoniacum .

Sunt ergo septem alchimic spiritus , scilicet quatuor principales uidelicet argen . u. et sul . auripigmentum & sal amo . et tres secundarij & copositi , scilicet marcasita , magnesia & tutia , Sulphur tamen & ar . u . sunt sive elementa et primum tenent principatum . Ex dielis ergo nil aliud volumus , nisi q sola metalla & spiritus , sunt operi necessaria quia unum in aliud ingreditur & secundum combibunt , & miscantur in conflagatione , & sunt adiuvicem sive principia & principiata , quod ipsa sola in materia & natura propinquitatem habere uidentur , ergo aut ex metallis ipsis aut spiritibus hunc Lapidem colligere necesse est , aut per eosrum mixtionem , aut omnium , aut plurium uel uno solo . Sed ex ipsis metallis hoc impossibile uideatur , quia secundum Philosophos alchimie hic lapis habet se ad metalla , sicut forma ad materiam , & sicut anima ad corpus , ergo oportet ipsum esse substantie subtilissime , cum ergo metalla sint substantie grossae per totum non uideatur ex eis posse elici . ideo dicit Geber in summa sua , capitulo de preparatione saturni . Redeunt igitur in nos ipsis , nosmet torquentes in

mense cogitationum meditationis afflictionibus . Respedimus à perfectione corpora diminuta in profundo sua naturae fera da existere & nil in eis fulgidum inueniri , cum in eis secundum naturam non sit . Ideoq; ex illis substantiam fulgidam elici non contingit &c. Similiter nec ex corporibus perfectis , scilicet auro & argento, quia q; in ultimo perfectum est non eget perfici , et similiter etiam quia non sunt ad finem altum ordinata . Et si dicant quod haec corpora calcinant , & solvunt , distillant , & coagulant , & multas alias præparations faciant . Ita q; istud q; est corporale et grossum sit spirituale et subtile et post alterant metalla cum ingressis eorum , & faciunt verum aurum & argentum . Dicimus q; eorum experientia est firmissime contra eos , quia quale sit opus eorum ignis declarat , quæcunque enim alterauerunt per ignis uolentiam & rerum urentium examinationes eas nesciunt , & non permanent , fantastica ergo sunt alterata .

Similiter nec per spiritus hoc fieri uidetur , quia per experientiam inueniunt spiritus posse figere & non figere , quamvis eorum natura sit fugitiva ab igne , sed ipsis non fixos uiderunt corporibus inutiliter adhaerere , quia in igne non perseverant , immo fugiunt paucatim ab eis & ipsa corpora relinquent immunda magis quidem prius & quoniam eleuant corpora secum in fumum & evanescunt simul . Ipsi fixos non est possibile ingredi , quia aut non funduntur cum sint sicut terra lapidea vel saxum , & non ingreduntur , nec miscentur , & per consequens non alterant , aut funduntur fusione uitrificatoria , sicut omnis res ultimæ combusta & incinerata , que post per fortē ignem fit uitrum . Et nullum uitrificatum ingreditur metalla , quoniam fusio metallica sit per conservationem humiditatis naturalis argen . uñ. in metal-

R A T I O N E S

lo. fusio autem uitrificatoria fit ex ultima consumptione radicis humiditatis uniuscuiusq; rei adustilis, quae ex adustione incineratur. Et ideo ferè ex cinere uniuscuiusq; rei fieri potest uitrum, propter quod nos uidemus, q; cum stagnum & plumbum fuerint calcinata per ignem & combusta, q; post ad ignem congruum conuertuntur in uitrum, sicut faciunt qui uitrificant uasa figuli. Et ideo impossibile est quod tale uitrum nec etiam aliquod aliud reuertatur in metallum, nec in fusionem metallicam, cum sit consumpta radicalis humiditas ar. vi. que erat causa metallicæ fusionis secundum partem, & secundum aliam partem derelictam sit conuersa in humiditatem uitream. Ex quibus etiam diclis patere potest, q; sermo quorundam idiotarum, ignorantium principia naturæ, dicentium quod uitrum potest fieri malleabile sicut metallum, est inanis. Nam illa eadem humiditas que est causa metallicæ fusionis est etiam causa malleationis & extensio nis sub malleo per omnem dimensionem. cum igitur in vitro & re quacunque uitrificata illa talis humiditas non repesiatur, aut consumpta sit tunc, sicut impossibilis est fusio metallica in eis ita & malleatio, & quia impossibilis est redictio utri & uitrificate rei ad substantiam metallicam, sic etiam ad malleationem. Nullæ enim res in mundo habet humiditatem tam ut metalla: aut si habent, habent eam indigestam, ut elementa metallorum, aut alio modo terminatam per suas formas, ut mercuria, antimonium et alia similia, quoniam diuersitas formarum facit illam eandem humiditatem diuersimode terminatam, & diuersimode passibilem. Et hoc accidit propter diuersam proportionem mixtionis, & diuersam habitudinem, que est in mensuris mixtionis suorum elementorum propinquorum componentium prout reguntur a coelestibus

à cœlestibus, quamvis elementa sint eadem. Similiter hoc patet per aliud, quia sicut proprietates & propriæ passiones specierum non reperiuntur extra species suas, sic proprietates & propriæ passiones generum non reperiuntur extra genera sua. Cum ergo extensio per omnem dimensionem, sub mallei percussione sit propria passio huius generis, q̄ est metallum, quia soli metallo proprie conuenit, ergo alicui alteri rei de mundo non conueniet. Aut si conuenit uitro ita artificiose præparato, ut dicunt, oportebit eos necessario confiteri illud uitrum esse metallum, & sub aliqua specie metalli, scilicet quòd sit aurum aut ferrum, aut æs aut aliquod aliorum, quod est omnino falsum, aut oportebit eos dicere quòd hæc non sit propria passio metalli, quod similiter est falsum & penitus contra sensum. Similiter, quia ex proprijs passionibus metalli est, quòd in conflatione omnia adinuicem commiscentur propter eorum similitudinem in materia propinqua. Vitrum autem & quælibet res uitrificata, non miscetur in conflatione metalli, sed supernatat sicut oleum, & omnis pinguedo aquæ, ergo hoc uitrum artificiosum non commiscetur, sed supernatabit. quòd si commisceretur, non diceretur uitrum, sed metallum & esset in numero alicuius metallorum, quod est omnino falsum. Similiter si aliquod aliud, quammetallum esset dignum habere hanc proprietatem & propriam passionem dictam, dignius esset illud, quod eadem humiditate participat, quam quòd aliena sicut est marchasita, magnesia, tutia, antimonium, sed hæc non habent, ergo multo minus uitrum, & quælibet res uitrificata, cum sit expoliata humiditate tali. Et propter hanc singularem, & specialem humiditatem sic digestam, quæ est causa malleationis, & liquefactionis accidit, ut lapidi

nigro confricando metalla abradendo adhaereant, quod non potest accidere marchasite, et nec sibi similibus, quanto igitur minus uitro. Et propter eandem causam ex quadam similitudine in substantia humiditatis sit ut ar. vi. metallis adhaereat omnibus: marchasite autem, et sibi similibus non, quanto ergo minus uitro sine artificiosum sit, sine non. Omne similiter uitrum, et uitriūcatum scinditur, comminuitur, et frangitur, cum post ignitionem subito in aere frigido infrigidatur uel aqua, nullum autem metallorum hac passione participat propter causam dictam. Omnis præterea imago sine sit exclusa sine exarata fieri potest in frigidis metallis, et calidis, et per sculpturem, et per incisionem, in uitro autem non: nisi sit ignitum uel liquefactum, et hoc tantum per sculpturem, quod est propter humidum diuersum in tali passione recipienda. Soli ergo metallo et omni semper, hac passio propria malleandi inesse videtur. Diuersificantur tamen metalla inter se in malleatione, fusione, et ignitione ac re liquis passionibus, propter diuersitatem sue digestionis, et sulphuris mixtionem. Vitra autem inter se diuersificantur in cito et tarda fusione, et perspicuitate et opacitate, et coloratione diuersa, secundum magis et minus, et alij suis passionibus, propter diuersitatem cinerum ex diuersis materiaj adustorum. Similiter metalla quando liquefacta sunt, sunt de natura argen. vi. et sicut lapides supernatant ar. vi. sic similiter supernatant metallis liquefactis et non cedunt, sed uitrum liquefactum cedit eis propter suā viscositatem tenacem, et alienam. Non est tamen aliiquid liquabile preter metalla, quod hanc habeat nisi uitrum ignitum, et liquefactum propter viscositatem suam actualē magnam, infrigidatum autem non, propter ipsius actualē priuationem.

Metallo enim infrigidato aut ignito, nulde maior ictus uisco sitas, quam liquefacto: propterea in malleatione ipsius, extenduntur partes, in liquefactione autem separantur, si expandantur. In vitro autem est econuerso. Quicunque ergo operans fecerit opus uitrificatum aliquod casuale. Ab ipso manum suspendat, & sibi finem imponat. Sic ergo patet, q̄ spiritus uitrificati non ingrediuntur, ergo non alterant. Similiter igitur per ipsorum commixtionem ex dictis causis hoc fieri non posse uidetur. Cum igitur in substantia magis consimili & affini metallorum substantiae hæc ars reperiiri non uideatur, ergo per consequens nec in remota, ergo nec in remotissima, ergo nunquam, quare etc.

Ratio X VI.

ITEM uidentur dicere, se non generare metalla de novo, sed solum quæ imperfecta sunt perficere, dicentes perfecta solum aurum et argentum, reliqua autem imperfecta. Dicimus hoc esse non posse. Quoniam omnis materia, quæ habet esse in aliqua rerum naturalium permanente est completa per suam formam substancialem, sed materia stagni, plumbi, æris, & ferri habet esse in eis, eorum esse sic permanente, sicut materia auri & argenti: ergo materia completa est in eis per suam formam substancialem sicut materia auri & argenti. Maior est nota, quia ea quæ sunt in motu ad aliquam formam non permanent in natura, nisi quando sunt in fine motus, in quo acquirunt formam suam substancialem completiuam: potius enim corruptiuntur & cito, quam permaneant. Propterea non permanent abortisi foetus, quia nondum habent formam completiuam, aut quia organorum non habent complementum disseruentium suæ formæ. Similicer in seminibus abortiis, hoc idem se habet, quia nec

permanent, nec speciem multiplicant cum careant ipsa, similiiter & in alijs. Minor nota est ad sensum. Videmus enim stagnum, & plumbum, & reliqua per se habere permanentiam in natura, sicut aurum & argentum per se. hoc autem non esse nisi essent completa persuam formam substancialis. falsum ergo dicunt hæc metalla esse perfecta, & alia imperfecta, & ex hoc hæc esse conuertibilia in illa & ordinata ad illa. Non ergo magis erit ordinatum, nec magis conuertibile stagnum in aurum, quam econuerso.

Ratio X V I I .

I T E M quæcunque multiplicantur à natura in sua specie per continuum generationum & perseverantiam, sunt completa per suam formam substancialis, sed metalla ista, quæ dicuntur imperfecta, sunt huiusmodi sicut etiam aurum & argentum. ergo &c. Maior nota est, quia nulla res naturales de mundo aliter à natura multiplicantur nisi compleantur per suam formam substancialis. Minor patet ad sensum. Non igitur hæc dicuntur imperfecta metalla, alia uero perfecta, sed potius hæc nobilia & illa ignobilia. Ignobilia autem non sic nobilitantur, ut dicunt. non enim uidemus capram nobilitari in equum, nec equum in hominem. ergo nec illa metalla ignobilia, sic notabilitabuntur, ut dicunt, non ergo uertemur hæc metalla in illa. Propterea, quia hæc sunt imperfecta, illa uero perfecta, sicut dicunt. vide solutionem huius, & habebis ueritatem.

Ratio X V I I I .

I T E M quæcunque non disponuntur eadem ultima dispositione, non possunt habere eandem formam substancialis & specificam, sed aurum & argentum alchimicum, non disponuntur, eadem ultima dispositione, ut naturale.

ergo &c. Maior patet, quia forma substantialis seu specifica est que ultimo adueniens rei disponit rem ultima dispositione et ipsam complet. Vbi ergo non erit eadem ultima dispositio, non erit eadem forma substantialis & specifica. ergo nec eadem species. Minor patet ad oculum, quia fundit metallum ad ignem, & imponit suas medicinas exteriori et informantes ultimo, hoc autem non facit natura.

Ratio XIX.

ITEM quoruncunque generationes non sunt eadem, ipsa non sunt eadem, & quoruncunque ipsae sunt eadem, & ipsa eadem, ut dicit Philosophus & thopicorum. Sed generatio aurum & argenti a natura, & ab arte non est eadem. ergo nec generata erunt eadem. Similiter & de corruptione idem est argumentum. ergo ars alchimiae non est uera, sed phantastica. Maior & minor sunt per se manifestae.

Ratio XX.

ITEM de entibus a fortuna non potest esse ueritas. nec scientia, sed alchimia est huiusmodi, ergo &c. Maior patet per Philosophum primo posteriorum, qui dicit, quod omnis scientia est de necessariis et perpetuis, & incorruptilibus, & impossibilibus aliter se habere, talis autem non videtur alchimia. Similiter si uera naturam sequitur, hoc erit semper uel frequenter, quia naturalia sunt, ut dicitur secundo physicorum. Minor patet, quia raro, immo rarissime accidit hoc, ut ipsi consentent, scilicet, quod artifex imitetur uera naturam, que autem raro contingunt fortuita sunt ut probatur secundo Physicorum, ergo etc.

Ratio XXI.

ITEM Aristoteles in fine 4. methecrorum, secundum translationem ueterem alchimiam esse ueram, expresse ne-

RATIONES

gat, sed eam esse sophisticam et fantastical affirmant, quamvis quidam dicant illa uerba fuisse Auicen. qui ipsa addidit quod non credimus, Auicen. in principio suæ epistolæ, quam fecit de hac arte, ad Asten de Recia philosophum allegat de hac contradictione dicens sic. Et fuit sententia, quam affirmanit alchimiam profitentes una verum, quibus ille scilicet Aristoteles qui ad bonitatem, & scientiam operatur, plurimum contradixit & illorum sententiam annihilavit &c. Sequuntur uerba Aristotelis in forma propria.

V N D E sic inquit philosophus ad literam. Sciant autem semper alchimistæ, species uere permutteri non posse.] id est formas substantiales rerum manente re. [sed similia illis facere possunt.] id est in accidentibus communibus. [& tingere.] id est colorare. rubrum.] id est as. [citrino] id est colore simili auro. [ut uideatur aurum.] id est ad asperatum. [& album.] id est argentum stagnum uel plumbum. [tingere colore.] id est citrino. quo uolunt, donec multum sit simile auro, uel aeri.] id est ad uisum in accidentibus communibus. Pollunt quoque plumbi immundicias abstergere.] ut uideatur aurum, uel argentum. Ueruntamen semper erit plumbum.] id est ut prius erat in forma. [& si uideatur argentum sed optinebunt in eo.] id est plumbo sic mutato. qualitates alienæ.] id est similes qualitatibus auri uel argenti. ut errant homines in eo, ut qui accipiunt salem.] id est communem. [& salem ammoniacum.] quia uidentur idem & non sunt.

[Cæterum q̄ differentia specifica.] id est substantialis. [aliquo tollatur ingenio.] id est alchimia. [non credo possibile.] si forma prima substantialis non corrūpatur. [& non est q̄ una complexio.] id est forma substantialis sequens compositionem. [uertatur in aliud.] id est formam. [quia ista sensibilia.] id est accidentia sensibilia. [non sunt differentiae.] id est formæ substantiales. [quibus permittatur species.] id est forma. [sed sunt accidentia & proprietates.] id est quæ sensu apparent. [differentiae uero eorum.] id est formæ substantiales constituentes speciem. [non sunt cognitæ.] quia non possunt sentiri. [Cum uero non sit differentia cognita.] scilicet sensu. [quomodo sciri potest utrum tollatur, uel ne?] id est nullo modo quia non sentitur. [uel quomodo tolli posse? Sed expoliatio.] id est ablacio. [accidentium, ut uaporis.] id est quia illa sunt accidentia, que sentiuntur. [coloris ponderis uel saltem diuinutio non est impossibilis.] id est occultatio accidentium. [quia contra hoc ratio non constat. Carterū proportio cōpositionis.] id est proportio mixtionis ad quam sequitur forma substantialis. [istarum substantiarum non erit in omnibus eadem.] sed solum simili. [hanc igitur in illam permutari non poterit.] id est uere secundum formam, sed solum apparenter. [nisi forte in primam reducantur materiam.] id est nudam à prima forma sub qua erat, & ab omni alia. [tunc, in aliud q̄ prius erant permutentur. Hoc autem.] id est redūctio in

primam materiam & nudam .] per solam liquefactionem non fit, sed accidunt eis ex hoc .] id est liquefactione . [res quædā extraneæ, &c.] id est apparentes et sophistice . Vel sic & rectius . Metalla non possunt permutari in aurum nisi prius reducatur in primā materiā, tunc in illud quod prius non erant permutari posseunt . Reductio autem eorum in primam materiam non potest fieri per solam illorum liquefactionem . Sed necesse est ex hoc, ut accidentia eis res quedam extraneæ à natura metallorum . & sic ista ratio esset pro arte .

I A M E N per hæc uerba philosophus iuisus est et coratus artem alchimicæ non posse esse secundum ueritatem puram et certam , sed solum secundum fantasiam et deceptionem . Et sic ex dictis suis quinque elicimus rationes . Quarum prima sumitur ex parte accidentium communium & est .

Ratio I . Arist. Et X X I . in ordine.

Q V I C V N Q V E mutat res secundum accidentia solum , non mutat eas uere de specie in speciem , sed alchimiste sic mutant metalla adiuicem , ergo &c. Maior nota est , quia differentia specierum adiuicem est secundum formam sed differentia secundum accidentia est individuorum in eadem specie . Minorem probat , metalla enim differunt specie adiuicem quia non habent easdem formas , sed habent quedam similia accidentia in colore & pondere & alijs accidentibus . talis autem mutatio in accidentibus est alteratio & non transmutatio , unde quamvis abstergant immundicijs plumbi & ipsum colorant ut uideatur aurum uel argentum : tamen secundum formam substantialem est plumbum ut prīus , quia in eo sunt qualitates alienæ introductæ & non forma alia substancialis , & propter hæc accidentia alienantur ho-

mines afficiētes & errant, & dicunt ipsum esse aurum uel argentum cum tamen in rei ueritate non sit, sicut quā afficiunt salēm commōnem & salēm armonidūm, quia enim utrumque habet naturam salis et communicat in genere salis, credunt ab hoc esse idem, cum tamen differunt specie.

Ratio II. Arist. Et XXII. in ordine.

SECUND A ratio sumitur ex parte corruptionis forme præexistentis. Et est talis. Quicunque non transmutat rem per corruptionem formæ substancialis & specificè præexistentis, non transmutat eam in aliam speciem sed alchimistæ hoc non faciunt, ergo &c. Ista ratio ferè reducitur ad aliam, scilicet primam & probatur Maior & Minor sicut in prædicta.

Ratio III. Arist. Et XXXIII. in ordine.

TERTIA ratio sumitur ex parte nostri iudicij, scilicet quod non possumus uere cognoscere, utrum sint uere transmutata in aliam speciem, uel non, & scilicet. Illud quod est nobis ignotum in aliqua re non potest sciri utru per aliquod artificium potest tolli uel non, uel quomodo tolli possit ab illa re, sed differentiae specificæ metallorum sunt huiusmodi, ergo &c. Maior nota est, quia de ignotis existētibus non potest haberi scientia uel ars, neque modus ad introducendum uel corrumpendum et in re. Minor soniliter patet, quia differentiae specificæ in rebus naturalib[us] metallicis sunt ignotæ nobis, non solum in metallis, sed etiam in omnibus rebus naturalibus, praterquam forsitan in homine. que autem sunt nobis nota, in eis sunt accidentia & proprietates & passiones solum, quā subiaceat sensibus nostris. ideo hic corrum pere possumus & alia introducere, ideo non possumus uere cognoscere & iudicare in metallis mutatis, utrum uere sint

RATIONES

mutata in aurum vel non , quoniam unusquisque bene iudicat de ipsis que cognoscit, et eorum est bonus index , ut patet i.e. ethi.

Ratio IIII. Arist. Et XXXIII. in ordine .

QVARTA ratio sumitur ex parte mixtionis & proportionis miscibilium in composite, & est talis . Quaecunque non habent eandem proportionem mixtionis & miscibilitatis in composite, non possunt eadem esse in specie, sed metalla mutata per alchimiam sunt huiusmodi, ergo, etc. Maior est nota, quia determinata proportio mixtionis & miscibilem in mixto adiuvicem , disponunt mixtum ad talem formam determinatam , sequentem illam determinatam proportionem & non ad aliam per quam different ab alijs. Minorem supponit probatam ex prius dictis. Cum igitur tali ignorantia, quomodo efficiet ars haec uerum aurum & argentum ?

Ratio V. Arist. Et XXXV. in ordine .

QVINTA ratio sumitur ex parte materie prima , mediante qua sit omnis generatio & corruptio & transmutatione de specie in speciem & est talis . Omne quod transmutatur de specie in speciem debet reduci in materiam primam , id est , nudam a forma prima , ut illa ad quam disposita erat introducatur sed alchimista non sic faciunt , ergo &c. Maior est nota , quia reducendo rem in suam materiam primam sit generatio & corruptio , & non aliter , quia talis motus est ad formam substantialem , & hic etiam motus qui est ad formam substantialem proprius dicitur mutatio , & non motus , ut probatur quanto physicorum . In alteratione autem & augmentatione & diminutione est proprius motus , ut ibi dicitur . Propterea generatio est de non subiecto in subiectu et corruptio econuerso , & sunt ambo in oppositione contraria etloria . Reliqui autem motus sunt de subiecto in subiectu

¶ in contraria oppositione minor patet ad oculum . Non enim reducunt metalla in materiam primam , ergo nec generant , nec corrumpunt sed solum alterant . Liquefaciunt enim metallum ad ignem , & ipso metallo sic liquefacto existente , projiciunt suas quasdam medicinas prius per artem alchimiæ factas alterantes ipsum , ut simileetur auro uel argento . Per solam enim liquefactionem non reducitur in materiam primam , sed accidunt res quædam extraneæ et phantasticæ , ergo quia non faciunt primo metallum nudum à forma prima , quomodo poterit in aliam speciem transmutari nullo modo .

Et si uellent dicere , quod suas medicinas & suum lapidem physicum faciunt proprie per generationem & corruptionem & proportionem mixtionis & miscibilium determinatam , & cum hoc transmutant metalla de specie in speciem , Dicimus quod quāuis faciunt suas medicinas per generationem & corruptionem & proportionem mixtionis & mixtorum determinatam & transmutent speciem in speciem : tamen per proiectionem ipsarum super metalla conflata in igne , non accidit corruptio & generatio metalli , ergo per consequens nec mutatio speciei in speciem , sed alteratio sola , quoniam non expoliant materiam nec denudant , à forma prima sub qua erat , ergo aut oportebit ponere duas formas substantiales in eadem materia quod est impossibile , aut oportebit ponere hanc introducētam accidentalem , ergo est idē metallum ut prius . vel possumus aliter formare hanc rationem ultimam , quia possent dicere quod philosophus non accipit ibi materiam primam , prout est subiectum generationis & corruptionis , sed intelligit materiam primam , id est , propinquam , ad susceptionem formæ in aliqua specie , unde materia prima hominis est sperma & sanguis menstruus si-

militer & in alijs , quamvis ut plurimū , materiae propinque
sint nobis ignotæ . Arguemus ergo sic . Nulla res potest
transmutari in aliam speciem nisi reducatur in materiā pri-
mam ex qua generatur illa res . sed alchimiste non sic faciunt ,
ergo etc . Maior est nota , deficiente enim materia prima pro-
pinqua a'icui rei , deficit & generatio illius rei , quia non in-
troducuntur formæ , nisi de potentia materiae determinate .
Minor patet per ipsos , quia materia propinqua & principiū
auri & argenti , & aliorum etiam metallorum est argentum
vnum & sulphur , ut patet ex quarto metheororu & per os-
mos philosophos alchimie , sed ipsi per solam liquefactionē ,
non reducunt nec reducere possunt , illa que transmutare in-
tendunt in argentum vnum & sulphur . ergo nunquam ue-
re transmutant metalla ad iniucem sed sophystice , nam sicut
si ex aliqua re debet fieri homo ut ex carnibus & oleribus
que comeduntur & ex alijs cibis , oportet quod prius fiant
sanguis & ex sanguine sperma etc . ita si aliqua metalla des-
bent fieri aurum & argentum , oporect quod prius fiant
arg. & sul. Et hæc ratio nō sic uidetur consona dictis phi-
losophi ut prima . Vel possumus dicere quod accipit pro ma-
teria prima quattuor elementa , quoniam omne mixtum gene-
ratur ex eis , & in ipsis est omne mixtum in potentia confi-
sa , cum sint materia prima mixtorum omnium & hoc mo-
do ex quolibet fit quodlibet & potest formari ratio & proba-
ri præmissæ ut in ratione præcedenti dictum est , quamvis hæc
ratio non videatur consonare dictis philosophi . Et si adhuc
nullent dicere metalla non differre specie , sed solum per acci-
dentialia quedam . Ve plures eorum extimant etiam sicut sanus
& ægrum , per solum motum alterationis unum sit aliud in-
de scit homo æger per solum motum alterationis sit sanus ,

absque motu generationis & corruptionis. Ita metalla agra per solam alterationem & accidentium communium mutationem & aegritudinem in ipsis facientium remotionem, sanctantur & perficiuntur & remanent aurum & argentum uerum. Dicimus quod posito hoc in magnum incidunt in conueniens, scilicet quia oportet eos ponere omnia metalla esse aurum actu, quod est impossibile. Et ratio est quia quae cuncte differunt, solum secundum accidentia habent necessaria tandem formam substantialem actu, si ergo ita est ut dicunt, oportet eos necessario concedere seu confiteri omnia metalla agra habere tandem formam substantialem actu cum auro & argento, ergo plumbum & as & metalla reliqua sunt actu aurum & argentum. Et quia quaecunque habent, tandem penitus formam substantialem actu, habent easdem proprietates & passiones actu cum proprietates & propria passio immediate procedat a forma substantiali. Ideo oportet quod omnia metalla habeant easdem proprietates & passiones actu cum auro, siue sint actiue siue passiue. Sed hoc non habent, quia neque tollerant examinationes ignis omnes ut aurum, neque cor confortant ut aurum, ergo ipsa necessario differunt specie & non accidente solum, oportet ergo quod per motum generationis & corruptionis transmutent & non solum alterationis. sed hic non faciunt, ergo fantasticae transmutant. Et si adhuc ipsi uellent dicere conseruentur, quod omnia metalla sunt actu aurum, & habent formam substantialem auri actu, non tamen est necesse, ut habeant esdem passiones & proprietates actu cum auro, quia aegritudo eorum hoc occulet. Sicut uerbi gratia. Si quis enim homo laboret epylepsia uel apoplexia, aut mania, aut phrenesi planum est, & non potest exercere operationes hominis.

R A T I O N E S

Similiter mulier cum patitur suffocationem matricis aut sim-
copen, omnes tamen habent formam substantialē hominis
actu, non tamen proprietates & passiones hominis habent
actu, nec eas exercere possunt, nec activas nec passivas.
Simili modo sic dicimus, posse esse in metallis ægris, quo-
niam sunt actu aurum & habent formam substantialē au-
ri actu sed eorum ægritudo, ipsorum proprietates & passio-
nes occultat, ut non in actu appareant operationes auri &
argenti. Et ideo sicut homo eger adhibita medicina per al-
terationem solam fit sanus & manet idem homo formaliter
ut prius. sic & in metallis per artem alchimie posse fieri est
existimandū. Dicimus eos loqui ut mente captos et ueritatē
naturalium penitus ignorare, quia talē differentiam non
possunt habere metalla adiuicem. Et ratio huius est. Quæ
cunque habent eādem formam substantialē, acū perue-
nerunt, in sui generatione ad terminum motus, in quo ac-
quiritur forma. sed metalla reliqua præter aurum, & argen-
tum non peruererunt ad illum terminum motus, ad quem
peruenit aurum & argentum, ergo non habent actu for-
mam auri & argenti. Maior est nota, quia non acquiri-
tur nec generatur, forma substantialis in aliqua re, nisi in
termino motus, in toto enim motu præcedunt dispositiones
habilitantes ad formam suscipiendam, & in termino genera-
tur forma, ergo non possunt alicui inesse proprietates & pro-
prietates & proprias passiones, quæ sequuntur formam aliquam nisi rei qua-
fuit in termino motus. Non enim potest aliquid habere pro-
prietates & proprias passiones hominis, nisi sit informatum
forma hominis. Similiter & in alijs. Minor patet ad sen-
sum quoniam terminus motus est in expoliatione sulphuris
ab argento nino, facta digestione. Hæc autem inest soli auto-

et argento. Immo proprie et per se auro soli, sicut ostendetur. Cum igitur cetera metalla nondum sint expoliata ab ipso, ergo nondum peruenierunt ad illum terminum motus, quamvis sint in continua potentia ordinaria ad ipsum, ergo non possunt inesse nec occultare in eis proprietates et proprie passiones auri et argenti propterea, quia sunt aera. Sed homo sanus et aeger fuerunt, et sunt in termino motus et acquisuerunt formam per quam sunt homines. ideo habent proprietates et proprias passiones, quae possunt inesse homini sive per se sive per accidens insunt eis, et possunt manifestari et occultari in eis, non autem sic in metallis. Falsum ergo dicunt quidam sapientes naturales talia in superficie considerantes. scilicet quod alchimiste operantur, sicut periti medicorum, qui dant aero medicinas digestivas et purgantes humores corruptos, et postea medicinam confortatinam et sunt sani, quia secus est in ipsis et in illis. Sic igitur ars ista et operatio eius fruola et uana ac impossibilis uideatur, quia sive ponant metalla omnia differre specie adimicem sive a cuncte ratione ponunt tam arcam, quam eius operationem impossibilem. Aliæ adhuc rationes adduci possent, sed quia dictæ sufficere uidentur, ideo silentius edam.

Sequuntur affirmations et probations
dictæ artis alchimie.

ICTA autem ars probatur esse uera triplici modo. Primo ex suis ueris autoribus. Secundo firmissimis rationibus. Tertio a simili et excelsis manifestis. Cum ergo uideatur unicuique intelligenti, et usum rationis habenti, quod testificatio sapientum in suis

critibus & scientijs, sit magna probatio ad sententiam ducendam
 ueritates obscuras & difficiles. Propterea dicitur in diales
 elici, unicuique experto in sua arte credendum est. Vnde
 Aristoteles decimo ethicorum. Consonare utique rationibus
 uidentur sapientum opiniones. Probatur quin immo, ue
 ritas intius artis, autoribus primo multis, quia reperimus
 antiquos philosophos famosos, que in alijs artibus & scientijs
 scripscrunt & ueritatem tradere conati sunt in hac arte li
 bros composuisse affirmantes & docentes quid ars hoc sit uer
 rissima & sequela naturae. & regulis naturam in materia
 propria, ad finem a natura intentum, quem natura attin
 gere nunquam posset, & hoc uno modo tantum, ut dicetur.
 Vnde Hermes in suis secretis dicit. Verum sine mendacio cer
 tum & uerissimum quod est superius, est sicut quod est infes
 rius, & quod inferius est sicut quod est superius, ad perpe
 tranda miracula unius rei &c. Et Morienus. Si autem ea
 que tibi dixero & testimonia antiquorum recte inspexeris
 bene & aperte cognosces nos omnes in uno conuenire & o
 minia que diximus uera profere &c. Et omnes breviter
 hoc idem uolunt. Et sunt sicut Hermes termegistus pater
 & propheta philosophorum. Pythagoras, Anaxagoras, So
 cratis, Plato, Democritus, Aristoteli, Zeno, Heraclitus,
 Diogenes, Lycas, Hypocrates, Hamec, Thebit, Geber, Ra
 sus, Haly, Morienus, Thcoplylus, Permenides, Mellissus,
 Empedocles, Abrahali, Abineeni, Homerius, Ptolomeus,
 Virgilius, Ouidius & ali⁹ quam plurimi philosophi & huius
 ueritatis amatores, quorum nomina nulde prolixum & te
 diosum esset scribere. Et eorum plurium libros uidimus, &
 iuxta posse nostrum modicum & ingenium studuimus quā
 sis operationi & labori fuerimus raro dediti. volumus
 enim

enim libris eorum mente uigili studere prius & eos imagina
bilter uoluere & revoluere die ac nocte cum instantia , ut
loquela ueram ipsorum figuratam , & radicem habere pos
semus , ut sciremus circa quid & quo operentur secundum ro-
num & non secundum fortunam & casum si Deus uoluerit . Un
de Hermes in secundo . Fili quicquid audis ratiocinare , non
enim puto te ratione esse priuatum &c. Ideo Rasis libro per
fecti magisterij hortans nos ad tale studiu dicte . Rogo itaq;
te fili . ut incessabili lectione philosophiae libros scruteris , ut
& eius filius esse , & huic archani magisterij habere sagaz-
ciu mercaris . Qui n.in legendis libris deses extiterit in prspa-
ratis rebus promptus esse non poterit , quia non potest de le-
xi thus in practica , manus clarescere , nisi cuius mens prius
in theorica maceratur . Illa nāque ad operationes securus ac-
cedit in eius mentis enigmate plures operationū imagines , na-
turali resultant &c. Et Geber in proemio summae sua .
Labora uique fili studere in uoluminibus nostris , & ea sa-
piissime in mente tua revolute , ut intentionem ex loquela no-
stra ueram acquiras &c. Vnde Galenus talem inquisitio-
nem ostendens dicit sexto de ingenio sanitatis . Oportet ut pri-
mo secundum rationem consideranda considerentur , deinde
cum experimento certificantur , ut ratio per experimentum con-
firmetur . Et idem in secundo eiusdem . Virtus rationis , ex-
perimenti virtutem ostendit & ordinat . Et sicut uera ratio
experimentum decorat , sic mala ratio eum dedecorat .
Est autem magna probatio in aliqua obscura scientia & ma-
xime quando est obscurae tradita inducere autorū nomina &
autoritates antiquorum philosophorum in illa . Ideo philoso-
phus in ethicorum secundo . In obscuris oportet apertis testi-
moniis uti . Et Moriensus . Omnis enim res usque dum

R A T I O N E S

per suum effectum esse dignoscatur, mideorum testimonio ue-
rior comprobatur. Et secundum Rasim in 70. An-
tiqui philosophi sunt quibus innitendum est. Vnde Abobaly,
id est, Avicenna in medicina libro quarto capitulo de febris
bus rarissime euidentibus, que dicuntur quintanae, sextanae etc.
dicit. Et non oportet, ut negentur aegritudines quas non
contingit uidere nisi in tempore quodam et regione quadam:
nam hoc genus non comprehenditur &c. Neminem igitur
sapientem in naturalibus cōcedere necesse est artem alchimiae,
non esse ueram, quamui. eam ignorat: sufficit enim habere tes-
tes tales ut Hermetem, Hypocrate &c. & quam plures alios.
Cause enim quam plures sunt, quare scientes eam occultat.
Et quia non uident homines in partibus in quibus sunt, nec
audiunt, a longinquis alios habentes ipsam iudicant, quid
uera sit. Isti enim tales sunt tanquam puer a principio na-
tivitatis usque ad senectutem in domo inclusus non putans
mundi latitudinem extendi ultra domū in qua conclusus est,
uel ultra quam oculus suus, non possit conspicere. Et ob
hoc, Avicenna in primis uerbis sui tractatus quem fecit ad
Asten de Recia tangēs quomodo Aristotiles in fine decimi me-
theororum contradixit alchimistae illorum sententiam annihi-
lando, subiungit. Mihi uero excusatio non fuit in arte mea,
quando scirem intentionem ambarum sectarum. Considera-
ui libros affirmantium artem & inueni eos uacuos ratione-
bus, que sunt apud omnem artem, & reperi plurimum eius
quod in eis continentur alienationis simile, id est, similitudini
& figure. Postea aspexi in libris contradicentium eis & re-
peri contradictionem debilem & ratiocinationem leuem, que
ars non destruitur. Dicit uacuas rationibus, hoc dicit, quis
omnis ars & scientia habetur per suas demonstrationes exprim-

ses sine per sensum sine intellectum: sed alchimia non utitur demonstrationibus aliquo illorum modorum, quoniam non probatur nec probat, ut aliae, neque exprimit eas quas habet ut aliae, sed magis occultat, cuius causae superius tacitae sunt.

Postquam probauit artem primo ex suis ueracissimis autoribus, nunc probat illam rationibus & principaliter dubibus.

E C V N D O probatur. Rationibus & principaliter dubibus, quamvis sit ualde difficile hanc artem per rationes demonstrare. Vnde philosophus primo Topicorum. Quædam sunt problemata de quibus sunt contrarij syllogismi probabiles ad utranque partem, dubitationem tamen habent uerum sic sit, uel non sit. Proprie rationes utriusque partis uerisimiles. Et quædam sunt problemata, de quibus non habemus rationem propter difficultatem &c. Et alchimia est de illis. Modo dico, quod sicut in ceteris scientijs operatiuis, earum ueritas esse probatur, sic & in hac sufficiet, cum haec sit in earum serie. Vnde philosophus primo Topicorum & tertio. Quando utitur hypothesi si demonstrauerimus sic se habere in alijs & in proposito demonstrationem fecimus. Sicut ergo in scientijs operatiuis uole do probare ueritatem alicuius sensitui, nos probamus per demonstrationem sensituum solum, ostendendo ueritatem medij ad sensum & non ad intellectum, simili modo oportet nos facere in hac. Vnde philosophus primo posteriorum. Sicut in demonstrationibus universalibus medium demonstratur ad intellectum, ita in particularibus medium monstratur ad sensum. Sicut ergo de obiecto intellectus, non possunt

RATIONES

mus iudicare per sensum, sic nec econuerso ut patet in eodem.
Et sicut elicetur ex uerbis eius secundo coeli & mundi contra illos qui dicunt, terram moueri circulariter, & terram esse in coelo unam ex stellis, & locum ignis esse in centro, quia in sensibilibus debemus iudicare per sensum, ergo qui hanc artem ab intellectu non esse ueram arguerunt, nihil probant.
Quod si eis sensibile deficiat, cuius causam supra ostendimus, hoc non probat artem non esse ueram sufficienter. Immo magis probat contrarium, cum imperfectorum alterationes uersus perfecta uideant. Vnde de his iudicis sensus & intellectus philosophus decimo septimo de animalibus de generatione apum dicit, quod ex ratione probauit, generationem apum eadem esse ex accidentibus que nunc uiduntur circa ipsas, non tamen accidentia sufficienter accepta sunt, quod si sumantur tunc sensib[il]e magis quam rationi credendum est. Amplius dicimus quod probare & syllogizare hanc artem esse ueram apud ignatos incredulos & insensatos est, sicut syllogizare de coloribus figuris & motibus apud cacos, & de sonis & uocibus apud sierdos. quantumcunque enim eis in iis probes quid uerum non confitebitur aliquis, quia medium non sentit nec intelligit, ergo nec iudicare nec considerari potest.
Vnde philosophus primo ethicorum. Unusquisque bene iudicat de iis que cognoscit, & eorum est bonus index. Et in primo Topicorum, qui enim sentit, aliquomodo iudicat. Et in eodem, qui negat niuem esse albam indiget sensu: unde idem in principio posteriorum dicit. Omnis doctrina & omnis disciplina intellectua ex praexistenti sit cognitione. Ideo idem in eodem capitulo dicit. Si enim aliquis sensus deficit, necesse est illam scientiam deficere, qua per illum sensum acquiritur. Similiter & in reliquis sensibus est inducere.

Verumtamen sicut cæcis deficit uirtus uisua ratione organi
impediti & obiectum est præsens. Ita hic est econuerso. Pro-
pterea ergo cum hic obiectum non sentiunt, cum tamen sit
sensibile iudicant hanc artem non esse ueram. Talibus autem
hanc artem ueram esse non probamus, nisi prius credant.
Ideo philosophus primo posteriorū. Oportet discensem cre-
dere. Et ideo primo Topicorum. Non est cum omni dispu-
tandum, nec contra quemlibet exercitandum. Ideo dixit Py-
thagoras in turba philosophorum. Si enim elementa ueraci-
ter sciretis, hæc non negaretis. Rursus si quis in scientia me-
dicinæ quæ est operativa uelit probare aliquam medicinam
particulariem in sua specie talem in humano corpore curare
agritudinem, aut talem efficere operationem, per demonstra-
tionem sensitivam solum procedet, cuius ueritatem solum
experimentum certificat. Experimentum autem fecit artem
ut dicit philosophus secundo posteriorum & primo metaphy-
sicæ. Verbi gratia. Aliquis patitur superabundantiam co-
leræ rubeæ in uenis stomachi & hepatis, eius autem cura se-
cundum rationem, post digestionem, est euacuatio. Vo-
lens autem probare, quod sit aliqua medicina faciens hanc ope-
rationē, arguam sic necessario. Omne quod habet euacua-
re cholera superabundantem in uenis stomachi & hepatis
post digestionem, habet sanare patientem, sed reubarbarum
& scamonea sunt huiusmodi, ergo &c. Maior nota est, cū
euacuatio illius cholerae iam digerente sit eius uera sanatio,
quia ipsa facta est horribilis & odiosa naturæ. Minor au-
tem non potest probari nisi experimento & experimētum nō
probatur nec cognoscitur, nisi per sensum & propriæ per sen-
sum uisus, scilicet uidendo ad oculum utrum sic sit uel non.
unde Hamec in commento stollicarum. Non peruenitur ad

RATIOnES

scientiam rei nisi per uisionem rei. Et Auctenna in tracta-
tu suo. Nos quidem scimus illud ante experimentum cu-
ratiocinatione quam uerificauit experimentum. Similiter
si quis uelit probare, quod hermodactili attrahunt et evacuant
phlegma a iuncturis, et quod lapis iudaicus frangit, et
eduicit lapides renium, et lapis spongus, lapides uesicae, et
quod lapis lazuli et lapis armenius evacuant melancholiam,
et scamonea choleraam, et as uatum aquam, et quod apium
noceat praeognantibus et pueris et epilepticis. Et quod lepus
marinus comestus inducat phthisim, et piper calefaciat, et
laetulaa infrigidet et colocynthis et absinthium sunt am-
ra et mel sit dulce et napellses uenenum, et magnes attrahat
ferrum et charabe paleas, et arsenicum dealbat as, et
turia citrinat et multa talia. Non nisi per experimentum pro-
babitur, quoniam ueritas quae consistit in medio rationis, de-
bet ostendiri per sensum necessario. eodemodo est in Geometria,
Astronomia, Musica, Perspectiva et in ceteris scientiis qua-
rum finis tendit ad practicam et operationem. Similiter
igitur modo per hypothesim arguemus in alchimia penitus sic.
Omne quod habet transmutare metalla imperfecta et incom-
pleta ad perfecta et completa, habet efficere aurum et ar-
gentum, sed Lapis de quo dicunt philosophi est huiusmodi, ergo
et. Maior pater, quia sunt tantum duo metalla perfecta,
scilicet aurum et argentum, sicut in mundo sunt duo lumina
aria perfecta, scilicet sol et luna. reliqua uero metalla im-
perfecta sunt et incomplete, tunc quicunque reducit illa de
imperfectione et incomplexisione, ad perfectionem et comple-
xionem conuertet in aurum et argentum. Minor probari
non potest, nisi experimento. Et experimentum non cognoscatur,
nisi per sensum ut superius est declaratum. Et in hoc

proprie est finis artis & complementum & confessio ueritatis ipsius. Ideo bene dicit egregius Aristoteles tertio coeli & mundi. Scilicet necesse est ut iudicemus super quasdam rei ex complemento ipsarum & earum finem, & non ex earum principiis, nam omni scientie est complementum & finis, quod est, quia complementum artis & complementum naturae, est per rem sensibilem eadentem sub uisus &c. Et huic, concordat quod dicit Galenus tertio de crisi, scilicet quod uerificatio in unaquaque arte & ipsius affirmatio sit ex operationibus eius, et ipsius inuentione. Et processio ex eius principiis &c. Ex quibus patet, quod haec ars & omnis fere alia, non potest probari ex suis principiis, sed ex operationibus. Vnde Avicenna in tractatu suo. Testatur autem ad credendam meditationem experimentum. Et philosophus decimo ethicorum. In operabilibus ex operibus indicatur. Et Rasis in lumine luminum. Nam quod diximus, eius experimentum ueritatem indicat.

C I R C A presentem literam. Ex quibus patet &c. Notandum quod ars ista est ministrans nature & eam consequens. Ideo duplicita sunt eius principia, scilicet naturalia & artificialia. Naturalia sunt quatuor elementorum cause, metallorum cum suis annexis, & haec principia recipit credita scientia sibi superiori, sed exquisite discutit ea, ut possit sequitur naturam. Principiorum uero artificialium, quedam dicuntur modi operationum quibus artifex applicatur ad magisterium ut intentum perficiat: qui sunt oculo secundum Geber, scilicet Sublimatio, Discensio, Distillatio, Calcinatio, Solutio, Coagulatio, Fixio & Ceratio, absque annexis suis. Quedam sunt non proprie principia sicut probationes & indicia ostendentia ueritatem vel falsitatem dictorum principi-

RATIONES

piorum, eiusque quod operatum est ex eis, scilicet utrum suidem aurum penitus cum minerali vel non, & sunt nouem, scilicet Cinericum, Cementum, Ignitio, Fusio, Expositio super vapores acutos, Extinctio, Commixtio rei adurentis. Reductio post calcinationem & suscepitio argentii rini facili vel difficultis, de quibus omnibus Geber in summa sua perfecti magisterij. Est autem & principium unum aliud ab iis excelsum & diuinum, quod est sicut clavis & nexus illorum, sine quo non potest perfici opus hoc, quod supra omnem rationem debet cadere in intellectum, ante principium operationis & ultimo in sensu. Et hoc est quod induxit Platonem inuestigando philosophiam, incipere ab intellectu & finire in sensu, & iterum redire & reflectere ad intellectum via circulari, cuius contrarium fecit Aristotelles. Vnde Averroë non potens hoc principium firmare per naturales rationes, sicut nec unquam aliquis alter naturalis philosophus, dixit capitulo de substantia fixa, quod experimentum destruit formam specificam eius. Et nult dicere, quod fixum destruit formam specificam uolatilis, ne non fugiat. Et capitulo de compositione medicinae dicit, quod cum aquae permiscantur, & commiscantur uehementer, deinde exsiccantur, & coagulantur, & conglutinantur ita, quod si uicerit summa uolatilis summam fixa uolabit eum ea, & si non uicerit figetur cum ea. Et uult dicere q[uod] uolatile potest uolare cum fixo et perditur opus, & fixum potest retinere volatile & perficitur opus, quod est mirabile ualde. Idem in eodem dicit sic. Et scimus per principia plurima scientia naturalis, q[uod] possibile est, ut res & substantiae, quarum radix est terra & aqua, resoluantur & carrentes fiant. Deinde scimus per canones alios, s. nō naturali-

sed alchimicos, & diuinos, quod ista elociria praedicta cum resoluuntur, non prohibetur resolutio ab operationibus suis radicalibus omnino, immo remanet nobis de uirtutibus earum quod nolumus. Testatur autem ad credendam meditationem experimentum etc. Principium autem hoc praeципue traditum est totum sub figura, & allegoria propter ultimam difficultatem eius et inuestigationem supra rationem. Ex cuius ignorantia praedicta principia nil profunt, quia ueritatem suam & aliorum in experimento ostendit & sensu & in experimento patet ueritas principiorum hac de prima ratione.

RATIO secunda est hec. In quo cunque reperiuntur proprietates & passiones & operationes omnes specificae alicuius rei, illud est idem penitus, quod illa res: sed in auro & argento per alchimiam generato, reperiuntur omnia haec, que in auro & argento minerali, ergo etc. Maior huius rationis uerificatur, quae differentiae specificae rerum sive formarum substantiales sunt nobis ignotae, ut patet ex 4. meteo. in fine. & ex primo de anima, nec cognoscimus eas nisi per proprietates, & proprias passiones, & proprietates, & passiones, per operationes & accidentia. Et ideo quales sunt operationes & accidentia in rebus, tales iudicamus proprietates, & passiones. ergo & per consequens formas, quia omnis cognitionis nostra incipit a sensu, ut patet primo physicorum. & primo posteriorum, & primo metaphysicæ. Vnde philosophus primo de anima uolens nos inducere, ex hoc in cognitionem animæ & aliarum formarum, dicit sic accidentia magnæ partem conferunt ad cognoscendum, quod quid est. id est definitionem & formam substantialē, quod quid est, talis aut cognitionis, scilicet accidentium est per sensum, quia sola accidentia sunt obiecta sensuum. Et ideo Philosophus a. me

20. arguens ex operationibus rerum, & accidentibus suis per ipsas formas dicit sic, quod enim facit operationes oculi est oculus, quod uero non, non est oculus, sed imago oculi, & serra lignea non est serra, sed imago serrae etc. unde dico, quod optimum genus inquisitionis & certissimum, est cognitio rei per accidentia propria, quia tunc per causam uniuscuiusque rei propriam, res cognoscitur, cum de accidentibus eius propriis minime dubitatur. Neque est hoc in metallis difficile, cum non sint diversae substantiae adiuicem, sed homogeneae per totum. Minor patet sic, quia quicunque nulte cognoscere aurum & argentum secundum eorum formam specificam, cognoscat per eorum proprietates & passiones, et accidentia, & operationes sine sunt actiones sine passione. Modo de proprietatibus auri, est esse metallum coloris citrini fulgentis ad ignem fusibile, sub malleo per omnem dimensionem extensibile, substantiae homogeneae & ponderose valde, & sustinere iudicium ignis absque mutatione & diminutione sui per cinericum & cementum, & confortare eum. neque plus cognitum est de cognitionibus auri in toto mundo per philosophos, & fossores mineralium metallorum per experientiam sic confirmant. In quocunque ergo metallo per alchimiam transmutato reperiemus omnis proprietates & accidentia, & operationes, necessario arguemus ipsum esse aurum, & si aliqua illarum conditionum que dicta est deficiat, non erit aurum. Quia ergo aurum alchimicum habet omnia predicta, ideo iudicamus ipsum esse aurum necessario, experimentum autem secundum philosophos testificatur hic ut dictum est secundum sensum. Quod si non est idem aurum cum minerali, oportebit necessario eos ponere easdem proprietates omnes in specie, manare a contrariis formis, quod

est penitus impossibile. oportet igitur quod sint idem. De confortatione autem cordis, quod facit aurum minerale sicut dicunt medici, quia quidam idiotae dicunt, quod aurum alchimicum cor non confortat. Plato in 3. stollicarum expresse est contra eos. Et similiter in commento ibidem Hamec. Et similiter Haly in suis secretis. Et Aristote. in suo libello de secretis secreto. ca. de lapidibus pretiosis etc. Sunt etiam aliae rationes ad probandum artem esse ueram, de quibus post dicetur, quando dicetur de principiis, & de generatione metallorum, in generali, & in speciali, & eorum transmutatione.

Tertio probatur eius ueritas exemplis
& similitudinibus.

VNC uero à simili probemus. Quibusdam enim placet, & satisfacit magis audire similia, proportionabilia, cum rationes syllogisticas intelligere non possunt. Et similiter difficile est syllogizare. Vnde philosophus 9. metaphysicæ, non oportet cuiuslibet terminos querere sed proportionale conspicere. Hæc autem similitudo, & proportio reperiuntur tam in animatis, quam in ueterabilibus, & mineralibus & etiam elementis, & a natura sola, & cum auxilio artis. Natura enim generat ranas in nubibus, aut in puluere asperso pluvia per putrefactionem, ex ultima dispositione materie ad hoc propinquâ. Et refert Auicennas, quod uitulus in nubibus generatus est cum tonitruis, & cecidit cum pluvia seminius. Et dicit quod natura in talibus facit subitas generationes. Cum ministratione etiâ artis facit similia naturalibus, ut ex basilicon contrito & debite ministrato & putrefacto scorpiones gene-

RATIONES

rantur. Et ex elixatura anatis ad scerenum cooperta baf-
fones. Et ex ictu strangulate apes, cum putreficit hu-
miditas illa per ebullitionem a calore extranco. Et uestie,
ex carne asini, et scarabaei ex carnibus equi et locustae de
carnibus muli. Et planum est, quod haec talia omnino sunt
similia illis, quae a sola natura processerunt, quamvis locus sit
alius, et materia alia, et dispositiones aliae. Sed proportiones
miscibilium ultimas, et dispositiones ultimas in tali materia
et tali loco credimus esse omnino easdem cum iis, quae a sola na-
tura generata sunt virtute corporum coelestium, quamvis praece-
dentiā sunt ualde diuersa, propter diuersitatem materiae, et
go et formas easdem credimus. Aristoteles tamen 6. de
animalibus est contra hoc, qui dicit, quod sunt idem solum
secundum genus, et similitudinem, et non secundum for-
mam. Et in 15. de animalibus dicit idem. Et similiter 7. meta.
Vnde Auerrois, in commento ibidem dicit, mures generatos
ex putrefactione non esse idem in specie cum generatis ex
propagatione, quia dicit propagando conseruari non possunt
in specie. Sed nos dicimus formicas, muscas, araneas, et
alia pluria generata ex putrefactione, que post quando per
propagationem conseruantur in specie sibi simili. Aut ergo
erunt eadem specie cum illis, quod credimus, aut eadem ac-
cidentia, et operationes manabunt a conterariis formis, quod
est impossibile. Similiter natura non faceret in eis membra
generationis frustra. In uegetabilibus etiam hoc patet.
Natura enim generat ex putrefactiōe portulacas, bletas, can-
des, parietarium et cucurbitas, et alia plura genera uege-
tabilium. Et illa etiam eadem ex proprijs seminibus, et
faciunt flores et folia et semina eadem, et conseruantur in
specie sibi simili per semina eadem. Et hoc patet per Galito

nun in primo alimentorum, capitulo de freniculo, qui dicit, sic, et spontaneum quidem, quoniam intrascitur hoc sicut et anetum, sed etiam seminantur ipsa per hortos. Vnde dicimus quodd quedam sunt, quae per solam propagationem generant, ut homo, scipera, cetus et palma: quedam per solam putrefactionem, ut pediculus, pulex, gramen, uermes terrestres, et similia imperfecta: quedam que utroque modo, ut mures et portulace etc. Sicut ergo in animatis anima uergetabili utroquemodo generatis, paenitus arguimus esse eadem specie, quia eodem modo utraque possunt conseruari in esse, sic et in animatis anima sensibili penitus arguemus, quod totum accidit propter ultimam dispositionem, et proportionem agentis, et patientis. Vnde dicit philosophus primo de uergetabilibus, quod natura transmutat calamentum in metam, et triticum in siliquem, et linu in scilem, id est lolium et malas in bonas, et econuerso, ut illa que fuit transplantata. de Persia in Aegyptum. Et ideo dicit ibi, quod a quibusdam malis seminibus proueniunt bona plantae, et econuerso, sed non de facili, et hoc etiam in animali contingit multoties, ut ibi dicit, et diversitas regionum hoc quam maxime operatur.

IN mineralibus etiam hoc est planum, quamvis non in omnibus, generat enim natura in nubibus, quod oportet sagittas lapides, et ferreas cum tonitruis terribilibus. Vnde philosophus iuxta finem, quarri meteororum, sic dicit ad literam. Sape etiam fiunt lapides ex igne, cum extinguitur, id est uapor igneo, scilicet in nube, et sape contingit corpora ferrea et lapidea cadere, cum coruscationibus, ut uapor igneus, quia ignis frigidus, et siccus est in extinctione sua. Et in Persia cadent cum coruscationibus corpora aerea, ut es ustum, uel

RATIONES

similia sagittis hamatis , id est barbatis , et non possunt liquefieri per ignem , sed evaporant in fumum , viriditatem attinente . donec residuum sit cinis . Cecidit quoque apud versum frustum ferri 150. atronarum , quod prae duritia sua ferè erat infrangibile , missa est tamen pars eius regi Corasce ni , qui cum præcepisset enses inde fieri erat infabricabile . Dicunt tamen Arabes , quod enses Alemanici , qui optimè sunt de tali ferro sunt (dicit hic enses tales ex tali ferro fieri) secundum uulgos Arabes quia uulgaris absq; ratione loquitur . Cum autem cecidit massa illa , resiliit aliquotiens à terra , ut pila , eratque composita ex minimis frustulis coherentibus ad iniucem , ad quantitatem granorum millij magnorum . Simile huic rei evenit apud Tepastrem , sic ergo etiam sunt lapides . eorum siquidem generatio uel erit subito , propter magnum calorem accidentem luto viscoso , aut paulatinus propter multum temporis etc. in quibus uerbis philosophus insinuat , quod natura facit generationes similes , sed aliquando subitas , aliquando paulatinas , & in diuersa materia , & diuersimode . Idem in eodem . Sunt autē certa loca super qua aquæ effuse uerruntur in lapides diuersorum colorum , suntq; aquæ , qua seorsum acceptæ non gelantur , qua si prope alium suum fundantur , congelantur et sunt lapides . scimus ergo , quod in terra illa est uis mineralis , qua congelat aquas etc. Idem ibidem dicit , quod sunt quedam uegetabilia , & quedam animalia , qua conuertuntur in lapides uirtute , quedam minerali lapidificativa . & hec transmutatio corporum animalium uegetabilium in lapides est & que propria , sicut aquarum transmutatio , & quedam sunt tarsinus , & quedam citius , secundum potentiam actiuorum , & resistentiam passiorum . Idem ibidem dicit , quod est

locus in Arabia, qui omnia corpora ibi existentia colorat colore suo. Paris quoque Corasceni in lapidem mutatus est, remansit tamen ei color suus, suntq; talia mira, quia raro sunt vel accidunt, ceterum causae eorum manifestæ sunt etc. Ista talia extranea facit natura, in paucis locis minerarum extraneis & sunt ualde miranda. Multa etiam in scripturis uidimus, & ore tenus audiuiimus de mineris diuersis in quibus quasi incredibilia sunt omnino. Similiter in elemetis hoc idem patet. Ex conuessione enim quorundam lapidum cum chalibe generamus subito ex aere ignem, & ex aquæ ebullitione aerem, & ex condensatione aeris aquam, & ex reservatione aquæ terram, & connatur, & sunt eadem penitus cum naturalibus suis solis. Quaecunque tamen exemplaria hic adducta sunt de transmutationibus rerum, non ideo, ut omnino proportionalia sint adducta sunt, quoniam exempla ponimus, non ut semper uera sint, sed ut sentiat, qui adiscit, ut dicitur primo priorum: Sed hoc ideo ut sit satisfactio quibusdam in superficie speculantibus, & non in profundo, ostendendo opera miranda naturæ, & transmutaciones extraneas, ut adhuc uelut longe distantes imaginentur hanc artem possibilem. Quibus autem mens, & discretio medullitus, & profunditus est euigilans, talia exempla, & proportionabilia puerilia sunt, neque omnino, ut in pluribus in eadem specie, cum sibi similibus collocata, in quibusdam autem forte sic. Et haec probatio exemplariorum æque prodest alchimistis, & sophistis, immo sophistis magis, quoniam diuersas materias propter haec subiucere possunt. Huic quoque lapidi nihil omnino simile uidetur posse adduci, sed solum secundum partem. Et quod magis simile uidetur est de generatione atramentorum. Et similiter fumus resolutus ali-

gnis, cum comburatur. hic enim fumus est tanquam spiritus, qui resolutus ad aerem cum toto corpore suo, sed si inueniat corpus aliquod solidum cui appodietur, retinetur ibi a suo corpore occulto, super illud corpus aliud, et induratur et fugitur et fit fuligo. Ita quod spiritus, dum fugit ignem convertit corpus ad suam naturam et corpus cum permanet convertit spiritum ad suam naturam. Et hoc idem simile patet, de generatione tartari in uasis boni uini. haec igitur exempla non in conuenienter apposita sunt. licet in hoc non potest aliquid omnino simile adduci, sed solum in parte, quia ipse lapis est quid proprium in se et orphanum et unicum ab omnibus separatum. Nota circa istam literam. Et similiter fumus resolutus etc. Nota quod omnium inanimatorum que generantur aequaliter est uapor siccus uel humidus uel uero quod patet primo meteororum, et quarto. Omnis autem uapor est de genere spirituum, id est, uolantium. Ex uaporibus autem siccis generantur res siccæ et ex humidis humidae, sed ex eorum digestione, commixtione et proportione existente diversa in habitudinibus et mensuris eorum, accidit diversitas generatorum omnium secundum exigentiam naturae cuiuslibet speciei. Et sicut ipsi uapores, tam siccii, quam humiidi habent in actu semper naturam ascendendi et uolandi, sic habent in potentia naturam stanti et permanendi. Ex predictis ergo sati patet. quod si alchimista preparauerit naturam materialiam suam et in organo proprio et ignem suum et gradus suos et tempus congruum et inuenit naturam manibus et uigilanter inspiciat signa colorum omnium, ita quod circumstantie omnes in suis horis absque aliquo defectu concurrant generabit, quod narrant philosophi, si Deus uoluerit, et natura coniungat quantitates componentes ejum

tium determinatas diuino iudicio absque consideratione artificis aliqua , quoniam cognitio talium prodest, ad speculacionem solam , ad operationem uero minime & poterit cum hoc transmutare omne metallum ut dicimus est ita, quod a puris naturalibus in nullo declinare comparetur. Et signum sensatum inducens nos credere debere hoc est , quia uidentur metalla imperfecta alterari per artem a quibusdam rebus suis generis, & extraneis, quamvis non transmutantur, tertia enim alterata es in colorem auri, acri pigmentum astem seu arsenicum in albedinem argenti quamvis comburatur, & fumus saturni congelat argentum uicuum . De extraneis autem dicimus , quod cortex mali granati conuertit ferrum in chalibem , et fumus capillorum citrinat argentum. Quia ergo ad alterationem exspectamus transmutationem , cum per haec extranea non possit fieri . quia eorum alteratio non profundatur usque ad occultas corporis , tunc cum videamus alterationem aliquantulum profundari a suis similibus , absq; preparatione aliqua eorum , ut similentur auro & argento, non debet quisquam dubitari quin sit propinquua potentia in ijs uel alijs ita ut ars ducat in actum , & perfectionem ipsam scilicet potentiam . Cum ergo ex generatis ex utroque uapore conseruantibus naturam uaporum , & spirituum , scilicet ex argen. u. & sulphure, natura generat corpora metallorum omnium , propterea quid in illis spiritibus sunt omnia corpora in potentia , potuit natura illam potentiam ducere ad actum , quia natura secundum ordinem praeponit potentias actibus ; & sic ex potentia non fixa , facit fixum , & econuerso , & ex mundo facit mundum , & ex immundo immundum & ex immundo extrahit mundum , & ipsum retinet . Ars ergo post contemplationem omnium istorum se

RATIONES

quitur naturam, et recipit spiritus naturae immundos et ipsos sublimando subleuat et mundat, sicut natura, et tum uolendo fugere ab igne, ars ministeriat naturae, et natura conuertit, ea in corpora munda fixa et de cetero natura corporum dominabitur naturae spirituum in aeternum per hoc ingenium mirabile. Sunt etiam mineralia, quae generantur, et perficiuntur secundum substantiam in qua sunt ab initio resolutione in fumum. Et ari similiter perficit metalla in aeternum. Propter quod generata, in quibus permanet aeternu, natura uolandi prima, semper uolant, secundum naturam fumum, ut ar. si. marchasita, et camphora. In quibus autem occultata est natura uolandi, et manifestata natura standi, et permanendi semper permanent, secundum naturam suam, ut aurum, antimomum, marmor, alumen, sal, et tartarum. In quibus autem utraque natura permanet mixta, dominans uirtute dominatur alteri, ut patet in mixture corporum, et spirituum, cum enim uices spirituum dominantur, trahunt secum corpora ad uolatum. Et eis corporum dominantur, retinent secum spiritus, et figurantur cum eis. In spiritibus enim sunt corpora in potentia, et in corporibus sunt spiritus in potentia. Et hanc est causa quare natura facit corpora ex spiritibus, et econuerso, propter quod quecumque resoluuntur a corporibus metallorum in fumum apud ignem, non habent naturam corporum, quorum sunt, sed magis spirituum. Et qualibet spiritus, qui ingrediatur corpora acquisuit similem naturam corporibus, id est in mineris metallorum reperiuntur sui spiritus, sed non econuerso, quia in posteriori includitur prius, sed non econuerso.

Sequitur determinatio generalis, ostendens etiam causas ex modis difficultatis istius questionis. Et solutio questionis cum elucidatione.

N hac admirabili, excellenti, et divina, et occultissima arte questionis que de iosa sit. s. utrum sit, omnino apparet, et existet, aut solum apparet, et non existens est ualde difficultis, cuius difficultatis cause uidentur. Non etiam est facilis apud nos: Ea tamen, quia pro contra disputationem exquise, elucidemus etiam ipsam, et enucleemus modo conuenienti, eiusque ueritatem determinando: Non modicum autem admirandum occurrit, quod nulla ars nec scientia probat suum subiectum esse, nec probare potest, sed de ipso presupponit, quid est et quid significat, ut dicitur primo posteriorum, et similiter i. metaphys. a philosopho. Vnde philosophus a. physicorum, ostendens quod ea que nota sunt non debent probari, sed presupponit, dicit, quod ridiculum est probare naturam esse. Ideo dicimus, et in artibus quasi autem sola ista egit hoc. Et est subiectum eius. hoc scilicet transmutatio metallorum omnium in uerum aatum et argentum per ingenium artis. Considerat enim metallum et sibi similia, etiam non solum in se, et in relatione ad sua principia, et suas causas, et proprias passiones, et transmutationes eorum a natura in suis mineralibus in uerum et argentum, ut liber de mineralibus. sed etiam propter transmutantur a natura similiter extra mineralibus per artis ingenium, et ministracionem. Vnde ars haec querit propter difficultatem inquisitionis eius, et ignorantiam hominum coacta, de subiecto suo si est et quid est sive quid significat,

DETERMINATIO

Et hoc habito utrum sit uerum uel non, quia talis erit ipsa similiter. Ideo bene dicitur 2. posteriorum, scilicet, quod quando medium est sensibile, et non sentimus querimus. Nam impossibile est scire, quid est, ignorantes si est. vi ibidem dicitur. Et quia diffinitio est forma diffiniti ut, dicitur 7. metaphysice. Ideo eius gratia expositorie, nos sic. Alchimiam diffinimus. Alchimia est scientia, qua metallorum, principia, cause, proprietates, et passiones omnium radicibus cognoscuntur, et que imperfecta, et incompleta, mixta et corrupta sive, in uerum aurum transmutentur. Ex qua diffinitione subtiliter colligi potest, quid proportionatur, et subalternatur hæc scientia libro de mineralibus naturalis philosophie, sicut scientia medicina libro de sanitate, et de ægritudine naturalis philosophie. Nam sicut medicina contrahit genus, et subiectum commune illius ad corpus humanum tantum, tam theorice, quam practica. Sic et hæc contrahit genus subiectum commune istius ad metallum tantum tam theorice quam practicæ. Ideo hæc scientia est operativa, sicut et medicina, et forma naturalis in subiecto naturali introducta à natura per ministracionē artis, ut in illa, et agens naturale, scilicet ignis modo debito ministruetur seu approximatus, quamvis agens artificiale, scilicet uoluntas, illud regat, modificeret, et coaptet in suis propriis organis eum sedulitate usque ad tempus prorsus stabilitum, et præfinitum. Verum tamen medicina diversas partes habet scilicet theorica, quæ est speculationis omnium principiorum medicinae; aliam practicæ, scilicet conservariam sanitatis, et curationis ægritudinis. hæc autem non habet nisi curatim, id est completiuam. Et differt ualde hæc curativa ab illa, quia illa manente eadem forma substantiali, sanitatem inde

tit ita quod utitur solo motu alterationis et purgationi. hec autem transmutat, et curat et sanat, et formam nouam substantialem inducit, et non eguit haec parte conservativa ut illa, quia metalla non sunt sic disposita ut uiuentia, nec sic formata in forma una. Amplius difficultates huius questionis in duobus comprehenduntur generibus. Primo spe culationis propter sapientes diversa rationis intuitu oppinantes, et maxime, quia haec questio ab antiquo semper habuit rationes ad destruendum quam plures, ad construendum autem nullius quasi dedit iuuamen, nisi forte auctoritatibus, et exemplis. Vidimus ergo magnos philosophos ac sapientes contraria de hac adiuicem oppinari, et ubi discordant sapientes, necessario magna arguitur difficultas in illius rei cognitione, sicut elicitur ex uerbis philosophi, primo de anima, et sicut dicit Galenus in commento primi amphorismorum.

Secundo practice hec questio manet difficultis, scilicet in experientia et operatione. Nam cu[m]sunque artis ueritas experientia ad oculum debet uideri. Vnde philosophus tertio coeli et mundi, dicit quid complementum artis, et complementum naturae est per rem sensibilem cadentem sub uisu.

Tunc per sensum uisus indicamus in operibus artis et naturae, quia ergo pura ueritas non uideretur in operibus huius artis, sed sophistica solum sunt que quotidie uidentur, et phantastica. Ideo arguunt ab effectu ipsam non esse ueram. Et quia uident alterationes magnas et fortes uersus aurum et argentum non completas. Arguunt ex hoc alii eas non posse compleri, et per consequens artem ueram esse non posse. Si enim nulla alteratio in eis fieri uideretur, tunc nulla esset questio. Compellitur tamen necessario uterque pars confiteri alterationes praedictas fieri posse. Vnde quasi dicere pos-

DETERMINATIO

fumus, quod dicit philosophus primo physicorum, scilicet quod omnes antiqui absque ratione principia naturae contraria tanquam ab ipsa veritate coacti posuerunt, quamvis ignorarent principia ipsa, et quibus contrarietas inesse. sic eodem modo cogitur ambae partes ponere has alterationes in metallis fieri posse, quamvis transmutationem alterationes sequentem ultimas ignorent fere omnis. Non enim dicereatur ars si sophistica esset tantum, quoniam ars imitatur naturam, et sicut natura non est sophistica in operibus suis, sic nec ars, cum igitur alchimia ponatur in numero artium, non videtur sophistica. Et cum artista ipsius non reperiatur aliquis, ergo nec ars erit, cum sunt sicut relativa, ideo diversi diversa sentiunt. Non tamen est standū utriusque iudicio aliquorū contraria indicantū, quia oportet alterum iudicium esse corruptum, scilicet ex parte sensus, vel intellectus, et illius iudicio non est acquiescendum, ut dicit philosophus 11. metaphysica. Si ergo questio istius artis est ita difficultis, quid dicemus de ipsius inuentione et inuestigatione reperienda posito, quod sit uera.

DICO ergo quod ars alchimie, est omnino apparent et existens et naturam imitans, faciens penitus idem aurum et argentum sicut est minerale, quod enim a minerali deficit in aliquo non est idem cum eo, et hæc in capitulis sequentibus ostendemus aperte secundum quod est possibile apud uolantes intelligere. Et rationes omnes tam Aristoteles quam aliorum euidentissime destruemus, et ostendemus eas ueritatem aliquam non continere, sed apparentiam solam quamvis difficultem. Vnde dicitur 7. et 10. utrum. Si enim soluatur difficultas, et assumantur probabilitas ostensum utique erit sufficienter. Et in eodem non solum oportet uerū dicere sed ca-

nam falsi assignare hoc enim confert ad fidē . Secūdo in ipsius operatione est insudandum , sed solum ab habente ingenium callidum, sublimē & perspicuum & ualde profundum . Et quia contra negantes sua principia non potest quis disputare , ut patet ex primo physicorum . Contra hoc autem confitentes principia , & propter ignorantiam concludentes falsa disputari potest , ut patet ibidem . Et sicut ex bonis seminibus oriuntur mali fructus , & sic ex ueris principiis concluduntur falsa . Ideo contra confitentes principia & concludentes ex eis falsa , dirigimus nostram disputationem et questionis solutionem .

Hic ponit modum suum procedendi in determinate
natione huius questionis .

E R V N T A M E N adjilius questionis uerita-
tis cognitionē . Primo sequemur auctoritatē et uer-
ba antiquorum philosophorum in hac arte famoso-
rum , ut introitus fiat apertus ijs qui hoc ignorant & reli-
quias , ostendendo semper quomodo intelligimus eos & du-
bia plura , mouendo que cum hac questione insurgunt , &
recte soluendo . & rationes nostras assignando semper , que
ad quocunque quod dicimus credere nos inducunt . Secun-
dario autem , scilicet in solutione ultimae rationis philosophi
reborabimus omnia dicta prius rationibus , naturalibus tunc
ueridicis penitus inherentes . Amplius ut uerum fatear dico ,
quod quicunque ueritatem alicuius artis uel scientiae , aut ali-
cuius difficultatis in illa radicibus uidere intendit , debit co-
gnoscere terminos in illa arte , & differentias proprias , &
quid dicatur per nomen . Si enim hoc ignorauerit radicem

DETERMINATIO

& ueritatem quam querit, aut disputare intendit, nullo modo perpendet, sed arguit ex extranis & ignotis & parado gitzabit scipsum, & in hac ignorantia stabit & quiesceret. sed impossibile est ex ignotis peruenire ad nota, ideo uidimus, quād plures sapientes huius artis terminos ignorantes hanc questionem, inuestigare uolentes, arguentes ex extranis hanc artem non esse ueram, tunc in fine concludunt & de terminant ignotum. Ex quibus uerbis patet, quod qui ignorat terminos proprios huius artis, & differentias ignorat ipsius disputationem & ueritatem & nihil arguit. Vnde dicitur primo elementorum, scilicet quod imperiti uelut longe distantes speculantur. Cogitur ergo necessario hanc questionem disputatione ad intellectum intendentibus ut terminos, huius artis immisceat questioni, quibus ignotis ignoratur disputatione eius & ueritas & procedit tanquam cæcus ad colores, et sicut carens potentia ad obiectum potentie. Vnde dicitur 2. posteriorum, impossibile est scire differentias ad unumquodque, non cognoscentem unumquodque, hoc autem in unaquaque arte & scientia singulariter inducendo est notum ad intellectum, & planum ad sensum. Et quia terminis huius artis apud primos uel de extranis sunt & ignoti, ideo post declarantur. Ideo etiam hæc questione necessario, multam requirit dilatationem sermonis. Quia igitur aliquantiter ex eius terminis nouimus, & plures libros magnorum philosophorum antiquorum uidimus, & studiavimus determinabimus ipsam, ut promissimus.

ALCHIMIA est scientia ut supra etc. ad expositionem & notitiam huius diffinitionis est notandum, quid per hoc, quid dicitur scientia, datur intelligi genus suum cuius subjicitur, quia sicut medicina est scientia, sic & ista. Per hoc

autem quod dicitur Metallorum datur intelligi, quod non de omnibus mineralibus tractet, sed solum de metallis primo et per se. Per hoc autem quod dicit. Principia, causae, proprietates et passiones. Per principia enim intelligit causam efficientem et finalē quae sunt causae extrinsecæ. Nam efficienti proprie debetur ratio principij, quia mouet rem in esse. similiter fini debetur ratio principij, quia est causa causarum et imponit necessitatem iis, que sunt ad finem ut tenet 2. physitorum. Per causas autem intelligit materiam et formam, quia sunt causæ intrinsecæ, et de substantia rei et elementa rei. Per proprietates autem intelligit proprias operationes metallorum in agendo, sicut in auro confortare cor. et præseruare à corruptione. Per passiones autem intelligit proprias operationes in patiendo, sicut in aur o pati ignem absque aliqua sui lesione et mutatione, et diminutione, et sicut in ferro non liquefieri ad ignem. Et sciendum, quia proprie differentie rerum sunt nobis ignoræ, loco differentiarum nos assignamus in distinctionib; proprietates et passiones, et sic facimus descriptio-nes et non distinctiones. Per hoc autem quod dicit, ut imperficta, et incompleta etc. datur, intelligi tota finalis intensio istius scientie per quod scitur quis est finis et que materia via huius scientie. Ad cuius expositionem notandum est quod nullum agens naturale ab actione in materia sua cessat. Nec separatur nisi cum introductione formæ in illa materia, ergo donec agens est consonatum materie, uel agit in materia et res est imperfecta, quoniam perfectio rei non est nisi per introductionem formæ. Cum igitur in metallis omnibus argentum uuum subiicitur loco materie, sulphur uero loco agentis et introducentis formam in illa materia, ergo nullum metallum est completum et perfectum, nisi a quo ses-

DETERMINATIO

paratum est sulphur, et quia solum aurum est expoliatum omnino ab ipso, ideo solum aurum est perfectum et forma marum secundum primam, et ueram intentionem nature. Et quia alia metalla omnia habent admixtionem sulphuris in materia, ergo ipsa non sunt formata, ergo nec completa. Dicuntur ergo omnia alia metalla ab auro incompleta, seu imperfecta, quia nondum adepta sunt formam, qua persicuntur, et dicuntur incompleta, quia nondum peruenient ad finem, in quo compleantur. Et dicuntur incomplete mixta, quia agens adhuc est immixtum materia et non separatum. Et dicuntur corrupta, quia hoc agens, id est, sulphur est unam ex magnis causis corruptionis metallorum quia per ipsum inficiuntur, denigrantur, evaporent et comburuntur, et ob hoc solum aurum ab ipsis passionibus est immune tam in igne quam extra ignem. Quia cunque ergo nititur transformare reliqua metalla in aurum, oportet necessario quod hoc faciat, cum ipsorum expoliatione ab illo sulphure et non aliter, si uile uera sequi naturam, tunc enim sunt aurum penitus, et tunc sunt perfecta completa simplicia et non corrupta. Et sit hoc in instanti per solum lapidem philosophorum, qui generatur per ingenium artis ualde extraneum et profundum (dixit transmutentur) quia non sufficit alteratis sola, sed oportet quod alterationem sequatur transmutatio, ut generetur forma auri. Consueuerunt, autem alchimistae aliter diffinire ut Morienus et Lilium. Alchimia est ars ministerialis septem metallorum essentiam continens, qualiterque forme eorum a diminutione ad complementum deducantur, ostendens. Item Lilium. Alchimia est substantia corporea ex uno et parvum composita, pretiosiora adiuuicem per operationem, co-

gnitionem & effectum coniungens, & eadem naturali comis
mixtione ingenui melioris naturaliter conuertens. Et sicut
hoc nomen medicina est equinocum ad scientiam medicinae et
ad instrumentum suum & sicut dupliciter diffinitur: sic et
hoc nomen alchimia. prima ergo istarum diffinitionum &
nostra est eius prout est scientia. Secunda autem prout est in-
strumentum, scilicet ipsum elixir sue lapis philosophorum com-
plexus & perficiens.

Postquam posuit duos modos difficultatis hu-
ius artis nunc ponit & ostendit omnes
modos difficultatis eius.

M P L I V S difficultates huius questionis &c.

A CIRCA istam literam, nota omnes modos & causas
difficultatis huius artis. Dicimus ergo primo
quod non est mirandum apud aliquem sapientum, qui ter-
minos philosophiae huius artis nouit, si non appareat aliquis
hanc artem actu habens. Sed potius mirandum est, quomodo
modo quis possit peruenire ad ipsam. huius enim artis inquisi-
tio & ueritas & experientia aliarum rerum omnium inqui-
sitione, fortior difficilior & occultior & longioris temporis
esse uidetur.

Prima causa difficultatis.

Q V I A non solum haec operatio per se ualit natura pro-
cedit immo uerissime asserendo, ars ipsa & eius inquisitio et
regimen operationis cum complemento supra naturam existit
per modum miraculi, quoniam diuinis operibus supra natu-
ram existentibus huius artis finis similatur omnino, sicut dicit
Hermes. Vnde Barjenus in libro qui dicitur turba philos-

sophorum in uerbis suis insinuans difficultatem huius artis, innuit, quod regimen eius est maius quod ratione percipias, tur nisi inspiratione diuina &c. Est enim thesaurus Dei maximus & remuneratio. Et Rosinus. Nullomodo possunt studentes ea que philosophi ambigua posuerunt, a uero sequestrare nisi Deo inspirante vel aliquo docente. Ratis in lumine luminum. Ex hoc ergo in quantum diuina noluerit res uelare clementia perpendes. Et Hermes. Nullo modo ratio & intellectus aliud percipiunt, quam rubiginis sublimationem. Et senior, nil occultauerunt prater preparationem quia est difficilior verum, unde si inuenierunt rem, non habuerunt preparationem, & res non perficiunt nisi cum preparatione. Et Mundus, regendi namque ignorantia non nulli contraxerunt. Et Moriensus. Quicunque hanc artem sectatur, ceteras & principie dialecticam scire conuenit, quoniam pli philosophi huius non nisi sub inuolucro & figura locuti sunt. Et Theophilus in turba philosophorum. Nemo nouit quid philosophi in suis libris narrauerunt, absque lectionum & tentationum frequentatione, ac sapientum inquisitione, quod enim posuerunt sublimius & obscurius est, quam quod scripi potest. Et Barseus iterum in eodem. Qui curuat dorsum suum in libris nostris legendis, inquit uacat, & non est uanis implicitus cogitationibus, Desumitur precatur, in regno regnabit indeficiente quo usque morietur. Et Rosinus. Qui autem in hac arte ingrediuntur intellectu carentes, & notitia eorum que philosophi in suis libris descripsérunt multipliciter errant &c. Eius ergo modus essendi, tractandi, & intelligendi, & studendi, & regendi arguit in hac arte ultimam difficultatem & obscuritatem.

Secunda causa difficultatis.

SIMILITER ex diuersitate eorum quā circa ipsam hodie operantur, arguitur difficultas, quoniam varijs & diuersis modis & circa res diuersas & extraneas, eos hodie operari uidemus, et utroque modo attribuitur error arti. Vnde Galenus in commento regiminiſ acitorum iuxta principiū ait. Ex diuersitate qua est inter illos quae exercent ali quam artium quaecunque fuerit, dubitat homo necessario. Ita quod fecit eam h[ab]itare, quod non est de ipsa scientia sed error, conuenientia autem eorum in ea est significatio magna super scientiam illam.

Tertia causa difficultatis.

SIMILITER ratione insuetudinis arguitur difficultas, quia rarissime reperitur aliquis actualiter per experientiam ipsam habens. Vnde philosophus sexto Topicorum. Omne quod insuetum est obscurum est &c.

Quarta causa difficultatis.

SIMILITER ratione herborū suorum quibus unusquisque sibi ipsi contradicere uidetur & alijs. vt non perpendat quilibet legens id quod dicunt, ex hoc fortis arguitur difficultas. Vnde Rasis in lumine lumen. In alchī micorum libro perfectum insuevit fermentum annotatione planum, in inquirendo facile, quod non esse fermentum in eodem afferui, sed quā discretionē nōget, & sapientia floret si nostri sermonis interiora, perscrutari uoluerit, tam ipsius locum quam exordium se inuenisse gaudebit. Idem ēt in eodem. Quod si aliquid in libro duodecim aquarum transuerse acceperis, tu dum operatus fueris ab ordine non declines &c.

Quinta causa difficultatis.

SIMILITER ratione pretij arguitur difficultas in arte, quia quandoque dicunt huc lapidem nullius pretij aut nullissimi, sic Geber, Moriens & Haly, & quod in via proiec-
tum inuenitur, & in stercore. Et quandoque dicunt q
absque multis sumptibus non potest homo peruenire ad artis
complementum, & quod natura pretiosissima est et charissi-
ma. Vnde dicit Zeno in turba philosophorum. Lapu-
 quem queritis palam nullissimo uenititur pretio. Et Barseus
in codem, quod enim queritis non est paria pretij. Et Zeno.
Iterum in codem philosophi etiam fecerunt in hac arte uic-
sus errare, cum dixerint quod natura nullus est que pance-
re uenundatur. Et dixerunt naturam omnibus naturis est
pretiosiorem, quare insipientes in suis libris festellentur. Sca-
tole ergo quod ars diuinis egit naturis, non enim fit pretios-
sum absque utili, nec solum absque pretioso &c. Et Dantes.
Caue ne in hoc magisterio quicquam expendas & maxime in
auri magisterio.

P A T E T ex dictis & dicendis, quod omnia nomina
huius lapidis sunt ficta, ad hoc ut indigne querentes errant.
Vnde Rosinus. scias quod philosophi nunquam merum & u-
rum herbum posuerunt quamquam plurima cum eo falsa po-
nerent, & simulatis nominibus illa transfigurarent, qua-
re neminem inuenimus herum merum posuisse a falso deni-
atum excepto Hermete cum inquit. Scitote, nulla tinctura
herax sit unquam nisi ex lapide rubeo. Quia ergo cum uo-
nero multa falsa & extranea commiscerent, & regimen in
operatione & terminum & reliqua uariant & multiplicat,
solus uir excellentis ingenij potenter intelligere figurai &
alogias heterum cum diuturna inquisitione & labore magis-

et prolixo anime et corporis, cum multiplici fallacia precedente et admiratione deceporum suorum operum et diffidente plurima poterit adipisci. Quomodo ergo libros ipsorum superficialiter et secundum sonum litterarum considerantes et prima fronte accedentes ad operationem ipsius ueritatem et profunditatem attinget? Vnde Rasis insinuans dicit libro perfecti magisterij. Hi n. septem spiritus super ignem non per seuerant sed deficiunt paulatim et ab eo fugiunt et euolant nisi ad ipsum, quibusdam inenodabilibus uinculis et artificiosu ingeniji uel guminis indissolubiliter constringantur, que diurna constantia, subtili meditacione indefessa simul instantia et operatione, que post multiplices laborum fallacie, et operationum diuersa sophismata est philosophia perfectissime consecuta et eorum arcana suis reliquit filiis &c.

sexta causa difficultatis.

SIMILITER ratione transumptionis eius et aquinationis et allegoriae, et methaphorae, maxima accidit difficultas. Ipsa enim sic tota tradita est, ut expresse patet in libris philosophorum. Et quod in talibus traditionibus sit difficultas, ostendit philosphus sexto Topicorum qui dicit. Contingit enim in nominibus secundum translationem dicis ueritatem calumniari. Et in octavo eiusdem dicit, quod propositio difficile probabilitas est, quia utitur nominibus obscenis, sine simpliciter, seu multipliciter dicantur. Aut quia non fuerit notum, si principaliter uel secundum translationem de difficulto dicatur, &c. Immo q difficultius et obscurius est ipsa tradita est secundum nomina inusitata, et hæc traditio adhuc est peior translatione ut tenet in sexto. Vnde dicitur ibidem quedam sunt que non dicuntur secundum translationem nec secundum aquationem et sunt peiora translatione, ut lex est mensura

uel *imago* eorum quae naturaliter iusta sunt. Et ideo sunt peiora translatione quia translatio facit notum per similitudinem eius quod dicitur, nomina autem inusitata non. Ideo difficultas est eius inquidatio & per consequēs operatio, immo ipsi etiū uolentes exponere exponunt ignoratum per aliud ignorantem, aut per ignoratum, qui modus exponendi uel intelligendi est pessimus, ut ibi patet. Non est ergo mirandum si in hac scien-
tia studentes & operantes errant ualde, quia non possunt de-
terminate asserere certam & determinatam intentionē fuisse
philosophorum hanc uel illam nisi cum actu habent, hanc
artem uel sunt iuxta. Videtur ergo nihil eius adeptio, quod
impossibilis nisi aut per uocem uiuentem, aut per inscrutabili-
nem diuinam, quamvis interpretationem multarum figurarum
quis bene & uere cognoscatur.

Septima causa difficultatis.

SIMILITER ratione modi tractandi & tradendi
hanc artem plurima accidit difficultas: quia omnis ars &
scientia procedit, rhetoricae præter ista, quia omnis alia dis-
cet, ordinata per capita, principia sua & terminos cū dif-
initione & expositione nominum, & instrumenta, quibus
peruenitur in cognitionem & notitiam, conclusionum ipsius
& sui operis in quibus est finis, & nititur omnia omnibus mo-
dis docere & explanare quibuslibet iuxta posse. Sola autem
ista facit contrarium, quia absque notitia principiorum suo-
rum & terminorum & instrumentorum, aggreditur tra-
dere esse suum & opus suum, intermisendo, modo ha-
modo illa & diminute tradendo & superabundanter & su-
ordine et præpostero ordine, quia incipiendo a fine suo absq[ue] ex-
positione fini, & nititur omnia obscure tradere et occultare
quicunq[ue] pot. Vnde Anaxagoras in turba philosophorum dictum

Scitote quod inuidi in hoc opere perfectionem, priusquam initium narrauerunt. Et Rostius. Scito quod philosophi non posuerunt in suorum operum initio medietate uel fine, nisi arcanum occultum. Vnde nunquam celare desisterunt ege.

OCTAVA CAUSA difficultatis.

SIMILITER ratione uasis decoctionis, uidetur nobis non modica difficultas, quia quamvis doceant, plura uasa facere, et diversa propter diuersas operationes quas faciunt, tamen unum solum uas est in quo omnes operationes fiunt in una decoctione. quodquidem uas est unum tantum, tam ex parte materie, quod figura, quam numeri, sicut patet in uasis generationis animalium perfectorum. Ideo dicit Lilium. Scies quod non nisi unicum uas hunc nostrae operationi attribuant. Similiter omnes hoc idem sentiunt. Omne autem uas cum cooperculo suo, aut cum cooperculis suis dicitur unum uas ex suis partibus constitutum. Difficile tamen ualde est imaginari hanc figuram uasis et compositionem, cum tamen quis ueritati appropinquet, istius artis modus operandi aperit sibi hanc unitatem uasis insuariabilem, ante autem, quam appropinquet ueritati est impossibile.

NONA CAUSA difficultatis.

SIMILITER ratione pronosticationis super determinatum tempus, diem et horam crisis nativitatis et generationis huius lapidis, et ista difficillima comprobatur. Quoniam non est nisi unum tempus determinatum ortus ipsius, in cuius ortu obseruare tota natura, et clementorium simplicium depuratorum coniunctio et radix totius operis, et pondera sapientum, quibus ignoratis totum magisterium ignoratur. Vnde Haly in suo libro secretorum. Qui huc lapidem honoratum cum germinauerit, non inueniet, non

surget alius loco suo &c. Et qui nescierit & non certis
 cabitur quando nascitur, iam parat se morti & pecu-
 niā suā perditioni &c. Vnde Thebit loquens ad Hamet
 interrogatiue sicut discipulus ad magistrum in proæmio stol-
 lice Platonis dicit. Scientia namque tuæ philosophiae est infi-
 nita & opus est determinatum & termino & tempore ter-
 minato. Et Rasis in libro 70. præceptorum libro primo scilicet
 disputationi. Alia habet ordinem, quorum quedam ade-
 diunt saper ait. Lapis vero philosophorum semper est secun-
 dum unum terminum & secundum quem nunquam trans-
 scandit & secundum unam habitudinem. Item secundum
 eundem in libro 70. præceptorum. Ad hoc ut quis sciat co-
 uertere argentum in aurum sunt pondera & termini, que
 preparator findeat scire, cum enim sciet pondera, sciet
 totum magisterium, & qui ignorauerit pondera, non labes-
 ret in ipsi nostris libris. Philosophi enim nihil suarum rerum
 posuerunt nec secundum hoc, nec aliud occultauerunt nisi
 hoc &c. Et ideo philosophus quarto physiorum & secundo
 caeli & mundi, nult quid determinatum sit tempus cuilibet
 actioni naturali in quo minori, vel Maiori compliri non
 potest illa actio. Et Galenus secundo de diebus criticis dis-
 cit. Quod motus & opera naturæ, adhaerent semper uni-
 uni & ordini uni. Hunc autem terminum temporis philos-
 ophi scientes, concorditer in eorum verbis uariauerunt ad
 errorem idiotarum. Vnde quidam ponunt hunc terminum
 uno anno. Ut Rosinus & Plato in suis stollicis. Et scilicet
 quod pauciores dies præparationis, est circuitus & revolutio
 luminaris maioris. Rasis autem ponit, in nouem mensis
 bus in libro trium uerborum. Alij in diebus septem. Alij in
 40. Alij in octuaginta, quidam alij modis infinitis.

Cū tamen in rei veritate non sit nisi unus terminus proprietas quia sola una est decoctio à principio usque ad finem , sicut patet de generatione infantis & pulii . Sub tempore autem concluditur secretum ignis , quod est maximum in arte .

Ad hanc autem diem criss & partus & ortus lapidis quae est terminus totius consumationis operis , cognoscendā , operat diem præcognoscere indicātem , cum ipsa sit sicut signum , & indicat sicut signatum , & habeant adinūicem quandā naturalem colligantiam determinatam & ordinatam . Sicut etiam patet in febribus putridis , in quibus oportet medicum scire dies indicationis & dies criticas indicatas ab illis , ut res ole regat infirmum . Et sicut in generatione factus , quia quando scimus tempus motus eius , scimus & tempus partus & non aliter . Sed hic multo fortius , prædiciliis enim non permiscetur uoluntas , nisi uniuersaliter per accidens . Huic autem uoluntas necessario permiscetur , cum totius operis cōplementum sit a uoluntate regente naturam , qua si tunc nō effuit , annihilaret opus . Haec autem dies indicativas & præcertim criticas , nunquam narrare præsumperunt per se & pure , immo semper iniuste , tanquam ab indignis celare cupientes . Ibi enim est operis perfectionis & eius annihilatio , quoniā in ipsa die immo hora oriuntur clementa simplicitas , depurata ab omnib[us] coquinarientib[us] , que egerit statim compositione , antequam euolent ab igne & conuentantur in terram , id est , fixionem & non prius nec posterius . Cognitio autem huius compositionis reddit totam artis operationem uigilēm & difficultatem cum ipsa sit diuina & incredibilis , & quasi impossibilis credatur & iudicetur .

Decima causa difficultatis .

SIMILITER ratione materie ex qua fit hic lapis ,

ars videtur difficultis. ipsi enim loquentes metaphorice ut dure cervicis seducant ignoratos. nominant quaslibet res de mundo, docentes ex eis diuersis modis operationum, posse fieri lapidem philosophorum. ita quod quidam in arsenico, quidam in sulphure, quidam in argento uino, quidam in sanguine, quidam in ovo, quidam in capillis, quidem in stercore etc. et sic in alijs rebus infinitis intentionem et opus suum applicant. Et adhuc, in eadem re diuersi sunt adinuicem, diversimode operantur et simpliciter et commixte.

Sed tamen in rei ueritate materia ex qua fit hic lapis est tantum unica, nec potest in aliqua alia re de mundo hic propinqua potentia inueniri, et est illud quod magis simile est auro, est autem illud ex quo generatum est, et est argentum uinum solum purum, sine alicuius rei commixtione, si cut infra probabimus in suis locis expresse. Quia ergo materia huius lapidis est unica tantum, sed in arte, magisterioq; alchimie, est infinitis nominibus uariata, et modus operandi est solum unus, sed a philosophis multipliciter uariatus. Ideo non est mirandum, si ars est difficultis et operationes erunt ualde. Quia ergo non nisi unica res reperitur, qua sit origo et materia metallorum et de ipsis substantia, ut diximus, ideo sola una materia erit alchimiae. Quia materia alchimiae est solum illud quod est materia naturae, alter enim ars non poterit imitari naturam, et ipsa est materia metallorum. Eget tamen haec materia cum sit perfecta mixtione cum eis per liquefactionem ut unum fiant omnino absque diuersitate sicut est substantia auri. Similiter cum forma substantialis cuiuscunque rei extrahatur de potentia sua materiae propinqua, et non ex extranea, tunc cum sunt unum materia una propinqua auri, ex qua ipsum facit se

tura, ergo & ars illa, unicam materiam tantum recipiet necessario, si ueram formam auctri generare debet.

SIMILITER ratione materiae &c. Notandum est secundum Aristotilem primo posteriorum, quando comparat demonstrationem uniuersalem ad particulararem quae sit potior, quod quanto aliud magis dividitur in partes, magis infinito propinquat, & ideo minus scibile, ergo quanto minus dividitur in partes, magis finito propinquat. Et ideo magis scibile. Cum ergo de essentia uniuersalis sit esse unum in multis & de multis ut in eodem dicitur, De essentia autem particularis sit esse multa, ergo q[uod] uniuersale est, unu[m] est & magis scibile & econuerso. Quamobrem cum ars alchimiae per omnem modum sit tantum iuxta, absque pluralitate, ergo maxime est finita & uniuersalis, & maxime scibilis de se, ergo cognita hac unitate & uniuersalitate, cognoscetur omnis pluralitas certitudinaliter que ponitur sibi subiecta. Ars ergo alchimiae de se esset facilis, immo facilissima, si esset simpliciter sine allegoria tradita. Quia ergo sophistæ pluralitatem & diversitatem materie, scilicet generis subiecti huic supponunt arti recedentes ab unitate & mixtiones uarias ex eis, & operationes in infinitum extendunt & multiplicant, quod est contra intentionem naturæ, ergo ab hac unitate & ab hoc uniuersali maxime recedunt, & per consequens de hac arte minime sciunt. Unitas ergo est causa pluralitatis & scientie eius, non autem econuerso.

DE UNITATE

Quomodo hec ars sit tantum unica , non solum quo ad materiam , sed per omnem modum . Et consequenter inde de unitate lapidis philosophorum , tam quoad materiam , tam etiam quo ad modum operando secundum ultimam eius dispositionem , & quid nil extranei intrat , quod non sit de sua natura .

S T autem ars hec unica , non solum quo ad materiam , sed secundum omnem modum . Ita quod omnia que sunt in hac arte necessaria quocunque modo tradita sint , semper reducuntur ad unum , tanquam ad genus suum , non recipiens diuersitatem . Signum autem huius unitatis praedictae est , quia omnes philosophi huius artis quocunque modo extraneo , & figurativo loquuntur , mutuo se intelligunt , quasi una lingua & loquela extranea ab omnibus alijs . & nota solis eis sibi inuicem loquerentur , quod nullo modo esse posset , si ars hec esset multiplex & varia & diuersa , sive ex parte materie sive modi agendi & operationis . Quomodo enim aliter in omnibus que dicunt se mutuo intelligere possent ? Quemadmodum græci mutuo se intelligunt , & arabes se , & latini se per unitatem loquela ad rem tandem , non autem græci , arabes , nec etiis propter variationem ab unitate , sic & in proposito esse uidetur , Vnde Rasis in lumine lucinum . Diversi dicens nominando protulere sententias , nusquam tamen abs rasse uidentur . Vnde dicit Senior . Sapientes non sunt deus si in intellectu sed in nominibus & similitudinibus , & per omnia idem intelligunt . Item dicit Lilius . Una uia , una re , una dispositione , uno actu totum magisterium terminis

natur. Et Alphidius. Non indiges nisi una re. s. aqua, & una actione scilicet coquere. Et non est nisi unum uas ad album & rubeum simul faciendum. Et Mahomet. Vnum uas in albo & rubeo, & unus ignis, & unum tempus determinatum in albo & rubeo. Ad idem Morienus. Licet sapientes sua nomina & dicta mutarent, tamen semper intelligere voluerunt rem unam, dispositionem unam, & viam unam. Idem in eodem. Sapientes hanc rem cognoverint & eam rem esse unam sapientibus probauerunt. Et Geber in summa sua. In rerum multiplicitate ars nostra non perficitur, est enim lapis unus, medicina una in qua totum magisterium consistit, cui non addimus rem extraneam aliquam, nec minus, nisi quia in preparatione superfua remouemus. Et Rasis in lumine luminum. Album, item & rubeum, ex radice una nullo alterius generis interueniente, pullulat, nam scipsum dissoluit & copulat, & scipsum albescit & robore decorat, scipsum croceum facit & nigrum. Præterea scipsum despontat, & scipso concipie, quo usque operis finem accelereret. Idem in libro trium herborum. Huic Lepidi nullus est similis in mundo qui scipsum imprægnat, ut de scipso concipie & scipsum parturit. Et Salomon filius David. Nemo habet in sulphure nisi unum iter. Et Senior. Natura cognoscit naturam & natura congaudet naturam, & tamen non est nisi unica natura & genus unum & substantia una & essentia una. Et Mundio in turba philosophorum. Natura natura letatur, natura naturam superat, & natura naturam continet, & tamen non sunt diuersæ nature, nec plures, uerum una sola, habens in se suas res quibus ceteris rebus imminuit. Et Hely in suis secretis. Scias frater, quod hoc officium est unus lapis, super quem

DE VNITATE

non intrat garip.i. aliquid aliud , & cum eo operantur sapientes & de eo exit quod querunt , & non commiscetur cu eo aliquid , nec in eius parte , nec in toto , & uocatur origo mundi & oritur sicut germinantia . Et Hercules Rex sapiens . Hoc autem magisterium ex una sola prima radice procedit & post modum in plures res expanditur & iterum in unum reuertitur . Vnde subtiliter inspiciendo philosophis semper dicunt unum , & circa ipsum uersantur , & illud unum idem repetunt sub diversis uerbis . & talis diuersitas & multitudo facit errare ualde . Vnde philosophus quinto topicorum . Conturbat autem audientem quod frequenter dicitur . Et Costes in turba philosophorum . Nimis sermo intellectus errorum augmentat .

Instantia contra dictam unitatem .

ED videtur quod plures uiae sint ad hoc & non una sola . Nam dicit Geber capitulo de natura sulphuris . Qui etiam ipsum , scilicet sulphur in preparatione , commiscere & amicari corporibus nouit , scia unum de secretis naturae maximum & unam uiam perfectionis , cum multae sint uiae ad unum effectum , & unum intentum &c. Et dicit Rasis in libro perfecti magisterij . loquens de corporibus , & spiritibus & eorum purgatione & compositione diuersa & multiplici , quam prius narrauit & diuersis uis . Ego autem nouissime dico , quod unum quodq; praedictorum corporum & spirituum si preparatio ne perfecta fuerit preparatum , album uel rubrum est eius per se solum &c ergo plures uiae perfectionis & plures materie possunt esse in hac arte .

ET nos respondemus ut prius, q̄ sola una via est & una materia de unitate materiæ satis patet et patebit infra. Ad id aut̄ quod dicit Rasus, dicimus, q̄ in subiecto realiter locū do spiritus & corpora sunt idem, sed solum secundum rationem & differunt sicut infra patebit. Ideo siue corpus siue spiritus sit, quod perfecte preparatur, est elixir per se solum. De pluralitate autem viarum dicimus sicut prius. Nam sicut patet de nutrimento & nutritibili, quod una sola via est & una ultima dispositio, ut nutritibile mutiat, sed multæ dispositiones præcedentes hanc siue viæ sunt ex diversitate alterationum præcedentium, & quasi infinite ad illam, quæ tamen & si multæ & diversæ sunt adiuvicem, nunquam tamen secundum ordinem propter finem adiuvicem variantur. Et ideo una sola via, & principio usque ad finem est per se. Sic eodem modo, hic est, quia intentio & finis, & modus est unus solus, & ideo una via sola ad ipsum, sed quia multæ dispositiones sunt necessario præcedentes hanc ultimam, ideo dici possunt multæ viæ, sed sunt habentes ordinem, & colligantiam naturalem ad illam viam finalem, & ideo nunquam varianteur, nec diversificantur ab iniucem. Immo Geber hanc unitatem affirmans, dicit sic cap. de differentijs omnium medicinarum. Tertij autem ordinis medicinam appello, omnem præparationem, qua quando corporibus aduenit, omnem corruptiōnem cum proiectione sua tollit, & cum omnis complementi differentia perficit. Hec autem est una sola, & ideo per illam excusamur à laboris intentione decem medicinarum etc. Et dicit similiter de medicinis tertij ordinis. Est autem huius tertij ordinis medicina duplex lunaris, scilicet et solaris, est tamen in essentia una, & modo agendi similiter. Et ideo à nostris veteribus medicina uni-

DE UNITATE

ea nuncupatur etc. Et Pythagoras in turba philosophorum.
Aliam gubernationem ponamus, quae non est alia radice ue-
rum nomine. Et Florus in eodem. Natura enim una est, a
qua si quis errat peritum tendit ac ultam amittit. Hanc ers-
go unam habeatis naturam, alienam uero dimittite. Idem in
eodem huius artis fundamentum, propter quod multi parite
re, unum est. Et in eodem. Pluribus autem rebus non indi-
getis nisi una re, quae scilicet habet patrem, et matrem, et
eius pater et mater eam nutrit atque pascunt, neque ipsa
a patre, aequo matre aliquo modo differre potest etc. Quia
ergo res sine materia ista est tantum una, tam ad tinturam
albam, quam ad rubeam, et dispositio ultimata una, et
sua una, et uas unum, et terminus et finis unus, et modus
operandi unus et omnia unum, et pluribus modis, et
quasi infinitis tradita, tunc planum est quod pluribus modis
quasi infinitis ab unitate et ueritate et tramite directo ar-
tificem desuare contingat. Cum enim omnia haec sint et re-
uerterantur in unum in operatione, tamen in principiis huius
artis et magisterij quae sunt modi operationum, quibus ar-
tifex applicatur ad hoc magisterium, multipliciter loquen-
tur, et deceptorie. Ita ut nunc dicant rem debere solui, nunc
sublimari, nunc descendere, nunc distillari, nunc coagula-
ri, nunc cerari, nunc fixari, nunc calcinari, et sic siqui modi
operationum sint alii, quas tamen operationes omnes facient
similiter et semel in uno usque. Desuantes autem distinguunt,
et separant opus ab opere, et uariant, et multiplicant et
quod facile est fit difficile, et impossibile. Vnde Rasis in lis-
bro erism uerborum dicit. Scias quod in solo igne sine aliqua
separatione possunt fieri omnes distillationes et sublimationes
et calcinationes, et dealnationes, et rubificationes, et

mortes ipsius mercurij mortui, & fusiones cum omnibus resolutionibus & congelat onibus sicut debent esse etc. Et Moriens. In una dispositione mutantur omnes colores, sed quanto ignis magis eius colores innonat, tantum plura uomina sibi imponunt. Vnde Pythagoras in turba philosophorum. Quicquid dixerunt philosophi in libris suis, decoqua affa, funde, descendere, reitera etc. non est nisi una operatio in igne. Item Barceus in eodem. Oportet nos opus coquere, assare, calefacere, dealbare, terere, rigare & tingere etc. haec ergo plura nomina sunt quorum regimen unum est. Et Rasis libro 30. uerboru uerbo 21. Regimen enim est unum et operatrix una. operatio uero et transmutatio non sunt una. Possunt etiam ijs adaptari uerba philosophi 2. coeli, & mundi qui dicit, q̄ rectificationes rei unius feliores & leviores sunt rectificationibus rerum multarum. & rectificationes rei simul sunt faciliores & feliores rectificationibus eius multotiens, & quando res recipitur operatione una uel operacionibus est facilior. que autem accipitur operationibus uerbum menseior est, & difficilior. Similiter quod bene fit uno modo fit, ut dicit philosophus 2. ethicorum.

Distinctio prima ostendens q̄ haec ars sit naturalis & diuina, & quod per ipsam philosophi antiqua fuerint uates de futurū miraculis diuinis.

M P L I V S ars haec cogens nostrum propter difficultatem eius tum propter insuerudinem dilatare sermones. Dicimus, quod ipsa partim est naturalis, & partim diuina sive supra naturam. Si enim consideretur

ARS NATURALIS

ex parte proiectionis lapidis super imperfecta metalla, quia perficit omnino ea in aurum, sicut facit natura, sive una pars super 100. sive super 1000. proiectatur, sic est naturalis. Si autem consideretur ex parte digestionis et generationis, et germinationis et ortus lapidis, hoc est dupliciter, quia aut ex parte sublimationis in cuius fine germinatur anima candida mediante spiritu, et cum spiritu ipso simul euolans ad celum inde euolant. Et hic est lapis patens et manis festus et isto etiam modo est naturalis. Germinatio enim uel aliud est, quam redicatio rei ad id quod erat, tempore praesinitio. Et hoc est naturale, et hoc apud nos est satis mirabile quantum non apud philosophos. Aut ex parte fixioris et permanentie animae et spiritus in fine sublimationis, et hoc fit per adiectionem lapidis occulti, qui sensu non comprehenditur, sed intellectu solum per inspirationem, uel revelationem diuinam, aut per doctrinam scientis. Unde Plato in stolicis. Cognosce illud ad quod peruenisti, deinde considera per intellectum que acquisivisti. Et dixit Alexander. duo sunt in hac arte ordines, scilicet aspectus oculo, intellectusque corde. Et hic lapis occultus est qua proprietate dicitur donum dei, et hic est lapis diuinus occultus, sine crux commixtione lapidi annihilatur alchimia, cum ipse sit ipsa alchimia, et perditur opus eadem hora. Et hic lapis diuinus est cor et tinctura auri quaesita a philosophis. De quo dixit Hermes necesse est, ut in fine mundi celum et terram coniungantur, quod uerbum est propheticum. Et de hoc dixit Rasus in lumine lumini. Occulti lapidis natura, eiusque dissolutio omnino agnoscenda est, ea nisi ad unguem cognita fuerit ab opere cessandum moneo. Pitagoras in turba philosophorum. hoc autem deus celavit. Apollo. In mundis

deus fieretur. Et hoc modo alchimia est supra naturam, et
est divina, & in hoc lapide est tota difficultas istius artis.
Neque potest assignari sufficiens ratio naturalis, quare hoc ita
esse possit, & sic cum intellectus non possit hoc comprehendere
nec satis facere sibi ipsi, sed oportet ipsum credere sicut in mi-
raculosis rebus divinis. Ita ut fundamentum fidei Christianae,
quod supra naturam existit, a non credentibus primo existi-
metur uerum omnino, quoniam finis eius miraculose, &
supra naturam completetur. ideo tunc solus deus est operator
quiescente natura artifice. Et propterea antiqui philosophi eius
artis in quibusdam futuris hanc artem diuinam scribendo
quoquomodo prophetauerunt. Vnde dicit Rasis in quadam
epistola. Cum hoc autem, scilicet lapide rubeo magnificaue-
runt se philosophi super omnes alios & uaticinati sunt futu-
ra. Specialiter autem & non solum generaliter prophetau-
erunt. Ita quod cognoverunt diem iudicii & consumacionis
seculi debere uenire, & mortuorum resurrectionem in ipsa.
In qua unaquaq; anima suo primo corpori coniungetur, &
de cetero ab iniuicem non separabuntur in perpetuum. Et erit
tunc, omne corpus glorificatum ad incorruptibilitatem translatum
& ad luciditatem & subtilitatem ferè incredibilem, & per-
etrabit omne solidum quia eius natura tunc erit natura spi-
ritus sicut & corporis. Reliqua autem damnanda resurgent
ut illæ, quo ad perpetuitatem & incorruptibilitatem. Passi-
bilia tamen erunt & cum tenebris & obscuritatibus, & op-
positione illis. Vnde Bonellus in herba philosophorum. Om-
nia uiuant & moriantur nutu dei, & est natura cui cum
humiditas accidit, & cum ea permittitur per noctis, tunc
similis uidetur mortuo, & tunc res illa igne indiget, quousque
que illius corporis spiritus extrahatur & per noctes dimittatur.

ARS NATURALIS

etur ut homo in cunulo suo , et puluis fiat, ijs peractis , deu-
reddet ei animam suam & spiritum , ac infirmitate ablata,
confortatur illa res, & post coruscationem emendatur, quem
admodum homo post resurrectione fortior fit & iunior, qui
fuerat in hoc mundo . Et dicit Milnescindus . Creator ani-
marum cum has mortificat creaturas , postquam sequestra
animas a corporibus reddet eis animas suas ut iudicet & re-
muneret similiter oportet nos ijs adulacione uti animabili
etc. Et Hermes in primo . Porro nisi iudicij diem timerem,
huius scientiae nil pateficerem, nec ulli prophetarem etc.
Quia igitur uiderunt diem nouissimam in hac arte , scilicet
germinatione & nativitatem huius lapidis miraculosam po-
tius, quam rationalē , quia fit coniunctio animae beatificanda
cum suo primo corpore mediante spiritu et eorum perduratio
in aeternum gloria . ideo ex hoc iudicauerunt diem iudicii
domini , nouissimam huius seculi debere uenire , qua ex
supra naturam et miraculosa . Ideo Pythagoras in turba phi-
losophorum dicit intelligite omnes sapientes, quod omne quod
ex una essentia deus creauit, non moritur nisi in die iudicii .
Similiter per hanc artem cognoverunt , & iudicauerunt at-
tiqui philosophi huius artis uirginem debere concipere , et pa-
rere , quia apud eos hic lapis concipit , & impregnatur
seipso , & parit ipsum . Vnde est conceptio similis con-
ceptioni uirginis , qua absque viro concepit , quod esse non po-
test , nisi miraculose , scilicet per diuinam gratiam . Et si
partu huius lapidis fit partus similis partui uirginis , quia po-
partum permanet uirgo , ut prius ante conceptum , quod
etiam esse non potest nisi diuino miraculo medante . Quid
igitur uiderunt conceptionem , impregnationem , & partum
nutrictionem huius lapidis ita miraculosam , iudicauerunt mi-

literem uirginem debere concipere absque uero & impregnari & parere miraculose & mantere uirginem , ut prius .
 Vnde Alphidius . hic lapis in uis projectus est in nubibus exaltatus , in aere habitat , in flumine pascitur & in cacuminibus montium quiescit , cuius mater uirgo est , cuius pater feminam nescit . Ad huc etiam nosserunt quod deus fieri debebat homo , quia in die nouissima huius artis , in qua est operis complementum , generans , & generatum sunt omnino unum : & senex , & puer , & pater & filius sunt omnino unum . Ita quod omnia uetera sunt noua . Vnde quia hanc rem ita miraculose uiderunt , indicauerunt etiam creatorē cum creatura fieri debere unum . quia igitur creatori nulla creatura uniri potest , nisi homo solus , cum sit ad imaginem & similitudinem creatoris factus , ratione animæ intellectus iudicauerūt deū cum homine fieri debere unum , & hoc factum fuit in Christo Iesu , & uirgine matre eius . Vnde Balbus in turba philosophorum dicit . O quam mira naturæ quæ animam sensis in iuvenile corpus transformauit ac pater filius factus est . Benedictus ergo sit deus creator optimus etc . Similiter Plato scribens in alchimicis . Scripsit euangelium , quod post eum per tempora longa ualde scripsit Sanctus Ioannes Evangelista , & complevit . Scripsit enim Plato . In principio erat uerbum continuo usque ad locum illū . Fuit homo missus a deo etc . Sicut recitat Sanctus Augustinus in octavo confessionū . Et ostendit deus hoc exemplum miraculosum philosophis in hoc lapide . ut ostenderet potentiam suam , ut ipsi scirent & cognoscerent eum , opera que supra naturam consistunt , que noster intellectus non potest comprehendere posse efficere , quando uult . Vnde Morienus . Scias , quod hoc magisterium non est , nisi secretum se

ARS NATURALIS

cretorum dei altissimi , & magni , ipse enim hoc magistrum suis prophetisuel philosophis commendauit quorum animas in paradiſo collocauit etc. Circa illam literam . Et hoc modo alchimia etc.

NOTANDVM quod operationes naturales in quibus natura sola non uidetur sufficiens sicut in alijs , sed quasi modo quodam mirabili , & diuino fieri uidentur deberet reduci ad potentiam diuinam regētem eas supra naturam rei , cum naturalis ratio sufficiens ibi deficiat. Vnde Auicen. in 3. feb 21. cap. 2. scilicet de generatione embrionis dicit sic . Et quando separatur fœtus aperitur matrix aperitione tali , cuius similem efficere non ualeat in suo simili . Et necessarium est ut separentur iuncturæ quedam & sustententur adiutorio dei excelsi , post illud redeunt in proximo ad continuationem naturalem , & est operatio illa de fortibus operationibus naturalibus . & formativa quidem appropriata est cum re continuata à creatore , ut sit præparatiua non cessans comprehendere cum augmento fœtus quæ non comprehenditur , et hoc est de secretis dei . Sit ergo deus exaltatus , qui est rex ue rax et benedictus etc. Ista sunt uerba Auicen. Dico ergo quod natura non separat aliquas iuncturas corporis propter nece ssitatem aliquam , nisi hanc , scilicet femorum tempore par tus , neque aliquas separatas restaurare potest , nisi hanc solam cum tempore , quod est mirabile ualde , sed sola chirurgia illas alias restaurat , ergo expresse uidetur , qd diuina po tentia immisceat se secrete huic tali operationi naturali , et regat naturam supra conditionem naturæ , quasi modo supra naturam , cum ultra naturam rei hic talis operatio fieri videatur . natura enim rei de se hoc pati non posse uidetur , & ratio est quia si alio tempore fiat separatio illius iuncturæ

non

non potest reddi ad dispositionem naturalem nisi per opus diuinae
mysteriæ, sicut nec alia iuramenta. Sic eodem modo dicimus
in hoc opere diuino, quod nec ex parte naturæ tantum, nec
artis ministrantis iurantib[us] naturam, uidetur hic talis compo-
sitione lapidis in sine operis fieri posse. Ut super ignem perpe-
tuo perseveret, sed potius in diuina potentia reseruari uidet-
ur hoc, mediante cognitione artificis. Ergo quam difficile,
quam occultum, quam mirabile, quidm arduum est exti-
mandū, huc punctū artificem attingere posse. De hoc autē
mirabile verbum dixit Socrates, scilicet quod virtus supra
virtutes existens, est res impossibilis redigere ad possibilem fa-
cilitatem præclare. Recle ergo dicendum hoc opus esse diuinum
& secretum diuinum & supra naturam & sicut for-
tissima informat supra nostrum intellectum & ultra nostrā
cognitionem quasi supra naturam, sic & in hoc opere acci-
dere uidetur. Et tantum de prima distinctione.

Sequitur secunda distinctione. In qua ostendetur quo-
modo hæc ars insueta sit, & quibus data &
quibus non, & quare sic obscure scri-
perunt eam philosophi.

NVNC dicimus & uere firmamus quod nullus
antiquorum à primo homine usque ad ultimum
potuisset, secretum istius artis diuinum adiuueni-
re suo ingenio naturali secundum rationem naturalem solā
nec secundum experientiam, cum ipsum supra rationem &
experientiam consistat, ut quid diuinum occuleum. Sed
Deus gloriósus gratiarum largitor optimus, ipsum suā fides-
libus sapientibus eum timentibus eum apparuit, & propala-

uit. Vnde Alfidius. Non ignorare filii mi quid filii Adseritionabilibus, Deus hunc scientie thesaurum aperuit, demum pauperibus propriam esse uoluit. Et Rasus in libro trium uerborum, hoc est donum Dei. Vnde Aristoteles in libro de secretis secretorum ad Alexandrum dicit, capitulo de medicina magna & secreta philosophorum. Dignum itaque est ueritas medicinam magnam que dicitur gloria incensimabilis & thesaurus philosophorum. Ego vero siquidem nunquam percepit nec ueraciter noui quis eam insuenerit, quidam enim dicunt qd Adam fuit eius inuentor. Alii quid Esculapies etc. Quidam autem affirmant, quid Enoch nouit hoc secretum per uisionem. Volunt etiam dicere quid iste Enoch fuit megnus Hermogenes, id est, Hermes quem greci multum laudant & commendant & ei attribuunt oem scientiam secretam & coelestem etc. ideo in eodem, in epistola quam scribit in principio, respondens Alexandro, dicit praterea quid interrogasti & scire desideras, est arcanum tale quid uix humana pectora poterunt tollerare, quomodo ergo immortibus peccatis poterit depingi. Ad illud itaque quod te decet querere mihi licitum est tractare, & me oportet & teneat ex debito, respondere sicut tu teneris ex debito tue discretiōnis, non exigere amplius ex hoc secreto quam tibi tradam in hoc libro etc. Et quamvis dicunt aliqui hunc librum non fuisse Aristotelis, cum non redoleat eloquentiam eius, ut in naturalibus & metaphysicis, tamen quia fama testatur eius fuisse, & quia materia libri magis est narratoria quam inquisitoria, ita quid stilius facilis fuit utilior. Et quia inuenimus auctoritates eius huius libri allegatas, à Ioanne Mesue capitulo de aegritudinibus oculorum & ab Haly in libro suo de secretis secretorum, ideo credimus ipsum fuisse suum.

Item Hermes in principio libri septem tractatum. Huius autem artis scientiam ab unius tantum Dei habeo. inspiratio- ne. Amplius sciendum quod cum mos philosophorum sit, non iniudicare, quoniam scientis est docere posse. Ideo hoc arcanum diuinum, a Deo primis philosophantibus reuelatum posteris tradiderunt in scripturis, timore et precepto Dei coacti et quia arcana, praeferim hoc non quibuslibet, sed so- lis sapientibus dignis a Deo dilectis sunt reuelanda. Ideo solis illis scripserunt. Si enim omnibus indifferenter hoc scriptis- sent arcanum, sicut in alijs scientijs omnibus pleno sermone et ordine, omnem ipsius modum et circonstantias omnes qui- bus peruenit ad ipsum absque figura et enigmate reue- lessent. Ergo uolentes hoc solis aperire praediciti et ab insi- pientibus occultare tradiderunt sermonibus obscuris illis et ob- scurissimis istis. Neque potuissent philosophantes sequentes alt- ter ad eius notitiam peruenisse. Vnde Moriens. Si sapien- tes, qui post illos fuerunt, de qualitate uasis in quo confici- tur, expones suas non inveniunt, nunquam ad eius notitia peruenire potuissent. Vnde idem. Allegorizauerunt dicta sua super uulnus, non sunt tamen mentiti, sed locuti secun- diam quod bonum uidebatur eis et secundum hoc quod ad in- uicem se intelligerent ut alios lateret hoc etc. Vnde Geber in summa sua capitulo de negotiis artem a datis, dicit sic. Hac enim ars occulto sermone non eget omnino neque peni- tri manifestio, trademus ergo ipsam sermone tali quod prua- dentes latere non accidet, hic autem mediocribus profundissi- mus erit, fatus autem per utrosque terminos miserabiliter concludet in hac una et eadem traditione nostra. Idem in eodem capitulo de administratione solaris medicinae. Sed si quidem hanc scientiam Palliamus non miretur doctrinæ filius,

non enim illi palliamus sed malis & improbis, & eam talis
 sermone tradidimus, quem latere insipientes necessario acci-
 det, & eo ad illius intentionis perquisitionem prudentes ad-
 ciet. Filiij igitur doctrinæ perquirite & hoc excellentissimum
 Dei donum, uobis solis seruatum inuenietis. Filiij insipienti
 nequitiae & malitiae prauitatis immensæ ab hac scientia fu-
 gite, quia uobis inimica est & aduersaria, & uos in misera-
 riam paupertatis constituet, quoniam uobis penitus hoc Dei
 donum est occultum & a diuina prouidentia denegatum es-
 tis. Idem in eodem capitulo ultimo. Non enim tradidimus
 scientiam nostram sermonis continuatione sed eam seminaris
 mus in diuersis capitulis, & hoc ideo quoniam tam quidem
 probi, quidem improbi si continue tradita fuisset, eam usurpa-
 sent indigne &c. Idem in eodem. Solum ergo prudentes
 ad artem allicimus, per ingenia a nobis tradita uiam inuesti-
 gationis eisdem exposuimus. Non autem eam inuentam nisi
 solis nobis scripsimus, sed inuestigationis modum et modum
 ingenia &c. Et Alexander. Scias quod hunc meum librum
 nullis nisi philosophis posui. Et Rasis in libello ludorum. Ne
 enim fecimus libros nostros, nisi nobis & filiis nostris & quis-
 quis sit, qui peruerterit ad intelligendum eos, erit ex nobis, &
 qui non peruerterit erit contrarius nobis. Idem in lumine lu-
 minum. Si enim omnia prout se habent, uellem evadare,
 nullus ultro prudentie esset locus, cum insipientes sapienti aqui-
 retur. Neque sub lunari circulo quisquam mortalium pa-
 pertate nouerca inediuarum ulterius deficeret angustias.
 Vnde secundum Hermetem in principio. Scitote filij quid
 philosophi non inuident morigerosis, neque legitimis nec so-
 pientibus: ueruntamen ignaris & uitiosis a lege & benignitate
 priuatis, ne mali potentes fiant, quoniam penitus indig-

sunt sapientia. Vnde deprecor uos filios philosophorum ut ne
mini fatuo uel ignaro, uel cuiquam ad hoc inepto huius scien-
tiae quicquam narretis. Et Alphidius. Philosophi autem
timentes Deum, non adeo illud pretiosum habuerunt, quin
alijs philosophis arcānū lapidis patefacere uellent. Ideoq; pā-
tentis opus lapidis alijs in lucem non posuerunt, timentes, ne
luce manifesta totus mundus uergeret in occasum, metendi,
seminandi, plantandi, & agricultura perire exercitium,
quomodo propalare nolentes posuerunt, in scripturis & signa-
ris & enigmatibus uelata tenuerunt, maluerunt enim suam
scientiam sic abscondere, quam per eam patefactam mundi
conditionem delere. Rosinus. Scito quid non inuidie can-
sa hanc artem philosophi celauerunt, ne alij ditarentur, ne
rum timuerunt ne quis deuastator, aut malefactor hoc has-
bito illicita ageret & abominabilia, & esset ad suum des-
trumentum. Idem in eodem. Dei nanque iudicium est, hanc
rem scientibus modum innenire, ne mali percipientes hoc, ad
prophana agenda fiant promptiores, & de eorum peccatis
reddituri sint philosophi rationes. Et Pythagoras hoc autē
Deus celauit Apollo ne mundus deuastaretur, & sic de alijs
philosophis. Patet ex iis quid nō est scientia hec, pro quos
libet, nec scripta pro quibuslibet. Plato prohibuit ne scien-
tia omni loco & omni demonstretur discipulo in libro de pro-
portione & proportionalitate. Huius scientiae significatio-
nis hec uerba protulit. Si quis scientiam demonstrauerit
in loco ubi cupiditas & timor uincunt inquirendi uolun-
tam, & extimauerit eam ab inquisitoribus recipi, semetipsum
debet. Rationabiliter etiam philosophi eam obscure &
difficiliter ipsam scripsere, ut unusquisque sapiens cum sum-
ma diligentia studere mitatur, ut cum ipsam inuenierit magis

diligat & charam teneat & gratias innumerabiles agat al-
tissimo largitori . Vnde Rosinus . Voluerunt enim philosophi
ut suis in libris perscrutationes frequentissime inuestigent .
Et Barcens in turba philosophorum . In beo ergo nos frequen-
ter legere & super ijs que narravimus medicari &c . Idem
ibidem . Heu nobis qualiter uultis habere hanc nobilissimam
oblationem lecto semel libro uel primo regimine experto .
Et Rasis in libro septuaginta praeceptorum . Liber librum
aperit , & sermo sermonem explicat . Item in libro per-
eli magisterij . Vnde cū de huic rei experientia nemo pos-
sit per se prima fronte esse discretus , tibi suadendum prouid-
di , ut actione incepta ab ipsa non cesset , si prima uice non
recte fueris operatus , secundo , tertio & etiā amplius si opus
fuerit reiterando , quousque quod appetis perfeclissime dis-
prehendas . Neque te ab hac re labor manuum , rerum ut
impensa demoueat , quia cum instantia uincet & cum patē-
tia superabis , & ad id Deo duce deuenies , quod optasti ,
& de manuum labore mercedem & lucrum de rerum sum-
ptibus reuabebis . Sic igitur propter dictas causas hanc arti-
taliter philosophi tradiderunt .

M O D E R N I ferè omnes alterationes solas absque
transmutatione facere curātes (propterea quia habetāt) finem
hunc ordinatum attingete nunquā possūte , aut pluribus elip-
modi & rebus hoc idem posse perficere putat , aut alterat me-
tal la pluribus modi , & pluribus rebus tā similibus quam ex-
traneis , ut uidēantur aurum & argentum . Cumq; nos
appareat alicui nisi opus sophysticum , merito omnes tales sū-
phyſtæ iudicabuntur . Non tamē ob hoc sophistica dicetur ,
nec error iste est ipsius artis , sed artificis deficiētis à compre-
hensione ipsius ueritatis , quia sicut res se haber ad esse , ita

ad cognoscī, ut dicitur secundo metaphysicē, ergo cum esse
rei sit tantum unum, & cognitio erit tantum una, ergo et
veritas erit tantum una. Deuiantes ergo ab unitate & ue-
ritate rei, pluribus modis & quasi infinitis errare coningit:
propter suam igitur ignorantiam & errores, credunt artem
istam interinere.

Nota hic alchimiae operationem & experientiam, quos
modo eger continua operatione manuum, quasi
& intuitu uisus in suis horis determina-
tis, ut scilicet artifex mundet de-
menta & ipsa munda=
ta uideat & con-
iungat, etc.

I R C A. dicta notandum quid in hac glorioſiſſi-
ma arte ualde est necessaria operatio manuum &
intuitus uisus. Operatio manuum propter auſte-
renda superfua que natura ſeparat & mundificat toto tem-
pore digeftionis & ſublimationis per ignem continuo, abſque
intervallo magnis inuando naturam, quia ipsa ſola & ſi ſu-
perflua ſeparat non tamen continuo, niſi inuenitur, nec illa
superflua etiam auferre potest, ſed ſolus artifex. Vnde dixit
Socrates inquirit frigus lunæ & inuenietis calorem ſolis, &
utantur manus uerba operibus ut onera uobis alleuentur.
Et Geber in ſua ſumma. Et quia non habuerit ſua completa
organa non poterit ad huius operis complementum per ſe de-
uenire ut ſi excus fuerit uel in extremis truncatus &c.
Sine manibus enim est impossibile quenquam per ſe deuenire
ad hanc ſummā prudentiam. Intuitus etiam uisus est ne-

ceſſarius omnino, preſertim tamen in fine decoctionis & ſub-
 mationis ut ablatiſ omnibus ſuperfluis uideat artifex candi-
 rem mirabilem & terriblem & ſtatim inueniat ſibi requie-
 posi hanc conſummationem laboris. tunc enim in frigidan-
 do Lunam Sol occultatur in intumis eius, & oriens coniungit
 tur occidenti & coelum terre ſecundum antiquos & ſpiri-
 tuale cum corporali. Vnde dicteſur in turba philoſopho-
 rum. Scitote quod uos non tingitis purpureum colorē rati-
 ferro. Et Hermes in ſeſcendo. Cuiaſ enīm natura fuerit
 calida ſi frigus ei euenerit, non ei nocebit. Et Anicenna.
 Scias quod ſi euaporaueris totum tunc bene operatus es in co-
 positione ſed errasti in calce, in frigida iſpum &c. Tunc enīm
 maniſtatur occultum & occultatur maniſtum in frigidan-
 do. Et haec in frigidatio fit cum requie, in qua requie nulla
 eſt operatio manuum, cum ſit finis operis. De qua dicit
 Moſieſus. Hec eſt diſpō illa qua manibus perfici no pot etc.
 Et dicit Pythagoras in turba philoſophorū. Scitote q̄ reſ qui
 multipliciter narrauerunt philoſophi, ſuum abſque igne ſo-
 ciūm conſequitur, prout lapis magnetis conſequitur ferrum,
 & multos facit appaſere colores etc. Quaſi dicat, q̄ nō eſt
 miſ plus igne ſed ferro componimus ſpiritus & corpora.
 Prima operatio qua eſt cum manibus, eſt primus gradus ope-
 ris qua eſt per ſublimationē & mundationem. Secunda uero
 operatio, qua eſt cū requie et abſque labore aliquo eſt ſecondus
 gradus operis, qua eſt per fixionē & permanentiā eius quod
 ſublimatum, & mundatum eſt, quia tunc agens cum intro-
 ducit formam imponit finem operi, & quiescit & delecta-
 tur. Nam delectio magis eſt in requie quam in motu. ethi-
 corum. Ex habitis iigitur habere poſſimus, quod nemu-
 ad finem & complementum huius glorioſae artis occulte,

cedet, per solum studium & librorum copiam, sed oportet ipsum habere ingenium naturaliter profundissimum & excelsum ut discernere sciat figuram & analogias uerorum in suis significationibus, necessariis variis et multiplicibus. Prima figura enim unius et eiusdem uerbi erit in uno loco unius significationis & in alio loco contrarie, ut dicit Rasis in lumine luminum, ubi loquitur de elementis. Vnde Morinus. Sunt autem libri huius artis sub figura compositi omnes, quorum pars maior multum obscura uidetur neque uere nisi a suis cōpositoribus intelligi possunt, & qui per eius inquisitionem libros circuit, tardè ipsam reperiet. Vnde Geber cap. ultimo. summae sua ubi dicit. Non desperet igitur doctrinæ filius, quia si illam queret, illam inueniet, non doctriñam, sed proprij motus indagatione naturæ, quoniam qui per se, & sue bonitatis industria scientiam queret illam inueniet. qui uero per librorum insequitionem quiescerit tardissime perueniet ad hanc artem pretiosissimam, quoniam nobis solis artem per nos solos inuestigatā tradidimus & non alijs, uerissimam tamen & omnino certam, quia ars inuasur ingenio & ingenium ab arte similiex. Et Lilium hic fidelis memorie commendauit potius, quam scripturæ. Et ideo in ijs potius est uisio quam scriptura querenda. Et expositor in lumine luminum in sequendo & cognoscendo naturam per te ipsum inuenies, quia à philosophis non perpendes de terminatum modum solutionis corporum. Ideo dicit Anicen. Nobis itaque necessarium est ut operationem hanc per nos ipsos inueniamus. Idem in eodem. Ista res fuerunt nobis notæ ante experimentum cum cogitatione subtili, uehementi, & longa. Vnde Geber in cap. de præparatione Saturni. conqueritur et lamentatur de difficultate quam habuit in acquirere

do hanc artem dicens. Propter hoc igitur & nos simili
 in stuporem adducti multi temporis spatio sub desperatione
 umbraculo delituimus. Redeuntes igitur in nos ipsos, nos me
 torquentes immense cogitationum meditationis afflictionibus
 respeximus corpora etc. Ideo capitulo de modo administra
 tionis solaris medicinæ. Et in hoc ordine completur archanum
 præciosissimum, quod est super omne huius mundi scientia
 rum archanum archanorum & thesaurus incomparabilis,
 et tu quidem exerciteris ad illud cum laboris instantia mas
 xima & cum diuturnitate meditationis in mense, cum illa
 enim inuenies & sine illa non. Postquam autem inquie
 sitor inuestigauerit quantum potest, tunc subiiciat se opera
 tioni inuestigato prius. Et cum errauit cognoscat errores suos
 tam magnum enim quid est, cognoscere errores suos in ope
 ratione, q aliter non potest aliquis attingere ueritatem, nec
 ipsam inuestigare, ergo cum errauerit redeat ad inuestigatio
 nem iterum & post operetur iterum, nunquam tamen re
 nuendo ac uilipendendo inuestigationem, quid operando des
 tegentur errores inuestigati prius et ueritati appropinquabili
 & non aliter & totiens operetur & inuestiget, quo usque
 operis finem attingat deo uolente. Sicut enim dubitans potest
 inuestigare ueritatem dubitati & non aliquis alter, ita per
 inuestigationem operans & errans reinvestigando potest uer
 itatem inuenire. Vnde Rafis in libro 70. præceptorum libro
 ultimo. Usus alleuabit tibi hoc opus et ostenderet tibi mirabilia
 suarum operationum, sed ille qui non habet usum, aggrauabi
 tur in hoc opere. Et ita accidit omni homini qui ingreditur
 ad hoc magisterium donec utatur eo. Item idem libro perfe
 citi magistery. Meditatio enim sine experientia nihil ualeat,
 sed experientia absque meditatione perficit, unde plus est ex

pericentia quam meditatio perquirenda. Quod si qua falsa & sophistica in hac arte occurrant, tractabitur, de eis in arte illa necessario, ut cognoscantur, & evidentur, quia contrariorum eadem est disciplina. Itz quod discreta ueritate prosequatur ueritas, & falsitas refutetur, non enim potest quis uerum prosequi, nisi cognita falsitate, & aliter non potest fieri perfecta doctrina, que ergo hic dicuntur de plura literis et diversitatibus a philosophis uidetur quod sophisticus & falsum est, cum hæc ars sit uincula solum, ut hic ostensum est. Que uero nullam ueritatem habent, sed solum apparentiam & phantasiam sicut arti lapidum preciosiorum artificialium, non dicentur omnino artes & scientie nisi abuse, quia principia falsa sunt, ergo non naturalia: deficient enim ibi illa duo principia naturæ, scilicet materia determinata propinqua, & praecisus modus agendi qui ex intentione naturæ consistit in illa materia. unde non habitis naturæ principijs impossibile est artem sequi naturam, ergo sumunt alia principia deinceps ab intentione principiorum naturæ, ergo faciunt alia opera diversa ab intentione naturæ, & sophistica, quia quorum principia sunt diversa & opera erunt diversa. Sumunt enim in arte illa uerum aut chris tallum quod ingeniose fundunt & ingeniose colorant ab extraneis rebus exterioribus. Naturales enim Lapidés preciosi: non sunt facti fasibilis a natura, ab arte autem sic violando naturam, & reducendo eos ad substantiam & formam uiri, et tunc non sunt, quod prius erant, & similiter naturæ introducti colorares & diversitates colorum de potentia materie ab intrinseco, artifices autem ab extrinseco dant, neque sumunt natura pro materia uitru sicut isti, sed materiam quādam ex qualiter elementi commixtam quam ignoramus præcise. Que

ambo principia si sciremus adhuc deficeremus in generatione illorum Lapidum, scilicet quia nullo modo possemus imitari naturam uere, et causa est, quia non sunt res liquabiles, prout sunt metallia. Item non possumus imitari naturam in his, quorum materiam propinquam habemus, et ignoramus modum agendi ut in generatione marchiarum, tutia et antimonij quorum materia est argentum uium et sulphur, multum minus in iis lapidibus, in quibus ignoramus utriq; etc.

Nota quia Bonus fuit coetaneus Raymundi Lulli, ideo non uidit ipsum de compositione lapidum preciosorum.

Distinctio tertia ostendes, quod haec ars est certior alijs scientijs, et quod est nobilis, brevis et levius.

V R S V S dicimus hanc arem esse omnibus certiorum, quia philosophi ipsius omnes concordant in unum, tam in parte speculativa, quam in practica, nec in aliquo sibi iniucem contradicunt. Nec variantur opiniones secundum rei ueritatem nec uerba, sed solum secundum apparentiam proper causas dictas superius. Ita quod totalis convenientia omnium eorum ad unum et idem, ostendit eam esse omnibus certiorum et ueriorem. In omnibus enim alijs tam artibus quam scientijs variantur opiniones plerunque quantum ad id de quo querunt et diversificantur et contrariantur quandoque tam in speculativis partibus, quam in practicis. Similiter tota operatio huius artis uera, et certa, cum sit unica tantum potest doceri et addisci in die una, immo in hora una ab aliquo scientie, absque investigatione et scientia, quod in nulla scientia nec arte contingit. Non tamen diceremus ipsum talern alchimistam, cum ignos-

raret principia & causas & intellectum figurarum & ser-
 monum allegoricorū . Sicut enim turpe esset , aliquem ignarū
 docere hanc operationem perfectam , sic irrationalib[us] esset ,
 ipsum dicere alchimistam propter operationem solam quam
 saret . Vnde philosophus 2. ethicorum . Non quicunque fa-
 cit grammaticalia uel musicalia est grammaticus uel musicus .
 Scientia enim haec extollit intellectum ad diuinā et super na-
 turam : & hoc in operatione uerificatur , q[uod] non sit in illo sic
 solum docto , & ideo certissima est & unica & occulta &
 celestis &c. Vnde Alexander . Demonstravi arcanum ca-
 lesteq[ue] patetfecit , scientiarum difficile atque absconditum illus-
 minauit , perfectamq[ue] scientiam & regendi modum certifica-
 ui . Alias tamen certitudines scientiarum ad iniucem , sc̄
 licet que sit certior & que non assignat philosophus primo
 posteriorum , que quamvis sint ueraces non tamen faciunt
 directe ad hoc propositum . Et hanc certitudinem ostendens
 Hermes in principio secretorū suorū dicit sic . Verum sine men-
 dacio certum certissimum uerissimum , q[uod] est superior est sicut q[uod]
 est inferius , et q[uod] est inferior , est sicut q[uod] est superior ad perpe-
 trandum miracula rei unius etc. Amplius animaduertendum
 est hanc scientiam omnibus tam speculatiuis , quam practiciis ,
 excepta lege in qua est salus animæ per diuinam revelationē
 ostensa nobiliorem esse . Ferè enim omnis qui addiscunt tam
 in artibus quādī scientiis quibuscumque , faciunt propter au-
 rum & argentum acquirendum , quia cum iis omnia neces-
 saria acquiruntur . Ita quid non addiscunt scientias uel ar-
 tes propter seiphas . s. propter inquisitionē ueritatis que est in-
 trinseca rei , sed propter extrinsecum , quod tamen acquiri-
 tur cum labore animæ & corporis plerimo , & dolo , &
 scrupule & obedientia , & quandoque cum toto hoc , non

acquiritur. Hac autem propter seipsum adiscitur, quia in ea est intrinsecum aurum et argentum et non extrinsecum, et ueritatis inquisitio et semper acquiritur. Et commiscetur hæc scientia omnibus et amicatur. hæc etiam per se separetur ab eis. Et quia est de nobilitate subiecto, et cui omnia obedient, et quod omnia suppeditat, ipsa est nobilis ualde. Et quia modus eius tradendi et inuestigandi est figuratus, et diuinus totus, dicitur nobilis ualde. Et quia finis operacionis eius est supra rationem, dicitur nobilior. Cum ergo omne quod est nobile et propter se, magis sit eligendum, et concupiscendum, quam quod est propter aliud, et per accidentem. ideo quo ad hoc, hæc scientia omnis alias superat. Vnde de Hermes in 2.7. tractatuum. Scias filii quod omnes sapientie, que in mundo sunt, huic-necesse sapientiae subiecta sunt hæc namque in mirabilibus archanis, que in ipsis sunt elementis, finita est et consecuta. Et idem in libro primo. Omnimur bonorum clauem uobis philosophorum librum muncupari, et idem in suis secretis. Sic que habebis gloriam claritatis totius mundi. Idem in libro de 15. stellis, et 15. herbis, et 15. lapidibus, dicit. Quatuor sunt scientiarum scientia nobilis scilicet astrologia, physica, magica, et alchimia. Immo etiam alchimia propter nobilitatem suam non patitur applicari alicui nisi eius filius sit et haeres, sicut intellectus non patitur alicui applicari animæ nisi animæ humanae. Vnde benedictus Rasis libro perfecti magisterij dicit. Si enim aliquis quam eius filius, hoc attentare præsumferit, ut indignus penitus repulsa patietur, et se opus et impensas amississe morte deplorabit. Ideo Morienus. Hæc est scientia que inter alias maxime inquire debet, cum per ipsam ad aliam magis admirabilem peruenire possumus. Et quia ista scientia sic al-

tissima & nobilissima est. Ideo apud unumquemque sapientum sagacissime inquire debet quamvis rarissimi sint, qui ipsius finem & complementum attingant. Vnde philosophus de animalibus. Magis concupiscimus scire modicum de rebus honorabilibus & altissimis etiam si topice illud sciamus, quam scire multum per certitudinem de rebus minus nobilibus. Et idem insinuat primo de anima. Ipsa etiam ingenium nobilitat & sublimat, & à captiuitate naturae animam & corpus liberat. Vnde Morienus laudans finem eius dicit. Utilitas huius artis duplex est, nam et anima dū ratione fit felicitas & cunctitate decorat, et corpus à paupertate et seruitute liberat. Et Plato iuxta finem stollicarum dicit. Et qui cognouit propositum nostrum, & intentionem nostram iam est philosophus & dicitus est, & qui non cognouit dicta nostra est in laqueis naturae. Hoc autem est lucerna sapientis in vita sua sicut lumen lucens. Filii autem naturae in loco tenebroso uexantur, quibus non lucet lucerna, cum sint uacui ea. Et Morienus iterum. Uniuersi enim qui huius artis expertes sunt, quoquomodo miseriae genere mendici sunt, quoniam faciunt, faciunt ut habeant res abunde, quas tamen sine hac arte adipisci non possunt.

CVM autem haec ars sit unica. Et philosophi unum tandemmodo uolunt, & in illo omnis se mutuo intelligunt. Cuius unitatis gratia ipsa est certior alijs & ueraciter leuis & brevis.

SCRIPSERUNT enim philosophi hoc cum uersu-
tis parabolarum, unum dicentes & aliud intelligentes ut fa-
tuos seducant & à uero sequestrent. Et iij non intelligentes
operantur iuxta sonum scripturæ tantum, & in fine nil ue-
ritatis inueniunt, & mirantur & post credentes bene agere

ARTIS CERTITVDO.

has receptiones mutant, & in infinitum multiplicant & ex-
tendunt, philosophi tamen unum tantummodo volent & in
illo omnes mutuo se intelligunt. Cum haec ars sit unica solum
sit prius ostensum est, & etiam certior alijs ut hic dicuntur.
Et uere dico sicut opinor, quod si totam hanc artem &c.

ET uere dico sicut opinor, quod si totam hanc artem
cum omnibus necessariis practicis tradere uellent, relinquendo
omnes figuræ, quod in oculo uel duodecim lineis scribent
ipsam possent. Et quare non fecerunt supra lucide satis enuit.
Vnde uersus.

Hac ars est cara brevis, atque leuis, quoque vera:

Ars unam poscit rem, quam quis bene noscit.

Hanc aptant plura rem, res haec est tamen una,

illi nec similis est, & precio quoque uilis,

Nec contemnenda, nam perficit illa stupenda.

Hanc tu fixare debis & in igne domare

Sic, quod concendet, & tursus ad infima tendat.

Dissipa rem captam prius hanc per rem satis aptam

Ledit extractione sic massam concere faciam

Aspera re, lenis quia uasis fit in ambris.

Omnia coniungit si fienditur, omnia fundit.

Et cum sit fixum non suscipit haec nisi fixum,

Regnare pressos facit atque recumbere fessos.

Hec res aptatur si desiccata rigatur.

Hec res siccatur si cum rebus associatur.

Aliter sc.

Hec res siccatur si cum rebus associatur

Quid enim sit rebus, quid in practica huius artis.

Quarta distinc*lio* ostendens errorem desiderantium re*cte operari*, qui est in fine operis, scilicet in compositione elementorum. Et quid principium operis et quid finis eius, et quod haec ars non est pro omnibus sapientibus.

VM naturalia et eorum causae sunt difficultia ad inuestigandum, et sciendum, ergo quae sunt super naturam erunt difficillima, cum in eis casus penitus ignoremus. Omnis enim res dicitur difficultis ad sciendum propter paucitatem cognitionis causarum ipsius, aut quia non habet causas, et tunc non debet inquirere eas, ut dicitur 10. de animalibus. Ex parte ergo qua ars ista est naturalis et simili dubitativa est difficultis, ergo ex parte qua est diuina, est difficillima. Propter, quod non est mirandum de difficultate intentionis ueritatis eius, apud desiderantes ipsum, et operantes in ipsa, quia non sufficit ratio ad ipsum inuestigationem, sed oportet credere finem eius sic esse posse et fidem petitus adhibere. Neque in hoc prodest fortuna, sed gratia Dei rationi coniuncta, aut gratia diuina revelationis sola, non enim est res secundum fortunam aut casum procedens et cœtiens sensu adueniens.

PR O P T E R hoc igitur quidam plures antiqui sapientes, solummodo naturaliter operantes primam partem operationis compleuerunt directe, sed secundam partem cum sit supra naturam, ignorantibus et non credentes, sine qua prima permanere non potest, prætermiserunt et hanc à proposito remanserunt. Non enim permanet prima pars nisi alligeretur secundæ in eadem hora, quia haec secunda est clavis totius operis. Vnde dicit Balbus in turba philosophorum. VI

di enim tempore nostro quandam qui elementa sciebat quā admodum & ego . Deinde medens hanc erexit dispositionem ad cuius latitudinem non peruenit propter tristitiam suam in n gendo , & impatientiam nimilamq; fesillationem ad proprium &c. Et dicit Gregorius in eodem . Vidi enim tempore meo quandam qui hoc incepit opus & ueritatis natura est operatus , rubore autem aliquantulum morante . Picta uis , se errasse & sic dimisit opus &c. Iste duo qui sic erunt sciebant elementa simplicia artis & depurata & ipsorum adinuidem mixtionem & signa apparitionis ipsorum , & omnia necessaria hunc arti , neque deficiat nisi cognitio certa determinare dici , immo hora ortus & partus lapidis in qua fieri debet coniunctio elementorum simplicium & finis totius operis . propterea igitur quia non faciunt a tenti in uisione hora illa , evanescit totum opus de manibus eorum . Lapis enim tunc ortus est candidus et uolans ab igni propter perseverantiam ignis & evanescit in fumum simul cum lapide fixo , cum summa uolatilis tunc superet summi fixi . Sed si per ingenium artis , tunc summa fixi super summam uolatilis , quod fit per compositionem elementorum simplicium adinuidem , retinebit lapis fixus uolatilem & permanebunt inuidem in aeternum & non alter . & haec est tota fortitudo alchimie & ipsa alchimia que Deo gloriatur non naturae soli nec arti pertinere uidetur . Vnde Geber summa sua . Ars nostra in potentia Dei reservatur , quicquid uult tam largitur & subtrahit , qui est gloriosus & submis in omni iustitia & bonitate repletus &c. Et iterum ibidem . Miserrimus enim & infelicissimus est quem Deus post operis sui atque laboris finem in ueritatem denegat conspicere & uita sua spatium semper in matorem conculcit

& terminat &c. Vnde Alexander in epistola sua. Mundus maior creatus est ex naturis quatuor, diversis & contrarijs, scilicet appetitiva, digestiva, retentiva, & expulsiva sine mundificativa, est quoque uis altera, scilicet ab eis, uita, quae uires has coniungit quatuor, quas tibi narrauit atque descripsi, & est sicut clavis ad arcem quam si ab eis periras, tota dissoluitur cum sit nexus eius lateraque eius continens &c. Et Lucas in turba philosophorum. Ego notifico uobis, omnia que Deus creauit ex quatuor esse naturis, id est, quatuor elementis, & que ex eis creata sunt, ad eas reveruntur in quibus naturae generantur & moriuntur, prout Deus praedestinavit. Que testimonia confirmat sic Alphidius. Scias fili quod ex uitio sue creationis omnia corruptuntur, unde tam homo quam omnis creatura ex accidenti ad corruptionem tendit. Ideo idem ibidem, omnis enim creature potest augeri quousque perficiatur, cum autem ad finem perfectionis deuenerit in detrimentum dimissionis tendit uel descendit per eiusmodi uiam, iter suum dirigunt que in mundo sunt uniuersa. Eget igitur lapis iste in ortu suo auxilio artificis, ut sic tunc uigilans & oculata fide uideat, quod igitur munitauit, & cum uoluntate sociata naturae perficiat ipsum retinendo & non ultra eat. Vnde dixit Moriennus. Vide ne hanc radicem prateress, nec aliquam eius queras mutationem, quoniam neque proficuum neque bonum tibi quesumum innenire poteris. Sicut uerbi gratia. Foetus a principio conceptionis in utero, perficitur continuo usque ad tempus partus & tempore nativitatis perfectus est de se, & si tunc non egreditur, suffocatur & morietur, quis tunc eget auxilio expulsive uirtutis, & cum ortus est tunc eget ultimo perfici, quia motus ambulationis

E R R O R

deficit ei cognitio & loquela & fortitudo , ut dicit Miluesius . Eodem quādo hic laetus oritur est perfectus per se sed deficit ei tinctura & fixo stans et coniunctio matrimoniali . Ideo eget auxilio artificis extrahentis tunc statim ipsum complentis eum ut dictum est . Hoc idem est in aliis quando in ovo generata sunt , perfectae enim sunt de se , quod si tunc non egrediantur suffocantur & moriuntur , & si egrediantur perficiuntur ultimae & non aliter . Ideo hic spiritus ita occulus est , quod a nemine inueniri potest , nisi Deo uolente . cognoscentibus ipsum tempore suo . Et hoc est quod dixit Homo in quarto , scilicet intelligite filii sapientum quod hic lapsus pretiosissimus est , & clamat protege me & ego protegę te . Largiri mihi ius meum , ut te adiuuem , sol enim meu & radix met intimi sunt in me &c. Et in primo eiusdem dicit . Scito quod uultur supra montem existens in cacumine clamat , uoce magna inquietus . Ego sum albus citrinus & rubens &c. Vnde Parmenides bene consulit nobis in turba philosophorum dicens . Notis omnibus conditionibus lapidis & naturis in hoc opere manus uestras imponite , si uero ueritas naturas ignoretis , nolite huic appropinquari , quia totum noxiū est & infortunium & tristitia . Et Rasis in lumine lumen . Occulti lapidis natura eiusq; dissolutio omnino cognoscenda est , ea enim nisi ad unguem cognitis fuerit , ab opere cessandum moneo . Idem in libro triginta praceptorum . Nihil enim est huius nostrae scientie radix , nisi cognitio & cautelae erroris bonitas . Idem in lumine lumen . Caudendum etiam summopere moneo , ne unquam id agredi præsumas elementorum admixtione incognita . Et haec pars operis est , qua est supra naturā , que terrena cum caelis stibus coniungit , quam dicunt diuinam , caelestem , speciosam ,

mirabilem , pulcherrimam , difficillimam , cum eius iniunctio in diuina potentia reserueretur . Vnde dixit Hermes in principio libri septem tractatum . Huius autem artis scientiam ab unius tantum Dei habeo inspiratione .

PROPTER hoc igitur quam plures &c . Notandum quod philosophi antiqui appellauerunt primam partem operis , principium operis . Principium autem operis appellauerunt lapidis nativitatem & germinationem , & hoc sit in die complementi decoctionis , & digestionis , & sublimationis perfectae , non autem appellauerunt principium operis ut quidam in superficie principium digestionis usque ad complementum digestionis , sed ipsam digestionem iam perfectam & ipsum digestum iam perfectum , ut patet subtiliter enucleanti uerba eorum . Finem autem & complementum totius operis , appellauerunt , retentionem lapidis iam digesti . Si igitur principium fuerit inuariabile & impermutabile , quicquid fuerit de essentia principij & pertinere substantialiter ad principium , erit inuariabile & impermutabile . Si autem principium recipit uariationem & permutationem quicquid erit de essentia principij & pertinebit substantialiter ad principium uariabitur & permabitur . Vnde philosophus i . & 18 . de animalibus ostendens quod testiculi sunt una particula principalis nostri corporis , dicit q̄ principio modicum permuto multa simul permutari consueuerunt eorum quae sunt circa illud principium . Et primo coeli & mundi , quod parvus error in principio maximus est in fine . Et primo physicorum dicit . Uno inconuenienti dato plura sequentur . Quapropter si principium alchimiae fuisse inuariabile & fieri impermutabile quæcumque pertinenter ad illud principium erunt necessario inuariabilia & im-

ERRORE OPERANTIVM.

permutabilia. Si autem permittetur et illa necessario permutabuntur. Et si in illo principio fiet error in fine et in opere necessario erit. Et isto inconvenientē factō, quicquid fiet post erit inconueniens, ideo penitus cauendum est et praeceudium a permutatione aliqua huius principij, et sic non error nec inconuenientē aliquod adesse poterit. Cum igitur principium recipiat perfectionem et complementum propter attingere finem suum, et amplectetur et econverso, ergo oportet quod illud principium includatur in suo fine. Finis autem est fixio principij immediate et absque mora. Vnde dicit Morienus. Oportet quod finis restituatur super suum principium, et principium super suum finem, et hoc est compertum quod sic perpetuabitur, nunc Dei, et non aliter. Et autem totius operis initium dealbatio, rubor autem perfusio, ut dicitur in turba philosophorum. Et est rubedo in albedine, quemadmodum minimum in cervissa, ita quod finis et principium sunt simul eadem hora. De hoc autem tali principio, dixit Rasus in lumine luminum. Nunquam igitur spiritui in corpora patebit ingressus, quousque eadem mutanda et purgata subicieant, hec autem praecipua et dignissima bene attendenda istius negotij radix et principium est. Et dicit Lilium. Dealbatio semper expectanda est quae huius operis dicitur initium et firmamentum.

sequitur dissimilatio quinta ostenders hunc lapidem similari omnibus rebus mundi. Et quod diversis nominibus nominatur. Et quod philosophi huius scientie tetigerunt, eam cum omnibus alijs scientijs &c.

N T I Q V I S S I M I philosophorum uiderunt

A hunc lapidem in oreu & sublimatione sua & coniunctione elemeneorum eius, omnibus rebus mundi tam realibus quam intellectualibus & earum accidentibus, posse in similitudinibus conuertere. unde quacunque dici aut tractari possunt, item de celestibus superioribus quodam de terrestribus & inferioribus, tam de corporalibus quodam incorporalibus, de corruptibilibus & incorruptibilibus, de visibilibus & invisibilibus, de spiritu, anima & corpore & ipsorum unione & seiuunctione, item de mundi creatione & eius principio & fine & de elementis omnibus & eorum qualitatibus, tam primis quam secundis, & de eorum confusione in materia prima & eorum distinctione, & eorum proprietatibus & passionibus omnibus, tam de elementatis omnibus tam animalibus quam vegetabilibus & mineralibus, de generatione & corruptione, de uita & morte, de uirtutibus & uitiis, de unitate & multitudine, de actu & potentia de conceptione & partu, de masculo & femina, de puerro & sene, de forti & debili, de uictore & uicito, de pace & bello, de albis & rubeis, & quibuslibet coloribus, de paradiiso & eius celsitudine & claritate, pulchritudine & gloria, de inferno & abyssso. Et breviter de ijs que sunt & de ijs que non sunt, & de quibus logici licet et de quibus loqui non licet, omnia dici de hoc lapide uenerando.

QVOD si fidem nostram christianam non offendere,
 neque legem auderem dicere, quosdam antiquorum propheta-
 terum hanc habuisse (si fas esset) artem. Ut Moysen, Da-
 uid, Salomonem, & quosdam alios & similiter Ioannem eu-
 gelistam & eam dictis domini intermiserint & occultare
 runt sicut perpenderunt sapientes. Vnde Rosinus. Deus tri-
 buit recte Moysi &c. Item de hoc quod haec in libro Malachie
 prophetae dicit Alphidius. Huius autem rei purganda per pro-
 phetam bene predictum esse legimus. Tota die sedebit con-
 flans & purgabit argentum & purgabit filios Leui, qua
 purgatione peracta erit coelum nouum & terra noua & si
 debit omnis caro salutare suum cum se conosuerit ab omni
 corruptione mundatam & ad pristinam sanitatem in qua co-
 dita fuit redire &c. Ideo in libris philosophorum plures pro-
 phetarum uidimus allegatos &c. Qui in suo principali propo-
 sito hanc artem intermiserunt. Item legimus in libro Am-
 cenna de circulo animae, Ioannem euangelistam de numero phi-
 losophorum huius artis. Ista enim scientia est divina & su-
 pra naturam, & cum alia diuina & reliquis patitur mis-
 tice implicari. Non autem fuerunt antiqui prophetae hanc ar-
 tem prosecuti propter aurum & argentum habendum, ne
 propter bonum utile & deliciabile, sed propter honestum
 quia dilexerunt rem propter seipsam. Et ideo quia uiderunt
 inquisitionem eius & inuentionem per suos terminos mi-
 raculosam & supra naturam, ideo diuinam & mysticam,
 quo circa terminos eius cum suis dignis intermiserere potes-
 runt & uoluerunt principali proposito & indice manente,
 cum ipsorum termini sint diuini & mystici. Ratione hu-
 principali proposito derogare uidetur, nec remouere intell-
 etum ipsorum ab inquisitione ipsorum, unde philosophi huius

Scientiae seu artis, tetigerunt scientiam huius lapidis in omnibus suis scientijs & operibus mystice loquendo. Ita quod scientia ista nihil dimisit quin ad se traheret, & sibi compонeret. Neque est hoc incongruum, quoniam omnia que sunt, & que non sunt ars ista diuina sibi pro terminis assumit. & loquitur de omnibus secundum analogiam, in suis libris Et omnes aliae de ipsa. Hoc idem patet eam in philosophia, qudm in physica seu medicina, quam etiam astrologia, & qudm geomantia &c. ut dicit Balgus in turba philosophorum, & Moriennus. Et hoc confirmat Albumasar in suo tractorio iudiciorum. Loquens de imaginibus coeli, secundum antiquos etc.

CIRCA hanc distinctionem nota quod sicut prius est esse rerum & ueritas secundum naturam, quam earum similitudo & allegoria sic scientiae & artes prius tractare debent esse & ueritatis rerum. secundario autem similitudines & allegorias quoniam ueritas nil aliud est quam adaequatio intellectus ad re. Similitudo autem et allegoria sunt sicut figura in accidentibus rerum siue sint, siue non sint facta ab intellectu solo. Maxime ergo fefellerunt antiqui philosophi ante Aristotelem, quia uolentes tradere cognitionem ueritatis rerum & alij comunicare semper sub allegoria & similitudine loquebantur. Cunctis cognitis non inquirat proprias causas rerum prout requirunt res. Solus autem Ari store uidetur incepisse a traditione proprie ueritatis rerū quē Alexander, philosophus Auerrois, & Auicenna & plures alij secuti sunt, philosophus tamen docet loqui metaphoricae similitudinarie, seu allegorice in 3. rhetorice, sed hoc requirabat ari illa & modus eius & hoc non est reprehensibile. Sic & hic.

ITEM sicut res se habent ad esse, ita se habent ad intelligi, et cognoscendi per consequens ad significari. Ex hoc triplex modus in rebus repertus est, scilicet modus essendi, modus intelligendi, et modus significandi. Et quia ueritas nihil aliud est, quodam adequatio intellectus ad res ipsas. Disputantes autem non sunt ferentes res ad disputandum, Sed nominibus utimur pro rebus spaciis litteris notis. Sed ignorantes uirtutes uerborum paralogizant, ut dicitur primo elenchorum. Distinguere ergo nomina multiplicia est utile ad manifestandum propositionem, et syllogizare ad rem, et non ad nomen ut dicitur primo topicorum, et deberet interrogans et respondens ferre intellectum ad idem, ut ibidem dicitur adhucendum est. ergo rebus per se, et non nominibus.

EX dictis ergo uere patere potest, quod istius lapidis infinita nomina consurgere necesse est que omnia sunt uera apud philosophos alchimia quamvis ficta sint id est similitudines. Vnde Rasis in lumine luminum. Hoc enim que dicimus ad imagines referuntur. Et idem primo 70. preceptorum. Hec omnia que dicimus sunt typica que subtile in hac arte intelligere debet. Pythagoras in turba philosophorum. Sitote quod res quam multipliciter narrauerunt philosophi, suum absque igne socium consequitur prout magnes consequitur ferrum, quam ubique innenire, que est lapis et non lapis, uilis et preciosa, obscura, celata, et a quolibet nota, unius nominis et multorum nominum. Alphidius. in eo enim omnis similitudo et omnis descriptio inuenia est omnium animalium genera et lapidum sunt in ipso, naturis coloribus omnibus et odoribus, operibus est similis, cui nil est simile in actione in descriptione, in transitate, in dominatione e.c. Et Miluescindus. Si spirituale nuncupes probabile quid agis, si corporale uerum dicis, si ex

leste non mentiris, si terrenū certum refertur etc. Morienus. Ego ueritatem uobis dico. quod nihil aliud huīus artis operatores in errorem detruſit nisi uarietas & nominum multitudo &c. Dicit Liliu. Nosīri Lapidis tot sunt nomina, quoꝝ sunt res uel rerum uocabula. Et Alphidius. In hoc opere est parabolarum diuersitas & nominum, & actionum ut ab imperitis celent & intelligentie capitibus aperiant & demonstrent. Et Morienus. Sapientes huīus artis dispositiones alia de causa non multiplicauerunt nisi sapientes in hoc magisterio instruerent, & insipientes pernitus excercarent.

A M P L I V S notandum, q̄ quāvis nomina huīus lapidis infinita ſiſta ſunt, non eſt mirandum quoniam hic lapis erphanus proprio nomine caret, nec proprium nomen aliquod habere potest, niſi lapis philosophorum, quib⁹ notus ſolum modo exiftit. Ergo cum hoc nomen in ipſius cognitione non ſit ſufficiens, attribuerunt ei nomina aliarum rerum omniū, ut per tales similitudines sapientes deuenire poſſint in cognitione ipſius. Propterea ergo omnia eius nomina uera ſunt apud philosophos & nota ſolum eis, quia intelligunt, quid significat. Quāmuis enim materia ex qua fit lapis fit tantum una, et ipſe lapis tantū unus, tamen ſecundū diuersos colores & uarietates que in decoctione apparet et ortus eius et coniunctio ne in magisterio diuersa nomina imponunt ad beneplacitum. Similiter uulgus hoc idem facit, quia imponit nomina diuerfa uni rei per diuersas formas accidentiales. Nam ex auro et argento fit anulus, ciphus, armilla, nummus, corona, & tamen omnia ſunt aurum & argentū. Similiter & in alijs metallis & in cera & ligno argilla & uero que tamen omnia ſecundum materiam, & formam naturalem ſunt idem

S O L V T I O

Et unius nominis, et ratione accidentium multorum nominum sic et lapis plura habet nomina. propter sua accidentia que ramen omnia sunt nota philosophis solis, cum sit res ipsorum et non aliorum. Et cum vulgus procedat prouerbialiter, et figurative in sermonibus suis, scilicet unum dicens, et aliud occulte intelligens, ut sapiens vulgus ab insipienti discernat, quod occultum est, quanto magis haec arti diuina hoc facere debet praesertim, cum ipsa sit secretum secretorum dei altissimi, et magni, ut dicunt philosophi huius artis, quemadmodum Aristoteles figurative tradidit hoc secretum Alexandro loquens secum exemplis, enigmatibus et signis, timens ne hoc arcanum divinum denuniret ad potestatem infidelium et arrogantium quos deus indignos iudicaret, et ne ipse Aristoteles esset transgressor diuinæ gratiae, et fraudator coelestis secreti et occulte revelationis. hac de causa figurative locutus fuit ad Alexandrum in epistola libri secretorum.

Præmissis distinctionibus et declarationibus multis quæ non modicum ualent ad propositione questionis elucidationem maiorem refutare, nunc soluere rationes, ad contrariæ partē questionis adducelas.

Cum questionibus quibusdam intercidentibus et notabilibus congruis.

VONIAM quidem dispositiones precedunt habitus et habilitant ad formas tam intelligibiles, quam reales, ideo præmissas dispositiones quam plures, per quas post sapiens amatorem horum, bene credere,

et disponere sensum et intellectum suum ad habitus, et formas excipiendas quas diximus. Quapropter de cetero modum habituandi, et informandi cum quibusdam aliis dispositionibus. Iuxta sapientum doctrinam, et nostram narravimus. Incipiendo prius a solutionibus rationum dictarum a principio scilicet ignorantium hanc scientiam gloriosam et uolantulum eam interimere.

Solutio rationum V.

A D argumenta ergo quinque prima, patet ex dis-
cisis et dicendis solutio. Quoniam quamvis per artem alchimie uelimus sequi naturam, hoc est in opere, scilicet faciendo ex similibus principiis metallorum, idem aurum, quod ipsa facit, sed non in modo operationis seu operis, quia ratio ne modi operis ars, facit ex illis principiis lapidem suum, cum quo omnia metalla conuertit in aurum. Sed si metalla uelle generare de nouo, tunc ars coacta esset sequi naturam in modo operis, etiam et in quantitate elementorum, et propor-
tione et mixtione et calore et tempore et loco, tunc ars esset impossibilis et cognitio talium non potest haberi certitu-
dinaliter, sed solum secundum conjecturam, quae cognitio confert speculanti, operanti uero minime. Veruntamen ars prius inuestigat. omnem operationem naturae, et omnem modum operationis, et materiam determinatam et reliqua si ne quorum inuestigatione ars nunquam posset naturam sequi. Et quia natura in suis mineris transformat omnia imperfe-
cta metalla in aurum paulatim digerendo et expoliando ipsa in fine a sulphure corruptente, quod ipsa decoxit et in tali expoliatione obseruat natura quantitates et proportiones in mensuris elementorum determinatas ad generationem aurum, que quantitates et proportiones mixtionis sunt nota soli

S O L V T I O

naturæ. Ideo ars hæc subtilissime inuestigans expoliat ipsa similiiter ut natura, sed cum alio calore, scilicet liquefactione & in breui tempore ualde, scilicet in momento, & alio loco & tempore quia quocunque tempore, quocunque loco, & quocunque calore expoliantur in perfecta metallæ omnia à sulphure corrupte statim perficiuntur in aurum. & in hac expolatione natura aquat quantitates elementorum & eorum proportiones in mixtione & mixto uoluminate dividenda, quamvis hæc ignoramus, quia nec necesse est nos hoc scire nec possumus scire. Et sic ars sequitur naturam in principijs, quia sic operatur ars, penitus ministrando naturæ sicut sola natura tam in generando physicum Lapidem, quam in perficiendo metallæ, quia solus lapis philosophorum cum sic sit expoliatus & habeat naturam perficiendi & informantis poterit ipsa expoliare & perficere & informare in liquefactione. Quod totum adhuc lucidius explanabitur infra in capitulis de generationibus metallorū.

Ad illud autem quod ipsi dicunt de abbreviatione temporis in decoctione per excessum caloris exasperantem, quia dissipabitur, huic humiditas metallicæ & destruetur forma specifica metalli.

Dicimus quod eorum intencio & imaginatio a tramite ueritatis omnino declinat, quoniam nolumus ponere metallæ imperficiæ in igne ignitionis aut liquefactionis, & sic seruare quousque digerantur, & perficiantur in aurum, quia factum est hoc dicere & imaginari & isti impossibile sint probant. Sed ipsis liquefactis ad ignem immediate ponimus Lapidem secundū iusta pondera ipsa perficiē, cum ipse sit forma ipsorum informans ipsa, & in momento perfecta sunt in aurum cum conseruatione proprie humilitatis & sic perpetuantur in igne, neque etiam ipsa naturæ principia uolumina con-

uertere in aurum , nec in metallum aliud per talem ignem cum sit impossibile , sed in igne sufficienti ad liquefactionem , conservamus ea in sua humitate asperendo superfina , quo usque generetur lapis quem querimus volatilis , cui nungimus lapidem fixum rubeum , & hoc est possibile .

Q V O N I A M. quidem etc. Notandum est p accidit quibusdam sapientibus in silogizando : ut faciant syllogismos sophisticos forces & sibi ipsis & aliis , & quandoq; contra istud quod opinantur ita quod ipsi nescientes soluere stant in dubio ligati , de quibus dicit philosophus 7. ethico . sic ad literam . Sophisticus sermo est mentiens dubitatio . propter inopinabilitatem enim uelle arguere , ut sapientes sint , cum non attingant factus syllogismus dubitatio sit , ligata enim est mens etc. Quia ergo cum plures nesciunt soluere argumenta dicta & eis similia cum sint magna apparentia , propter sophistications latentes , eo quod habent terminos & sermones huius arti pertinentes . Ideo nescientes soluere , eorum mens manet ligata , etiam si credant oppositum . Posuimus ergo in antedictis sermones . notos & ueros , & similiter in sequentibus , ut possint soluere omnia dicta contra questionem propositam , secundum solutionem possibilem . Et si qua similiter alia arguerentur , ita ut eorum mens nunquam de cetero sit ligata . Soluimus autem omnia ordinate ut patebit in sequentibus . Adhuc similiter decipiuntur quia universaliter solum considerant et arguunt , non descendendo ad particularia . Vnde philosophus primo politicorum . Considerantes particulariter magis ueritatem discernunt , universaliter enim dicentes seipso decipiunt . Et in 6. ethicorum . Neque enim prudentia est universalium solum , sed oportet etiam singularia cognoscere . Si enim sciat quis quoniam leues carnes be-

S O L V T I O

ne digestibiles & sanae. quales autem leues ignorat, non faciet sanitatem, sed sciens, quoniam que uolatilium leues & sanae, faciet magis etc. Et in primo posteriorum. Considerantes universale multotiens nesciunt quedam singularium propter id quod non intendunt. Et in secundo eiusdem acquisitiones magis latent in universalibus, quam in singularibus & ethicorum. In iis enim que circa operationes sermones universales quidem communiores: sunt particulares autem ueriores.

Solutio rationis V I.

A D sextum argumentum dicimus, quod in opere huius artis est considerare duo, scilicet naturam agentem & agentem ministrantem. Si consideremus ex parte naturae agentis dicimus, quod totum opus est naturale, quia natura est illa que digerendo seu decoquendo appetit, retinet, digerit, & expellit, & permiscet & corrumpt, & generat & informat precepto dei benedicti & gloriose suo tempore lapidem antedictum, & cum hoc lapide natura informat metallam per ipsarum commixtionem. Si autem consideremus ex parte ministracionis, tunc opus hoc est artificiale, non quia ars generet & corrumpat, & informet, sed quia ministrat naturae operanti totū hoc. Natura enim sola non potest in libis per se, nisi ars ministret sibi. propterea eo modo quo ars ministrat naturae, eo modo operatur natura, quia si bene bene, si autem male male. Tota igitur operatio ratione generationis, & mixtionis est naturalis. Ratione autem ministracionis est artificialis, sicut patet in decoctione ciborum.

Solutio rationis V I I.

A D rationem septimam. Dicimus, quod illorum ratio non cocludit, quia forma que est perfectio rei est duplex scilicet

scilicet una ipsius mixti inquantū mixtum . Alia ipsius mixti non inquantum mixtum sed inquantum animatione sive fit anima introducta de potentia materie ab occultis naturae, siue sit data ab extrinseco , scilicet ab essentia quinta vel a primo motore sicut ueteres diuersimode sunt opinati . Diuersificasit enim Deus rerum perfectiones multipliciter quam in quibus compositio quæ secundum naturam fuit debili in illis maiorem , & nobiliorem perfectionem ponit , scilicet , quæ est secundum animam in inanimatis autem econuerso . Et ideo nos ignoramus formare leonem , capram , & hominem non ratione mixtionis cum sit debilis in eis sed magis ratione formæ nobilis , que subiacere non potest auctibus nostris . Similiter quamvis quorundam mineralium , vegetabilium et animalium sive sint fortis mixtionis sive debilis , generationem facere sciamus , tamen eorum formas specificas ignoramus omnino , sed ad generationem auri cognoscimus suam formam specificam separatam a materia perfectibili , & modum perfectionis , & unionis omnino sequendo natum . Similiter quia non sit recta comparatio mixtionis fortis ad nobilem , sed fortis ad debilem & nobilis ad ignobilem , quia recta comparatio est in uniuersis , ut dicitur 7. physico . Similiter quia inanimalium ad animata in hoc non est proportio . Similiter quia non est proportio eius cuius materia propinqua determinata inuenitur , ad illud cuius materia non inuenitur sive sit eiusdem propinqui generis sive non . Similiter quia non reperitur in illis , nec in aliquibus de mundo aliquid quod cgeat perfici , sicut in ijs solis , quare ratio non concludit .

Solutio rationis VIII.

A D octauam rationem , dixerunt quidam quid non con-

S O L V T I O

cludit, quia metalla non differunt ad inuicem specie, sed a
cidente solum, quos reprobauimus supra in argumentis philo-
sophi. Dixerunt alijs quid ratio simpliciter est falsa, quia
generatio & corruptio est individualium diversarum specie-
rum: poterunt enim ad inuicem transmutari. Sed quamvis
isti sufficienter dicere uideantur, non tamen sic est, quia qui-
dam modus est in metallis diversus mutationis speciei in spe-
cie. Propterea istius rationis solutio sufficiens cum solutione
ultime rationis philosophi infra patebit.

Solutio rationis I X.

A D nonam rationem dicitur, quod uerum est, quid
per motum & lucem corporum super caelestium, & per eos-
rium determinatas situ & aspectus introducuntur forma in
inferioribus, sed non est necesse nos ea scire, nec possumus
scire nisi in genere quodam confuso, scilicet ex parte solis in
quibusdam quia est causa quatuor temporum anni, quia certis
temporibus fiunt seminationes, et messe, & plantationes,
& in quibusdam animalibus, ut equis, & asinis, & acci-
pitribus, & falconibus, periodis certis solaribus fiunt coniunc-
tiones ad coitum, & generationem, in quibusdam autem
omni tempore fiunt hec indifferenter, ut in homine et colum-
bi, & gallinis. Vnde si uolumus generare uerum ex car-
nibus puris dis consideramus situm quemque stellarum,
sed solum dispositiones aeris circumscribentes, & alias putrefac-
tionis causas. Similiter si una sub simo aut summi loco ad
pullorum generationem ponamus, quo cunque tempore datur
forma suo loco & tempore premito a caelestibus abspue
consideratione nostra in hoc. Eadem in generatione calci,
& uiriali, & salis, & uzifur, & cerussae, & minij, &
zimay. Similiter in compositione theriacae, et alias uon-

Eliorum est quocunque tempore et quacunque hora possunt fieri, haec virtus enim coelestis est ualde communis ad omnia et recipit determinationem et per uirtutes et dispositiones eorum, que sunt subiectum eius in rebus elemētatis et elemētis, quia sic operantur uirtutes coelestes in tota natura genitabilium et corrupebilium, continuo secundum materiam sibi dispositam, aut proprie, aut communiter. Vnde dixit Liliū. Opus hoc non causatur a motu superiorum, quia omni tempore fieri potest. Et Rasis in 70. in libro reprehensionis. Tempus non operatur in hoc aliqd, quia si tempus operaretur in eo esset uile apud gentes etc. Si igitur in hoc magisterio, omnia contingentia suo tempore recte currant, introduceretur forma sua sub debito situ, et aspectu stellarum tempore præfinito in materia, absque consideratio ne in hoc aliqua. Vnde dixit Plato, quod secundum meritum materiae infunduntur uirtutes coelestes, que res naturæ operantur etc. sed in rebus in quibus infunditur forma accidentalis noua, et occulta a coelestibus, ut est in arte imaginum oportet necessario, ut sciamus, et custodiamus determinatos situs et aspectus corporum coelestium. tempore proprio, quia a solis illis imprimitur forma talis et tali tempore et non alio, sicut patet in libris astrologie, de electionibus horarum imaginum et bellorum et edificiorum et itineris etc. quia igitur alchimiae ars non est talis, ergo non resultatur talis cognitio.

Solutio rationis X.

A D rationem decimam dicimus, quia formarum aliæ sunt naturales, aliæ artificiales. Et naturalium quadam sunt substantiales et introducuntur in instanti omnes a natura, precedentibus dispositionibus, habilitantibus ad eas, sive

SOLVATIO

concurrat ibi administratio artis aliqua ad disponendum siue non, & istae sunt forme substantiales quae sunt principia operandi in omni re, & istas dicit dialecticus formas specificas siue differentias constituentes speciem & per ipsas qualibet res habet esse. Quedam autem sunt forme accidentales que si immediate manant & fluunt a formis substantialibus introducuntur in instanti cum formis specialibus a natura cum sint sicut proprie passiones subiectorum & istae sunt forme, cum quibus qualibet res proprie operatur. Si autem non immediate manant & fluunt, tunc introducuntur successione in tempore ut est color, odor, & sapor, & figura talis determinata sequens suam formam substantialem, quemadmodum quadam sunt proprie, ex toto specie sua, ut color paninis & figura elephantis, quadam communes, ut color equi, & gallinae, & odor violae. Artificiales autem forme omnes sunt accidentales & non sunt aliud quam figurae rerum introducuae per artem siue sunt iuxta voluntatem artificis, ut figura domus & navis & nummi siue sunt a casu aliquo, ut patet in figuris fragmentorum lapidum quorum quedam remanent in facio esse, ut forma domus, quedam non, sed sunt in solo suri, ut patet in arte saltandi, & cantandi, & omnes istae introducuntur successione in tempore, ut patet in septimo metaphysice, propter quod dixit philosophus ibidem quod artificialia ratione materiae ponuntur in genere substantia, ratione formae ponuntur in genere accidentis.

Cum igitur generatio lapidis philosophorum sit a natura mediante agente naturali scilicet igne cum colore suo naturali, & odore & figura naturali que sunt forme accidentales sequentes suam formam substantialem determinatam, sed tamen cum administratione artis, qua ministravit sibi mate-

teriam debitam naturalem in organis artificialibus , ergo necessaria forma eius erit naturalis & substantialis , que substantialis forma , cognoscitur per suas formas naturales accidentales proprias , sicut & omnis alia de mundo . Et quamvis ministratio & modus ministrationis materie , sit voluntarius , tamen forma quae in instanti generatur est naturalis . Non igitur poterit dici forma illius lapidis artificialis , ut quidam fatue imaginantur . Eodem modo intelligendum de auro per istum lapidem generato cuius forma introducitur in instanti , ut patuit , & non successive , sed dispositio nes praecedentes bene inducuntur successione . Nota unū notabile , quare formæ dicuntur naturales , in duplii differentia &c.

C I R C A decimam rationem & eius solutionem elucidandam , est præterea notandum , quod forma naturales dicuntur . Aut ad quarum introductionem naturæ sola præparat sibi materiam & introducit formam ut in homine , palma marmore etc. Aut quia ars præparat materiam naturæ , non ultima præparatione & ipsi porrigit , & natura præparat , & disponit sibi ipsi usque ad ultimum cum auxilio artis , & post introducit formam ut patet in generatione scizifur , cerasifur & theriacarum ac omnium compositorum . Formæ enim istorum sunt naturales ministrante arte , quia in talibus natura non potest sibi præparare materiam , nec componere , sed ars præparat naturæ materiam & natura disponit & introducit formam , quod enim præparat alteri materiam ad formam non dat formam , quod autem sibi præparat , & disponit sic quia idem agens disponit ad formam et dat formam . Sunt autem quedam formæ naturales accidentales quæ introducuntur à natura sola præter artem et à

SOLVATIO

natura per administrationem artis, ut sanitas, quoniam omnium harum principium agens est interinsecum quod est natura. Formae autem artificiales absolute dicuntur accidentales, ad quarum introductionem natura preparat materiam remote secundum magis et minus. Nunquam autem posset natura introducere formam cum deficiat principium extrinsecum in hac operatione. Ars autem potens recipit a natura hanc materiam et eam preparat, et disponit dispositione propria qua, et introducit successiue formam sicut est forma domus, nauis, et animali. Satis enim posset ars porrigit naturae ligna, lapides, cementum et clavos, quod tamen nunquam sciret dominum construere nec nauim, sed ars haec recipit a natura, et sibi ipsi disponit, et formam artificialem facit ex successione. Propterea formae naturales rerum substantiales non uariantur in sua specie, quamvis quedam accidentales sic, ratione regionum. Artificiales autem omnes, quam pluribus modis uariantur, secundum uoluntatem artificis uariando figuram. Similiter ars in artificialibus absolute semper seruat eandem materiam et formam eandem naturalem et uariat formas artificiales ad libitum. In naturalibus autem tam quibus ars ministrat, quam in quibus non, non seruatur eadem materia, sed uariatur materia continuo, ut ad formam diuersam disponatur iuxta uariam dispositionem materiae. Cum igitur lapis philosophorum generetur a natura ministrante arte, et diuina potentia uolente manifestare, dicitur ipse et sua forma et aurum alchimie, non artificiale, sed naturale penitus. Ars etiam est cum natura annexa, quia principium artis est natura, ut patet ex 2. physiorum, scilicet secundum quod exit ex suo principio carissimum principium est intellectus practicus. Principium autem

naturae est intelligentie, quia opus naturae est opus intelligentie, & ipsa natura est opus & instrumentum eius. pater ergo quomodo ars hec est naturalis, & similiter opera sua, & formas sua & quo non & forma sua.

Solutio rationis XI.

A D rationem undecimam quando dicunt quod facilius est res destruere quam construere. Respondet Geber Ispanus in summa sua sic, & non concludunt de necessitate qua coarctemur ad non posse construi credere. Nam quod difficulter constructur, & difficulter destruitur. non autem est impossibile ipsum posse constitui. Huic autem causam assignamus quia fortis habuit compositionem. ideo difficultorem resolutionem habet, ideoque difficulter destruitur. Et hoc est quod facit eos opinari impossibile esse eius constructionem. Et quia ignorant eius compositionem naturalem, ideo illius constructionem et destructionem artificialem ex cursu naturae ignorant. Acceptaverunt tamen forte quid sit fortis compositionis, sed quanta fortitudinis compositionis sit non attendentes, haec est responsio Gebri Ispani, haclensis philosophi principiū & astrologi & Magici, & alchimici. Nos autem cum modici simus intellectus & ingenij nihil contradicimus tanto philosopho, nec contradicere presumimus, nec audiemus cum ipse scierit actu & opere hanc mirabilem scientiam. Nos autem quamvis propinqua potentia credamus, eadem semper ipsum deberemus sequi, propter magnam dilectionem & delectationem, quoniam delectatio perficit operationem ut dicitur 10. ethicorum. Et iterum in eodem. Coatta geret enim propriam operationem delectatio, & magis singula inducunt, & certius exquirunt cum delectatione operantur.

SOLV T I O

tes etc. Sed tamen argumentum in sua efficacia permanes re videretur. ideo dicimus quod constructio sive factio rei duplicitate considerari potest. Vnomodo quando res construitur ex suis primis principijs generationis, ut sanguis existens in uenis matricis gallinae ad generationem pulli, ita quod est in hoc principio motus. Alio modo quando res construitur et precesserunt fieri omnes dispositiones habitantes ad formam, et est iuxta finem motus, ut ouum ex sanguine illo generatum, sub gallina per dies septem fortum sive digestum ad generationem. Potest etiam tertius addi modus, quasi medius haurium existens, scilicet ouum quod gallina peperit. Si primo modo accipiatur uel 3. uerum dicunt. Facilius enim est rem destruere, quando facta est, quam ipsam construere incipiendo a primis principijs generationis uel medius. Et hoc modo non intelligitur hic. Si uero ultimo modo falsum dicunt. Vnaquaque enim res naturalis quando sit, cum ipsa fuerit in ultima dispositione, post quam immediate sequitur forma, facilis est ipsam construere, quam destruere quando facta est, quoniam ipsius constructio fit in instanti, sed eius destruacio quod facta est non potest fieri nisi precedent dispositiones omnes et alterationes disponentes ad corruptiorem et sic accipimus hic. Et ideo quia ars alchimie inventa (hac ultima dispositione disposita) omnia metalla, perfecta ipsa in instanti absque aliquibus alterationibus precedentibus sola liquefactione praemissa, neque potest ea ita facile destruere quando facta sunt aurum sicut construxit.

A D rationem duodecimam et tertiamdecimam petet ex prius dictis Solutio .

Solutio rationis X I I I I.

A D rationem decimam quartam, quando dicunt quod

impossibile est alicuius unius rei , duas contrarias operationes per se esse , dicimus quod uerum est respectu eiusdem sed respectu diuersorum est possibile , & haec diuersitas proprie non est ex parte dantis , sed ex parte recipientis , quia omne quod recipitur in aliquo recipitur per modum rei recipientis & non per modum rei receptae , ut dicitur septimo metaphysicæ quia agens non disponit materia nisi prout est habilis ad dispositionem hanc uel illam , & post informat eam iuxta meritū dispositionis , ideo uidemus de nutrimento & nutritibili quod in humano corpore diuersa cibaria ualde in unum sanguinē & in unum nutrimentum conuertuntur ab uno agente propter eadem ipsorum dispositionem in materia & forma , ita ut cibaria dura mollificet & mollia induret , & ad medium reducat . Vnde Galenus tertio de complexionibus . Et omnes cibi calidi dum in digestione perseverant , calefaciunt corpus : frigidū autem infrigidant , sed cum nutritiunt , augent calorem naturalem in quanto secundum similitudinem unam &c. Et hoc ideo est quia quamvis nutrientia sint inter se ita diuersa in materia & in forma à principio , tamen in comparatione ad nutritibile ab uno agente possunt informari una forma in fine . Propter quod dixit philosophus secundo de anima quod nutritur à contrario & a simili , à contrario in principio , & à simili in fine . Et causa est , quia in fine expoliantur ab omnibus qualitatibus diuersis quibus differebant & contrariabantur & sunt unum & idem in forma membris naturæ , tamen si unum per se & aliud per accidens , nec sunt propriæ & per se ordinata ad eisdem finem . Cum igitur metalla imperfæcta dum subiacent digestioni naturæ aut sunt de minerali effossa , sunt propriæ & per se ordinata à natura ad unum finem , quamvis inter se sint

SOLV T I O

altera & diversa, & induritiae & mollitiae, & accidentibus alijs. Poterunt tamen ab uno agente multo melius infumari secundum similitudinem unam in forma una quam trientis diversa, ita ut dura mollificentur & molles indurantur, ut in medio perficiantur, sed non est illud quod mollificatur possit indurari, nec econverso. Et iō quod est mollem mis non eger mollificatione sed induratione, & quod est durum nimis econverso. quod totum per expoliationem solam fit in ijs diversis subiectis, tali diversitate ad eundem finem ordinatis, nec tamen sit una mutatio per se & alia per accidens, sed ambae per se cum operatio lapidis de se sit unica etiam in dissimilibus autem a se nil operatur de ipsi, ideo ratiō non ualeat.

Vnde Geber in capitulo de duplice medicina, scilicet alba & rubra, dicit quod quatuor corpora imperfecta egerent duplice medicina, scilicet alba & rubra, quorum ducent eis indurantibus, scilicet Iupiter & Saturnus, alias vero duo mollificantibus, scilicet Mars & Venus, & argenteum unum eger similiiter duplice medicina coagulante & inspissante ipsum, scilicet una alba & alia rubra. Et ideo medicina corporum imperfectorum et argentei nisi sunt decem medicinae & hoc intelligendum est in minori opere, quia in maiori opere non est nisi unica perficiens omnia ad album & ad rubrum. Et ideo subdit in eodem capitulo sic. uerū uisum disuertitatis laboris instantia, & magne indagationis industria excusari uolumus, ab inuentionis labore hanc decem medicinarum per unius medicinae beneficium, & inuenimus inquisitione longa, necnon & laboriosa maxime & experientia certa medicinam unam, qua quidem durum mollescit, & molles induratur corpus, & fugitiuum fugitur & illustratur foedum splendore inenarrabili etiam eo qui

supra naturam consistit &c. Nec apud quenquam sapientum bastandum existimo , si hic lapis unus existet habeat has operationes oppositas , quoniam si recte considerauerit , causas duricie metallorum , & mollicie & causas fusionis & impedimentum fusionis , & causas citae fusionis & tardae , & causas fusionis cum ignitione , & sine ignitione . Et causas fixationis , id est , perseverantiae ad pugnam ignis , & uolatilitatis in fumum ab igne . Et causas perfectionis metallorum & corruptionis , & causas diminutionis & superfluitatis in ipsis , cognoscet statim quid possibile est quod dictum est . Et ex qua re quibus rebus efficitur lapis ipsa . Postea particulariter tractabitur , hoc autem scire oportet & hic presupponitur .

Solutio rationis . X V .

A D decimamquintam rationem . Ex munc dictis & post dicendis pater solutio .

Solutio rationis . X VI .

A D decimumsextum argumentum quando dicunt . Metalla omnia perfecta esse in sua specie per suam formam substantialiem , propriea quia sic permanent in natura &c. Dicimus quod res que permanent in natura sic se habent sis est dicunt . Sed aduerendum quod quedam sunt res que permanent in natura in sua specie que perficiuntur , quo modo per suam formam substantialiem , ad quam est quidam terminus motus , sed quedam ordinantur ad aliam substantialiem formam ultimam , omnino complementem & perficiensem post illam , ideo dicentur esse imperfecta , donec sub illa forma prima permanent in relatione ad ultimam . Si autem non referantur ad hanc ultimam formam , sed solum in se considerantur , ipsa sunt perfecta in illa specie per illa sui

SOLV TIO

formam substantialem, secundum quod exigit illa species, ideo uidemus in generatione ouorum esse quendam terminum motus in acquisitionem sua formae substancialis, qua sic permanent, sed quia sunt ordinata à natura non sic permanen sub illa forma, sed ad generationem Anis proprie, ubi fit acquisitionis substancialis formae ultimæ, lo dicentur esse imperfectæ. Ea sub forma ouis quāvis permanent perfecta aut, cum fuerit perfecta generatio Anis, perfecta, cum ibi sit finis ultimus. Similiter & de seminibus plantarum hoc idem patet, unde philosophus in libro de morte & vita dicit, quid accedit in perfectius mors & corruptio, sicut ouis & seminibus plantarum sed assimilatim quidem & aliquando quoniam animalibus, ita quod dicit hæc imperfecta respectu finis, ad quem ultimo ordinantur. Omnia enim principia & elementa, ex quibus sit aliquid, & omnia inter media sive simplicia sive materia, in quibus est aliquis terminus motus, habent formam suam substancialē persicentem in specie in qua sunt, scilicet in relatione ad ultimam formam ad quam ordinantur, habet eas imperfectas, in quibus autem non est terminus stans sed continuus, manet forma substancialis prima, quo usque forma substancialis ultima introducatur, quamvis formæ accidentes plures superueniant, & varientur. Ex quibus verbis patet, quomodo stagnum, plumbeum, os & ferrum sunt perfecta in sua specie, & quomodo non & quomodo nobilia & ignobilia. Eodem in artificialibus inducendo hoc idem esse patet. Hanc autem multiplicatem metallorum fecit natura propriam non à casu sed ad commoditatem humanae nature, diversa enim opera facit ars ex aliquo illorum & ipsorum mixtione, quæ ex auro vel argento facere non posset. Sed aliae res quæ non ordinantur à natura ad formam diem

substantialem sicut triticum, marchasita & equis, dicuntur habere substantialem formam completuam, absolute, non referendo ad aliud nobile, aut etiam ignobile ad aliud referendo & de ipsis solis arguebat ratio.

Solutio rationis. XVII.

A D rationem decimam septimam, quando dicunt, Quaecunque multiplicantur à natura in sua specie, per continuam generationem &c. Patet solutio ex nunc dictis.

Solutio rationis. XVIII. Et XIX.

A D rationem decimam octauam, & decimam nonam, fieri solutio in capitulis de generatione metallorum cum solutione ultime rationis philosophi suo loco, quia solutio harum & illius haberi non potest nisi quibusdam praecognitis.

Solutio rationis. XX.

A D uigesimam, Quando arguitur de entibus à fortuna non potest esse scientia &c. Dicimus quod ad hoc, quod aliquid sit à fortuna non sufficit quod raro accidat sed quod accidat à proposito, id est prater intentionem, ut secundo physiorum, ideo cum alchimia non accidat: nec accidere sic, siue inuestigando eam per sua principia, siue practice operando in ea non erit à fortuna, tamen possunt accidere errores in ipsa prater intentionem, sed non ueritas uel perfectio, sua minima ueritas & perfectio est semper & necessaria & perpetua & immutabilis & una tam secundum partem speculativam, quam secundum practicam, omnino ut superius est ostensum, & de talibus sunt artes & scientiae, ut patet primo posteriorum quamvis artes sint de ipsis que aliquando contingunt aliter se habere, ut dicitur sexto ethicorum. Quod si accidat interdum artifici à proposito error & fallacia, hoc non erit ex parte aelis uel operis, sed ratione admiculantium

SOLV TIO QVINQVE

et deficientium, aut accidentium tempore operis, ut ex fructu
etura vasorum vel casu, vel a somno tempore non suo.

Sequuntur nunc solutiones ad quinque
rationes Aristotelis.

D rationes autem philosophi nos nunc respondere
oportet.

A D primam iam ex ante habitis patet solutio,
qua alchimia transmutat metalla omnia transmutatione na-
turali ad substantiam et formam auri ut ostensum est et
non solum alterat. inquisuit enim sagacissime alterations
metallorum et principiorum suorum proprias et ueras cum
transmutatione ipsorum uerissima, et alterations sophysti-
cas absque transmutatione etiam inquisuit cum contraria
eadem sit disciplina, et illam ueram consecuta, et adepta
est et illam que est sophistica dereliquit.

A D secundam rationem philosophi, iam patuit solutio
cum praedicta et etiam infra patebit statim.

A D tertiam patuit solutio supra. ubi ostendimus trans-
mutationem metallorum esse omnino ueram ex parte nostri
iudicij et nostre cognitionis. Quia non est necesse ut cognos-
camus eorum formam specificam nec praecurrentem, nec in-
troductionem sicut nec in rebus alijs. Sed sufficit quod cognos-
camus eorum accidentia et proprietates et passiones que
sequuntur formas, ita quod in quocunque metallo transmutato
reperiensit omnes proprietates et passiones auri mineralis
absque superabundantia et defectu, indicabimus necessario
ipsum habere formam auri mineralis. Nunquam enim
Aristoteles vel aliquis antiquorum fuit, qui posset habere

gnitionem rerum per formas suas, nec unquam erit aliquis, quia non subiacent sensibus nostris, & hanc sententiam ostēdit philosophus quarto meteororum dicens. Quod enim facit operationes oculi est oculus, quod uero non, non est oculus, ideo oculus lapidus uel cāreus, quia non facit operatio-nes oculi non dicitur oculus sed imago oculi, & serra lignea non dicitur serra, sed imago serræ & similitudo &c. Dico tamen quid inter cetera mixta, forma solius auri & lapidis philosophorum uidetur proprie nota propter perfectam notis- tiam, seu cognitionem materiae propinqua que subiacere pos- teat accidentibus & oculis nostris, que si subiacere non posset ignota esset, & inoperabilis, sicut in alijs mixtis. Aliorum autem metallorum non est necesse, ut formas cognoscamus sed sufficit quid ea cognoscamus esse in semita perfectionis ad aurum per proprietates & accidentes in materia propinqua prima & posse formari forma auri. Qui ignorat formam in sua materia, ignorat possibilitem transmutationis eius, ergo & iudicium, quamvis iudicium sumatur, ab acciden-tibus & proprietatibus post ipsorum cognitionem. Cum ergo omnes proprietates & eadem sint penitus tam in auro mine-tali, quam alchimico, quod cognoscitur per uisum ad om-nem examinationem & probationem continuam tam in igne quam extra ignem, ergo necessario iudicabimus utrumque au-rum esse idem & eadem forma esse formatum.

A D: quartam rationem philosophi responsum est simili- ter supra de proportione mixtionis & miscibilium in mixto in solutione primarum rationum. —

Ad quintam rationem Aristotelis. Prætermittenda sunt aliqua & aliarum non solitarum, & uidebitur de actu & potentia, de perfecto & imperfecto.

A T I O N I autem philosophi quinta siue ultima nunc, nos respondere oportet. Compellit enim philosophus per eam necessario alchimistas confiteri metallorum omnia ad inicem differre specie & non solum accidente sicut quidam longe à uero imaginantur, quia oportet isti fieri per generationem formam substantialem nouam completem esse ipsorum, que est forma auri cum sint propria potentia ordinaria ad hoc. Aduertendum est quod potestia habet se ad actuū sicut non esse adesse, & sicut imperfectum ad perfectum, & sicut materia ad formam. Quia ex ente in potentia fit ens in actu, & ex non ente fit ens & ex imperfecto fit perfectum, & ex materia fit formam in naturalibus quam in artificialibus, non autem econuerso. Vnde non dicimus quod sperma sit in potentia sanguis, ne sanguis in potentia cibis, nec cibus in potentia quatuor elementis. Similiter nec quod domus sit in potentia ligna, lapides, & cementum, neque quod uestis sit in potentia lana vel linum, sed potius econuerso. Quia loquimur in via & semita generationis rerum & perfectione ipsarum, & sit permotum secundum ordines graduales ad esse & perfectionem actuū seu finem. Finis autem motus perficit & completest, propterea denominatur res à termino motus. scilicet ad quem & non à principio motus. scilicet quo, quamvis in artificialibus se potius econuerso. Cum materia & forma naturalis servent eadem,

eadem, et forma artificialis sola, siue figura uariatur. Ideo denominatur ab eo ex quo sunt, et ex eo proprie diffiniuntur. Quapropter non omne illud ex quo fit aliquid, dicetur materia illius, et hoc in naturalibus, ut ex uiuo mortuum, et ex uino acetum, ut dicitur octauo metaphysicæ. Eodem ergo modo dicimus in generatione metallorum, quod omnia se habent ad aurum, sicut potentia ad actum, et sicut imperfectum ad perfectum, et sicut materia ad formam, et sicut non esse ad esse. Et hoc patet ex operibus naturæ in suis mineris, quia omnia digerendo paulatim conuertit in aurum ut infra ostendimus, aurum autem non conuertit in aliquod illorum. Cum ergo natura in fine denudat ea à forma illa transitoria sub qua erant, ergo reducit ea in materiam primam, et perficit in aurum, ergo et ars sic necessario coacta facere, faciet, si debet sequi naturam et sic facit.

AMPLIVS potentiam duplicem omne dicemus, quædam est quæ est sicut dispositio ad formam, quæ tenet se ex parte priuationis, ut ex ignorantie fit sciens. Et quedam est ipsius formæ iam adeptæ, ut sciens cum iam considerat. Prima potentia est triplex, scilicet propinqua, remota et remotissima. Propinqua dicitur quæ approximata agenti una uel modica mutatione facta recipit actum siue formam, ut dicitur nono metaphysicæ et secundo cœli et mundi. ut nutrimentum cum fuerit iuxta ultimam dispositionem ad nutribile. Remota autem dicitur, quæ pluribus eget mutationibus. Remotissima uero, in qua ulla quasi conuenientia inuenitur, rei quæ transmutatur, ad rem ad quam transmutatur, ut elementa et germinatio granorum nutribilium, ad nutrimentum nostri corporis. Et de hac remota potentia et remotissima, dicit philosophus nono metaphysicæ quod terra antequam

transmutetur in *as*, non dicitur esse in potentia ad formam statutæ æræ, nec arbores antequam sint incisa & dolata ad formam domus. Potentia autem formæ adeptæ dicitur *actus*, ut patet ex secundo de anima, & est duplex, scilicet prius habere scientiam & secundus ut considerare, & impossibile est deuenire in actum secundum, nisi præexistente primo. Est ergo secundum seriem primo potentia remotissima. Secundo remota. Tertio propinqua. Quarto actus primus qui est forma. Quinto actus secundus qui est habitus procedens à forma. De qua forma dicitur secundo de anima quod actus sunt priores potentias. Et similiter nono metaphysicæ & aliud dixit Aristoteles secundo coeli & mundi. Bonum completum est unum, quod non indiget operatione sua qua fiat bonum, & perfectio omnis rerum ut suscipiat complementum & ultimum & melior res est, que est propinquum complemento bono, & que faciliter illam recipit bonitate &c. Verba hæc posse sunt huius capitulo pulcherrime coaptari sic. Inter metalla enim omnia est solum unum quod est bonum & completum, scilicet aurum & ideo non indiget operatione aliqua ut fiant bona perfecta completa & ultima, ergo sunt aurum. Et quia res que est propinquior bono completo, & que faciliter illam recipit bonitatem est melior, ideo argenti primo gradu est melius alijs, as secundo, & tertio stannum, quarto plumbum, ultimo ferrum: ut ex dictis in superioribus & inferioribus est, declaratum.

CVM ergo secundum hanc semitam consideremus

creata naturæ in generatione metallorum. Ponemus aurum solum habere actum primum & secundum, ergo formatum & ens & perfectum & completum & ultimum. Reliqua tunc metalla ponemus esse in propinqua potentia, ad ipsum, ergo non formata nec entia actu, nec perfecta, nec completa, nec ultima, Potentiam tamen remotam & remotissimam transierunt. Si igitur sunt in propinqua potentia tali, non igerent nisi modica mutatione & erunt in termino motus ad quem, siue in actu primo, & formata erunt forma auri siue hoc fiat opera naturæ in suis mineris per tempus, siue operæ artis in momento. Natura ergo denudando ea ab illa forma reducie ea in materiam primâ & perficit in formam auræ it sic forma facit ars quia denudando materiâ datur forma.

R U R S V S dicimus perfectum & imperfectum, tris plicter in rebus dici uno modo in habentibus eisdem formam. Alio modo in habentibus diuersas formas, tertio modo in ordinatis ad eandem formam. De primo modo dicimus, quod cum perfectio rei sit per formam & non per materiam, nunc quæcunque peruenient ad eandem formam, perueniunt ad eandem perfectionem cum sint in eodem termino motus sed ratione earum que consequuntur ad formam et deserviunt formæ possunt dici perfecta vel imperfecta, ut homo habens organa completa potest dici perfectus, habens autem ea imperfecta & male disposita dicetur imperfectus & de tali perfectione vel imperfectione non est sermo in metallis.

De Secundo modo dicimus quod in habentibus diuersas formas per se distinctas & non adiuvicem ordinatas, res habentes nobiliores formas alijs habent eis perfectiores, ut homo dicatur perfectior equo & equus asino, & de hac perfectione & imperfectione similiter non loquimur in metallis,

SOLV TIO QVINQVE

quamvis hunc modum quodammodo metallis adaptare posse
mus. De tertio modo dicimus quod omne quod est in
motu ad formam, ad quam ultime ordinatur, debet esse
imperfectum, cum autem fuerit in fine motus debet dici per-
fectum, et de hac perfectione et imperfectione est loqua-
dum in metallis. Cum igitur solum aurum iam peruen-
erit ad finem motus et sit formatum secundum primam et
ueram intentionem naturae, ipsum solum dicetur perfectum,
et cum reliqua metalla sint in motu ad formam auri, dicen-
tur imperfecta, quamvis habeant formas adiuvicem diversas,
per quas permanent et terminantur, et sint perfecta
quodammodo in sua specie. Attamen non sunt in ultimo ter-
mino motus in quo est ultima perfectione. per quod patet quo-
modo sit dare gradus in formis secundum antiquos et quo-
modo non, et patet quod non est dare in metallis nisi unam
formam proprie, scilicet auri, quia sub forma illa transfor-
tia non perficiuntur. Natura ergo in ultimo termino ma-
tus, denudat ea ab illa forma, et reducit in materiam pri-
mam et perficit in aurum et ibi est status. Eodem modo at-
informando ea liquefacta, cum lapide suo necessario reduci-
ea in materiam primam et in momento perficiuntur.

Generationem autem metallorum imperfectorum a natura,
non dicimus esse a casu superueniente naturae, et a proposo
propter causas impedientes, sicut quibusdam antiquis et mo-
dernis usum est, et sicut nobis (propter iam dicta) usum fuit.
Sed generata sunt ex propria intentione naturae, cum sint
in via et semita ad generationem auri. Ita quod quidem
iam extinxerunt, quod natura non generat aurum nisi
prout sit transuersi per dispositiones et naturas et formas
metallorum imperfectorum. Et quia res casuales a proposito

sito accidentes, non permanent, nec in specie multiplicantur, neque speciem constituit. Oportet ergo necessario dicere, quid imperfecta metallia fiant ex intentione naturae, et non a usus, propter causas impedientes et corruptentes. Propter complementum enim universi natura sapiens praeuidit, de generatione ipsorum arti, et constituit ea, sicut medium ad transitum auri, quoniam diversa opera facit ars ex aliis quo ex metallorum imperfectorum, vel ipsorum commixtione, que non posset facere ex auro, propter quod quedam virium debili calore coagulauit, et fecit ea semidigesta, ut saturnum et lumen, et quedam superfino calore adurente coagulauit, ut Martem et Venerem quedam calore satis temperato coagulauit, ut Lunam, quedam non coagulauit propter penuriam caloris et carentiam et separationem agetis studiose, ut argentum unius sine mercurio, quadam coagulauit cum omni temperamento, ut solem: unde dicere quasi possumus, qd sicut secundum rationem naturalem, tota terra deberet esse cooperata aquis sed natura operans, respiciens ad complementum universi et commoditatem humanae naturae et ceterorum animalium et vegetabilium, coacta fuit dissecrere quasdam partes discooperatas. Sic cum omne metallum ex parte naturae intendentis, deberet esse aurum, natura operans, coacta propter humanam commoditatem alia generauit metallia, natura enim nil facit frustra, nec superfluum, ut dicitur secundo physicorum. Et similiter dicimus quod sicut natura generat testiculos in animalibus, non propter necessitatem, sed propter melius, ut dicitur decimoquinto de artis animalibus: sic dicere possumus quod natura generat metallia, imperficia non propter necessitatem sed propter melius cum omni e quod facit natura, facit propter alterum istorum, ut

SOLVTIO QVINQVE

ibidem dicitur.

A B experientia autem in mineralis acquisita expresse patet transmutationem metallorum imperfectorum continuo à natura fieri uersus aurum, & propterea sape reperiuntur mineralia mixta mineralium enim fossores in quibusdam minerali stagni & plumbi reperirent substantiam argenti puram in examinatione & purificatione, & in quibusdam minerali aeris et ferri substantiam auri puram quamvis forte in minerali ferri hoc raro reperiatur propter sui magnum inquadratum & elongationem ab auro, & in quibusdam minerali argenti reperiunt substantiam auri purissimam, ut in nigro Seruiae, id est, Rassie, quod est in Sclauonia & sunt simul à natura unita ut aurum non appareat sensu, immo uidetur totum argentum, sed per examen quod cum sulphure fit in igne separant hoc ab illo. Ex quibus patet omnia metalla in transitu & via esse ad aurum, & ideo iam plus raris repertum est in partibus Alemaniae et etiā alibi in minerali, argentum imperfectum copiose quod est passum scatesim, id est, indigestionem ex indigentia caloris, & dicunt tunc & consulunt, qui de minerali sciunt, quod sic dimittatur usque ad trigesimum aut plus, sic cognoscunt experti ut fiat opifex, id est completa digestio à calore minerali & erit argentum uerū. Propter quod dixit Geber in capitulo de natura solis, quod à minerali aeris manat squama aeris per fluxū aquarum cum arenis & cessante fluxu aquarum squame illae in arena coquuntur, & digeruntur per trigesimum ex solo calore & siccitate arenæ inter quas inueniuntur est aurum purissimum. Patet igitur experientia ueridica naturam continuo mutare alia metalla ad aurum, quia quamvis sine in quodam termino moris, tamen non sunt in ultimo, unde

quasi sicut in generatione embrionis sit comparatio animae uegetabilis ad sensibilem & sensibilis ad rationalem, quia ille sunt sicut dispositiones ad rationalem & non sicut forme, sic similiter imperfecta metallia ad aurum se habere uidentur, quamvis hic non sint permanentes gradus ut in metallis.

Generatio quippe metallorum in mineris diversimode a fossaribus reperitur quamvis generatum semper sit unum, quandoque enim reperitur aurum generatum in lapide & cum lapide corporatum quasi sit marchasita aurea, quandoque autem non corporatum cum lapide, sed quasi esset uena transuersa per lapidem & separata a substantia lapidis, quandoque autem in arenis fluviorum in similitudinem arenarum, non quod ibi sit generatum ut quidam existimat cum ibi non reperiatur minera sulphuris & argenti uiri, sed aqua discurrens per mineras aureas occulatas & profundas, inde dissoluit eas & secum adducit. Aut etiam forte per mineras aerias, quas in fluxu natura perficit in aurum lauando, depurando, & degenerando, propter quod reperimus in mineris aquas profundas discurrentes & alibi fontes & fluvios quorum aquae habent sapores ferri, aut aeris quod ostendit aquas habuisse discursum per illas mineras. Inuenitur etiam simile aurum in partibus Indie in arenis aridis absque aquarum fluxu sicut dicitur. Argentum autem neque aliud metallum unquam in fluxu & arenis sic dicitur repertum esse, nisi forte es. Inuenitur autem in mineris suis quandoque incorporatum cum lapide ut uideatur marchasita argentea & quandoque sicut uena in lapide, & quandoque sicut uena per terram transiens & est purius praedictis, & quandoque sicut pultes viscosae & illud est purissimum. Plumbum autem & stannum quandoque Lapidibus, quandoque cum terra incorporata inueniuntur

SOLVTIO QVINQVE

tur, & quandoque reperitur argétum uiuum currens cum eis, ut dicunt quidam. Inuenitur etiam & sic cum lapidibus in corporatum, quasi sit marchasita ærea. Et similiter ferrum. quæ omnia conterūtur cum fortissimis molis & calcinari post purgantur per ignem & purificantur, & inuenientur fossores sæpius ex eadem minera argento prius extracto australi in ultimo. Et ibi est principium originis mineræ & desicit ibi uena argenti sicut in suo principio. Est autem quodque hoc aurum in lapide & est lapis habens foramen apertum spirantem ad lapidem superiorem in quo consecutiue erat argentum. Et ergo quasi ex eodem loco euaporauit materia eadem, sed natura puriorum partem saluat in origine & per euaporationem & sublimationem pars impurior ascensit, et diuersitas digestionis & depurationis operata est diuersam metalli speciem. Ex quibus omnibus iam dictis patet quæ & qualis & quanta sit differentia metallorum adiuicem tamen in forma quam in materia & accidente, & tam actu quam potentia. Cum enim in materia tamen propinquæ quam remota & mixtione & modo mixtionis, non nisi modicum distent tunc ipsorum differentia quamvis sit in forma ipsa, non proprie erit differentia specie sicut differentia hominis & equi. Sed eorum differentiæ magis proprie sumentur penes materiam et partes eius, scilicet secundum digestuum & indigestum completum & incompletum cum illa sint eiusdem propinquæ materiæ penitus, sed indigesta & incompleta ad aurum ordinata. Et sicut non est necesse, quod indigestum extens in semita & via digestionis, continuo reuertatur ad principium digestionis. Ita neq; in materiam suam primam, id est proximam. Cum igitur imperfecta metalla sint in semita & via digestionis continua, & cum indigesta sint

non erit necesse quod reducantur ad principium digestionis, nec in materiam suam primam sed solit digestio continuetur, quo usque fiant aurum. Sed in iis que non habent hunc ordinem gradualem et potentiā naturalē, necessarium est ut in suam primam materiam reducantur. ut si ex bove uel tritico fieri debet homo necesse est ut corrumpanter, digeratur, et fiant materia prima hominis que est sperma, ex quo fit homo, ideo ars non inquisuit conuertere animalia nec uerabilit, nec eorum partes, nec mineralia extranea in aurum, sicut neque natura, cum sit impossibile tam apud naturam, quam apud artem nisi in primam materiam, id est in propinquam materiam sive proximam reducantur prius. Ars igitur sequitur naturam in eo quod uult facere ut natura, et extollit naturam mirifice, non uiolando naturam sed ipsam inuando. Distinctionibus igitur, et generationibus metallorum iam dictis et consideratis patet solutio quinse rationis philosophi, quia natura denudando materiam metallorum imperfectiorum a forma illa transitoria sub qua erat in mineris cum eodem instanti transformauit eam ad formam ad quam ordinata erat, scilicet aurum et sic reducit metalla in materiam primam, id est nudam ab omni alia forma et sic transformat ea in aurum. Eodem modo ars facit, quia suis enim per liquefactionem non reducatur in materiam primam, tamen per appositionem, et ingressum et mixtionem Lapidis philosophorum, qui est forma aurum, fit expoliatio et denudatio materie a forma illa sub qua erant et ab omni alia et transformatio ad formam ad quam ordinata erant in eodem momento, scilicet aurum, quia sine liquefactione metallo- rum non potest esse ingressus nec mixtio, neque transmutatio medicinae transmutantis, et hoc modo reducuntur in

materiam primam: & transmutantur de specie in speciem, secundum ordinem naturae per generationem et corruptionem: quandocumque enim forma submergitur, & materia immiscetur necessario sit nuda materia, & generatio & transformatio ad formam ordinatam finalis, quia non potest generari forma noua in re disposita, nisi per corruptionem praesistentis, non ergo erunt simul duæ formæ substanciales in eadem materia sed solum introducta nunc, nec ipsa est accidentalis, sed substancialis. Similiter si uelimus de Ione, ut de saturno facere uerum, oportet quod reducamus in materiam primam, non tamen ut perficiantur. Alia ergo reducacio est in materiam primam perficiendo, quia retinente nomen generis primum et acceperunt nomen noue speciei ad quam ordinata erant. sc. auri, & alia faciendo ex eis: scilicet uerum etc. tunc perdunt nomen generis & nomen speciei similiter ad quam ordinata erant, & in qua prius erant reducuntur et ergo in materiam primam per artem secundum ordinem naturalem successuum sicut facit natura, & non sicut imaginantur.

A L I I S autem rationibus accipientibus materiam primam, id est propinquam in quatuor elementa sic respondemus & dicimus, qd transmutatio unius rei in aliam potest summi dupliciter. Vnomodo prout res que transmutari debet, est in primo principio termini a quo incipit motus, & hoc est materia prima que est chaos & principium & elementum quatuor elementorum. Alio modo prout iam per alterationes multas, seu plurimas remota est a termino a quo & facta est in propinqua potentia ualde ad specie ad quam transmutatur, ita ut modica mutatione facta generetur forma & illa magis dicitur materia propinqua, qua secundum or-

dinem sequitur materiam primam, sicut dicimus quodd elemen-
ta sunt materia prima hominis : Sed cibus ex elemētis est
propinquior seu propinqua. Sanguis aut ex cibis propinquor:
sperma uero ex sanguine propinquius, frustū autē carnis ex
spermate illo generatum est propinquissima materia . Si ergo
ratio accipit pro materia prima quatuor elementa sic nil
arguit contra nos , quia si ex elementis debet fieri homo, oportet
necessario quodd per dispositiones transeat ordinatas quas
dicimus . Sed si ex spermate debet fieri homo non est necesse ut
in primam materiam redigatur seu reducatur quae est quas
miser elementa nec in sanguinem, nec cibum , quia esset retro-
cedere à forma disposita . Sed oportet ut continuetur diges-
tus quousque materia recipiat formam hominis . Sic si ex ele-
mentis debet fieri aurum , oportet necessario ut per disposicio-
nes transeant medias ordinatas, scilicet ut ex eis fiat aqua uis-
cosa grana cum terra tenuissima sulphures, quae sit argen-
tum uicum . post hoc autem mediante et actione sulphuris
in eo fit aurum uel metallum aliud , quod post fiat aurum,
si igitur haec metalla imperfecta uolumus perficere in aurū,
non est necesse ut in materiam primam reducantur . Similiter
quia natura non operatur per illum modum in suis mis-
seris, ergo et ars cum sit sequela naturae tenebit modum na-
ture . Si autem ratio accipit pro materia prima materiam
propinquam, sic ratio magis oppositum arguit , quia qualis
est ordo et proportio elementorum ad sanguinem et sper-
ma ut fiat homo , talis etiam est ordo et proportio elemento-
rum ad argentum uicum et sulphur . Sicut ergo non est ne-
cessare illa conuertantur in materiam primam que est qua-
tuor elementa naturae nec in ipsorum intermedia, ut fiat homo.
sic et in proposito , quia sicut natura in suis operibus non

SOLV TIO QVINQUE

intendit retrocedere , sed continuo appropinquare ad terminum
 nū sic & ays et per sperma antedictum intelligo menstruum
 cum à spermate ad materiam spermatis convertatur , ut sit
 materia embrionis .

Considerando igitur materiam
 propinquam & remotam & remotissimam & potentias ad
 invicem ordinatas , magis ista ratio arguit rem esse possibili-
 lem quam impossibilem . Metalla enim imperfecta , sunt
 sicut medium inter aurum & argentum ex parte una , &
 sulphur & argentum unum ex parte alia , cum aurum se
 sicut fons & ista sunt principia . Et quia medium est propin-
 quis fini quā principium ideo imperfecta metalla sunt pro-
 pinquiora auro , quam sua principia que sunt materia pris-
 ma . Quocunque tamen modo materia prima accipiatur ,
 oportet quod in ipsam materiam primam , id est nudam mes-
 talla omnia si debeant transmutari in aurum , reducantur .
 Sola enim liquefactio metallorum , non reducit eam in mate-
 riā primā , id est nudum ut arguit ratio & bene . Sed
 ostendit aperte materiam ex qua sunt , quia omne metallum
 cum liquatum est ostendit naturam & accidentia argenti
 unius . Vnde dicit philosophus quarto meteororum . Plumbum
 cum liquatur procul dubio est argentum unius . Dixi
 autem de plumbo potius , quidam de alijs , quida plumbum
 minus remotum est a materia argenti unius quam aliquod
 aliorum .

NOTANDVM quod quamvis imperfecta metalla
 dicuntur sicut medium & transitus ad aurum , argentum
 unum autem sicut principium à quo incipie talis motus , hoc
 intelligendum est , quo ad naturam , quia quantum ad na-
 turam alia dispositio & aliud tempus transitus est , scilicet
 ipsius argenti unius ad aurum , & aliud tempus unius

iusque metallorum imperfectorum ut per finem digestio, et complementum sicut aurum. Sed quantum ad artem sunt eiusdem dispositionis et eiusdem temporis. Cum enim solum argentum nivum imperfectorum perficiatur ab elixir in aurum per prius expoliationem à sulphure corrumpente, et argentum nivum vulgi non indigeat expoliatione aliqua, ergo oportet quod per talen expoliationem istud redeat ad naturam istius. Ipsius nempe coagulatio non impedit identitatem sue naturae cum natura istius, quare eadem dispositio, et idem tempus erit perfectionis ipsorum, quoniam potentia et virtus elixir multiplicata exuberans se per utrumque extendit et perfundit seu diffundit in momento et perficit equaliter communicando utriusque digestionem per suam digestionem exuberantem et excedentem quam habet ita quod in utrisque fiat digestio, et sic est finis huius questionis cum elucidatione debita. Deo gratias.

H A N C questionem prolixam sic solemniter et exquisite investigata, uentilata, disputata, determinata, roburata, cōposuit et ordinauit Magister Petrus Bonus Ferrarensis physicus egregius sub anno a nativitate domini nostri Iesu Christi M. CCCC XXXX VIII. qui tunc erat in ciuitate Polae stipendiatus in prouincia Histriae. In qua insciuit de cognitione speculativa practica et operatione ipsius. Ita quod quisque intelligat defendendo artem et antiquorum auctoritatibus et rationibus inherenti et proprias sibi rationis adiungens. Rogo autem unumquemque intelligentem ad cuius manus peruenierit haec precciosa margarita, ut communicet uiris intelligentibus ad hanc questionem uel artem esurientibus et naturalibus principijs eruditiss: ab insipientibus autem pueris ipsam occultent, cum sint indigni.

Visa autem ueritate istius artis, Nunc uidendum est sub
qua parte philosophiae contineatur, & in quo
differant, quoue conueniant,
aris & natura.

ENERALITER quidem aliqua nunc
pralibida sunt. Sciendū primo, q̄ Exercitia
realia sunt in triplici gradu secundum philo-
sophum & metaphysicæ, iuxta aut sunt
coniuncta motui & materiae, & de ipsis
est scientia naturalis, aut coniuncta materiae & separata d
motu & de ipsis est mathematica, aut separata a motu &
materia, & de ipsis est metaphysica, id est diuina. Sed de
separatis a materia & coniunctis motui, non est scientia,
cum tale ens reale sit omnino impossibile esse. Cum igitur
scientia alchimie sit de ente reali, necessario erit sub aliquā il-
larum partium philosophiae, sed non sub mathematica, quia
scientia alchimie est de ente reali coniunctio motui & mate-
riae, neque sub metaphysica, id est diuina, quia non est de
ente reali separato. A motu & materia, sicut sunt intelli-
gentie etc. Oportet ergo necessario, q̄ sub naturāli philo-
phia ponatur, cum ipsa sit de ente reali coniunctio motui &
materie. Similiter entia naturalia concernunt sibi materię
determinatam, ut simitas nasum, iūsus oculum. & ideo
sine sua materia sine subiecto non possunt intelligi. Entia
autem mathematica non cernunt sibi materię determinatę,
ut linea, triangulus, & numerus, quia talia entia possunt es-
se in qualibet materia, proprie quod possunt intelligi circum-
scripta qualibet materia. Entia autem metaphysica, id est

diuina cum careant materia nullam cernunt sibi materiam,
quare sic spiritualiter intelliguntur.

A M P L I V S quod omnes artes exordium, & origi-
nem contrahunt a scientiis & manent ab eis sine immediate,
sine mediate. Scientiarum enim principium est intellectus,
scilicet aut speculativus aut practicus. Artium que sunt de
ente rationis principium est intellectus speculativus. Et si-
cū principium naturae est intelligentia. propter quod natu-
ra semper est uerax & principia eius, & opera eius, cum
ipse orientur ab intelligentia, & intelligentia ab esse diuino.
in quo ueritas omnis relucet, & a quo ueritas omnis manat
cum ipsum sit ipsa ueritas. Cum ergo naturam non possi-
mus dicere falsam, nec sophisticam, ergo nec artem que est
eius sequela, ergo alchimiam dicemus omnino ueram. Et
sicū principium naturae est intelligentia. Ita principium ra-
tionis est intellectus, quia omnis ars & scientia est cum ra-
tione. igitur principium artis & scientiae est intellectus. Et
quia intellectus semper est uerorum. igitur omnis ars et scien-
tia est uerorum. Si ergo ponimus alchimiam de genere ar-
tium uel scientiarum, necessario ponemus ipsam esse ueroru

I T E M. ipsa enim subalternatur li. meteo. aut li. de mine.
proprie et per se, et liber de mine. lib. meteo. et proprie 4. Si
igitur scientia mineralis est uera, ergo & scientia alchimiae
est uera omnino & eius partes sequentes eam, et sic de omni-
bus artibus et scientiis. Omnes enim artes & scientiae subalter-
natae quātuncūq; descendentes et infimae sunt uera quia oriun-
tur ex principio ueris, ergo & ars alchimiae ob hoc est neces-
sario uera. Et si scientia subalternans est uera necessario et
subalternata dicemus ueram, principia enim et priora semper
sunt causa ueritatis, aut falsitatis posterioru et ortoru a prin-

SOLVTO QVIQVE

cipijs & non econuerso, nam principia attestantur ortis,
& econuerso. Item quorum principia et præmissæ et priors
uera sunt, necessario & quæ secundum ordinem consequuntur,
& quorum falsa, falsa etc. Principium autem huius artis,
scilicet alchimie, uiderur esse intellectus uterque, scilicet spe-
culatius primo, & practicus secundo. Pars enim que docet
quod sit ministrandum naturæ, dicetur practica, seu operati-
ua, sicut patet ueraciter in scientia medicinae. ratione autem
formæ dicitur naturalis, quia sequitur naturam omnino, tam
in forma substantiali qudm accidentali, uel in accidentalibus
& secundum hoc dicetur ars ministrans naturæ, ergo natura-
lis & non mechanica, quia non est factio. nec est de ente
rationis, quia non est de ente intellectuali, sed reali scilicet
ars medicinae, et uerius scientia secundum Auen.

C V M igitur ars alchimie, sit sub parte naturalis philo-
sophie, cum libro de mineralibus subalternetur, oportet na-
cessario, quod cernat sibi materiam determinatam. Et quia
intentio artis alchimie, est sequi naturam omnino, et per om-
nia, ut faciat idem aurum quod ipsa, quæ & qualis erit ma-
teria apud naturam, erit & necessario apud artem, cum
de potentia materiae determinatae extrahatur forma sua, &
non de materia aliena, si autem fuerit materia non eadem,
sed quodammodo similis secundum genus, ergo & generata
non eadem sed similia secundum genus, & non secundum
speciem & formam omnino. Cum ergo materia sit una
& determinata omnino apud naturam, & non multiplex,
ergo necessario illa una determinata materia & es-
dem erit similiter apud artem alchimie & non multi-
plex. Hæc autem materia est argentum uuum, secundum
omnino

omnes philosophos tam naturales, quam alchimistas, ergo
 & apud artem alchimie materia erit similiter argentum
 unum. Et quia materia non producit se ipsam in esse ad
 generationem, & formam, sed ab agente proprio dirigis-
 tur, & informatur tunc necessario oportet, quid illud ar-
 gen. si. quod est materia dirigatur, digeratur & informe-
 tur a suo agente proprio ad terminum intentum naturae, qua
 est generatio metallorum & aurum, & aliorum quorundam
 que nunc relinquimus. Hoc autem agens est sulphur sibi in
 proprijs mineris coniunctum, habens illud argentum unum a
 propria virtute coagulare & digerere per calorem naturalē
 mineralē secundum philosophos naturales. Ita ut in fine dis-
 gestionis necessario aliquod metallorum ex eo generetur,
 & ultimum aurum. Videntur ergo necessario, quod illud idē
 agens esse debeat apud artem coniunctum arg. si. ut diri-
 gatur, digeratur & informetur illud argentum unum, ita ut in fis-
 ne digestionis & complemento generet idem aurum omnino,
 sicut facit natura ex eo, necessario ergo oportet, qd idem
 artis. et idem sulphur, quod subiectur operationi naturae, sub-
 iacentur et omnino operationi artis et non aliud, quantumq;
 simile videatur secundum genus & apparentiam, nisi n. es-
 sent subiecta actibus nostris, impossibilis esset haec ars omni-
 no. Veruntamen modus agendi & digerandi & informan-
 di artis est diversus a naturali, & similiter organum suu
 loci & tempus, sed equipollent ad eundem ultimum finē.
 Propterea quod sicut natura generat aurum ex illa materia,
 sic ars formam auri elicendo ex illa materia generat, cum
 qua forma oē metallum, cum sit sibi materia per conflatio-
 nem conuertitur in purissimum compositum, scilicet aurum,
 omnis enim forma adueniens materia sue disposita, informat

eam necessario, cum actus actiuorum sint in paciente deposito. Qui ergo laborant in mineralibus extraneis, absque intentione naturae, et in vegetabilibus et partibus suis, et animalibus et partibus suis, et superficieribus, in uanum laborant: quia alteram alterationibus uanis et extraneis non disponentibus ad formam, quare non transformant, cum in tali bus materialibus et agentibus nulla sit habitudo, nec proportionio, nec dispositio per esse informans metalla imperfecta forma auri, nisi forte in primam materiam, id est, proximam redigantur. Dicere ergo plures materias posse subiici nature, et arti huic, esset quasi entia naturalia dicere, mathematica esse uel econuerso. quod est omnino inconueniens.

Sic ergo patet quod ars ista est naturalis, et quare et quomodo et in principiis naturalibus et efficacibus est imitatrix naturae, et eius sequela, et ex parte eiusdem materie, et eiusdem forme omnino tam substantialis, quam accidentalis cuiuscunque modi: propter quod in examinationibus nullum indicium ignis pertimescit, qualemque sit illud, sed quiescit in eo et gaudet in ipso sine sui diminutione et mutatione aliqua sicut minerale purissimum et purificatum, quod in experientia uera patet, si enim deficeret in examine alio non esset idem cum minerali, propter quod sicut in forma que est res diuina non est inuenta Hypocrisu, neque falsitas, neque malitia, sed pura ueritas in indicio ignis, absque illa iniuritate, sic in suo composito, cum compositum contrahat suum esse tale a forma sua tali. quare patet, quid sit uera et naturalis et cui subalternetur.

Restat nunc determinare de principiis metallorum. Tam in generali quam in particulari et de eorum generatione et transmutatione ad metalla omnia secundum naturam et de

monstrare quomodo et in quibus ars possit sequi naturam. Nam si quis in legendis libris deses exciterit in preparandis rebus, promptius esse non poterit: liber namque librum operit, et sermo sermonem explicat, quia quod in uno est diminutum in alio est completum, non enim poterit in practicam leccicer assuiscere, cuius mens in theorica tenuit insudare, ignorans enim principiis contingit et fine necessario ignorare.

D E P R I N C I P I S M E T A L L O R V M I N
generali et de eorum generatione et transmutatione
ad inicem secundum naturam, et ostenditur
quomodo et quibus modis ars pos-
test sequi naturam.

V M omnis generatio sit ex conuenienti
uniuoco, sicut dicit uenerabilis Aristoteles
septimo metaphysice, et uideamus omnia
metalla deducta ad speciem per coagulatio-
nem et per unum modum mixtionis et esse liquabilia et
coagulabilia et simul miscibilia, et retinentia similiter no-
men et speciem sine coagulata siue liquata: ideo eorum ma-
teriam oporeat nos ponere unam solam, scilicet humidum
aqueum, quia non potest unum ex eisdem, et eodem mo-
do commixtum pluribus secundum speciem differentibus esse
conueniens. Tale autem humidum semper querit terminum
alienum non quiescens in termino proprio, quia terminari
termino alieno essentialiter et primo inest humido aquo, id
est, elemento aquae, taliter autem terminari omnibus inest
metallis dum liquata sunt ergo et c. Similiter quacun-
que a frigido congelantur abundant in sua materia prima

humido aquo, ut dicitur quarto meteororum, talia autem sunt metallia, & eis similia. Et quia humidum aquum facile evaporat ab igne, metallia autem suas conservant humiditates etiam in magnis ignibus, ideo humiditates metallorum non simpliciter aqua, sed ut est passa cum alijs elementis. Ut autem natura aqua in metallis permaneat cum durabilitate, ideo oportet ut sit viscosa & unctuosa ut possit permanere, ut patet in humido nutritiuo animali. Et quia humidum viscosum videmus in pluribus inflammabile facile & ab igne non separari donec finiatur, tale autem humidum non reperitur in metallis, ergo non videtur solum humidum viscosum & unctuosum metallorum esse materiam. Sed ut est passum a terribus partibus.

V N D E notandum quid in generatione metallorum est duplex humiditas, una viscosa extrinseca, que non uenit ad unionem totalem cum terrestribus partibus rei, & haec inflammabilis & sulphurea, & alia est humiditas viscosa intrinseca, & haec una & simili est per totum cum partibus terreis & haec non est inflammabilis sed incombustibilis, quia in suis partibus terreis tenuissimis adaequata & commixta est mixtione fortiter, ut minimum unius sit idem factum cum minimo alterius, & unius plurimum cum plurimo alterius, & facta sunt a propria digestione argentum nivacum. Ideo pars humida non derelinquit partem siccam in igne econuerso. Sed aut cum tota sui substantia recedit ab igne, aut cum tota permanet, & hoc facit quod pars humida non adhaeret tangenti, quia partes terres ipsam ligant & temptant aequaliter, pars etiam secca non terminatur termino proprio, quia partes aquae ipsam solvant & aequaliter contumperant, ideo humidum & secum aequaliter in ipso.

EST ergo materia metallorum omnium prima, humidum uiscosum, incombustibile, subtile, incorporatum terrestri subtili, & equaliter & fortiter commixto per minima, in cauer- nis terrae mineralibus. Materia autem proxima eorum est argentum uiuum generatum ex illorum fortis commixtione.

Sed cum materia non producit se ipsam in esse. ideo sagax & sapientissima natura adiunxit sibi agens proprium, scilicet sulphur, ut ipsam digerendo & coquendo in metalli formam conuertat. Est enim sulphur quaedam pinguedo ter- re in mineris proprijs generata per temperatam decoctionem & inspissata & indurata, & habet sulphur se ad argentum uiuum sicut masculus ad foeminam & sicut proprium agens ad propriam materiam. Et quoddam sulphur est liquabile de sui natura, & quoddam non ideo quaecunque natura face- re uoluit liquabilia, adiunxit eis sulphur liquabile, ut de poten- tia materiae extrahat similem liquefactionem. Et hoc fuit causa liquefactionis metallorum in igne & coagulationis ex- tra ignem quamvis argentum uiuum de sui natura semper sit liquidum.

Quaecunque autem uoluit natura, non liquabilia fieri, adiunxit sulphur non liquabile, tamen co- agulatum, ut in marchasita, magnesia, & antimonio, & sulphur in marchasita est non fixum & combustibile, in an- timonio autem fixum, & incombustibile. Est ergo materia prima propinqua & proxima & uniuoca metallo- rum omnium argentum uiuum non in natura sua, sed ut est ab agente proprio, scilicet sulphure liquabili in caver- nis terrae mineralibus coagulatum, & cum ipso sulphure com- mixtum. Ergo materia hæc, aut omnino sibi consimilis, erit materia argenti, si generatio debeat fieri ex conuenienti & proximo. Oportet ergo necessario dicere illa duo simul comi-

DE PRINCIPIIS

xia esse principia tam artis quam nature. Quia igitur sic conueniunt in materia proxima & agente & modo mixtionis, ideo habent inter cetera mixta circularem generationem adinuicem, ut dixit Hermes, Rasis & alij philosophi. Sicut enim elementa parum distant a materia sua prima ex qua sunt, & ideo adinuicem circulariter generantur, sic & metalli, sed aliter. Quia generatio metallorum est omnino reciproca & conuersuia propter aequalem quasi suam perfectionem & paruam distanciam a materia sua prima, nec hoc magis ordinatur ad istud quam econuerso. In metallis autem secus est, quia omnia de se sunt imperfecta preter solum aurum, scilicet in aliquo gradu imperfectionis: & ordinantur omnia ad aurum solum, sicut ad finem ultimum, ideo non reveruntur postquam facta sunt aurum. Signum autem transmutationis eorum a natura in aurum est mixtio eorum in una minera & successiva mutatio. Si enim essent perfecta & completa ad naturam unam & completionem unam determinatam, scilicet ad illam in qua sunt, tunc prudubio non esse conuertibilia ad aliam, nisi prius reducerentur in non metallum. Cum igitur primo & ultima retineant nomen metalli, non egent nisi forma, qua nominentur nomine alterius metalli, scilicet auri, & hanc formam nouam & ultimam dat natura in mineris absque liquefactione, & ari extra mineras cum liquefactione.

Ex dictis nunc, & prius patet, quod natura duplēcē modū assumit in generatione auri, unum per se & primo scilicet quia generat aurum in mineris propriis & ex suis propriis. Alium per se, sed non primo, scilicet quia primo generat aliquod metallorum imperfectorum ex eisdem primis prius in sua minera, & conuerteit ultimo ipsum in aurum.

Sequitur ergo ars naturam in generatione aurum secundo modo, scilicet quia generat ex imperfatis metallis aurum sicut facit natura. Primo autem modo impossibile est artem sequi naturam &c.

N O T A N D V M circa illam literam, ex dictis ergo nescio &c. Quod secundum philosophum nono metaphysice, quod plures possunt esse materie eiusdem, scilicet mediata & immediata. Et sic duobus modis sit aliquid ex aliquo, scilicet mediate & immediate, ueruntamen oportet quod materia mediata ueniat ultimo ad immediatam. Vnde dicit ibi quod ad identitatem rerum producendarum requiritur idem titus agentis & materie, quia si materie sint diversae inter se necessario res que producuntur erunt diversae. Ideo ad habendum perfectam nositatem cuiuscunque rei, oportet assignare causas eius omnes proximas, & cognoscere. Cum igitur in arte alchimie sit eadem materia tamen mediata quam immediata, sicut apud naturam & reducat mediata, ad immediatam, sicut facit natura, & sit idem, scilicet secundem eandem intentionem agens, quae est expoliatio argenti uisei totalis, post decoctionem completam, à sulphure corrumpente, quod ipsum decoxit sicut facit natura, & sit eadem forma, scilicet sulphur intrinsecum argenti uini, introductum de potentia materie, sicut facit natura, quod sit idem finis, scilicet unio istius forme cum materia ut fiat aurum, sicut facit natura, cum forma & finis sint idem, tunc necessario idem aurum erit hoc & istud, quia quorum causae sunt omnia eadem omnes, oportet necessario ipsa esse eadem. Si quis callidus artifex sciret transmutare materias qualescumque extranées & mediatis, siue sint de numero mineralium eliorum, aut vegetabilium, & plantarum, aut animalium,

DE PRINCIPIIS

partium, aut superficitatum, reducere ad materias proximas & immediatas auri, prouidus posset facere uerum aurum. Sed quia hoc est impossibile, ideo talium operatio insanis, quia non potest fieri generatio nisi ex conuenientibus & proximis & immediatis, ut dictum est. Hoc autem nullo modo potest ars efficere ex illis, etiam si uita eorum perpetuaretur. Et hoc insinuat Geber in fine capituli de medicinis primi ordinis, scilicet q[uod] omnis medicina alterans, aut est ex argento uno, aut sulphure, aut amborum commixtione, aut ex aliquibus habentibus naturam eorum. Quidam uero plus adiuenerunt medicinas. Sed unam ex duobus necessaria evenerit contingit, quia aut ex eisdem, aut eandem naturam habentibus, illos medicinam creare necesse est: aut medicinam compontunt, que ei quod non est equipollit cum alteratione sua, & que nee mundo prodest, nec mundi partibus, donec motor in sublimi naturae mobili quietuerit in corpore. Et capitulo de procreatione magnesiae trutiae, & mardasitiae, ostendens, quod sint composita ex sulphure & argento uno, propter alterationem in colore auri vel argenti quam feciunt in corporibus dicit. Quaecunque enim alterantur, vel per argenti unius uirentem vel sulphuris, aut horum simillimum necesse est alterari, quoniam haec sola communica ad ipsa corpora in natura &c. Et quanta differentia est ultime dispositionis metallorum imperfectorum quando sunt a natura in mineralis aurum per se, sed non primo modo, alii dispositionem ultimam auri, quando sit a natura primo, tanta similiter est differentia ultime dispositionis naturae usque modi auri secundum artem. Sed est eidem penitus a naturali que est per se non primo. Ultima enim dispositio secundum naturam utriusque modi nihil aliud est, quam

polatio argenti uini per digestionem completam omnino ad sulphure corrumpente, quod ipsum decoxit & in eodem insta-
ti informat illud argentum uiuum forma auri. Et quia ars
eodem modo operatur in expolitione ista, tam in generando
lapidem philosophicum, quam in perficiendo metallo & com-
plendo cum ipso. Ideo ultima dispositio cum informatione
secundum naturam ueriusque modi, quam secundum ar-
tem, est penitus eadem. Modus autem expoliandi quam-
uis diuersus sit, tamen non diuersificat rem in forma, quia
modus rei non est idem quod ipsa res. Quia si natura non
transmutaret ipsa metalla imperfetta in aurum, forte quod
ars non posset peruenire ad illud & sic ars uana esset uel
noua. Talis est generatio sanguinis in corpore humano
quia generatur per se & primo, & generatur etiam ex phleg-
mate per se sed non primo, cum phlegma sit sanguis indigestus
& via media ad sanguinem.

Hic ponitur solutio rationis 18 & 19.

M P L I V S dicimus quod sicut impossibile est q
A natura sequatur artem in generatione lapidis al-
chimici quia cum ipsum in argenti uini similitudi-
nem generasset perficiere non potuisse cum elementa coniun-
gere nesciuisset. Ita econuerso est, impossibile enim est ut ars
sequatur naturam in generatione auri, aliquo illorum mo-
dorum penitus. Et hoc dico quantum ad dispositiones prae-
dentes & habitantes ad ultimam dispositionem, quamvis
ultima sit eadem penitus. Et sic eandem ultimam dispositio-
nem uel consimilem dat ars & natura, sed aliter dispositiones
precedentes hac ultimam, sunt enim diuersae in arte & in na-

DE PRINCIPIIS

et sic patet solutio 18. rationis, et nisi natura habere hunc modum generandi aurum ut dictum est, ratio habet quasi esset insolubilis propter generationem formarum. Et quia ars faceret, quod natura non posset, nec uere posset solito nisi cum exemplis atramentorum. Similiter patet solutio rationis 19. quia generatio cuiuslibet auri secundum naturam, et initus auri secundum artem est eadem omnino, que generatio est in expoliatione sulphuris agens et dirigens et inquinantis omne metallum, generatio enim fit in fine actionis nouae formae, scilicet auri, secundum dispositionem et legem datam a natura. Dispositiones autem precedentia hanc ultimam quamvis sint diversae in arte et in natura, non impeditur generationem eandem et formam, ita quod quis uis sit generatio quodammodo equivoqua quantum ad dispositiones precedentias et habitantes, tamen uniuoca est in fine. Et per hunc modum omnis generatio equivoqua reducitur ad uniuocam si generet eandem formam, ut patet in monographia metaphysica. Similiter et de corruptione dicendum est. Et ideo si aliquis per aliam medicinam, sive per aliud elicit scire sic metalla expoliare generaret uerum aurum.

S E D impossibile est quod hoc fieri possit, nisi per hunc lapidem ut tota alchimia clamat, unde philosophus secundo physicorum dicit, non sunt autem omnia ex unoquoque semine sed ex tali, et undecimo de animalibus dicit, Non enim autem ex quolibet semine quodlibet, sed istud erit ex semine isto et hoc ex hoc. In uanum ergo laborant in alio quam in argento uino cum sulphure, sicut natura docuit.

V B I notandum quod sulphur occultum in argento nino est dans formam auri, sed per virtutem caloris auri mineralis et sulphuris extrinseci, ergo quocunque aliud metallum

ulore aureo , cum tutis , aut sulphure extrinseco , aut cro-
to ferri , aut chalcātho , aut quibuscunque alijs , sine simplici-
tate commixtae , sophistice colorant , & non dant formam
auri .

E T nota ibi . Sed impossibile est &c. Alia enim nō sunt
la intentione naturae in generatione aurī propterea in mineris
aurē & metallorum nil eorum reperitur , & ideo quia tale
aurum est sophysticum semper inficitur ab aere & igne igni-
tantis & pulueribus corrosuis quibus sit cementum , aut si
sustineat omnia hæc & cementum sicut istud quo fecit iam
vidam ut audiūmus , de argento reducto ad pondus aurī ,
scimus quod non habet molliciem ad malleum & flexionem ,
nec ignitionem aurī , nec fusionem , nec sonum mutum aurī ,
sed erit ut argenti . Nec babit argentum nūcum facile ut au-
rem . Nec possunt cum eo deaurari metalla ut audiūmus
ab illis . Ex quibus patet quod cementum non est ultimum
tramen aurī , sicut communiter aliqui existimant . Nō omne et
go istud quod alterat metalla imperfecta in simili colore , si-
mili colori aurī est potens facere aurum . Sed quod post ulti-
mas operationes transmutat , unde Geber in capitulo de ponē-
tibus artem in aluminibus & salibus & corporibus & gem-
nis , dicit . Possibile tamen est in iis omnibus alterationem alijs
quam inueniri . Sed remota est ualde & maxime laboriosa .
Et en eodem capitulo de ijs qui ponunt artem in vegetabilibus
bus , dicit . Qui autem in vegetabilibus eam ponunt , sed nō
in eis , quoniam potius deficiunt a labore quam laboratum per-
fecit sic possibile . Cum igitur lapis philosophorum post habi-
tas alterationes transmutet , ipse solus faciet aurum , & hoc
est rationabile , unde philosophus decimoquarto dicit . Omnia
irrationabilia repugnant sibi ipsis & rationalibui . Et so-

DE GENERATIONE

ethicorum dicit, omnia uera uero consonant, falsum autem
uero dissonat, uerum autem est ens, et unum, et bonum et
pulchrum conuertuntur. Vnde quarto metaphysicæ per locum
ad contrarijs, falsum, et multiplex, et non ens, et malum,
et turpe, ad inuicem conuertuntur.

De principijs metallorum inspeciali, et de eorum ges-
eratione secundum intentionem naturæ. Et
de signis generationis, ostendens quomodo
ars debet eodem modo sequi naturam in
similibus signis, et similibus prin-
cipijs in generatione lapidis
philosophorum.

IN quo toto naturæ secretum inseritur.

IC E M V S denuo, quod quandocumque in aliis
Dquo uno inueniuntur duo composita ad constitu-
tionem illius, et unum illorum componentium in-
uenitur sine alio, necesse est et reliquum componentis sine reli-
quo inueniri. Sic ut probat philosophus octauo physicorum,
quaes mouentur et mouent, in quibus quia motum inuenitur
sine mouente, oportuit etiam quid mouens absque moto re-
periatur. Ex quo patet quod si de tali composite, unum com-
ponentium separaretur, necessarium est, quod reliquum de
reliquo si separetur, separatetur seorsum. Quia igitur, natu-
ra ad generationem metallorum omnium, pro principijs re-
cipit argentum uuum cum sulphure mixtum, et genera-
sum simul in minerali eorum, cum bona digestione et liquefactio-
ne metallica suaui, absque strepitu et stridore sint collecta, si
de credimus et experii fuimus. Et non recipit argentum u-

non vulgi nec sulphur eius sicut ostendit Geber capitulo de
 principiis naturalibus huius magisterij . Et ipsa simul suauissi-
 me sublimando & conioliendo & lauando decoquit &
 ligat , & in fine actionis elicit & separat per se argentum
 unum . ergo & sulphur remanebit separatum per se , & si-
 ne tamen natura in instanti perficit & informat istud argen-
 tum seuum formam auri in quo argento uno tota natura in-
 initio per se fuit . Sic & sulphur seorsum sine aliquo regim-
 te derelinquit . Et ideo natura post cōpletam actionem absq;
 sulphure ipsum fixerat & perficit , ex cuius remanentia ante
 cōpletam decoctionem ab auri substantia & forma degene-
 rat , & fit aliud metallum , aut istud ex eis commixtum ut
 fortia diximus . Patet ergo quae sit materia metallorum apud
 usaram , & quid agens & quis finis in agenda . Quia igit
 ars haec in mineris metallorum non reperit aliquid , quod
 sit in natura argenti nisi nec aliquid quod sit in natura sul-
 phuris . Sed aliquid ex us generatum aut commixtum & in
 usaram terrae redactum . Et inuenit illorum mineras sim-
 plices separatas ab initio & ad metallis . ideo ars sequens na-
 turam recipit eandem materiam , ut natura commixtam de
 minera propria sine omnino similem in mineralis propriis exi-
 sentem , & est ex eisdem principijs composita penitus sive
 materia minera metallicæ cu liquefactione suaui , absque stre-
 pere & stridore , quam natura de se ulterius non transmu-
 teret , nec ad generationem metalli nec alterius rei , unde dis-
 ce Avicenna inueni tantæ ad ærenæ liquefactionem & de
 inde similitudinem mineralitatis , et in hac materia nullæ natura
 reliquit artem sibi heredem . Sicut ergo natura in fine
 sue actionis separat argentum unum per se , & ipsum infor-
 mat in instanti forma auri & operi suo finem imponit , sicut

DE GENERATIONE

cetera agentia naturalia & sulphur remaneat relictum seorsum posquam peregit totum opus naturae. Sic & ars in sua operatione omnino habere debet. Cum igitur artifex in magisterio decoctionis uiderit argentum uinum de cōmix eo separatum, ergo sulphur, quod decoxit est etiam sulphur separatum. Hoc enim est complete & finalis decoctionis sicut natura nos docuit. ergo necessario cogitur artifex, ut infermet illud argentum uinum forma lapidis philosophorum & operi finem imponat sicut facit natura, omnis enim materia recipit formam suo tempore prout est capax formae & non prius, nec posterius.

Nota quia hic totum naturae & artis secretum inseritur.

O T A circa illam literā præcedentem. Sicut ergo

Natura in fine etc. Notandum q[uod] o[mn]i[us]cū, quod terminatur, aut terminatur termino proprio, ut est cor-

pus terrestre siccum, lapis, lignum &c. Qida seruant figurās suas stando in terminis propriis, aut terminantur termino alieno, ut corpora aquæ humida sicut aqua & oleum, quia non seruant figurās suas sed recipiunt alienas ratione diversi corporis continentis, ut probatur a meteororum. Proprietas omne liquabile, cū liquatur terminatur termino alieno, quia partes aquosæ tunc uincunt, cum autem coagulantur, terminantur termino proprio, propter partes terrestres uincentes tunc, quia fit conuersio elementorum de contrario ad contrarium.

Nota de argento uino &c.

C V M ergo argentum uinum oritur in magisterio, tunc terminatur termino alieno propter partes aquosas tunc nū-

antes. & si uelut in ipsum retinere, oportet necessario ut factus
deinceps ipsum terminari termino proprio, ergo oportet nos
negligere ipsum cum suis partibus terrestribus non cum alie-
nis, ut sine uincentes aquosas.

Nota de conuersione elementorum.

E T tunc fit conuersio clementeorum de contrario ad con-
uertitur, ex aqua enim tunc fit terra ex aere ignis, sive enim
partes terrestres nihil aliud sunt, quam aurum occultum
philosophorum, sive corpus sive fermentum, aut uenenum.
Imiiter cum digestio fuerit completa, patet illud per diges-
tum completum, quia omne sulphur superfuum & cor-
ripens est separatum, tunc debet imponi finis operi necessario.

Nota de sulphure superfuo etc.

S V L P H V R enim superfuum erat duplex in princi-
pio digestionis scilicet subtilissimum, igneum & comburens &
per evaporationem in sublimatione est dissimum & separatum.
Aliud uero grossum terreum & feculentum, separatum in
fondo uasis, super quam fecem stat substantia munda, aqua
& temperata uolare uolens. Nam sicut in digestione mi-
hi & sanguinis separatur superfuita una subtilis et ignea,
& alia terrestris, & quod remanet in medio est mundum
quale & temperatum: sic in hoc opere, & omnis super-
fuita est contraria ei cuius est superfuita, quare eget diui-
sione & separatione. hoc autem facit digestio sive decoctio,
mensurata per artem, tunc enim debet retineri uolans, &
termino proprio terminari, quod tunc terminabatur termi-
no alieno. Quod si hoc signum artifex non perpendat, uer-
sus a proposito & in desperatione sunt si non decoquatur
complecti, quoque nat separatio argenti uiai a sulphure,
opus remaneat imperfectum & diminutum. Sicut reman-

D E . G E N E R A T I O N E

nent imperfecta metalla in comparatione ad aurum . Et hoc
est argentum uisum philosophorum , quod habetur solum de
corporibus liquefactis & de sulphure & arsenico &c. Hoc
est quod recipit coniunctionem cum uirto , id est , corpore
suo , sive fermento , sive ueneno vel sale . hoc est , quod bilit
uicrum sicut siccans aquam frigidam ualde . hoc est , quod con-
iungitur Soli & Luna , hoc est , electrum naturæ . Et hoc
est spiritus qui dicitur seruus fugitiuus , de quo dicit in lumine
mine luminum expositor , beatus qui hunc seruum humalem
coaptat quia eius natura ad omnia se inclinat , cum totius na-
ture sit ultimum , hoc est , lac virginis . Non illud quod dis-
cunt , de litargyio & alumine nisi analogice . hoc est , illud
separatum à suo corpore , & coniunctum est suo corpori , de
quo omnia mirabilia philosophis & poeta & reliqui concin-
runt . Et hoc credimus esse absconditum & miraculu totius
artis . Ex quibus liquide innescit , quod sic expoliatio ar-
genti uia a sulphure , de qua dicit Geber , capitulo de coas-
gulatione argenti uiri , seu Mercurij . Cum igitur sulphuri
proprietas sit cum argento uiru , rubeum vel citrinum secun-
dum mensuram sue quantitatis creare colorem , eius abla-
tionis proprietas erit argento uiuio albedinem dare per ignem .
Ex quo patet quod color qui apparet in fine complete decoctio
nis est albedo , quia cum tunc oritur , argentum uirum
purissimum cum suo sulphure decoctum & ab ipso omni-
no expoliatum , ergo oportet quod color sit candidus , unde
dixit Rasus in lumine lumen lucis nouissima signa can-
dor & crystallina seuenitas monstrat . Et Miluescindus .
Nota quod omnibus attente peractis & perceptis si effatu-
num tamen ignoras , speratam amittis letitiam , & Liliu .
spiritus & anima , non uniuntur uero modo nisi in alto in-
lore

lore. Idem. et tunc operis initium & fundamentum est albedo. Item in turba philosophorum. Scistis firmissime, quod si parum auri in confectione ponatur, exeat tintura patens candida. Et Rasis in lumine luminum. Rubescere nanque cando rem signat. Rosinus. recta huius operis emendatio est albedo.

C I R C A istam literam. Ex quibus liquide &c. Notandum quod albedinis proprium est ab omnibus alijs coloribus facile immutari & vinci per eorum compositionem. sed tamen magis & minus, ita ut parua quantitas cuiuscun que coloris magnam partem immutet albi & non econuerso, cum in albo sit quedam puritas & simplicitas quae non sustinet alterius commixtionem, ut patet apud pictores & tingentes lanam & sericum. Est enim albedo elementum et fundatum omnium colorum. Similiter in savoribus hoc patet, quoniam savor insipidus cum sit simplex ut est in aqua, recipit im mutationem omnium aliorum savorum & non econuerso secundum modum dictum. Similiter in odoribus hoc patet si aut in aere & similibus. In metallis autem solis & eorum principiis est securus, quia modica quantitas argenti uini dealbat multam quantitatem auri & aris & non econuerso, cum ex eis sit amalgama, ita ut in manifesto ostendant albedinem, argentei uini in actu & in occulto seruent citrinitatem & rubedinem. Sulphur autem quia non seruat colorem suum, nec aliud cui miscetur seruare permituit, propter suam adusti nem relinquimus.

Nota digestionem argenti uini.

C V M igitur per digestionem alchimicam ex principiis metallorum orietur argentum uinum, apparebit albedo mera & sincera, ac simplex in actu & manifesto & tunc debemus esse rati & firmi quod sub illa albedine est citrinitas

DE GENERATIONE

auri et rubedo in occulto ut dicitur in turba philosophorum,
quia, donec nincit argentum unum, apparet albedo sim-
plex, cum autem uincitur apparebit citrinitas & rubedo.
uincit autem dum fluxibile est, uincitur autem quando coa-
gulatur. Coagulatur enim ab eo quod est in seipso ad perfe-
ctionem et non ab alio, hec autem est sulphur diuinum, quod
est in ipso quod est album in actu propter potentiam & uir-
tutem argenti cuius dominantem & superantem tunc in colo-
re, & est rubeum in potentia propinquissima que cum actu
fieri semper dominabitur, & haec est de natura solis & for-
ma solis, & cor eius & flos auri, & arbor aurea, & aurum
philosophorum, & est aqua secca lapidea, & puluis siccus, &
ignis & terra, & lapis rubeus, & secretum secretorum secu-
dum omnes philosophos. Sed argentum unum est de natura
lunae, & spiritu lunae, & aqua humida, & puluis humidus
& aer & anima & lapis albus, & aquila uolans et lac uir-
ginis, mulier superba. Cum autem iste duæ aquæ coniun-
guntur, coagulantur in albo colore, & fit elixitum proprium
qui est lapis commixtus ex auro & argento, cuius color est
argentens & albissimus tanquam nix, & tunc fit partus vir-
ginis & identicas generantis & generati secundi antiquos,
& haec est consecratio alchimiae, ex similibus & contrariis, &
in hoc sit pax & concordia elementorum, & perpetuas
scilicet in albo colore.

Nota duo secreta & quomodo ars est
sublimior ipsa natura.

X quibus dictis duo secreta reuelantur nobis in
arte ista. Primum est modus operandi. Secundum
est materia circa quam que adeo secreta, quam-

si satis exposita sint, attamen dicimus de primo, quod uolens
 sequi naturam, omnino in generatione coloris auri ac lu-
 sisibilis & imponere tunc finem errant. Sed oportet quod
 in colore albo componant rubeum, & appareat ac lu totum
 rubrum, propterea duo magisteria sive due decorationes diuer-
 si sunt necessariae in hac arte. In natura uero una sola, unde
 dicit Geber in proœmio. Scias fili quod in hoc errant artifis
 & quia naturam in omnibus proprietatum differentijs actio-
 ni, imitari desiderant, de secundo iterum dicimus, quod cu-
 mener animam humanam, omnis forma alia cuiuscunque
 etiam animalis quam uegetabilis et mineralis introducatur
 ab extrinseco de potentia materie. Sola autem anima huma-
 nab extrinseco & primo motore detur, hinc est quod uolens
 reliquis metallis dare formam auri, oportet necessario,
 sicut dare ab intrinseco & de potentia materie illius circa
 quem operatur natura, si debet uere imitari naturam, tuc
 non erit generatio ex conuenienti & proximo. Quia igitur
 natura recipit pro materia quod dictum est, ergo ars coacta
 non recipere istud idem, propter quod uidemus quod argen-
 tum uium uulgi cum conueniae omnino cum illo argento
 quo philosophorum uniri & permisceri cum auro, unde phi-
 losophus quarto meteororum. Et quia argentum uicum cu-
 m corporibus metallicis commiscetur, iam est de illorum substancie &c. Reticuit autem de sulphure quia non sic uidetur de
 substantia illorum. Cui igitur metallorum magis commisce-
 batur sulphur, magis participabit naturam sulphuris: et cui
 magis argentum uicum, magis participabit naturam ar-
 genti uisci. Sed cum sulphur nullo modo permisceatur auro,
 ergo solum argentum uicum erit tota materia auri, cum
 haec duo sola sint elementa ductibilium. Cum igitur lapis

DE PRINCIPIIS

philosophorum sit forma auri & debet metalla reliqua informare, ergo ex solo argento nullo ipsum generare est necesse. sicut etiam forma alicuius rei est per se nobilior & in sublimiori gradu auro & argento nullo & sic simpliciter altior & sublimior est artis operatio quam naturae. Et haec forma fuit illa que induxit philosophos antiquos ponere formas a materijs separatas & dari ab extrinseco. Sicut ponit philosophus quarto metaphysice, accusans Platonicos. Forma non quae est eiusdem naturae cum materia semper datur ab extrinseco quae autem diuersae naturae ab extrinseco ut intellectus.

Nota quod de forma & materia fit compositum,
que materia est argentum unum & imperf-
fecta metalla, compositum autem
est aurum.

OTIA quid in istius operis fine reperitur, ali-
quid quod est sicut forma per se, & cum alia sibi
coniunguntur fit compositum, quod quidem est
forma auri ueraciter. Et ideo informat metalla imperfecta
forma auri & est forma uere separata a tali materia per-
fectibili, tamen haec forma est fundata in materia cum ipsa
sit corpulenta. Sed sicut forma sola nihil ualeat, quia suas
uirtutes & operationes manifestare non potest nisi coniunga-
tur materia ut fiat compositum, que materia est argentum
unum & imperfecta metalla, compositum autem est aurum.
& hoc modo aurum nobilius est lapide.

EX dictis ergo liquidissime patet, quod semper superius dictum est. scilicet quod sit solus unus lapis tam ad album quam ad rubetum, omnia metalla perficiens in au-

rum, ut tota alchimia clamat, nam cum forma omnium individuorum eiusdem speciei sit tantum unica in specie, ita oportet quod forma omnis auri sit tantum unica, quia igitur omnia imperfecta metallorum debet fieri aurum per alchimiā, ergo per unam formam solam, ergo per unum lapidem solum, omnis igitur alia forma est inutilis et sophistica.

Amplius notandum quod in minerali argenti unde, nunquam reperitur sulphur nec econverso: propter quod natura nunquam in aliquod aliud transmutat cum quoniam separatio agentis et patientis facit necessario, ut non fiat actio et passio, ergo nec generatio. Ars autem ipsa coniungens generat usque ad aliud, in minerali etiam metallorum non reperitur argentum nigrum, nec sulphur in sua natura. Sed quoddam tertium ex ipsis ambobus commixtum et digestum, obtinens naturas virtutes et proprietates ipsorum, ut ex eo possit generari unumquodque metallorum secundum ipsum compositionis diversitatem et digestionis et loci. Quicunque ergo ignorat radices mineralium, et simplices et compositas, ignorat radices et principia naturae, ergo et artis, non igitur adhaereat huic arti, nisi eam primitus investiget. Et hoc nondicit Avicenna in sua epistola capitulo de medicina sumpta ex animalibus, comparans operationem artis figurativa ad operationem naturae dicens. Et inuenimus aquam animalium, hoc est, sicut argentum nigrum, quod est in mineralibus, et olim ipsum, hoc sit sulphur et arsenicum, quod est in mineralibus: et calcem eius. haec sicut calx que est in mineralibus, et elixir aggregatum ex eis, quod est sicut elixir, quod est ex mineralibus, tamen hoc est largius et melius et abundantius operis et sublimius et c.

Epilogat & concludit, quæ dixit & quare philosophus
negauerit hanc artem, & quando postmodum
confessus est eam.

ATIONEM autem nunc assignare uolentes
v cur ipsam alchimiam prius negauerit, ut multa
tis r̄sum̄ est, ipsum sic dixisse in fine quarti me-
teororum dicamus primo, enucleando illam literam, videt̄
est: Et haec forma fuit illa que induxit philosophos anti-
quos ponere formas à materijs separatas.

V B I nota quid accusat̄ur hic Platonici & Pythagorici
& corum sequaces per aliquos modernos, quid ipsi posuerūt
ideas, id est, formas separatas à materijs uelut si in acre per-
manerent & dari ab extrinseco & secundum meritum di-
spositionis materie, ideas illae infundunt formas, ideo diversi-
tatis dispositionis materie exigit diuersitatem formæ. infor-
mantur: ergo materie & perficiuntur secundum sue dispo-
sitionis diuersitatem hanc autem opinionem improbare nitit̄
tur philosophus oclauo metaphysicæ. Sed sciendum quid Pla-
to in suis dictis quasi semper fuit mysticus & figuratus, ita
quid sensus uerborum est aliud à figura & significatione &
sic etiam fuerunt alii philosophi huius artis, in istius enim ope-
ris sine inuenitur aliquid quid est sicut forma per se, ut hic
dicitur & cum coniungitur sit compositum &c. quod quidē
est forma aurī uerax, licet talis forma sic fundata in mat-
teria cum ipsa sit corpulenta. ad aliud ergo refertur iuen-
tio Aristotelis & ad aliud intentio Platonis & aliorum. Et
ideo Aristoteles præcauens sibi de reprehensionibus, quiss fuit
contra Platonem & alios antiquos, dixit tertio metaphysicæ,

quod reprehendit eos secundum literam et sonum literarum: nūc
quam autem uoluit eos reprehendere secundum sensum mistis
cum et occultum et analogum, neque posuit. Sed quia in
secretae hoc arcanum et innotuit, eorum intentiones tunc
ludauit, et eorum dicta approbanit. Qui autem querit
sire ueritatem alicuius rei particularis, non ponat eam unī
uersalē, ne defraudetur et sit proterius et scipsum decipiatur:
sed conformet mentem suam illi rei, eo modo quo se habet
in illa: sic enim fiet inquisitio ueritatis. Vnde Aristoteles cū
iuuenis et sicut uniuersalis esset et nondum expertus, sed so-
leratione motus probauit hanc artem non esse ueram, quā
tamen postea approbanit sicut antiqui philosophi et experti,
sciences hoc tam ratione diuina, quam experientia humana
uera et cetera. In speculatiis enim solis magis discernimus ueri-
tatem in uniuersalibus quam in singularibus, ut est ex pris-
to posteriorum. In operabilibus autem econuerso. unde dicitur
primo Politicorum: Considerantes particulariter, magis
ueritatem discernunt: uniuersaliter enim dicentes solum, se-
ipso decipiunt. Cum igitur haec scientia sit operativa et
singularis habita cognitione uniuersalium suorum, oportet de-
venire ad singularia in operatione, et tunc discernere ueris-
tatem et indicare, et non prius indicare enim in operabili-
bus secundum uniuersalia et errare contingit. secundum par-
ticularia autem non. unde dicitur sexto ethicorum. singularis
est prudentia qua sunt cognita experientia. Et quia
prudentia non est in iuuentute, ut dicitur sexto ethicorum,
sed in senectute, cum ipsa in longa experientia uersetur tem-
poris, ideo etiam philosophus cum iuuenis et sicut uniuersas
est intentus in inquisitione philosophiae et cognitione ex-
perientiae carens huius artis, sola ratione motus hanc artem

esse ueram opinatiue negat. Antiqui autem philosophi & experti scientes hoc tam ratione diuina quam experientia certa, sententiauerunt & indicauerunt hanc arietem penitus esse ueram & sequentem naturam, unde philosophus effectus sex eam subtilissime inquisuit, & per antiquorum dicta & ipsam cum ratione possibili perpendit ueram, & ipsam experientia habuit & oculis uidit & manibus tetigit &c. & ideo scripsit eam Alexandro regi discipulo suo in suo libro de secretis secretorum capitulo de lapisibus preciosis, eodem modo quo antiqui philosophi alii scripserunt, sed occulto, figurato & uelato sermone, immo totus ille liber est uelatus & mysticus. quare patet &c.

SE QV VNTVR RATIONES PRINCIPALIS

*Ies probantes artem alchimiae esse ueram aliter
quam supra, & quod aurum lapidis est
purius & perfectius ipso
naturali.*

S

ED O P O R T E T antequam has rationes aggrediamur, ut queratur primo & determinetur utrum aurum & argentum, quae sunt per lapidem philosophorum, sint eiusdem perfectionis cum illis, quae sunt ab ipsa natura: uel alterius sunt perfectionis. Ad quod respondetur breviter, quod aurum sive argentum, quae sunt per lapidem, sunt puriora, meliora & perfectiora ipsis mineralibus. Et rō est, quoniam aurū alchimicum est omni sulphurea superfuitate mundatum. minerale autem quocunque si istud habet sulphuris eliciens adhaerentis commixtionem, & hæc causa est, denigrat enim, quare sulphur ingreditur & adurit ipsum & ob hoc in igne minuitur. Cum autem illud sulphur per ingenium artis auffertur, remanet purū, simile quasi auro, & de cetero non minuitur, cum sulphur adserens non ingreditur in ipsum, aurum autem alchimicum est æquale minerali, quod iam ad ultimam perfectionem deuenit, ut est aurum obrizon.i.abradians, scilicet purissimum. Dixi autem, quod iam ad ultimam perfectionem deuenit, propter aurum ab illius colore remissum, hoc enim tale & si habeat formam perfectam aurī, tamen accidentia sequentia formam, ut color totalis non sunt, omnino completa in ipso, & quia natura in illo perfecto posuit ultimos terminos, seu gradus perfectionis, ultra quos non potest esse

RATIONES ARTIS

transitus: ideo similiter ars ultra transcendere non conatur, cum sit impossibile, est ergo utrumque aequum perfectum, quamvis possit ari suum colorare eodem colore magis intensum quam natura suum & minus sicut uult. Sed quia hoc esse decuiere a recto tramite naturae & intentione ipsius perfecta & non est simile operi naturae, ideo ars colorat in gradu naturae. Cognoscere igitur oporeet haec duo principia in natura, scilicet materiam determinatam propinquam & praesum modum agendi qui ex intentione naturae consistit, in illa materia, dirigit & extollit artem, ut consequatur omnino naturam & hoc proprie in liquabilibus mineralibus, ut dictum est, ignorans ergo principia naturae non adhereat huic arti, quoniam potius erit sophista quam alchimista. hoc idem sit Geber in principio summa sue. Scias fili quod qui principia naturalia in se ipso ignorauerit &c.

N V N C ad rationes principales accedamus & ad eius confirmationes ad ostendendum artem alchimiae esse ueram & prima ratio talis est.

O M N E indigestum ordinatum ad digestionem, & commne impurum habile ad purificationem potest complete dignari & depurari, sed metallorum imperfectorum quedam sunt indigesta & impura, ut Iupiter & Saturnus & quaedam impura tantum, ut Venus & Mars, & sunt habilia ad digestionem & purificationem completam, ergo ipsa possunt, digeri & purificari complete, sed complete digestum & purificatum est esse aurum & argentum & proprie aurum ergo ipsa possunt conuerti in aurum & argentum. Maior patet per philosophum, quarto meteororu, capitulo de digestione, optesi & epsefi, qui dicit quod cum indigestionem patiuntur, scilicet Molensim, qua contrariatur epsefi &

scatesin, quæ contrariatur optesi, est ex indigestione caloris: & si calor digestivus sufficiens exhibetur, coquuntur & digeruntur complete. Finis enim digestionis est natura, ut ibi dicitur, id est generatio forme in materia, ut in fine di gestionis. Et cum in omni digestione sit aliqua superfluitas, oportet quod per digestionem fiat separatio eius: quia calor homogenea congregat, & segregat etherogenea, ut ibidem dicitur & secundo de generatione & corruptione. calor etiam digerens res indigestas generat speciem nouam propter quod dicit philosophus quarto meteororum, quod simplex genera-
tio & simplex permutatio harum virtutum, scilicet calidi & frigidū est opus digestionis, & generant, cum sunt uincen-
tia materiam, id est humidum & siccum. Calor etiam interior equipollit naturali iuicendo ipsum, ut complete di-
gerat & citius & melius. unde dicit philosophus quarto
meteororum. Quandounque enim digeritur materia com-
pletur & sit, & principium completoris a calore proprio
accidit, quamvis per aliquid extrinsecoru administrantiu compleatur, quemadmodum cibus partim digeritur per balnea
& per alia similia, & principium est caliditas quo in ipso
est &c. Et dicit Auct. cap. de signis complexionis, quod cum ca-
lor naturalis fuerit debilius, sumendo res exteriores calefa-
tientes iuvant ambo se invicem in calefaciendo, propter quod
uidemus in maturatione fructuum quod deficiente calore ex-
teriori, scilicet solis non maturantur fructus. Minor patet
etiam, quia digestio & indigestio in metallis est optesi &
scatesis, ut dicitur quarto meteororum capitulo de corpori-
bus mineralibus. Optesin autem passum est aurum solum
ex completa actione caloris. Reliqua autem metalla scatesin
ex indigentia caloris non digerentis & non depurantis com-

RATIONES ARTIS

plete, ita quod etiam argentum quoddam scatesim passum est in coparatione ad aurum: Optes in autem passum est auri. Notandum quod digestio epesis et oppositum eius molensa dicitur elixatio et fit a calido et humido extrahendo de materia qua digeritur, multum de humido naturali. Cum autem non completur haec digestio dicitur Molensis. Sed digestio optes, et eius oppositum, quae est scatesis, dicitur assatio, et fit a calido et sicco cum consumatione humidi naturalis materie qua digeritur, propter quod assa sunt humidiora humiditate naturali elixis, ut probatur quarto meteororum. Attende secundum Albertum Magnum quod alterius est modi evaporatio humidi in elixis, et alterius in assatis. Talius ratio, quia spiritu calido existente in aqua calida circumstante, aliquid elixabile, attrahit ad se humidum illius elixibilis, quod humidum in elixibili libenter ex, quoniam inuenit suum simile in circumstanti humorositate. Oppositum est de humido assibili, quia inuenit siccum oppositum cum calore circumstante ipsum et sic remanet in profundo assibili humiditas naturalis. Quod si assatio rigida et aspera, seu fortis esset, humiditatem naturalem dissiparet cito etc. Si igitur calor digestionis optesis complete exibatur eis per artem, ut inuenit naturalem calorem digesti et depurata completa erunt, ergo erunt aurum. Sed talis calor potest sic exhiberi, immo et locus etiam secundum philosophum, ibidem qui dicit sic. Et nihil differt sine in organis naturalibus sine etiam artificialibus. si autem propter eandem nimirum causam universa erunt etc. Et post dicit. Optes ergo et epesis sunt quidem arte etc. Sic igitur fit generatio metalli noui ex alio metallo, et transformatio per digestionem completam in organo artificiali.

Quia quod incipit generare per digestionem debet completere istud per digestionem, quia idem agens disponit ad formam & dat formam. hoc autem est natura sine sola sine auxiliata per artem. Non autem est necesse quid in eodem loco, & maxime in mineralibus liquabilibus ut patuit. Nonne si demus plumbum & aurum & metalla omnia generari in mineris a natura ex suis principijs qua sunt sulphur & argentum uiuum? Sed necesse est primo congelationem istorum principiorum adiunquam fieri ad generationem omnium metallorum taliter, ut fiat ex eis quedam natura media, qua sit sicut via & transitus a mollicie argenti unius ad duriciem metallorum malleabilem. Hec autem media natura sic coagulata & non depurata est, ex qua propter diuersam digestionem & diuersam habitudinem & proportionem miscibilium in quanto, quali, loco, & tempore, generatur omne metallo diuersum propter finem diuersum, qui fines omnes ordinantur & terminantur ad unum in natura scilicet ad eum. Ars ergo uolens sequi naturam ad talen finem inquirit, & inuenit haec principia congelata a natura in hac naturam medium: & non a puratam, & conatur digere & depurare talem materiam cum calore ignis ut ex ea eliciat formam auri, cum qua omnia metalla imperfecta perficiat in aurum, cum ordinata sint a natura ad hunc finem. Et sicut diffirunt forma quam generat ars a composto quod generat natura, quamvis ad unum finem ultimum ordinentur. Sic conueniens uidetur ut regimen artis diffaret a regimine naturae, non in materia, sed in digestione in calore, & loco & tempore, & habitudine & proportione miscibilium, uidetur ergo quod digestio & locus & ortus generationis metallorum, id est, formae metallorum sci-

RATIONES ARTIS

licet auri tum alijs circumstantijs sit penitus possibilis apud artem. Si igitur digestio quem admodum diclum est, & locus sive organum artificiale, aequipollat naturali, ergo necessario quo ad locum & digestionem ars alchimiae est possibilis. Et cum digestio compleatur a calore naturali intrinseco, et calor extirpescus aequipollat naturali iuuando ipsum, ergo calor exterior in alchimia iuuabit naturalem ut complete digerat metalla qua indigesta sunt, ergo ars est possibilis. Et quia philosophus secundo cœli & mundi dicit.

Oportet igitur qui uult inquirere rem & de ea perscrutari ut contradicat sibi contradictione sana conuenienti appetitioni rei quesita. & potest hoc facere quando inquirit & scit omnes differentias illius generis &c. Ut si de metallis imperfectis eti queratur, dicentes si imperfecta possumus perficere insequendo naturam utrum econuerso perfecta possumus facere imperfecta, & uiderit quod sic. Nam si possumus formare res perfectas multo magis imperfectas maxime eiusdem generis, praesertim cum sint uia & semita & medium ad perfecta & non possit fieri transitus de extremo ad extremum nisi per mediū. Dicitur cum ars non intendit, nec possit generare aliquod metallorum de novo omnino, sed solum imperfecta perficere ministrando naturæ incongruum. & irrationale uideretur ut perfecta niteretur imperfecte, quia neque natura hoc facit in suis mineris. Similiter nec unum in perfectum in aliud imperfectum, quia natura non facit hoc (nisi forte Saturnum in Iouem) quod tamen ignotum est, quia imperfecta sunt in uia & semita ad perfectionem & non econverso, absque transitu aliquorum imperfectorum ad aliquod imperfectum primo. Item natura generat aurum quandoque ex suis principijs absque transitu per dispositio-

nes & semitas alicuius alterius metallorum. Similiter generat idem aurum per dispositiones & semitas alicuius illorum, tamen non uidetur nisi quid ars possit sequi naturam realiter, scilicet quid generet elixir tale quid conuertat metalum aliquod in eis, aut Saturnum, aut Iouem, vel Martem, nisi secundum similitudinem quandam, quia non credo quid possit occultare in argento uiuo sulphur taliter & tantum ad suum elixir componendum, quod talis conuersio permutatio fiat. Immiscere etiam partem sulphuris determinatam in eis, scilicet imperfectis, ita determinatam et tamen diversam in quantitate & qualitate penitus ignoramus, sed non miscere absolute. Quamuis Geber dicit capitulo de sublimatione Mercurij et capitulo de coagulatione quid accidit illa fieri per non rectam depurationem arg. vi. a sulphure. hoc autem usque nunc ignoro. Sed quia expoliatio arg. vii. a sulphure sibi commixto quod ipsum decoxit taliter ut possibilis ita ut remaneat argentum uiuum purum solitum mortificatum. Ideo possibile est ut imitetur naturam in generando a, & b. Et quid Geber dicit: quid accidit illa imperfecta fieri propterea etiam dico quid hoc est casualiter nobis ignorantibus, & non secundum nostram uoluntatem &c. Et sic patet quid perfecta imperfici non possunt.

E T si dicatur nunc, Consiemur satis q per suum elixir, debes transmutare imperfecta ad perfecta sufficienter digesta in multo tempore vel in pauco, quoniam omnis digestio requirit sibi tempus sufficiens, sed quando uenirent ad projectionem eius super imperfecta liquefacta ut perficiantur. cu^m hec digestio digerens complectione imperfecta fiat in momento aet in parua hora ualde, non uidetur quid sit tempus sufficiens talis digestionis complectione imperfectorum, quare cas-

RATIONES ARTIS

lis transmutatio nulla erit , sed erit forte alteratio similis ei .
Et nos respondemus quod digestio solius auri et elixir est completa , aliorum autem metallorum incompleta et imperfetta , in diversis gradibus imperfectionis , et tamen digestio auri ad digestione elixir , differt ualde , quoniam digestio auri est sicut compositi sufficiens sibi soli , propter quod si cum aliis quo indigestorum commisceatur in conflatione non potest digerere istud , nec de sua digestione sibi conferre , ut transformet illud in aurum , sed digestio elixir est sicut forma , et non solum sibi soli sufficiens , sed exuberans , ut diffundi , extendi et multiplicari possit , per alia propterea quod si cum aliquo indigestorum commisceatur in conflatione , extendit suam digestionem exuberantem quam habet usque ad terminum certi numeri taliter , ut ex ambobus fusionum compositum , scilicet aurum , sicut ex materia et forma in momento uel parua hora ualde , non tamen in tali projectione fit digestio in momentis , sed in sufficienti tempore iam facta est in ipso elixir , quando ingeniose ad ignem decoquebatur , propter quod digestio exuberans seu abundantans ipsius elixir , et indigestio imperfectorum que dicuntur semidigesta habent proportionem adiuicem in certis numeris , et ponderibus , quibus obseruatis fit aurum purissimum in momento . Si enim de imperfectis debetur extracti forma sua , scilicet auri , egerent digestione omnino in tempore sufficienti , sed hoc non est sic , immo forma digesta , ut dictum est , associatur materia , et fit aurum purissimum , et ideo aurum alchimicum non plus habet potentia transmutandi , nec minus nisi sicut minerales , cum sint comparata .

ET si de argento uino obijciatur , quod non sit semidigestum

gestum ut illa alia, sed omnino crudum & indigestum, quomodo ergo in tali momento perficietur ut illa? dicimus quod tota perfectio consistit in solo argento viuo, ut in generatione, ostendetur expresse, quare cum imperfecta perficiuntur, expoliantur a sulphure corruptente, & solum argentum viuum ipsorum perficitur in aurum, in ipso momento, quare cum eorum argentum viuum sic expoliatur, sic eiusdem naturae cum isto & econuerso, & eodem momento recipiunt digestionem & perfectionem aequaliter, quae diffunditur & multiplicatur, per ipsum elixir, quod perficit & compleat ea in eodem momento uel tempore aqua fieri. Confirmatur sic cognoscere causam materialē propinquam & determinatam, & modum agendi qui ex intentione naturae consistit, est totalis causa imitandi naturā, si faciamus eadem mineralia liquabilia, penitus ut natura. Hoc patet per philosophum quarto meteororū in exemplo de atramentis ubi ostendit se quid ars possit imitari naturam, si proportionaliter, quia in auro & argento quae sunt liquidabilia, sicut & atramenta & homogenea per totum medium cognoscimus materiam determinatam propinquam scilicet ut argentum viuum cum sulphure congelatum, & modū agendi qui ex intentione naturae consistit, quia cum calore suauissimo digerit & suauiter decoquit arg. ui. cum sulphure sibi commixto, & in fine motus separat de commixto sulphur & hoc proprie in euro, ergo similiter erit possibile ut imitemur naturam in generatione auri & argenti.

N O T A circa literam istam, & hoc patet per philosophum. Quod uolentes ostendere per simile quid ars possit imitari naturam perficiētē metallū imperfecta. Acquiescamus exemplum philosophi quarto meteororum capitulo

RATIONES ARTIS

de corporibus mineralibus de atramentis, natura enim in mineralibus atramentorum generat atramenta in quibus est virtus ferri vel artis innata, et quandoque in mineralibus illorum per modum stillicidi et gnomitatis, unde dicit ibidem. atramenta conceperunt uim mineralem aliquorum corporum liquabilium, et quod ceperit uim ferream erit rubeum vel croceum ut colcotar, quod autem ceperit, uim aream, erit uiride ut chalcanthum, aliquorum autem corporum nibil. quorum causa, quia aqua mineralis per uenas minera transiens, dissoluit, digerit et commiscerit subtilitatem quedam sulphureitatis eorum cum substancia subtili lapidum mineralium cum quadam uirtute saluginosa et aluminosa et fuit et distillat inde paulatim, et ista iniucem per uirtutem mineralia, commisceruntur, alterantur et digeruntur et secundum iniucem alterant et alterantur quousque ex ipsis per processum temporis, per coagulationem generetur atramentum in termino motus, quia tota materia compositionis atramentorum est ex substancia tenuissima sulphuris, salis et lapidum cum uirtute aliquorum corporum liquebilium resoluta, ut dicit philosophus. Et dico quod ibi etiam est siccus aluminosa que in sapore manifeste patet cum ibi sit ponticetus. Artis enim in ipsa sit imitatrix naturae, ut dicitur secundo physicanorum et quarto medicorum. Assumit sibi substancialiter artis, ut ferri, et secundum ingenium artis ministrat naturae, quemadmodum expediat, et facit, ut sulphureitas aluminosa cum redidine ante uiriditate florescat, post soluit, distillat et congregat et reiterat plures ingeniose sicut uult, miscendo cum eiis quocunque permiscet natura, ita quod in termino manu generetur eadem atramenta omnino in proprietatibus passibus et operationibus et c. sicut in aliis mineralibus artes

mentis. Testatur autem nobis philosophus, ibidem qui dicit quod ista duo etramenta, scilicet chalcantum et chalcother-
fer areem fieri et componi possunt. Similiter experientia al-
chimistarum demonstrat nobis hoc per oculum. Similiter sci-
mus quid in partibus Constantinopolis lapides cuiusdam mi-
nerae cha'cinant, post in aqua soluent et decoquunt in uscis
donec fiet alumén, quod dicuntur alumé de rocha et de alo. si igitur ars ministrando natura generat tales res minerales,
quales sola natura in suis mineris omnino in brevi tempore et
in alio loco et præter determinatum modum quantitatis, co-
ponentium et mixtionis et proportionis, quia haec sunt nos-
ta soli naturæ que metitur haec omnia absque consideratione
artis, et ars cognoscit propinquam materiam, ex qua ope-
ratur natura et modum agendi. Eodemmodo possibile erit
arti insequendo naturam in generatione auri et argenti,
quia cognoscit materiam propinquam et modum secundum
quem operatur in ipsa natura. Et si queratur quare in sul-
phure et arsenico, cum sint mineralia liquabilia et cogno-
scamus materiam, quia sunt pinguedo terræ, non etiam pos-
sumus imitari naturam. Respondemus per nunc dicta quia
materiam propinquam et determinatam non cognoscemus,
nec inuenire possumus, nisi in genere et confuse nalte, scilicet
quia sunt pinguedo terræ, et hoc non sufficit arti,
quia non qualiscunque pinguedo terræ, immo talis pingue-
do appropriata et determinata ad hoc et non ad aliud. Mo-
dum autem agendi satis cognoscimus et si materiam dictam
reperiemus, utique sciremus ea formare per artem et seque-
remus naturam secundum modum generationis etramen-
tarum sed non metallorum. Est autem potissima causa ut na-
tura non possit generare aliquid simile alteri, non reperi-
re

RATIONES ARTIS

materiam similem illi, ut dicit philosophus primo cœli et mudi, quando dicit cœlum est factum ex tota materia sua, nec est ex se extra se aliquid, et non potest fieri cœlum aliud. Modo dico ad propositum, quid sicut carentia materia est potissima causa in aliqua re, ut non generetur alia sibi similis. Ita et invenitio materie eiusdem, debet esse potissima causa ut possit generari res alia similis illi, quia si oppositum in opposito et propositum in proposito, ut probatur quarto et sexto topicorum, et sicut est in natura, sic similiter etiam in arte, quia igitur ars reperit illam materiam eisdem auri et argenti que est omnino materia naturæ, ergo ex parte materie ars erit possibilis. Similiter etiam ex parte agentis, ut ostensionem est in exemplo atramentorum, quia ars approximat illi materię agens naturale, sed alter quam natura, quia non ut aurum vel argentum vel aliud metalbum generet, sed formam auræ vel argenti tantum et soli formam ex illa materia elicit ut in determinatione patet, ergo alio agente uitetur scilicet igne, cum qua forma omnia metalla imperfecta persicat in momento. Et quia iusdem est cognoscere materiam et formam ut dicitur secundo physicorum et septimo metaphysice, neque est sermo propter materiam tantum sed propter formam, ut probatur undecimo de animalibus, quia non est invenita materia nisi propter formam, tam in artificialibus quam in naturalibus et ambo propter compositum et compositum propter operationem ut dicitur secundo, colligit. Ideo cu ad alchimistam pertinet considerare materiam auri et aliorum metallorum, ad eam etiam spectabit considerare formam ipsorum et cognoscere, quoniam si non cognosceret formam auri sicut et materiam nunquam posset uere sequi naturam. quibus cognitis,

*debitus modus agendi in debita materia est totalis causa generandi formam ex illa materia & dicitur solum forma quæ coniuncta metallis imperfectis, ut materiae, statim fit compo-
sitem, id est, aurum. Item confirmatur possibili posito in esse metallum sequitur impossibile. Sed ars alchimie est possibilis, patet sic quia metalla imperfecta & argentum vivum sunt in potentia propinqua ad aurum & argentum quo ad na-
turam & in propinquiori quo ad artem, ergo possibile est per artem & per naturam reduci in actum illum, aliter enim esset frusta talis potentia, quod totum declaratur in de-
terminatione, ubi opera naturæ in mineralibus & eorum adiuvicem transmutationibus occultis, cum instantia uera-
citer inquiruntur.*

Ratio II.

S E C V N D O sic ex principaliter, quorumcunque causæ propinqua sunt similes eadem, & modus mixtionis idem. ipsa sunt uel esse possunt de facili idem. sed metollo-
num omnium cause propinqua sunt huiusmodi, ergo &c. Maior patet per philosophum secundo coeli & mundi, qui di-
cit, quod causa similes eadem sunt similes similibus causatis,
& in decimo de animalibus dicit, quæcunque habent easdem
causas habent eadem accidentia. Minor patet inducendo per
omne genus causarum, materia enim ipsorum est una, scilicet
quæ dicta est, similiter agens est unum, scilicet sulphur,
accensum calore suauem mixtum cum argento uno. Similiter
forma est una, ad quam ordinantur, scilicet ad formam au-
ri. Similiter finis est unus sicut & forma. Similiter conue-
nienter in modo mixtionis, propter quod funduntur ad ignem
& adiuvicem permiscetur sola, & sub mallet percussione per
omnem dimensionem extunduntur, quod est magnum signum

RATIONES ARTIS

et probabile quod sunt similia et adiuvicē ordinata ad unū finem ultimum arte dictum propter marchasit et sibi similia, quamvis ex eisdem causis proximis sint, tamen quia modus mixtionis est ualde diversus predicitos nō sustinent passiones, ideo non uidentur ordinata ad finem.

Ratio 111.

TER TIO principaliter in iis que habent symbolum et convenientiam in materia, facilis est adiuvicem permutatio et transitus. Sed metallū sunt huiusmodi, ergo et. sed convenientius est, ut imperfecta permutatio fiat ad perfectum quam econversio, ergo et. Maior patet per philosophum secundo de generatione et corruptione, ubi ostendit, quod elementa que tantum in una qualitate contrariantur et in alia convenienter, faciliter propter symbolum possunt converti, quam que in ambabus contrariantur; unde dicit quod facilis est unum quād multa transmutare. Et causa transmutationis ipsorum adiuvicem est, quia ualde modicum distant à prima materia ex qua generata sunt, cum materia prima recipit dimensionem et partitionem in ipsa quatuor elementis, unde propinquitas ultima in materia prima, est maxima causa ut una res facile in aliam transmutetur. Minor patet quia metallū omnia sunt ex eadem materia prima propinqua que est sulphur et argentum adiuvio, propterea sola in confitione adiuvicem commiscetur, unde quis sit proportion et symbolum elementorum adiuvicem propter materiam primam ex qua constant in transmutatione, talis etiam est metallorum, unde dicit Hermes Trismegistus, quod generatio et transmutationis et conuersio metallorum adiuvicem, est sicut elementorum. Similiter locorum propinquitas, in quibus sunt, multum confert, ueruntamen-

hæc similitudo sic differt, quia elementum unum non est ad aliud ordinatum sicut imperfectum ad perfectum, quia unumquodque in sua specie est in ultima perfectione. Ideo non transmutatur unum in aliud, ut perficiatur, sed ut perpetuetur, in mundo generatio & corruptio debita continua & reciproca & similiter mixtorum. Sed secus est de metallis, quia unum solum inter cætera metalla perfectum & compleum est, scilicet aurum ad quod omnia alia ordinantur, tanquam ad finem. Si igitur elementa sic adinuicem transmutantur, propter conuenientiam & qualitatem & quia parum distant à materia prima ex qua sunt, nec est unum ad aliud ordinatum sicut imperfectum ad perfectum, quanto magis hoc erit in metallis, in quibus est quasi totalis conuenientia? Sic enim conueniunt in materia quod eorum materia est eadem penitus et eodem modo digesta, sine sic maneat sine uersus aurum alterentur quod non est sic in elementis. Et perpenditur hoc uisu, quia in conflatione & ante & post conflationem uidentur similia in sua materia prima & proxima prædicta, ergo ualde conformia & habilia ad ultimam formam, similiter nullum mixtorum est, quod servet naturam propriam materiæ suæ primæ & propinquæ & accidentia & proprietates ab exordio eius usque ad informationem, qualemcumque, nisi metalla sola, quod patet in liquefactione. In elementis autem, non sic: Magna enim differentia eorum apparet in uisu, & auditu, & tactu, & gustu, & odoratu: neque ante ipsorum mixtionem adinuicem, nec in mixtione, nec post, neque ante transmutationem ipsorum habent similitudinem illam quam metalla habent, nec illo modo miscentur adinuicem, ideo non debet habere tam bonam transmutationem adinuicem sicut metalla,

RATIONES ARTIS

eorum enim transmutatio est sicut de cōtrario in contrariū, quia dominatum transfertur in dominans, metallorum autem est sicut imperfecti uersus ad perfectū. Quia ergo ars alchimiae habet symbolum, & conuenientiam in metallis uidet, & uidit ea transmutari à natura, in suis mineris uetus aurum, & fieri aurum, ideo ars ingenita est sequā naturam modo mirabili extra mineras, ut ea transmutet in tale aurum sicut facit natura sola. Causa autem forte quare ars imitatur naturam & econuerso, uidetur quod sicut natura est opus intelligentie & ab ea dirigitur sicut a cognoscēt, sic & ars est opus intellectus & ab eo dirigitur sicut a cognoscēt, quare sic agit propter finem, sicut ergo intellectus imitatur intelligentiam & econuerso, sic ars imitatur naturam & econuerso, ita quod ab arte refulget opus intelligentiae & influxus & econuerso. In intelligentia enim & mente divina sunt ideæ omnium naturalium, in intellectu autem ideæ omnium artificialium, quare cum intellectus recipiat ab intelligentia de ideis naturalium, & intelligentia ab intellectu, de ideis artificialium secundum quod est possibile sequitur quod ars imitatur naturam & econuerso & quod ars aliqua perficiat quæ non potest natura & econuerso iuuando se.

Ratio I I I I.

QUARTO arguitur sic, quicquid est in medio motus ad aliquam formam suscipiendam potest duci ad terminum motus nisi impediatur. Sed metalla imperfecta sunt huiusmodi, aurum autem in termino motus, ergo &c. Maior est nota, quia si existens in principio motus est in potentia ad terminum motus: multo magis quando est in medio motu, cum medium magis propinquum est extremis, quam ex extre-

mum extremo. Vnde philosophus secundo & octauo metas physicæ. Dicit quod aliquid sit ex aliquo dupliciter, aut tanquam ex medio & imperfœtio sit extreum & perfectum, ut ex pueru uir, aut ex uno extremo ad extreum, ut ex aqua aer, ubi probabitur infra, ubi ostendetur arg. ui. & sulphur esse principia metallorū omnium & existere in principio motus, aurum autem in termino motus, & reliqua metalla in medio, immo iuxta finem motus.

Ratio V.

QVINTO & ultimo arguitur sic, quicquid uel omne, quod est in potentia ordinaria ad aliquam formam, sicut ad finem potest duci ad finem illum, sed metalla imperfecta sic sunt in comparatione ad aurū, ergo etc.

Maior est nota, quia ad hoc ut aliqua res recipiat formam oportet quod sit in potentia ordinaria ad eam, natura enim ducit res de potentia ad actum secundum ordinem, sic & ars. Minor probabitur in determinatione generatione metalorum etc.

sufficient ergo nunc hæ rationes, affirmantes artem alchimicæ esse omnino ueram. Quia hucusque semper fuit consuetudo facere rationes ad hanc artem destruendam, ad construendum autem nemo consuetuit, propter difficultatem prout prius uisum est, quam difficultatem aperiuitus sufficienter & bene &c. hec Bonus.

TABVLA EORVM QVAE
SEQVNTVR.

I. Cap. IN quo queritur ex qua materia fit lapis philosophorum, eandē materiam tractat Arnal.de Villa noua, vide eum & nota notanda. Etiam nota, quia alchimiste vocant lapidem, omne illud, quod non evaporat ab igne, & idem vocant corpus & substātiā. Illud uero, quod evaportat ab igne: & quod dat colorē lapidi, ut sulphur & arg. ui. vocant spiritū & animam.

II. Cap. IN quo uidetur, an sulphur sit materia lapidis, ut quidam uidetur uelle. Nota ibi respondētionem quia subtilis & bona concordans philosophos.

III. Cap. IN quo vide de elementis lapidis philosophorum & de eorum compositione.

IV. Cap. DE fermento & eius conditionibus, proprietatibus & conuersione &c.

V. Cap. QVID sit theriaca, & quid dicatur uenenum in lapide philosophorum.

VI. Cap. QVID sic coagulū, quid lac, quid masculus & quid femina in lapide philosophorum.

VII. Cap. IN quo comparat, generationem aurī ex sulphure & argento uiuo, ad generationem fetus ex spermate & sanguine mensiruo, et auris ex ovo. Et omnia ibi notanda, & inde de germinatione granorum

frumenti.

VIII. Cap. ET est instantia pulchra & bona de ære et ferro, ex quibus non videatur posse fieri aurum vel argentum per alchimiam vel lapide philosophorum. Et soluit. Nota igitur solutionem quia est bona in practica & speculativa.

S V N T autem haec praedicta una cum quæstione superius determinata fideliter & diligentemente extorta, ex tractatis in Magistri Boni Löbardi de Ferraria physici qui tractatus fuit collectus ex concordantij omnium antiquorum philosophorum & est introductorius ad artem alchimie. Et secundum eundem vocatur pretiosa margarita nouella.

IN QVIT enim magister Bonus, cum autem a principiis introitus ad hanc artem incepissimus gustare aliquid, fuit statim nobis uisa facilis, sicut ferè omnibus accidit prima facie, qui intrant ad eam, & dubia ualde pauca et leuisa que quasi spernebamus, occurrebat nobis. Sed cum ualde nultis gustaremus perceperimus quod eramus decepti, & fueramus tanquam pueri lacientes, ignorantes masticationem durari ueru & difficultum, & non potentes, & sic ut et iuuenes imprudentes, uolentes ambulare per semitas serum & sapientum credentes scire quod nesciunt, & senes & antiquos reputantes ignorare. Conuersi igitur uidimus, quod oportet serum consilio nos penitus adherere & ab eo non recedere. Et cum inspicierimus cornu dicta, tunc ciperunt emerit dubia plurima & difficultia & obscura que quotidie non molestabane, ad solutiones inueniendas tam speculando quam practicando. Sic n. speramus, fine huius artis ueru attingere posse diuina bonitate & clementia preposita & sui gratia reuelante &c.

QV A E R I T V R EX QV A MATERIA FIT
lapis philosophorum . Ad vindendum hoc, primo oportet scire materiam metallorum cum suis causis, proprietatibus & passionibus .

C A P . I.

ICIMVS ergo secundum sententiam quam ponit Geber polens ingenio mirabili & subtili in summa sua, tractatu de essentia & procreatione metallorum, quod cum metalla materialiter composita sint ex sulphure & argento uno quamvis sulphur sit loco ageris, potius quam loco materie, tunc ex eorum diversitate adiuvicem in eorum commixtione & digestione, diversitas plurimas contingere necesse est, haec autem diversitas potius est ex parte sulphuris, quia reperiuntur album, lucidum, rubrum, croceum, varide, nigrum, omne autem argentum unum omni argento uno est simile quantum est de se, quia semper est album, lucidum, liquidum, non adherens tangentia, grauissimum, nunquam enim repertum est argentum unum alterius coloris & conditionis. Si autem metalla recipiarent diversitatem in substantia & colore, ratione argenti unius in suis mineris, tunc hanc tandem diversitatem in argento uno vulgari fecisset sicut in sulphure vulgari, hoc autem nusquam vides est. Quia si aliqua terrena linda aut nigra in ipso reperiatur, hoc est ex admixtione aliquae substantiae plumbeae aut sibi similis secum commixtae, propterea sophystice quidem argentum unum fraudentes decis

mam partem plumbi ei commiscent quod per expressiones
& ablutiones acres separatur. Potest autem sulphur cū
sit proprium coagulamentum argenti uiui esse diuersi colo-
ris & fixum uel uolatile parum uel multum aut æquale,
sed argentum uiuum cum semper sit album, & albedo sit
sicut elementum colorum in quo uariantur omnes colores.
Ideo argentum uiuum recipit à sulphure omnem diuersita-
tem colorum, & ex hoc omne metallum diuerso colore co-
loratur, & generantur alia diuersa ut est marchasita, ma-
gnesia, antimonium & tutia, potest similiter argentum
uiuum fixum esse uel uolatile, parum uel multum aut
æquale. Similiter etiam ex parte mineræ, potest omne di-
uersitas quia munda uel immunda siue corrupta & caloris
exasperantis uel temperati secundum magis & minus. Ex
ips ergo arguimus unumquodque metallorum secundum
adhærentiam sulphuris exterioris & argenti uiui ad ipsum
facilem uel difficilem participare parum aut multum de
utriusque illorum substantia, à solum unius ipsorum, quia
uel aliud adhæret metallis nisi sulphur uel argentum uiuum
qua sunt ex ipsis cum sint eiusdem naturæ, nisi forte artifi-
ciose ualde. Dico autem adhærentiam quæ est per mixtio-
nem propter conuenientiam in subiecto, quia omnis mixtio
fit ratione similitudinis, quæ acquiritur in digestione à na-
tura quāvis prius fuerint diuersa, propterea metallum cum
metallo, & uitrum cum uitro, & sibi similibus miscetur,
hoc autem, non cum alio nisi forte laboriose. Secundum
hunc ergo gradum iudicandum est in metallis per eorum cū
eis admixicem mixtionem, de hoc esse plus uel minus, uel
unum solum secundum sensum, cum illa duo sola sint prin-
cipia metallorum. sunt enim hæc perfecta principia ex qui-

bus sunt hæc , ut dicit philosophus quarto metaphysice , unde idem quarto meteororum in fine capitulo de corporibus mineralibus , dicit sic . Et ideo miscetur argentum nūnū cum iſis corporibus quia est de illorum substātia &c. Et restat de sulphure , quia non sic uidetur de illorum substātia.

Nota totum .

D I C A M V S ergo quod sulphur fixum tardat fusionem & liquefactionem in metallis & ipsam impedit , & propterea ubi eius quantitas multum superat quantitatem argenti uiri , quia ergo in ære eius quantitas non superat quantitatem argenti uiri sed quasi aequatur , ideo solum tardat fusionem in eo & quia in ferro quantitas eius multum superat quantitatem argenti uiri & ipsum inquinat , impedit fusionem ferri , ideo ferrum non funditur . Experientia autem hoc nobis demonstrat , quia cum uolumus facere sulphur fixū oportet ut ipsum prius calcinemus , et cinatum autem nullam dat fusionem , ergo ubique ponatur illam de se impedit . Sulphur autem non fixum accelerat fusiones eius signum est , quia arsenicum quod est de natura sulphuri ferrum ignitum fundit , quod autem arsenicum sit de natura sulphuri dicit Geber & alchimistæ omnes . Et experientia etiam hoc demonstrat , quia fossores mineralium examinans argentum & as ad ignem ut ea purificent ab immundis & ascendent tunc fumus sulphureus cierinus in odore sidphisris , quasi si colligatur scorsum & in uasis sublimationi ponatur ascendit & adhaeret spordilibus uasis in substātia realgaris & est omnino idem realgar cum eo , quod sit de antipigmento de sua minera extractio . Hanc experientiam nostris proprijs fecimus & oculis nosiris vidimus . Quia ergo in ijs mineralis inuenitur sic substātia auripigmenti mixta , jux-

isedicamus ipsum ex hoc et odore & substâlia sui habere materiam sulphuris. Et ex prædictis iudicamus in ære eē utrūque sulphur quia funditur sed cum difficultate. Similiter dicimus quid sulphur fixum est causa duricie metallorum, sicut patet in ære & ferro. Et est etiam causa fixionis metallorum, ut patet in eisdem. Et etiam causa ignitionis ut patet in eis. Sed sulphur non fixū est causa fusionis sine ignitione & causa molliciei & causa uolandi ab igne sicut patet in Saturno & Ioue. Argentum autem unum sine fixum, sive non fixum est causa metallicæ fusionis. Sed fixū est causa duricie & causa fusionis &c. Et causa ignitionis cum lis quefactione, ut patet in ære auro & argento, fundetur etiam ferrum ratione sui argentii uiri fixi quod habet, sed sulphur fixum quod habet, ipsum ualde superat & impedit. Non fixum autem est causa molliciei & uolatilitatis ab igne & fusionis sine ignitione sicut in Saturno et Ioue. Ista enim ambo corpora semidigesta sunt & per coagulationem modicum remota à natura argentii uiri. Ex quibus patet quae cuncte corpora, tarde funduntur cito coagulantur & econuerso.

DE adhærentia uero ipsorum ad metalla iudicamus et per sensum. Sulphur enim facile adhaerit ferro & æri combustiendo ipsa. Commiscetur autem argento facile, quia habet partes aliquas sulphuris adhærentes. id est, non fixi sibi commixtas que per artificium facile separantur. Plumbo autem commiscetur facile, quia multas habit partes sulphuris non fixi sibi commixtas. Stanno autem non facile propter maleitudinem argenti uiri superantem quantitatem sulphuris, & quia suum sulphur est occultum profundum. Sed a seculo nullo modo adhaeret nec ingreditur ipsum, quia non

Q V A E S I T

conueniunt, sed sunt diversæ naturæ. Sed argenteum nîsum facilime cum auro commiscetur propter similitudinem in substantia, post aurum autem argento, post argentum stagno & plumbo, & hoc propter argentum nînum. indigestum in eis, & ideo tam cito funduntur immo quasi facilis adhæret eis, propter hoc. Post ipsa autem æs, cum difficultate recipit ipsum propter nimis sulphur eius. Ultimo autem ferrum, immo ferro non nisi per artificium adhæbit. Et iterum adhæret plumbo magis propter indigestionem, quidm propter quantitatis multitudinem argenti nîni, habet enim plumbum multum de sulphure sicut in sui resolutione per fumum ostenditur, seu perpenditur. Stagno autem propter utrumque adhæret, scilicet propter indigestionem & propter multitudinem argenti nîni. Sed argento propter multitudinem argenti nîni bene digesti & sui perfectionem. at autem difficulter propter multitudinem sui sulphuris sordidi & fixi & non fixi. Ferro autem difficillime, scilicet non nisi per artem propter paucitatem argenti nîni & magnam copiam fixi sulphuris & sordidi & terræ. Ideo ferrum (dictum terra de minera lapidum) conglutinat duo ferræ canderia per malleationem propter similitudinem. Sed auro secundum totum maxime adhæret, propter maximam copiam argenti nîni, que est in ipso & siâ ultimam perfectionem & complementum intentum à natura. immo ipsum est totum argentum nînum absque sulphure extrinseco.

EX habitis ergo expresse collige, quid argentum nîni fixum fusibile est causa totalis perfectionis & ipsum non fixum est diminuens à perfectione & diminutum & sulphur aut sine fixi, sine uolatile corruptionis est causa & imperfectionis dum remaneat in metallo. Ergo hunc uenerabilem la
pidem

pidem ex solo argento uno sine aliquo sulphuris extrinseci
comixtione colligere necesse est. substantia enim auri hoc ad
sensem ostendit, quod nihil in mundo inuentum est amicabi-
lius & similius & mixtibilis & unibilis ei quam ipsum,
tam absque conflatione quam cum conflatione, propterea di-
cit Geber capitulo de natura argenti unius, quod absque ipso
nullum metallorum potest deaurari. Sulphur autem in iis
omnibus penitus ab auro est dissimile. Veridice ergo patet
quanta conformitas, quanta similitudo, quanta identitas sit
argenti unius ad unumquodque metallorum & econuerso.
Et si quis negat hoc indiget sensu uisus, quemadmedium qui
negat niuem esse albam. Cum ergo per ingressum &
commixtionem huius Lapidis cum metallis in conflatione
debeant metalla in aurum perfici, expresse patet solum ar-
gentum uium esse perfectiuum huius operis sine aliquo
sulphuris vel alterius rei commixtione. Propter quod
dixit Geber capitulo de procreatione auri. Quaecun-
que igitur alterare uolueris ad exemplum illius alte-
ra. Vnde Rasis in 70. preceptis scilicet in libro utilitatis
dixit. Mercurius est radix omnis rei & ipsae solus est propa-
randus, & erit ex eo tinclura bona & impressio uehemens
& fortitudo. Et Alphidius. attende fili mi quod omne sapien-
tum opus & philosophorum in solo consistit argento uno.
Et Geber in capitulo de procreatione Veneris. Strudas igitur
in omnibus tuis operibus argentum uium in commixtione
superare & si solum argentum uium perficere poteris per-
fectionis pretiosissime indagator eris, & eius perfectionis
semita, que supra opus nature uincit lataberis. mundare
enim poteris intime ad quod natura, non peruenit &c.
ideo capitulo de principijs magisterij dicit. Consideratio an-

tem rei que ultimum perficit est consideratio electionis pure
 substantie argenti uniuersitatis, & est medicina quae ex illius ma-
 teria sumpsit originem & ex illa creata est &c. Item ca-
 pitulo de quinque differentiis perfectionis. Per hoc igitur pa-
 tet ex quibus medicina elicetur nostra, nam per ea elicetur
 qua maxime corporibus adiunguntur & amicabiliter eisdem
 adherent alteranitia. ideoq; cum in rebus ceteris exquiren-
 dis non inuenimus inuentione nostra rem aliam magis quam
 argenteum iuuum naturis corporum amicari in natura sua.
 Vnde eis miscetur, & postea fugitur igne lento per hoc opus
 nostrum in illo impendente reperimus ipsum alterationum
 ueram esse medicinam in complemento cum alteratione uer-
 ra, & peculiosa non modica &c. Idem sermone uniuersali
 de medicinis secundi ordinis. Probasimus nam ex nos-
 stris sermonibus, sulphur cuiuscunque generis perfectionis es-
 se corruptuum, argentum quippe unum perfectum in ope-
 re naturae, completis regiminiibus, igitur & naturam imiti-
 tes in quibus est possibile nos sequi operibus, & argentum sis
 militer in huius magisterio unum assumimus in cuius perfe-
 ctionis medicina lunari scilicet & solari &c. Idem in ca-
 pitulo de procreatione Martis dicit. Laudetur igitur benedi-
 ctus & gloriosus Deus altissimus qui creauit illud, scilicet
 argentum unum, & dedit ei substatiam, et substatiæ proprie-
 tates, quas non contingit ullam ex rebus possidere ut in ipso
 possit inueniri haec perfectio per magisterium aliquod, quod
 in illo propinqua potentia inuenimus, ipsum enim est quod
 ignem superat, & ab eo non superatur sed amicabiliter in
 ipso quiescit gaudens eo &c. Et idem uoluit capitulo
 de coagulatione Mercurij per precipitationem. Et quamvis
 ibi dicat, quod haec medicina elicetur de corporibus metallis

cis cum suo sulphure & arsenico preparatis & ex alijs solis
 similiter sulphure & arsenico, dicimus quod nullum est, sed
 ipsius uerba ibi & alibi similia incerta sonum littera non intel-
 liguntur, quia ibi latet anguis in herba. Vnde dicit ipse ca-
 pitulo ultimo ubi concludit. Et eam similiter occultauimus,
 ubi magis aperie locuti sumus, non tamen sub enigma sed
 sub plena sermonis serie &c. Et dicit Morianus, quod si
 fumus albus non esset, id est, nisi nullatenus aurum purum
 alchimiae fieri posset &c. Et ad quid plura de hoc Her-
 mes enim & senior & Plato & Alexander & quilibet phi-
 losophus in hac arte peritus hoc uelle uidetur. Et sensu uti-
 sus propter eius ultimam amicitiam in mixtione & iunctu
 unionem hoc credere nos inducat. Ex quibus noscitur quod
 hic lapis unus, omnia metalla perficiendo & ad unum me-
 dissem reducendo potest dura mollificare &c.

Instantia. An sulphur sit pars materialis Auri
 & lapidis philosophorum.

SE D dices ex uerbis tuis sequi uidetur quod sul-
 phur possit esse pars materialis auri & lapidis phi-
 losophorum cum argento uno, quod negasti, nam
 sulphur mutatur & miscetur facile cum argento uno, ergo
 uidetur habere magnam conuenientiam, conformitatem &
 similitudinem cum eo, si gitur argentum unum probatur
 esse materia auri & lapidis philosophorum, quia super om-
 nia conformitatem habet cum eo, scilicet auro in mixtione
 ergo similiter & sulphur, cum habeat magnam conformi-
 tam cum argento uno in mixtione, presertim cum sul-
 phur sit sicut suum coagulum proprium, ut dicit philosophus

quarto meteororum. Qui dicit & proprium quidem argenti nini est quod coaguletur ex uapore sulphuris, & fortassis hoc modo gelatur ut plumbum &c. Si quis ergo uoluerit coagulare argentum nivium ut faciat aurum aut lapidem, oportet quod hoc faciat cum sulphure, ergo sicut mixtione sulphuris coagulatur argentum nivium, ita ex eius ablatione reddetur currans & fluxibile ut prius, ergo absque commixtione sulphuris cum argento nino & eius permanentia cum eo, non poterit generare aurum nec lapis philosophorum. Item cum aurum omne sit citrinum secundum magis & minus & lapis philosophorum rubicundissimus, & tintura auri decur a sulphure, ut uult philosophus quarto meteororum & Geber, & Rasis, & omnis alchimista, ergo & sulphur necessario erit pars materialis eius, quoniam sulphur est tintura & colorat argentum nivium omni colore, quia argentum nivium est album & non est nivum alterius coloris, ergo eadem causa erit pars materialis lapidis philosophorum. Et nos respondemus ut prius, scilicet quod solum argentum nivum est tota causa materialis & tota substantia lapidis philosophorum.

S E D est sciendum quid argentum nivum in sua prima creatione habet multas partes terreas substantias sulphureas albas in actu subtilissimas quae sunt de substantia materiali ipsius sine quibus substantia argenti nini constare non potest, que ipsum naturaliter albo colore colorant, sed in magisterio ipsum albo colore albificant, & rubificant sicut uolum regendo naturam ipsius. Quod autem argentum nivum sit compositum patet per philosophum quarto meteororum. ostendentem compositionem eius qui dicit. argentum nivum est, ut aqua quae miscetur cum terra subtili nimulum sulphur

red mixtione forti donec non quiescat in superficie plana, & hoc est ex siccitate magna terrea quæ inest illi, & ideo non adhaeret tangenti, estq; albedo eius ex claritate illius aquæ & ex albedine illius terræ subtilis &c. Et hoc idem innuit Geber capitulo de natura argenti uiui. Et propter hoc tale sulphur cum conueniat in generatione & communitate quadam cum sulphure extrinseco commiscetur cum argento uiuo & ipsum coagulat, & est utrumque sulphur non fixum, & unumquodque ipsorum coagulat & colorat argentum uiuum. Sed cum argentum uiuum fuerit coagulatum & fixatum cū solo suo sulphure intrinseco et coloratu suo albo colore, uel rubeo in magisterio, tunc sulphur extrinsecū non poterit de cætero in ipsum ingredi & commisceri, quia dissimilia facta sunt. Propterea non ingreditur in aurum, non igitur poterit esse materia uel pars materiæ lapidis, nec ipsum tingens, sicut nec in auro minere.

EX quibus secretum maximum panditur in hac arte, scilicet quod argentum uiuum non coagulatur, coagulatione quæ fit per mixtionem, nec coloratur nisi cum sulphure, sed cum solo suo sulphure intrinseco ad perfectionem, cum extrinseco uero coagulatur & coloratur ad corruptionem. Quæcunque igitur coagulant argentum uiuum quounque modo sit, coagulante per uirtutem sulphuris, ut uapor Saturni, atramentum & quæcunque talia, quia non posset esse, quæ diuersæ res in substantia eundem effectum & eodem modo in aliud faciant, nisi per aliquid unū idē cōe eis. Dico aut̄ coagulationem quæ est per mixtionem cum permanencia metallicæ fusionis. Propterea si aliqua alia ipsum coagulant siue mineralia siue uegetabilia siue animalia sunt extranea, & aliter coagulant, et colorat, quia non proprie sed cōiter. Cū igit

ter sulphur extrinsecum , quamvis sit sicut generans , non possit esse materia , nec pars materiae auri , neque lapidis philosophorum , concludimus quod nec aliquid aliud de mundo nisi solum argentum unum . Propter quod parer solutio ad obiectum . Oportet ergo quid per artificium quoddam occultissimum & diuinum ex solo argento uno generemus argentum uerum mediante sulphuris actione extrinseci sibi à natura mixti & absque illo sulphure ipsum coagulemus , quoniam generans non potest esse pars materialis generati . Hoc enim tale erit facilis liquefactionis metallica & tenuissime in modum cause & fixe super pugnam & asperitatem ignis & complebit omne metallum in aurum subito sequendo naturam . Cum enim in se concludat omnes differentias perfectionis absque diminutione & superfluitate , consuetet omnia in unum medium quod est aurum .

Capitulum secundum , in quo probat quod sulphur solum sit materia lapidis philosophorum & auri secundum antiquos philosophos , & soluit .

M P L I V S idonee satis hæsitabunt aliqui , transcurrentes libros philosophorum in superficie , scilicet , si datur quod magisterium hoc sit totum in solo sulphure . dicit enim Rosinus ad Euthesiam quod sulphur incombusibile quod aduersus ignem pugnauit est quod querunt philosophi & in fine libri eiusdem dicit . Certum igitur habeas , quod nulla tintura sit unquam nisi per aquam sulphuris mundam . Idem in eodem dicit quod color pretiosus philosophorum exit de sulphure & nunquam potest sulphur quod naturaliter fugit postea fugere . Item Salomon filius

David . praeulit enim Deus omnibus lapidibus sulphur , ideo apud nos preculit ipsum & apud ignaros nile est &c. Item Geber capitulo de natura sulphuris per Deum altissimum illud illuminat , omne corpus quoniam est alumen & tinctoria &c. Item Balus in turba philosophorum , aqua munda ex solo est sulphure non tamen ex solo uno sulphure , nec tum ex pluribus rebus que unum sulphur facta sunt . Item Anaxagoras in eodem . Scitote quod huius operis perfectio est aqua sulphuris . Item Pythagoras in eodem . Scitote quod nostra compositione nil aliud est quam aqua sulphuris , et sulphuris munda aqua ex solo est sulphure . Idem in eodem tota operis perfectio sit cum sulphura sulphuribus continentur . Et bresuiter omnes philosophi , hoc idem uelle uidentur .

A D hanc questionem ut supra respondemus , scilicet quod in solo argento nino est tota perfectio . Et quia ipsum habet in sua compositione partes sulphureas siccias , ipsum tingentes & colorantes albedine astu & rubidine in potentia . Ideo hoc sulphur est ipsum perficiens & informans . Et quia non potest educere seipsum in esse , ideo natura commiscerit ei sulphur extrinsecum in suis mineris , ut ipsum decoquat & extrahat de potentia in actum . Et ari eodem modo ut natura operatur . Et quia humidum aqueum & siccum terreum sulphureum , penitus in ipso facta sunt idem per omnem modum , ideo aut cum tota substantia in igne permanet , aut cum tota substantia recedit , quia pars unius aliam non derelinquet , ut dicit Geber . Vnde dicit philosophus a meteoro rum materia ductibilis est substantia aqua mixta , cum substantia terrea mixtione forti . Neque potest unum separari ab alio . Et congelatur substantia aqua illius cum frigore . Post actionem caloris in ipsum quae est opterus &c.

Et hoc sulphur occultum fit manifestum in magisterio artis cum maxima sapientia. Sic igitur argentum unum, quod secundum se totum ostendebat naturam argenti unius in manifesto prīus, ita quando cum hoc suo sulphure in fine magisterij coagulatum est, cum totum in manifesto ostendat naturam sulphuris, dicetur sulphur. Et hoc est sulphur quod coagulat sūmum argentum unum, quod est ignotum vulgo. De quo dicit Senior. Satis fecerunt sapientes antiqui hominibus quando dixerunt. Sulphur nostrū non est sulphur vulgi, quia sulph. vulgi cōburit cōbustione nigredinis & cōrruptionis & cōburitur. Sed sulphur sapientum cōburit, cōbustione albedinis & meliorationis &c. Et hoc sulphur est quod albificat & rubificat & coagulat & perficit argen tum unum in substantiam auri secundum naturam, aut lapidem philosophorum & auri secundum artem.

HOC notandum est quod cum omnis res composita sit ex materia & forma & res habeat esse & denominationem & definitionem à forma, ergo quanto res magis habet de forma, tanto magis de entitate, ergo etiam magis de uirtute & operatione, cum ipsa consequenter ad formam. Et cum forma sit in genere qualitatis primo & per se, non autem à quantitate nisi per accidens, quoniam quantitas & passio attribuitur materia. Cum ergo in magno quanto est parum de operatione, ergo parum de uirtute, ergo & parum de entitate, ergo & parum de forma. Et cum in parvo quanto fuerit multum de operatione, ergo plurimum de uirtute, ergo plurimum de entitate, ergo & plurimum de forma. Forma enim recipit extensionem subiecti in quo est & divisionem. Item dicitur in libro de causis propositione decimoseptima, quod omnis uirtus unita est fortior quam uirtus multi-

plicata . Si ergo ita est , dicimus quod sulphur rubeum luminescens occultum in argento uiuo cum sit forma auri est tinctura transformans omne genus metallorum in aurum . Propter quod talis tinctura potius attribuitur qualitati sulphuris , scilicet formae , quam quantitati . Propterea eius rubedo intensa trahit ad nigredinem , scilicet ad colorem hepatis uel aloes , ut dicitur libro trium uerborum . Ideo qualitas magis sulphuris non est tingens aurum , neque elixir sic est illud modicum , quod est forma . Sive qualitas argenti uisus in quo est . Cum ergo una pars ipsius informet et tingat mille partes cuiuslibet metalli in aurum secundum philosophos , ergo oportet quod habeat multum de uirtute , ergo multum de entitate , ergo multum de forma et hoc bene ostendit color eius in sua materia immo ueraciter loquendo , ipsum est pura forma auri . Ideo potest extendi eius operatio propter rubedinem in magna quantitate cuiuslibet metallorum et tingere eam in citrinitatem auri et perficere . Ratio est quia eam in isti sulphur rubeum sit idem omnino cum suo argento uiuo , et conuerso , quamvis quandoque argentum uiuum dicatur materia et sulphur suum forma . Et habet perficie metalla , oportet quod perficiat ea , in quantum habet naturam arg. ui. et calorem , scilicet quod expoliatur a sulphure extrinsecus adueniente et corruptente et remaneant alba albedine argenti uiua cum abstersione sui coloris primi . Ergo oportet quod in eodem momento , quo expoliantur et fiunt alba recipient ab illo sulphure et rubedinem et citrinitatem auri et formam , nisi enim expoliarentur et desalbararentur non possent tingi et perfici . huc autem tinctura est sulphur sapientum .

Q V O D autem tales colores diversi sic dari possint sic

pater : quia ex saturno fit albissima cerasa que sine dicas
 ius adiunctione per solum ignem citrinatur , & in fine rubet
 scit per suum intrinsecum sulphur & dicitur minium . Et
 ideo Rasis in homine lumen dicit quod hoc opus operi mis-
 riario assimilatur , quia hic lapis cum germinat habet tin-
 etheram suam totam in seipso sicut minium . Et hoc proprius
 est sulphur philosophorum & lapis eorum & sulphur dissimili-
 num . Et hoc est sulphur occultum cum quo omnia deaurantur
 & decorantur . Hoc est umbra solis & coagulum ar-
 genti visi coagulans omne liquidum & in suam naturam
 conuertens . Hic est qui cum uolantibus uolat , & cu[m] quies-
 centibus quietescit , & omne quod est , propter suum robur ,
 ad se conuertit & uincit , & est aurum philosophorum ,
 quia omne cui inuenitur conuertit in aurum . Hic est ques-
 tus a multis & inuentus a paucis . Hic est qui ab antiquis ,
 quinta essentia nuncupatur , & est sal armoniacum & ac-
 tum philosophorum , & es & corpus , & terra que dicitur
 mater elementorum , ad quam conuertuntur omnia elemen-
 ta & hoc est arbor aurea de eius fructu qui comederit
 non esuriet unquam . Hic est lapis omni pretio carens , qui
 absque aliquibus sumptibus inuenitur . Hic est in igne nutri-
 tis & generatus & in igne gaudet . Hic est qui omni nomi-
 ne nominatur , in omni rei similatur de mundo , a philosophis
 minor mundus dicitur , quia sicut homo dicitur minor
 mundus quia in eo omnium rerum similitudo & participa-
 tio reperitur . Ita hoc sulphur dicitur minor mundus .
 Et hoc est sulphur , quod est perfectio & arcanum philosophorum
 quod non inuenitur nisi ab eo qui ipsum noscit &
 accipit . Et hoc est sulphur secundum quod continguit
 primo sulphuri , ex quibus fit tertium sulphur de quo dico

tur sulphura sulphuribus continentur . Et hoc est sulphur, de quo auctoritates adductae arguunt .

Nota de aqua & oleo sulphuris .

A Q V A autem sulphuris uel oleum sulphuris est argēsum unum , de sulphure composito extractum . Et est aqua uirina . Et hoc est quod proprie dicitur lac uirginis , & aqua sincera caelestis & gloria . Et avis uolans , qua substantia litter idem est cum sulphur dicto . Sulphur autem uulgi est diuersum ab ipsi & sic patet solutio questionis & argumentorum .

An sulphur solum sit tota materia aurī ,
& nota bene .

M P L I V S aduertendū occurrit plurimum , q
propter dictas auctoritates sulphuris & alias similes , quidam ignorantes metallorum principia & naturas dixerunt , quid aurum est materia uer totum ex sulphure citrino purissimo cum omni equalitate in uentre terrae digesto & habet ibi modicum de argento uito à quo recipit luciditatem & extensionē sub malleo , sed à sulphure recipit substantiam , colorem , fusionem , & reliqua accidentia propria . Item quid argentum uium nō ingreditur ibi nisi sicut temperans materiam ad extensionem , eo modo scilicet quo frigiditas ingreditur in opus naturæ , quia instrumentum proprium naturæ est caliditas & non frigiditas . Propterea suas operatiōes in sulphure uulgi impēdētes uacui semper à proposito fuerunt . Declarantes autem hoc digimus nō solum secundum ueritatem huius scientie , sed astrologie &

INSTANTIA

aliarum & omnium ueterum philosophantium quod omnes antiqui philosophi posuerunt numerum metallorum. Iuxta numerum astrorum errantium cum metalla habeant etiam motum erraticum, & cum ipsa astra sine septem numero. Ita septem metalla reperierunt quae attribuerunt ipsis, tanquam causis efficientibus & mouentibus ea, conueniunt enim sicut cause superiores cum suis effectibus inferioribus. unde Saturno attribuitur plumbum. Ioui stannum. Marti ferrum. Soli aurum. Veneri as. Lunae argentum. Mercurio autem nullum metallum attribuerunt, cum non repertiantur, nisi dicta sex numero, scilicet quae perueniunt ad coagulationem, cum liquefactione & extensione.

Et ideo philosophi tunc reuersi sunt, ad materiam propriam ex qua metalla originem contraxerunt, cum ipsa materia sit eorum substantia & dixerunt omnes quod erat argentum unum, quod attribuerunt Mercurio. Ita quod coacti ab ipsa ueritate posuerunt materiam metallorum de numero metallorum ut complexe eorum numerum iuxta numerum planetarum. Si igitur sulphur esset materia & substantia metallorum ex qua fiunt, tunc oes antiqui posuissent sulphur & non argenteum unum. Nullus autem eorum hoc unquam posuit.

Ex quo patet etiam argenteum unum esse originem, materiam & substantiam metallorum. Non autem sulphur.

N O T A circa istam literam precedentem. Et ideo plus philosophi quod Aristoteles secundo physicorum & septimo metaphysice improbat Platonicos & Pythagoricos & eorum sequaces antiquos, quia non cognoverunt de causis nisi materiam & omne aliud a materia erat accidenti in materia, cu sola materia esset substantia omnium rerum. Sed tamen est notandum quod Aristoteles & alij sic improbantes non habue-

ruent antiquorum intentionem. Cognoverunt enim omnes causas alias à materia sicut & ipsi. sed aliter tradiderūt de cognitione earum & ad aliud suam referentes intentionem, quia in hac arte ferè omnia locuti sunt mystice & in natura libus & in alijs scientijs. Materia enim alchimie quo dicitur prima materia & Chaos secundum antiquos in qua sunt omnia in confusione, figuratiue est argestum unum philosophorum per digestionem quandam propriam generatum, quæ est lapis eorum quesitus, occultus sensu & manifestus intellectui quæ est forma & flos auri. Et quia ista materia est omnino necessaria, & debet esse necessario maxime cognoscibilis si materia formam auri debeat adipisci. Ideo oportuit eos maxime supra omnia tractare de materia, qua ferre & uere & infallibiliter cognita & forma auri immediate cognoscitur, similiter & finis immediate cognoscitur, cum forma sit idem quod finis. Similiter & agens, cum natura sit agens cum calore sulphuris in ipso argento uno, prout ab arte regitur. Ita quod cognita materia uere & absque defe-
ctu aliquo statim disponitur homo in ueram cognitionem aliarum causarum omnium & ipsa ignorata ignorantur aliæ cause omnes necessario, non autem econuerso, propter quod oportuit eos maxime trahere de cognitione materiæ, non autem sic de alijs.

D I X E R U N T etiam omnia alia à materia esse accidentia hoc, quamvis improprie ad rei ueritatem, quia cum materia fuerit orta ipsa de se est disposita ad receptionem formæ & inclinatur ad receptionem ipsius sicut imperfectum ad id quo debet perfici, & per artificis scientiam fit ipsius informatio & per ignorantiam eius fit totius destruclio. Et per hunc modum dixerunt formam esse accidentis cù ipsa pos-

INSTANTIA DE SVLPHVRE.

sit inhærente materiae & non inhærente. Sed postquam adhærit ipsa inseparabiliter adhæret, & dicitur forma substantialis apud eos cum ipsa sit esse materiæ & substantiam propriam. Vnde si ipsorum uerba secundum eorum intentionem intelligantur unusquisque uidebit quod ponunt formam esse substantiam rerum sicut & materiam & similiter accidentis diversis respectibus, forma enim substantialis est principium essendi magis quam materia cum ipsa sit actus, materia vero potentia. Et quia secundum ueritatem formarum nominantur substantiae rerum. Materia tamen alio modo potest dici magis substantia, scilicet inquantum principium inest unicuique rerum, & ex ea extrahuntur omnes forme, & quia ipsa est qua perpetuari habet in rebus, ut declarari habet secundo physicorum. Vnde dicit philosophus undecimo de animalibus quod materia est prior generatione & tempore forma autem ratione. Cum igitur forma qualibet existens in materia extrahatur de potentia sua materie & non econatur se. Ideo ignorantes & præter rationem laborant illi qui uelut extrahere formas de materia absque cognitione materie, quia ex materia extranca non exhibetur forma propria quam desiderant. Si quis ergo uelit cognoscere formam autem operatur necessario ut prius cognoscat materiam lapidis philosophorum & per consequens disponitur in cognitionem formæ eius. Per quod patet quod prima & principalis cognitionis rum incipit a materia, hæc enim primo subiacet sensui, cum suis accidentibus. Bene ergo dixerint antiqui incipiendo a materia, tamen quia cognitionis ex parte materie & si sit prior, tamen est imperfecta & incerta, cognitionis autem forme in sua materia cum sit ultima est perfecta & certa & in etatus. Et hæc sufficient de materia lapidis philosophorum.

Capitulum tertium, In quo uidendum quae sint elemen-
tae lapidis philosophorum & quomodo con-
ueniant in auro & omnibus mixtis, & etiam
in coelestibus secundum antiquos phi-
losophos huius artis.

Ter quia diximus, quod omnia clementa in lapide
 philosophorum sunt depuranda primo & post ae-
 qualiter miscenda & ponderanda & commiscen-
 do ut compositum perpetuetur, ideo de ipsis narremus.
 Sunt quamplurimi hanc artem moderno tempore inquiren-
 tes & fuerunt antiquitus & semper erunt, & operantes in
 superficie iuxta sonum primum uerborum, quidam, po-
 nunt ex partibus animalium, sicut sanguine, ovo, cerebro &
 spermate, aut superfluitatibus, ut capillis, stercore, urina, &
 sibi similibus, aut etiam ex vegetabilibus, sicut frumento &
 similibus alijs, premissu putrefactionibus infimo, per distilla-
 tiones, distillant aquam limpidam per se, secundo oleum albū
 per se, quod est aer, & sex, que est remanens in fundo est
 terra in qua est ignis, id est, tinctura uel post oleum album
 sequitur oleum circumiuicium uel rubeum, quod est ignis. Post
 calcinant terram totiens quousque figatur, & imbibunt,
 eam cum aquis & oleis albis plures distillatis ad album, &
 eam oleo rubeo in fine ad rubeum dividendo pondera eorum
 & coniungendo sicut litera sonat, & dicunt, quod per ea-
 lem divisionem talium elementorum & depurationem &
 coniunctionem fit fermentum uerum & elixir magnum et
 lapis philosophorum. Sed isti ab elementorum & ipsorum
 materia prima secundum alchimistas & operatione ipsorum
 sunt ualde remoti. Quia oportet quod omnis forma extra-

hatur de potentia sue materiae propinqua, cum igitur nul-
lum illorum sit nec esse possit materia auri nec ex eis genera-
bitur forma auri, ergo nec lapis philosophorum, ergo nec
que elementa lapidis generabuntur ex eis. Omnis enim for-
ma debet esse uniuoca & eiusdem generis cum sua materia
ex qua fit & potentialiter in materia sua.

SED isti ab elementorum &c. Notandum est quod
investigatio per quam deuenire possumus in cognitionem ue-
ritatis cuiuslibet rei, sumitur necessario ab essentia & natu-
ra rei, & ab accidentibus propriis ipsius, & non ab extra-
neis, & per consequens operatio in generatione ipsius si sub-
iacere possit actibus nostris, ut investigatio in cognitione ho-
minis sumitur ab essentia & natura hominis, non autem a
natura ligni, & neque ab essentia lapidis &c. Si ergo ab
extraneis quis soluerit investigare ut cognoscat naturam rei
et essentiam stabit in extraneis, ergo si operabitur in genera-
tione illius rei extranea generabuntur. Quia qualis fuerit in-
vestigatio talis & cognitio, ergo & per consequens talis opes
ratio & generatio. Cum ergo alchimia investigando inqui-
rat transmutare omissa metalla in aurum, ergo prius investi-
gando habere oportet cognitionem auri et aliorum metallorum.
Et haec cognitio necessario erit a natura & essentia ipsorum
& accidentibus propriis, ergo & operatio & transmutatio
sumetur similiter ex eisdem. Non ergo investigatio sumpta
ab extraneis est necessaria nec utilis, cum non ducat nos in co-
gnitionem rei per accidentia, sed potius in maiorem ignoran-
tiam, ergo nec operatio sumetur ab ipsis cum non possit fieri
recta operatio absque recta cognitione & investigatione
precedente, Tales enim sic operantes absque investigatione
et cognitione formitu laborant sicut uident et audiunt alios
operari

operari sed non sperent aliquo modo a fortuna innvari in operibus suis. Et scilicet quod cognitio essentiae et naturae rei sumitur a cognitione principiorum suorum, principia autem sumuntur, aut a per se notis, aut a superioribus scientijs: principia autem rei sunt cause sue propinque. Mirabile ergo uideretur et fatuum cum instantia, quomodo et quare conantur operari cum predicatis extrancis, cum per illa non sit cognitio neque investigatio aliqua causarum et principiorum auri, scilicet uel argenti hanc eandem sententiam inuestigandi in habenda cognitione ueritatis cuiuslibet rati, ostendit et affirms philosophus in primo de anima, qui dicit, quelibet res debet inuestigari per sua principia, hanc etiam sententiam principiorum et elementorum cognoscendam ostendens Geber dicit de principijs etc. Cognoscere uero non est possibile transmutationes corporum uel ipsius argenti uisui. Nisi super mentem artificis primo ueniat uera cognitio eorum naturae secundum suas radices prius, ergo corporum principia notificabimus etc. Hoc autem totum recipit ingenium et similitudinem per philosophum tertio metaphysicæ dicentem. Quod eadem sunt principia essendi et cognoscendi. Et in secundo eiusdem dicit. Quod sicut res se habent ad esse, sic ad intelligi et cognosci. Quapropter bene uidimus quod in omnibus rebus reperiuntur tres modi, scilicet modi essendi, modi cognoscendi, seu intelligendi et modi significandi: qui tamen tres modi sunt unum et idem essentialiter: Sic quidem modus inuestigandi et cognoscendi elementa in auro et lapide philosophorum, patet uere. Nec de cetero regemus nisi inuestigatione modi operandi in eis, que inuestigatio sit respiciendo ad modum operationis naturae et non aliter. Oportet ergo sequi naturam in materia et principijs et ele-

DE ELEMENTIS

mentis similibus, in modo autem operandi quantumcunque possumus.

N O S ergo antiquorum sententias occultas ex uerbis barbaris elicere uolentes de elementis dicimus quod in omni mixto quatuor ad mixtionem conueniunt elementa, quorum duo sunt inclusa ut ignis & aer, & duo includentia ut terra & aqua & ideo in omni mixto uidetur superabundans terra & aqua. ignis autem & aer sunt principia magis formalia & mouentia, alia uero materialia & quietem facientia & uirtus ignis & aeris proprie apparere non possunt, nisi in terra & aqua, sicut nec uirtus formae nisi in materia, quia sicut forma est inclusa in materia sic ignis et aer in terra & aqua. vnde philosophus decimo septimo de animalibus dicit & forma ignis non appetet per se omnino, quoniam ignis habet formam propriam & forma eius non appetet nisi in alio corpore &c. Item Rasis in 70. libro reprehensionis, omne compositum componitur ex quatuor naturis duabus manifestis & duabus occultis. Cum igitur inclusa fiunt fortia, includentia uero debilia, tunc mixtum facile corrumpitur, quia principia formalia exhalat per quem datur forma, color, sapor, odor & similia & materialia remanent, non tamen ex toto deserunt illa haec. Si autem e converso non facile corrumpitur mixtum, quia propter fortitudinem includentium inclusa non facile resoluuntur. Si autem ambo debilia tunc totum mixtum facile corrumpitur, quia una pars elementi non potest aliam retinere ut patet in camphora. Cumq; in fortitudine elementa aequaliter secundum omnem modum possibilem natura tunc inuicem pariter continentur, & pars minima cuiusque temperatur, ligatur & retinetur a sua compare & contraria aequaliter. Ita ut hu-

midum & siccum sunt aequalia in virtutibus & calidum & frigidum, & sunt omnino unum absque diversitate & tunc perpetuatur mixtum, cum ibi non sit repugnancia ele-
menteorum componentium, nec contrarietas sed identitas &
similitudo totalis.

DE elementis igitur secundū alchimistas dicimus, quod ele-
menta in hac arte sunt humidum & siccum, id est, aqua
& terra & in aqua est aer & in terra ignis, ueruntamen
primum elementum & radicale de quo elementa omnia alia
originem contraxerunt, est humiditas sine aqua, id est, li-
quefaction, aut secundum alios est terra, sed quicquid sit
ad idem ueritur. Et de hoc Empedocles & quidam antiqui
dixerunt quod solum unum elementum est genere alteratio-
ni & permutationi & quod omnia generata sunt ex spissitu
dine unius elementi, quia quando inspissatur aqua tunc cum
qualitates terra uincant qualitates aquae ex aqua fit terra,
ergo tunc quatuor elementa conueniunt, & faciunt mixtū
secundum eos: quos philosophus redarguit in libro de sensu
& sensato, dicentes quod omnia facta sunt ex aqua. Vnde
dixit Morienuſ & Hermes quod ex grossiore aqua terra con-
creatur & alijs antiqui quod terra natat super aquas & est
super aquas fundata. Et quia aqua & terra adaequantur in
pondere & uirtutibus & aer adaequatur aquae & ignis ter-
rae, et sic mixtum sit perpetuans, ergo necessario quatuor ele-
menta conueniunt aqua iter in compositione Lapidis philoso-
phorum & auri. Signum huius est quia terra dum liquefa-
cta est ipsa tota dicitur aqua secundum eos ratione humidita-
tis fluxibilis, dum autem coagulata est ipsa tota dicitur terra
ratione siccitatis quia quolibet aqua iter ponderat. Vnde Ale-
xander in fine sue epistole dixit. Scias quod philosophi om-

DE ELEMENTIS

ne calidum ignem vocauerunt, & omne flexibile aquam, & omne coagulatum terrā vel lapidem &c. Et neque aqua nec aliud elementum simplex confert nobis aliquid utile in arte nisi omnia dinisa & depurata inuicem coniungantur & aquentur perpetue: ergo necessario cum generata erit aqua munda & candida oportet quod ei terram coniungamus, eadem hora & coniunctis illis duobus omnia quatuor coniuncta erint, & tunc perfectum est opus. Et si non coniungantur tunc aqua resolutur in fumum cum terra & per consequens alia elementa propter uim et perseverantiam ignis. Et opus annihilatur, propter quod oportet artificem cognoscere elementa simplicia penitus, antequam ipsorum compositionem incipiat ut sciat ea recte componere ad constitutionem compositi. Vnde dicitur in lumine lumen. Oportet antequam inhumetur elementa ut simul cognoscatur pondus cuiuslibet & eius similitudo & de coniunctione non est sperandum aliter. Item ibidem. Si uis elementa miscere necesse est, ut elementorum cognoscat naturas & componas contrarium cum contrario &c. Similiter in ceteris artibus & sciētijs oportet primo habere ueram cognitionem simplicium quae dicuntur clementa antequam deueniatur in certam et determinatam compositionem ipsorum, quia simplicita non considerantur per se sed in quantum ex eis fit suum compositum. Vnde Alexander in suis secretis dicit, elementa simplicia nihil prosunt, cum autem complexa sive mirabilium & altissimarum operationum, sic de alijs philosophis. Vnde de conuerte elementa & quod queris inuenies: conuerte asuē elementa est facere humidum siccum & fugient fixū. Item Aristoteles in secretis secretorum id idem loquitur de conversione elementorum. Sciatis quid omnia elementa pate-

convertisuntur in terram actualiter & elementa alia sunt &
remanent cum ea in potentia & uirtute . Propter quod dis-
xit Hermes terra est elementum & de terra omnia facta sunt
& ad terram conuertuntur . Moysè terra est mater elemen-
torum , omnia de terra procedunt & ad terram conuertun-
tur . Sic recitat Morienus . Hæc autem terra est , corpus &
fermentum , per quam omnia alia elementa perpetuantur
cum ea . Secundum hunc ergo modum in compositione la-
pidis philosophorum & in auro conuenient quatuor elemen-
ta . æquatur enim ibi omnia elementa aequatione uera , secun-
dum omnem modum possibiliteris nature . Vnde Rasis in li-
bro perfecti magisterij loquens de corpore & spiritu , pro-
ut sunt principia & elementa lapidis philosophorum ratione
qualitatum contrariorum temperatarum in eis dicit sic . Cū
uero alternatim modo congruo despontantur , generatur ab
eis substantia temperata , quam non potest ignis uiolentia su-
perare , nec terra feculentia uitare , nec aquæ limositas con-
demnare nec contactus aeris obumbrare &c . Et idcirco aurū
& lapis philosophorum non corruptiuntur , in igne quan-
tumcunque stent in igne , ipsa enim generata sunt in igne :
& sicut locus ad generationem rei sic & ad conseruationem
ius , quia omnis res ferè tam vegetabilis quam mineralis et
similicer animalis in loco proprio generationis melius quam
alibi conseruat : quia igitur lapis philosophorum & simi-
licer aurum præsertim alchimicum sunt generata in igne ,
ergo proprius locus conseruationis & melior erit ignis , quia
inter ea actio non sit nec passio corruptiva , quia quando-
cunque agens tantum potest in agendo , quantum patiens in
patiendo , & eomuerto tunc perpetuat patiens per actio-
rem agentis , quia ergo lapis philosophorum tantum potest

DE ELEMENTIS

contra ignem in patiendo quantum ignis in agendo , ergo est perpetuus in igne , patitur enim passione que est salus & perfectio , non autem passione que abiicit a substantia .

EX quibus directe patet ueritas & intellectus antiquorum philosophorum de generatione corporum caelestium quam posuerunt ex elementis & ipsa esse incorruptibilia . Posuerunt enim cœlum & coelestia sic mixta & ideo incorruptibilia facta , quoniam principia materialia non possunt a formalibus separari , nec econue : so cum in eis non fiat actio & passio propter aequalitatem in uirtutibus actiuis & passiuis : & ideo natura sicut secundum eos posuit ignem , seu sphæram ignis iuxta coelestia ad conseruationem ipsorum cum sit maxime actius . Qualiter ergo est proportio illius ignis materialis ad lapidem philosophorum & aurum , tali est proportio ignis elementi in sphæra sua ad coelestia corpora . Sicut igitur hec in hoc igne conseruantur in esse suo absque corruptione aliqua , sic & illa , scilicet coelestia in illo igne , & tales res gaudent igne , ut dixit Alexander : Veritas men coelestia sic a solo Deo processerunt iussu Dei . Lapis autem philosophorum & ipsorum aurum , a Deo non solo sed a natura etiam , non tamen a natura sola , sed ut est ab artificiis uoluntate directa iussu Dei : quoniam natura sola non potest nec scit in ijs aquare elementa in uirtutibus , ut perpetuentur in mixto , nisi prout est ab artificiis uoluntate directa . Et per hunc modum etiam , scilicet uoluntatis dicta , coelestia corpora incorruptibilia sunt , ut dicit Plato . Et sic patet quomodo ars innat naturam , ideo non possumus sequi naturam in modo sui operis , sed sic in opere . Ex quo patet quod nostra uoluntas cum sapientia ingreditur opus hoc , sicut compleans & perficiens , & preparans , quia nos

luneras cum sapientia cognoscit naturam & opera eius & ipsam sequitur & gubernat propter eundem finem, ut superius dictum est.

I V X T A dicta. Sunt ergo omnia elementa numero quatuor, ratione quatuor qualitatum primarum: & sunt convertible ad invicem quia quodlibet est in quolibet, potentia & uirtute, propter quod reciprocce continuo generantur & corruptiuntur. in substantia autem ab exordio mundi unum solum est elementum quod est materia prima, ex eius divisione propter repugnantiam quatuor qualitatum, generata sunt quatuor elementa quae erant ibi in potentia. similiter in huius lapidis ortu sunt quatuor elementa in potentia in uno quod est materia prima que incenarrabilis artificio dividuntur & complectuntur. Censemus porro hunc lapidem esse perpetuum & incorruptibilem super ignem, non solum propter adequationem quatuor elementorum in uiribus suis, sed & propter coniunctionem quinti elementi cum illis, quia sicut maior mundus ex quatuor elementis corruptilibus est compositus & uno incorruptibili quod dicitur quinta essentia. Sic & ars, diuina uirtute quatuor elementa lapidis corruptibilia nexus & nodo unius incorruptibilis, quod quinta essentia dicitur in hoc minori mundo indissolubiliter copulatur, quod etiam quintum dicitur elementum. ideo dicitur A nicenna, hoc esse unum quinque elementorum: unde Alexander dicit. Initium huius artis ex quatuor est uiribus per agentibus, scilicet appetitus, retentiva, digestiva & expulsiva siue mundificativa & quinta, scilicet anima, seu uita stars, ortus & lumen clarissimum propter quod dicit eam esse calidam, nec frigidam, nec humidam, nec siccum. Et an ne hanc haec quinta essentia sulphur diuinum incorruptibilis

DE FERMENTO.

le, quo compositum incorruptibile perpetuo perseverat. Et sicut humidum & siccum sunt elementa huius artis secundum modum quem diximus, sic etiam anima spiritus & corpus, cum sint unum & idem tum humido & secco & conuerso. Eodem fixum & uolatile sunt elementa. Similiter etiam candidum & rubicundum. Ad hoc etiam sulphur & argentum nigrum, similiter aurum & argentum nitrum: quoniam eadem est sententia omnium & quia inter omnia elementa quatuor sola terra est fixa & ars alchimiae uile suum lapidem esse fixum, ideo oportet necessario quod in fine operis conuertaneur omnia elementa in terram, id est, secundum secundum philosophos. Quae igitur dixerunt antiqui philosophi ante Aristotelem de elementis & post ipsum in hac arte & de elementis & ipsorum generatione ex uno solo elemento, est duobus, aut tribus, aut quatuor, & ipsorum corruptibilitate, & perpetuitate secundum allegoriam dixerunt.

De fermento, & modis, & conditionibus, & proprietatibus & conuersione quam facit, secundum philosophos huius artis dicemus.

CAP. IIII.

Fermento ergo sine quo ars alchimiae perfid & completi non potest, philosophi occultissime & in lati sermonibus certauerunt, quoniam ipsum est de secretissimis terminis huius artis. sicut ergo intelligimus disceramus nunc. Apud philosophos fermentum duplice uultur dici, uno modo ipse lapis ex suis elementis compositus & completus in comparatione ad metalla. Alio modo illud quod

est perficiens lapidem & ipsum complens. De primo modo dīcimus, quod sicut fermentum pastæ uincit pastam & ad se conuertit semper, sic & hic lapis, conuerteit ad se metallæ reliqua. Et sicut una pars fermenti pastæ habet conuertere infinitas partes pastæ uicissim & non conuerti, sic & hic lapis habet conuertere plurimas partes metallorum ad se & non conuerti. Et sicut pasta alteratur & conuertitur ab eo quod suæ naturæ est & quod sumpsit originem ex ea, nec conuertitur à re extranea. Simili modo metallæ alterantur & conuertuntur ab eo quod suæ naturæ est & quod sumpsit originem ex eis & non ab alia re extranea. Et sicut pasta non alterat nec conuertit aliam pastam ad se, nisi prius alteretur & recipiat uirtutem quandam additam per quam recipit potentiam alterandi & conuertendi aliam pastam ad se, simili modo hic lapis non alterat, nec conuertit metallæ ad se, nisi prius alteretur & conuertatur & recipiat uirtutem quandam additam per quam habeat potentiam alterandi & conuertendi metallæ ad se, unde dicitur in turba philosophorū, quod non alterat nisi prius alteretur, nec colorat nisi prius coloretur, nec mutat nisi prius mutetur. Et sicut fermentū recipit illam uirtutem alterandi, conuertendi & transmutandi aliam pastam à calore quodam occulto ibi decoquente per caliditatem aeris continentis & digerente & extrahente in actu de potentia materiæ quod erat ibi in potentia, per quam uirtutem conuertit aliam pastam in potentia existentem omnino ad se, simili modo hic lapis recipit uirtutem alterandi, conuertendi & transmutandi omnia metallæ à calore quodam, scilicet artis decoquente digerente & extrahente in actu de potentia materiæ, uirtutem illam per quam metallæ omnia ad se conuertit, quoniam sine calore non est digestio nec ope-

DE FERMENTO

ratio nec motus , ut dicit Theophilus . Veruntamen est scien-
 dum quid est diversitas magna in hoc fermento & illo . Na-
 pasta per talen decoctionem nihil auferitur , quando fer-
 mentatur cum in ea nihil sit superfluum , sed in hoc oportet , ne
 per decoctionem demandantur partes superflue corruptentes si-
 cut facit natura in decoctione auri , quibus demptis diriguntur
 lapis & recipit tunc uitutem alterandi , conuertendi & trans-
 mutandi ex se solo non ex alio sicut patet in pasta per inges-
 tum ualde extraneum & profundum artis ministrantis .
 Vnde Rasis libro perfecti magisterij dicit quid omnia sunt in
 ipsum , scilicet calidum , frigidum , durum , molle , humidum ,
 siccum , graue , leue , asperum & lene &c . Et Auicenna in
 fine sui tractatus , hoc elixir tingitur tinctoria sua & sub-
 mergitur oleo suo et figitur calce sua etc . Sicut igitur fermentum
 massa fit ex massa & oam aliam massam ad se conuertit sic
 & fermentum metallorum fit ex eadem substantia metallor-
 rum & omnia metalla ad se conuertit , & cum metalla sint
 generata ex sulphure & argento uno , ergo & hoc ferme-
 tum generabitur ex eisdem & cum hoc fermentum conuer-
 tere debeat omnia metalla in aurum , & aurum sit ex solo ar-
 gento uno purissimo absque permanentia sulphuris genera-
 tum , ut infra probabitur , ergo ex solo argento uno , hoc
 fermentum sine lapis fieri debet per alchimiam .

EX quibus liquide patet , quid hoc fermentum sive las-
 pi duplci de causa potest dici fermentum . Prima quia si-
 cut fermentum massa non fit nisi ex simili substantia no extra
 nea per quam omnem massam ad se conuertit , simili modo
 & hic fit ex substantia metallorum & non ex re extranea .
 Secunda causa quia sicut fermentum massa remanet idem
 quod prius s . cum uirtute conuertendi addita omnem mas-

sam conuerit ad se , sic & hoc . Ex quo patet quod argen-
tum unum fermentatum & ad materiam fermenti conuer-
sum , conuerit ad se omne liquabile sui generis , scilicet om-
ne metallum cum sint similis liquefactionis sicut ipsum ar-
geneum unum . Et cum ipsius generatio proprie secundum
materiam sit ex argento uno solo sicut est aurum , ergo omo-
nia conuerteret in aurum .

S E D aduertendum occurrit , quod conuersio metale-
lorum per ipsum ad substantiam auri , est non conuertere
omnino ad se sicut fermentum pastæ conuerit . Et ratio est ,
quia tunc sequeretur quod per ipsius conuersionem nunquam
haberemus aurum , nec aliud metallum , quia sicut tota pa-
sta conuertitur ad naturam fermenti & sit fermentum , &
sic metalla omnia fierent , lapis ille siue fermentum : de hac
autem conuersione non curat alchimia . Sed ego imaginor
quod conuersio metallorum , per ipsum sit reductio ipsorum
ad quoddam medium , scilicet in substantia , in colore , in di-
gestione & in fusione & in sonoritate , & per hanc eadem
conuersionem sient aurum . In substantia quidem quia cum
aurum habeat substantiam medium in duritate & molitie
inter omnia metalla propter eius summam perfectionem . Ita
hic lapis conuertit & reducit , omnia metalla ad substantiam
medium sicut est illa substantia auri . In colore uero quia que-
dam sunt nigra , ut Saturnus & Mars , quedam rubea
ut Venus , quedam linda alba ut iupiter , quedam alba al-
bedine uera ut Luna , quedam crocea ut Sol & hic color est
medius omnium , ad quem hoc fermentum conuerit .
In digestione uero , non omnis digestio sit per calidum , calis-
dem autem combureti generat Venerem & Martem , dimi-
nuens autem Saturnum & Iohem . Temperatum autem

DE FERMENTO

generavit Lunam & Solem , sed magis proprie Solem . Vns de Rasis libro septuaginta praeceptorum libro primo . Melius quod est in Lepide est digestio & digestio quidem est æqualitas & applicatio ad complementum . In fusione uero , quia venus funditur cum difficultate , Mars autem non nisi cum difficultate , & ingenio , Iupiter autem & Saturnus facile , Sol autem , & Luna medio modo . Ad hoc autem medium conuertuntur per dictum fermentum . In sonoritate uero , quia quedam sunt muta in sono ut Iupiter & Saturnus , quedam in sono acuta , ut Mars & Venus , & Luna , Sol autem tenet medium . Ad quod per hinc lapidem reducuntur . Sed in pondere & extensione sub malleo omnia precellit propter suam ultimam perfectionem . Quia ultima subtilatio partium metallorum & suorum principiorum & uniformitas in substantia est causa magni ponderis & aliarum conditionum , contrarium autem contrarij . Reductio autem talis sit per ipsorum commixtionem secundum determinata pondera . Et quamvis lapis hic conueriat , quodammodo tamen etiam conuertitur & patitur . in omni enim mixtione fit actio & passio mixtorum adiudicem & mutatio in quodam tertium , quamvis aliquod eorum predominet , secundum discrasiam ipsorum proportionem , ut patet primo persigescos .

FERMENTVM autem secundo modo dictum est illud quod est lapidem perficiens , & ipsum compleans sine quo Lapis philosophorum constare non potest & hoc propriæ est fermentum . In quo tota artis est difficultas .

FERMENTVM autem &c . Nota quod fermentum dicitur quasi a feruore , quia feruere , ebullire & crescere fit per seam & habet substantiam unam per totum similem

et habet uirtutem uictricem et dominantem occultam et
 conuersuam pastæ in sui similitudinem, rectificando enim
 reducit eam ad statum digniore et meliore: unde Hermes,
 scias quod fermentum pastæ non sit nisi ex sua natura, ita
 similiter et fermentum auri etc. Relinquitur quod fermentum
 compositum est ex diversis uirtutibus occulis in una sub
 stantia. Ad propositum. Cum ergo corpus quod est occultum
 in argento uiuo philosophorum per alchimiam generato ha-
 beat substantiam unam per totum similem et conuerteret in
 sui similitudinem totum illud argenteum uiuum dictum cum
 ei miscetur per uoluntatem artificis et faciat ipsum feruere,
 ebullire et excrescere secundum similitudinem quandam per
 uirtutem suam occultam uictricem dominantem et conuer-
 tentem ipsum corrumpendo, id est, mortificando rectifican-
 do et reducendo ad statum dignorem et meliorum, ideo
 digne nominatum est illud corpus fermentum. Argentum
 enim uiuum de se nihil ualeat, cum autem cum illo suo cor-
 pore occulte mortificatur, retineatur cum eo semper et uita
 uisit incorruptibili in eternum et cum suum corpus sit de
 natura solis, oportet quid totum illud conuerterat in naturam
 solis et totum fiat fermentum conuertens omnia in Solem.

HOC autem fermentum est occultum sensui, sed intel-
 lectui et rationi manifestum, et est corpus retinens animi,
 et tunc animas suas uires demonstrat cum suo corpori est
 unita, quas sine unione monstrare non potest.

Cum ergo animam candidam ortam artifex uisu perpendiculariter,
 suo corpori eodem momento coniungat: non enim pos-
 test anima sine suo corpore detineri, talis autem uincio fit me-
 diante spiritu, quia anima non potest uitam habere in corpo-
 re suo nec perseverantiam nisi per spiritum et talis uincio et

DE FERMENTO

coniunctio est finis operis. Neque est intelligendum quod hoc scilicet corpus cui coniungitur, sit aliquid nouum & ex transum quod addatur, nisi quod erat occultum sit manifestum & econuerso sicut patet in cera liquefacta quando coagulatur: ita quod uirtus corporis tam fortis est quod anima de cetero in eternum separari non potest. Vnde dicitur in turba philosophorum quod corpus habet maiorem uim fratribus suis, id est, anima & spiritu: & dicit Plato in stolidis. Non retinetur res nisi a fortiori illa. Vnde sicut pasta absque suo fermento intrinseco fermentum non potest. ita si ne hoc corpore spirituali occulto lapis non potest fermentari, nec perfici nec compleri. Quamuis in rei ueritate ipse lapis secundum se totum, secundum corpus, secundum animam & secundum spiritum semper sit idem secundum rem. Sed secundum diuersas relationes & intentiones philosophorum dicunt ipsum esse nunc hoc, nunc illud. Et hoc soluit Plato quando dixit quod materia fuit in infinitum nisi forma fistat fluxum, oportet enim quod corpus recipiat animam ne ipsa fuit. Et sic intellexit Rosinus, & antiqui primi quando dixerunt, omne corpus quod animam inuenit, facile ipsam occupat. Et de hoc prophetauit Plato quasi diu iudicij qui dixit in quarto stolidarum & Hamec in commento scilicet. Oportet quod coniungatur anima cum suo primo corpore de quo fuit & non cum alio, quod nisi feceris deficities a proposito sicut plures ignorantium eo quod ignorant hoc secretum. Et ideo Rasis in lumine luminum appellat hoc corpus spirituale occultum, quod est fermentum formae. Cum dicit, non ingrediendi uero causa est, quia ipsum corpus est forma, spiritus uero materia &c. Et uere & subtiliter loquuntur, quia sicut materia non habet esse sine forma

sed totum esse sicum & dependentia est à forma . Ita anima mediante spiritu , non potest esse in ipso lapide , nisi per corpus , quia eorum esse , & perfectio dependet à corpore . Ideo corpus est uinculum et forma eorum quamvis sint idem . Similiter igitur patet quid corpus sit forma quia illud quod disponit rem ultima dispositione & ipsum compleat est forma specifica eius , sed corpus est huiusmodi ut diximus ergo etc . Similiter cum omne compositum sit ex materia & forma , & ipse spiritus met sit materia , ergo corpus erit forma . Similiter cum siccum sit informas tam lapidem quam aurum , & sit de natura corporis . Mercurius autem sit qui fugitur & informatur , & sic de natura spiritus , ergo corpus est forma . Et iterum , quia quod est principium totalis cognitionis alicuius rei , est forma specifica eius sed ipsum corpus sit est ut diximus ergo etc . Ideo notanter dixit Plato in primo stollicarum . Cognitio corporum ad qualitatum , principium eorum est , ex eo quod facit opus facile etc .

HOC ergo corpus est , quod est forma & fermentum & perfectio & tinctoria quam philosophi quassierunt , & est sol & aurum philosophorum : quod est album in actu et rubeum in potentia & album est imperfectum & perficitur rubidine & non alio ut dicitur in turba philosophorum . Et hoc est quod dixit Rosinus scilicet sol albus est apparitione , rubens uero experimento . Et Anaxagoras dixit . Solem esse lapidem rubeum ardenteum , anima autem cui iungitur sol spiritu mediante , est alba & est de natura lunæ & dici tur argentum uiuum philosophorum . Et ideo nunc patet ueritas eius quod dixit Hermes scilicet quod sine rubeo lapide nulla fit uerax tinctoria . Et patet ueritas eius quod dixit Moriensus , scilicet quod ad effectum non perueniunt , donec

DE FERMENTO

sol & luna in unum corpus redigantur, quod ante Dei preceptum evenire non potest. Et patet etiam quomodo sine sole ars alchimiae non perficitur nec completur, quoniam ipse est uerum fermentum tam solis quam lunæ. Et patet etiam ueritas eius quod dicit Rasis in lumine luminum, scilicet rubicundus serum candidam ducit uxorem. Et similiter ueritas eius quod dicit alibi. Nisi quis ruborem cum candore adiiciat etiam ad ruboris fulgorem accedere non potest. Et patet similiter quomodo duplex est aurum, unum album aliud rubrum. De quibus dicit Rosinus. Tu uero nisi aurum in aurum ponas uel habes. Et de hoc auro albo dicit Rasis libro perfecti magisterij quod ipsum est corpus neutrum quia nec aegrum nec sanum & hoc aurum album est argentum uimum. De quo dicit Geber capitulo de argento uino, quod nullum metallorum submergitur in ipso nisi sol & quod est medium coniungendi tinturas. Et iterum de hoc sole & argento uino dicit capitulo de natura solis. Cum ipso similiter commiscentur spiritus & figuntur per ipsum maximo ingenio, quod non peruenit ad artificem duræ cervicis &c. que uerba uidetur plana, sed sunt ualde deceptoria. Et quod hoc sit uere fermentum uidetur uelle Hermes in 7. qui dicit. Et notandum quod fermentum confectionem dealbat, combustionem inhibet, tincturam continet, ne fugiente corpora levificat, & se innicem ingredi facit & coniungi, quod finis est operum &c. Et Morienus fermentum auri aurum est sicut fermentum pastæ pastæ est.

Ex quibus omnibus liquide patet quomodo sol & luna sunt eiusdem naturæ, & quod luna præcedit solem, & ordinatur ad ipsum, & quomodo sol est occultus in luna & quomodo de uentre lunæ sol extrahitur. Ideo dixit senior quod

quod sol est oriens in luna crescente. Et Zeno in turba philo sophorum. Scitote omnes huius artis investigatores, quod nisi dealbetis non potestis rubeum facere, eo quod duc naturae, nihil aliud sunt quam rubeum et album et de albo fit rubeum et album. Item Dardanus in eodem: sciatis firmissime quod si parum auri in compositione ponatur exiet tinctura patens candida. Item Alphidius in eodem: scitote quod totius operis initium est dealbatio cui succedit rubor post quod est operis perfectio. Vnde dicit Lilium. Quia spiritus et anima, nunquam uniuntur uero modo nisi in albo colore, eadem enim sunt res que dealbant et rubificant intus et extra ut idem in eodem dicit. Et quia hoc totum, scilicet corpus et anima simul unita per spiritum est de pura natura auri, ergo quicquid conuertit, penitus conuertet ad naturam auri: quia quamvis haec tota massa sit in fine primi magisterij et primi gradus alba propter naturam lunae ibi tunc apparentem. Attamen quia Sol est ibi occulus et sicut dominans cum sit fermentum, facit illam massam in potentia propinquissima rubeam in secundo magisterio et gradu. In magisterio autem tertio quod est gradus tertius et decolor secunda et ultima, fermentum dominatur in actu et conuertit totam illam massam in naturam rubedinis actualiter talem ut est in croco ut dicit Zeno et Rasus et Lilium etc. Amplius dicimus quod hoc fermentum est istud forte et fortissimum, quod omnia vincit et ad se conuerit. Item relinquitur ex diuersis quod non ex aliqua alia refit hoc fermentum quod ex illa substantia de qua est aurum, et quia aurum est ex solo argento natus: et ultimus finis intentus est generare aurum quod enim est principium in intentione est ultimum in operis executione. Vnde Geber ubi loquitur de

DE FERMENTO

numero decem medicinarum ponit quodd per hunc lapidem
convertisse argentum sivum in aurum & omne metallum
similiter , & sic omnis philosophus . Non autem intelligitur
quod fermentum hoc de quo loquuntur alchimistæ , quid co-
vertat aliæ in seipsum quemadmodum fermentum massa co-
vertit ad se continuæ in infinitum illud quod est sui generis .

CORPVS iotatur hoc &c. Notandum quod antiqui
philosophi huic artis appellauerunt corpus circa illud q̄ secū
dū potentia naturalē habet fixionē & permanentiam ad pug-
nam ignis , cum continua perseverantia . Et super hoc ha-
bet potentiam retinendi secum in commixtione istud , quod
non est corpus , & est de sui natura incorporeū aut sine non
corpus sine animam , appellauerunt , omne istud quod secun-
dum sui potentiam naturalem non habet fixionem , nec per
manentia ad pugnam ignis , sed eleuatur & euolat ab igne
& super hoc habet potentiam eleuandi in fumum corpus in
eo occultum quod est de sui natura . Et hoc est anima . De
qua quidam philosophorum dixerunt eam esse aerem , quidam
ignem , quidam uaporem incorporalissimum , quidam subtili-
tiam tenuissimam , quia secundum analogiam locut̄ sunt .
Spiritum autem appellauerunt omne illud , quod subtilitā
uel solutum vel liquefactum ad ignem secundum sui poten-
tiam , naturalem habet potentiam resoluendi corpus eum
anima in uaporem , vel retinendi animam cum corpore ad
pugnam ignis , ut non euaporent , quia spiritus cum aqua-
lis fuerit facit corpus retinere animam , & cum fuerit for-
tis facit animā separari à corpore et manet cum corpore , qui-
niā sine spiritu , nec anima cum corpore manet , nec à cor-
pore separat , cum ipsorum sit vinculum : una tamen & ea
dem res in substantia est habens omnes istas proprietates &

operationes dum enim in liquefactione permanet ratione subtilitatis dititur spiritus sine quo spiritu non potest fieri generatione animae, & corporis, nec coniunctio animae & corporis: unde in toto magisterio dominatur spiritus in actu usquequo generetur anima & corpus, dum autem uolare potest ab igne dicitur anima, dum autem manere potest in igne & perseverare dicitur corpus. Si ergo tempore generationis: anima sterterit in igne & seruauerunt vires eius per uim spiritus, tunc uolat ab igne & trahit secum corpus ad uolatum & permanet operans uacuus a proposito, & expectat quod iam uenit & iam recessit & nunquam de cetero est uentus rum & uidetur mirabile ei. Si enim praualuerunt vires corporis tunc super vires animae, per aequalitatem spiritus, conuersum de actu in habitum, tunc corpus retinet animam ne unquam habeat uim fugiendi ab igne & operans tunc habet propositum ut habuerunt antiqui tunc spiritus permanet cum eis semper, quandoque in actu, & quandoque in habitu: quod totum concipitur ex uerbis Platonis in turba philosophorum & in stolicis & ex uerbis Senioris, & Haly, & Rasis & aliorum omnium. Quia ergo hoc corpus perficit & retinet animam & dat esse sibi & toti operi, & anima in hoc corpore demonstrat vires suas, & per spiritum fit hoc totum, ideo digne quamvis metaphorice dixerunt corpus formam esse unum. ergo & idem secundum substantias, quandoque dicitur spiritus, quandoque anima, quandoque corpus diversis respectibus. Alia igitur est consideratio spiritus, animae & corporis, quo ad philosophum alchimiam, & alia quo ad naturalem philosophum & metaphysicon, immo ualde diuersa subtiliter speculant. Et sciatis similiter q spiritus procedit aequaliter ab utroque necessario.

SED dices quomodo intelligitur illud quod Plato dicit
 in quarto stolicarum, superfluum est apud operantes hanc
 scientiam, quia qui preparavit semel hoc opus ditatus est ab
 iteratione operis, hoc autem non uidetur illi quia non est peri-
 tuis in iis scientijs superioribus &c. Idem ibidem oportet q
 spiritus coniungatur cum corpore de quo fuit principium ope-
 rationis & diues sit operans per hunc effectum spiritus, sine
 hoc quod iteret, opus. velut qui trahit ignem a lapide diues
 est ab igne quia poterit multiplicare & augmentare sine ter-
 mino: ita quod afficitur radio operans & oportebit ipsum
 derelinquere partem. Item Rasis in primo 70. praeceptorum.
 Qui semel perfecit opus ditatus est, & idem libro perfecti ma-
 gisterij, neque indigebis huius rei reiteratione, ex quo ipsam
 semel recte peregeris. Ego autem rationabiliter non pos-
 sum imaginari illud nisi solum illud sicut dictum est. Non
 enim hoc fermentum multiplicat seipsum in infinitum: ita
 quod minima pars eius extenditur semper in infinitum. Ad
 illud autem quod dicit Plato & Hamec & Rasis dicimus q
 eorum dicta non intelliguntur secundum sonum littera. Nam
 qui errat in opere experiendo eget reiteratione secundo & ter-
 tio, & totiens quoisque quod appetit comprehendat: ut ibi
 dicit Rasis. cum autem semel perfecerit non eget reiteratione
 illa, scilicet perfectionis, quia aliter reiterat perfectius & im-
 perfectus in opere. Volunt ergo quod postquam opus semel
 recte peregeris ex cognitione conditionum omnium & circun-
 stantiarum quod tu es diues ratione cognitionis, quia potes
 reiterare quotiens uis sine fallacia: & ideo non ages reitera-
 tione huius rei ratione cognitionis cum ipsa sit infinita, ne
 que ratione probationis, sed sic ratione operis. Item dicit Ra-
 sis in lumine luminum & expositor, non nisi semel ego la-

pide, id est, ut cognoscas eius pondera. Morienus, ecce quia cognitio & scientia huius rei infinita uidetur, sed operatio pluries reiterata & finita.

V N D E dicendum quod cum operans in operatione sua scilicet in decoctione et putrefactione peruenierit ad finem primi gradus in quo apparet color primus, & simplex, post antecessionem omnium aliorum colorum quare color est albus tempore maturationis apparet tunc statim incipiebat secundus gradus operis, & hic secundus gradus est fermentum & fermentatio massæ. Tunc enim elementa omnia debet & qualiter ponderari & commisceri & non palpari, cum sint facta illo colore simplicita & mundissima & cum commixta sunt, facta sunt perpetua super ignem, & operans factus est diues, tunc per hunc effectum non eget reiteratione illius effectus in illo magisterio, scilicet cognitione ut alias reiteret quando uult nouum opus. Quia si tunc non coniungat elementa evanescunt ab igne propter uim spiritus & rei uolatilitatis dominantis & fit pauper cum perdet dimitias acquisitas. Vnde hanc difficultatem inquirendi & inueniendi fermentum infinitum insinuans Geber hoc spoliationum capitulo de austro & perditionis operis in hora una & inuentionis dicit sic. Et sciatis quod nisi posueritis leuamentum, amittitis totam perfectionem & hæc est clavis omnium philosophorum. Haly in suis secretis qui hunc lapidem honoratum cum germinauit non inueniet, non surget aliud loco suo. Et Plato in stollicis, caue ne in putrefactione peruenias ad terminum nocivum. Si enim conseruaserit opus in solutione moram fortasse augmentabitur in corruptione. Vnde caue ab hoc &c. Idem in eodem: ditatus est operans ab eo quod retinetur, cum peruenierit ad terminum in quo nihil potest uideri subtilius. No-

DE FERMENTO

tamen sum fidei iussor de defectu & diminutione, quoniam est in loco multorum accidentium & defectuum. Ita quod potest esse & cum saluatione & cum errore &c. Vnde alius dicit: quomodo est quod putrefactio fuit eius cibus & uita, deinde facta est eius mors & ruina. Et ipse respondet per exemplum foetus in matrice. Et hoc est quod uoluit Pythagoras & Eraclitus & alij antiqui, scilicet quod omnia sunt in continuo fluxu, & tam cito uelociterq; mutantur, ut nulla natura permanente aliquo tempore sit fixa in rebus sed continua & subito permittetur. Nonne uidemus in ijs quae per artem coquuntur quae nostrae subiacent uoluntati, ut panis & confectiones de melle & de zuccaro solidae substatiæ cum fuerint in complemento suæ decoctionis perfectæ sunt & ab igne remouenda sunt, & si ulterius coquantur comburuntur & destruuntur, quamuis complera & perfecta sint: neque eget homo reiteratione illius decoctionis perfectæ in illo operare. Vnde etiam Haly adducit nobis exemplum de sapone, quoniam habet terminum decoctionis perfectæ quam si artifex transgreditur corrumpit ipsum quamvis non sit totalis similitudo.

Ex quibus liquide patet quod oportet artificem, continuo esse uigilem cum fuerit in opere, ut cum peruerterit ad gradum primum illius perfectæ decoctionis in quo subtilius non potest uideri: ibi permaneat quia uoluntas perficit secundum gradum & coniungit primo, & reiteratione eius non æget si recte peregerit, & ditatus est, immo si reiterare uellet non posset. Quod si ulterius transcendat, euanscit opus (quia summa uolatilis quæ est de natura spiritus superat summam fixi quæ est fermentum propter uim caloris ignis, & sic euanscunt omnia elementa. Quicunque ergo tunc

per compositionem sciunt concordare & pacificare elementa cum sint contraria perficiet opus & faciet mira & non aliter. Vnde ergo ne radicem hanc præterreas, nec aliquā eius quæras mutationem.

C A V S A quippe eius quod dictum est quia in fine perfeccioē decoctionis & putrefactionis natura generat ministratioē artis materiam simplicem nudam non coniunctam formæ sue: quā antiqui vocauerūt materiam primam propter similitudinem cum materia prima mundi, antequam informaretur, de qua dicit Plato in tertio Thimei, quod cum materia primam imaginamur, patimur uelut somniantes: & eget hæc materia coniunctione cum forma sua quæ est fermentum quod quidem fermentum occuleum est in gremio eius: que coniunctionio debet fieri statim in ortu materie, ut materia permaneat & perseveret, natura enim sola hanc coniunctionem facere non potest, quia actio naturæ est continuo cū igne & actio ignis est infinita ut dicitur secundo de anima, & est irrationalis & omne quod efficit de se destruit, sed anima artifici mensurans ipsum imponit sibi finem, quando uult & conseruat quod generauit ignis. Cum igitur artis sapientia ipsa coniungit post completam actionem naturæ faciendo naturam ab actione desistere: & de cætero in igne poterit conseruari in infinitum absque aliqua mensurazione ignis facta ab artifice, quod est mirabile, quia igne gaudet, sic res quælibet inanimata in loco proprio sue generationis. Ideo artifex tunc ab operatione & uigilia est totaliter absolutus & potest quiescere. Vnde dicit, Socrates in turba philosophorum, de hac coniunctione. Ci autem noto nil aliud est quam opus mulierum & ludus puerorum &c. Non enim artifex plus laboris eget, occupatione illius, sed debet

DE FERMENTO.

ab eo quiescere, aut quaecunque uult ab hoc magisterio potest agere. propter hæc coniunctio facillima res est. Tunc enim sola custodia totum complet negotium, ut dicit Rafus in lumine lumine. Sic enim elementa tunc coniunguntur & perpetuantur propter uim frumenti. Vnde dixit, Morienu: & in hora coniunctionis maxima mirabilia apparebunt. Et sicut elementorum ablutio & depuratio fit per præsentiam ignis sic eorum, scilicet ablutorium coniunctio & perpetuatio & fermentatio fit per ipsius absentiam. Vnde Rafus libro trium uerborum. Et hoc fit uirente Dei temperamento ignis & moderantia terminorum ignis. Vnde Morienus: eius ignis est tota huius rei uera at perfecta probatio &c. Et Plasto in stollicis in trigesimo. Ignetas contrariatur in hora coagulationis. i. fermenti. Idem in lib. sanationum. Cōmodum & incōmodum huius rei prouenit a cōmodo uel incōmodo ignis. Nota circa literā. Cū autē noto. i. plūbo quod ē fermenti corpus.

De tempore fermentandi.

A M P L I V S sciendum est quod hoc tempus fermenti & fermentandi massam est tempus, in quo germinat lapis, quia oritur sicut germinantia, sicut dicit Haly, & Plato, & omnis alter. Et quia germinatio proprie est vegetabilis & redditio rei post corruptionem ad id quod erat tempore pre finita. Ideo cum hic lapis quasi germinet, redendo ad id quod erat similabitur quasi vegetabilibus. Cum igitur esset in principio argentum uiuum coagulatum, ergo quando orientur argentum uiuum per decoctionem tunc germinauit, sed cum sit liquefactum per decoctionem, oportet quod tunc coaguletur & hac congelatio fit cum fermento sine corpore suo, quod idem est, & haec proprie est alchimia instrumentalis. Rafus in lumine lumine. Que seminauerit hos

mo hæc metet. Item ibidem. Omne semen in terra proles
suum proprio generi correspondet quod si diversa seminis ge-
nera ad inuicem mixta sint unuquodque proprium exprimit
genus &c. Non enim generant res nisi sibi similia, nec fru-
ctificant res nisi fructus suos &c. Item Senior. Mineralia non
metriuntur ut excent à radice sua, sed redeunt ad id ex quo
fuerint, nec conuertuntur ex hoc ad aliud, et qui aliud
dicit falsum dicit. Sic igitur patet quid sit fermentum &
tuis germinatio & compositio.

C A V S A quippe &c. quamvis hoc dictum sit extra
resem & mirandum, scilicet quod natura generat materiam
simplicem informem non coniunctam sue formæ. Attamen
est uerum secundum antiquos, sed similitudinarie. Et phi-
losophus in decimo sexto de animalibus simili uerbo mirando
utitur, ubi ostendit, quod anima vegetativa & sensitiva
dantur ab intrinseco materiae intellectus autem ab extrinseco,
unde dicit ipse sic ibi. Corpus spermatis cum quo exit semen
spiritus qui est uirtus principij animæ, est separatum à cor-
pore, id est materia & est res diuina & tale dicitur intellectus &
iste spiritus non separatur à spermate &c. Ecce quod
ponit sperma separatum a corpore, quamvis in rei ueritate
non sit separatum nec esse possit, intelligendum est ergo cor-
pus spermatis separatum a corpore, non quia non sit in ma-
teria spermatis, sed quia est ibi quoddam occultum non edu-
ciendum de materia spermatis, sed ab extrinseco datum, quod
est intellectus, ad cuius potestatem corpus spermatis sic spiri-
tuualiter disponitur. Eodem modo est hic intelligendum, scilicet
secundum analogiam cum tota traditio artis illius sit analo-
ga & typica &c.

A M P L I V S notandum pro maiori intellectu prædicō

DE FERMENTO

rum, quod operationes caloris in generatione & corruptione in quantum calor, non sunt determinatae nec ordinatae ad aliquem unum finem determinatum & manifestum nisi in quantum calor regitur ab anima vel intelligentia, quotiam calor est instrumentum animae & omne agens, suum instrumentum dirigit & mensurat ut introducat formam. Per calorem autem intelligo eum qui est in actu, ut in animalibus habentibus ipsum in actu aut potentia & virtute ut in vegetabilibus & mineralibus et animalibus certis habentibus ipsum modo simili & iste calor est elementalis & caelestis confusus in mixtis, unde philosophus secundo physicorum, homo generat laminem & Sol. Quia sine isto duplice calore non fit generatio. Mensuratur iste calor quantitate, qualitate, & tempore ab animo vel intelligentia, vel ab utroque in omnibus naturalibus ad aliquem unum finem determinatum, in quo est acquisitionis formae. Cum ergo ars alchimia sit sequela naturae & operetur cum calore actu, scilicet ignis oportet necessario, quod anima artificis modificeret & mensuret illum calorem, quantitate, qualitate, & tempore, usque ad finem quandam determinatum ad formam adipiscendam, quia sensus per determinatum tempus est inter agens & patiens, in quo introducuntur forma, quod si artificis anima sic non mensuraret sed continueret calorem ignis ultra terminum tunc ignis necessario destruet formam quam fecit, propter immensationem, hoc autem satis patet supra quia ignis actio est infinita, anima autem artificis mensurat ipsum &c. Scendum quod philosophus non metaphysicæ, dicit quod potentia irrationalis est determinata ad unum tantum & exit in actu existente, presente, passivo, disposito: ut ignis ad combustibile, Potentia autem rationalis se habet ad contraria &

exit in aēlu in alterum per appetitum sensitivum uel rationalem præsente passimo disposito & facit in eo, quod nult sive quod desiderat. Et propter hoc dixit Pythagoras, hominem esse mensuram omnium rerum, ut recitat philosophus undescimo metaphysicæ. Quapropter ueraciter dicimus. Quod natura est qua regit opus huius artis per decoctionem in igne suo & uase proprio, prout regitur a coelestibus usque ad finem operis & ultra. Voluntas autem est libera & debet regere & modificare naturam in fine operis, ut non transcedat ultra, quia uoluntas regendo naturam debet ad se trahere naturam, sed si uoluntas trahatur a natura & inclinetur ad eam, natura transcendet finem operis & ipsum destruet.

A D H V C opera naturæ planius scrutando dicimus, quod sicut natura agit propter finem, sic & artis. finis autem naturæ est introduc̄tio formæ in propria & conuenienti materia, cum fuerit in ultima dispositione per actionem agentis instrumentalis directi ab ipsa natura, quod est calor aperiorum tunc operi finem imponit. Cum igitur per ingenium & sapientiam artificis fuerit oreum & generatum argentum uicum philosophorum, quod est materia dispositæ ultima dispositione ad formam per actionem agentis instrumentalis, scilicet ignis directi ab anima artificis ergo optet quod informetur tunc & operi finem imponat, cum finis intentionis artis & naturæ, fuerit generare tale argenteum uicum habile ad talem informationem, scilicet auri uel elixir sive lapidis philosophorum, anima enim artificis aequaliter naturæ in hoc. Frustra ergo & desperatione laborat qui ultra laborat, cum laboret contra naturam & contra intentionem naturæ & artis &c.

Nota secundum praesentem auctorem quod si fieret congelatio

DE THERIACA

Mercurū per rem extraneam^m que non esse homogenea in na-
tura dūcibilium nil perfectionis afferit , quia non possunt co-
misciari nisi homogenea in natura . Et si mineralium aliquo-
rum natura ipsum mortificet & coagulet propter homoge-
neitatem mixtionis in natura , ut arsenicum & sulphur dis-
cimus quid illorum coagulatio est ad corruptionem & non
ad perfectionem &c. ut supra patuit .

Quid sit theriaca & quid dicatur uene-
num in lapide philosophorum .

C A P . V.

VIA antiqui philosophi assignauerunt in compo-
q sitione lapidis philosophorum , theriacam & uene-
num : & haec cum sint de terminis occultissimis
huius artis , ideo de ipsis nunc dicamus . Dicimus ergo q
sicut fermentum dupliciter dicebatur , sic & uenenum cum
idem sit , & similiter theriaca . Vno modo ipse lapis perfe-
ctus & completus in operatione ad imperfecta metalla alio
modo id quod est perficiens ipsum lapidem . Primo modo est
improprius dictum , secundo autem modo proprius . De primo
modo dicimus quod quia ipse mundicat imperfecta metalla
& omnem aegritudinem & corruptionem ab eis auferit , &
ea sanat & conuertit & perficit in aurum . Dicitur digna
theriaca ipsorum , quemadmodum patet de theriaca homi-
num . Et quemadmodum res uenenosae appropriate corpori
uenenoso , dico leproso adhibita , ipsum ab humoribus cor-
ruptis , principalia membra & alia membra corruptentis
bus sanant omnino , sic & hic lapis efficit in metallis leprosis ,

¶ ideo quandoque uenenum, quandoque theriaca dicetur. Metalla enim corrupta quæ sunt quatuor, laborant, species lepræ quatuor, ex aliquo quatuor humorum corruptiorum, & sanantur per dictum lapidem, sicut lepræ hominum per serpentes appropriatos. Ferrum enim patitur lepram ex corruptione cholera, ad naturam melancholie conuersæ que homina dicitur. Aes autem ex corruptione sanguinis ad naturam malincholie conuersi que dicitur alopecia. Stanum autem ex corruptione phlegmatis ad naturam malincholie conuersi que dicitur tisia. Plumbum autem ex corruptione malincholie solius, que dicitur elephatia. Hæ autem lepræ oës sunt per admixtionem conuersi sulphuris corruptientis ipsa, quod fuit in mineris suis. Ita ideo per sulphuris illius ablationem directam, cuiuscunq; modi sit sanantur & perficiuntur per hunc lapidem, sicut lepræ hominum per serpentes appropriatos. Argentum autem patitur principium lepræ phlegmaticæ, quia in seipso habet partes sulphuris adurentis illud ut patet. Sed natura sagax in ipsis generatione miscuit theriacam talem quod non augmentatur sed sic manet aut in melius transmutatur, quod sulphur cum per hunc lapidem ablatum fuerit statim erit aurum. Aurum autem purissimum est, & nobilissimum, & equalissimum, sicut Sol inter sidera, & sicut sanguis purissimus in corpore humano tēperatae complexionis carens omnibus contraria qualitate seu extranea, & habet sanitatem summam. Et ideo ars sequens naturam uult omnia cum hoc Lapide sanare & est theriaca & uenenum & in solum aurum transmutare sicut facit natura. Venenum autem propriæ dictum & similiter theriaca est secundum alchimias, quod fuit dictum fermentum proprie dictum, et hoc quo ad operantem, quia si stet in gradu suo vigilanter

tempore ortus & germinationis est theriaca & uita sibi & operi. Quod si ulterius ignoranter transcendat, corrumpit opus, quia evanescunt omnia elementa que erant miscēda quare est sibi uenenum, mors & desperatio & moritur etiam lapis, eo modo quo sibi inerat uita. Vnde Hamec tertio stollicarum in commento hanc insinuas sententiam obscuram dixit Res quando peruenient ad terminum suum est uenenum mortiferum & est rei simplex unius essentie & atrahit quicquid assimilatur sibi & propter hoc interficit animal, & hic gradus est uita & imperfectio operantis ex odore suo, & ideo caudendum est omnimoda cautione ab eius odore ne interficiat, & quando hoc signum apparuerit perirent ad terminum & ditatus est operans ab eius observatione etc. Ad propositionem sunt multae autoritates philosophorum, quibus dimissis causa breuitatis tantum duas adduco ut res. Rosinus, hoc est uenenum ineffabilis pretij, quod palam minima & uittissima uendunt re &c. Et Haly hic lapis est uita mortuorum & eorum refectione, est & medicina conservans corpus & purgans &c. Et Morienus. Est autem elixir medicina ex pluribus confecta, qua quidem medicina infermitates metallorum sanat. quemadmodum theriaca infermitates hominum: unde à quibusdam uenenum appellari solet, quia sicut uenenum in corpore humano, ita elixit in corpore metallino &c.

Nota hic. De unione animae & corporis cum suo spiritu.

I D E N D U M est quod in magisterio & termino operationis, cum oritur anima ipsa querit cor

perficerem ut uniatur cum eo et recipiat uitam et operationem
 et unitio ista et compositio sit mediane spiritu et cum
 uniseretur a fuerit corpori unit in eternum cum suo corpore.
 Hic autem coniunctio sit in ortu et resurrectione animae,
 neque quamvis prius creata esset, cum suo corpore tamen pro-
 priis iniquinationem corporis et corruptibilitatem, non potest
 in eternum suas proprias et incorruptibiles ostendere operatio-
 nes, immo tanquam mortua et inutile iacebat, et quasi cum
 corpore tumultata, et quando per magisterium ipsa purifi-
 war et candidatur, resurgit a suo corpore separata, et
 sic secundum corpus est etiam purificatum et ipsa querit suum
 vihus et desiderat coniungi sibi, ut in eternum vivat, nec
 potest coniungi, cum corpore alieno. Ante enim tunc uolat
 ab igne trahens secum corpus suum ad uolatum quem alter
 corpori patiatur coniungi et uniri et sic opus annihilatur
 et artifex a suo proposito uacuatur. Ideo corpus dicitur
 heretica ipsius anime, cum anima per ipsum saluetur et cum
 ipso beatificetur: et dicitur uenenum cum sit causa mortis
 anime perpetuae, quando per insipientiam artificis non con-
 inguntur. Et ex hoc patet ueritas illius uerbi platonis,
 quod apud philosophum non uerificatur octavo metaphysice
 scilicet quod anima nostra orta est in Orizonte eternitatis, an
 uerream suo corpori unitatur, quia posuit formis uniri et
 separatas, uniri inquam per medium. Fuit enim locutus se-
 condum analogiam: et in hac coniunctione resurrectionis
 se corpus totum spirituale, ut ipsa anima. Et fuit sic unum
 sicut aqua mixta aquae et non separantur de cetero in eternum,
 cum in eis nulla sit diversitas, immo unitas et identitas,
 omnium trium, scilicet spiritus anime et corporis,
 usque separatione in eternum. Sicut uere patet de identitas

DE THERIACA

et unitate sanctissimae trinitatis in Deo, scilicet patris,
 et filij, et spiritus sancti, que sunt in ipso Deo unum et
 idem cum distinctione personarum absque diversitate in substantia.
 Ex quibus verbis coniugere possumus directe quod philosophi
 antiqui huius artis fuerunt uates uere per hanc diuinam ar-
 tem, scilicet de resurrectione animae humanae cum suo corpo-
 re et eius glorificatione, de apparitione Dei in humana car-
 ne s. Christi et identitate ipsis cum Deo mediante insin-
 xiu et manatione spiritus sancti, quamvis indistincte ualde
 haec nouerunt et confuse. Censo uerum esse apud consi-
 derantes ueritatem et figuram in rebus, quod quicunque hu-
 ius artis diuinae et gloriose fuerit uerus artifex seu opifex,
 poterit pone re in Deo trinitatem in unitate et unitatem in
 trinitate cum distinctione tamē sed absque diversitate in ip-
 so. Nam in hoc lapide uere assignatur trinitas in unitate et
 econuerso, cum distinctione et absque diversitate, ut patet
 subtiliter intuenti et scienti. Neque video exemplum in mu-
 do sic per omnia simile ad assignandum trinitatem in Deo si-
 cut hoc. Illud enim beati Augustini, quod ponit 10. de tri-
 nitate de anima et ponitur primo sententiarum, scilicet quod
 in anima sunt ista tria idem scilicet memoria, intelligentia, et
 dilectio sive uoluntas est pulchrum et uerum: sed forte alii
 quam ponunt contradicitionem, hoc autem nullo modo.
 Et credo firmiter quod quicunque infidelis hanc artem dissi-
 nam ueraciter sciret, fieret necessario fidelis in trinitate Dei
 assentiens et crederet in Christo Iesu domino nostro filio Dei.
 Et si hoc non facit non est nisi ex timore poena precepte in se-
 cta et lege illa et alijs illata, ne sibi pena simili inferatur.
 Nihilominus tamen perfectissime uidet, et trinitatem in Deo
 esse et assignari necessario posse per ipsius lapidis pretiosissi-
 mis

mē & occultissimi invenzionem. Sicut uiderunt, Hermes, Plato, & antiqui philosophi.

A D propositum autem redeentes de ueneno & theriaca propriissime loquentes, dicimus nunc quod hic lapis, cum in decoctione oritur, oritur in diebus præfinitis ad similitudinem arg. ut. candissimi, & est argentum unum philosophorum ut ex uerbis eorum concipimus. Et quia argento uno nulla utilitas sequi potest, nisi cum corpore suo coniungatur & mortificetur, ideo necessario ut ueritas & finis costet operis, oportet ut à corpore suo tunc interficiatur. Et quia omne interimens large sumendo, potest dici uenenum. ideo istud corpus dicitur & dici potest uenenum sine quo opus hoc constare non potest: & quia talis interemptione est salus & perfectio eius quod interimitur, ut uiuat uita incorruptibili in ætermum. ideo dicitur theriaca, quia ad uitam incorruptibilem per interemptionem ipsum reducit. Sicut uere patet de glorificatione sanctorum. Nam quod eos interimit s. mors potest dici uenenum, sed quia ex hoc accidit uita perpetua cum glorificatione. ideo potest dici quod sit theriaca: quæ theriaca proprie & uere erit in die inditij scilicet nouissimo, tunc enim fiet animarum & corporum suorum purgatorum resurrectio & coniunctio ac unio perpetua, & sic etiam in hac arte accidit gloriofa in suo die nouissimo. Hoc autem uenenum & theriaca est corpus antedictum & fermentum & clavis totius operis & est forma solis & stel arri. Vnde Zeno in turba philosophorum: scitote quod nullum corpus est pretiosius & purius sole, & quod nullum uenenum tingens generatur absque sole & sua umbra, qui philosophorum uenenum absque hoc facere conatur, iam errans decidit in id quod eius tristitia permanet, qui autem sapientum

uenenum Sole & eius umbra tinxit, ad maximum peruenit archanum . Item alter in eodem : cum autem uenenum corpus penetrat ipsum inuariabili colore colorat , & nonquam dimittit corpus anima que compar sibi est, a se separari . Et ex quibus dictis patet quod sine ueneno & theriaca alchimia non perficitur , non secundum intentionem censiderantem in superficie scilicet quod apponatur aliquid illorum ab extrinseco sed quia in fine operis & decoctionis sunt haec obtinentia nomina eorum ut dictum est . Et haec uerba sunt profundiisse me & dicta secundum sententias antiquorum philosophorum & sunt consona de prius dictis de fermento & elementis .

*Consequenter uidendum quid sit coagulum & quid
lac in lapide philosophorum & quid masculus
quid femina secundum philosophos .*

C A P . VI.

E coagulo quoque & lacte nec non & masculo et femina philosophi in hoc lapide tractauerunt , sunt enim haec de secretissimis terminis huius artis quibus incognitis & ars haec totaliter ignoratur . Sunt quidam qui imaginantur , quod hic lapis cum perfectus est comparatur ad Mercurium sicut coagulum ad lac . Sicut enim modica pars coaguli , multam quantitatem lactis coagulas , sic modica pars huius lapidis super multas partes Merc. projecta coagulari in Solem vel Lunam . Qui longe valde ab eorum intentione loquuntur . Si enim sic esset , que nam esset comparatio huius lapidis ad metallas non enim potest coagula-

rea cum iam coagulata sint à natura , Merç. autem sic .
 Nos ergo dicimus quod coagulum apud philosophos est illud
 quod in capitulis dictis , est dictum corpus , sive fermentum ,
 sive uenenum , sive flos auri , quod est occultum in Mercurio
 philosophorum quando oritur , & ille Merc. dicitur lac . Il-
 lud enim coagulum est quod coagulat illum Mercurium , &
 ipsum & Merc. sunt unum & idem in substantia . Ita quod
 sumpum coagulat , & ab alio non coagulatur , ut uere pas-
 sit de cera liquefacta quando coagulatur . Et sicut coagulu-
 sit ex lacte solo sed per quandam digestionem & decoctionem
 alteram recipit potentiam & uirtutem coagulandi illum lac
 in quo est , sic & hoc coagulum quod est in Merc. philosopho-
 rum ortum recipit per quandam digestionem & decoctionem
 alteram potentiam & uirtutem coagulandi illum Merc. in
 quo est & recipiendi & perficiendi cum sit in ipso & cum
 ipso ortum . Vnde sicut coagulum dominatur lacte & ipsum
 coagulando ad se conuerit & fiant omnino unum coagula-
 tum absque diversitate , sic & hie . Propter quod non est co-
 fidendum in Merc. sublimato sed in calcinato post sublimatio-
 nem ut dicit expositor in lumine luminum , quia cum fuerit
 sublimatus Merc. philosophorum , candidus de sui natura est
 uolans ab igne , cum autem à suo coagulo coagulatur , cal-
 cinatur , frigitur & retinetur , & hoc coagulum est aurum
 philosophorum & uenenum .

E T sciat q̄ hoc coagulum est clavis philosophorum , quia
 coagulando spiritus dissoluit corpora simul & semel in e-
 dem momento , & ideo dixerunt philosophi quod spiritus nō
 possunt detineri , nisi cum aquis corporum , & quod unum
 & idem est congelatio spiritus & solutio corporis . Vnde
 Rasis in epistola . Gummi nostrum coagulat lac nostrum , &

lac nostrum dissoluit gummi nostrum, & post hoc ap=parebit rubedo orientalis &c. Et Lucas in turba philosophorum: accipite argentum unum quod est ex masculo & ip=sum secundum consuetudinem coagulate, non enim hic est regendi initium, eo quod iam coagulatum &c. Senior, Quando uidi aquam coagulare seipsam, tunc certificatus sum quod res uera est sicut assignatur, & hanc aquam coa=guatam nominant nomine cuiuslibet masculi, deinde de=sponsauerunt cum foemina, & ipse est ex ea, & ipsa est ra=dix eius & coagulatio eius sicut dixit Hermes &c. Idem in eodem: congelat autem haec aqua cum est cogelata, & aqua currens est mater congelata & ex ea fuit &c. Ad huc igitur modum assignauerunt in suo lapide masculum & fo=eminam, nominantes foeminam, ipsum lac quod esagulatur, masculum autem quod coagulat, quia actio attribuitur ma=sculo, passio autem foemine. Nam in hoc lapide quando oritur cum ipse sit liquidus & fluens & patiens dicitur fo=mina, suum autem coagulum, a quo coagulatur, cum sit solidum, firmum, permanens et agens in illud dicitur masculus. Compositum uero ex iis dicitur lapis commixtus completus et perfectius et sunt in commixtione unum omnino sicut in cera unde dicit Alexander. Scias quod nullus nascitur nisi ex mare & foemina, Et nullum germen gignitur nisi ex humidu et calido alias sicco. Item in turba philosophorum: cum enim masculus et foemina coniunguntur fit mulier non fugiens, compostu, uero spirituale, u.i.n. masculi recepta ga=det foemina, eo quod masculo inuatur, masculus uero a fo=mina tingente accipit spiritum, masculus ergo et foemina co=iniunguntur et unum fiunt etc. Item alter in eodem. Venes=rani regem & uxorem suam, & nolite eos coburere etc.

minor. masculus est sine aliis existens sub foemina, foemina ne
nhabet alas & mult uolare, masculus autem retinet uolan-
tum. Et propter hoc dixerunt philosophi: facite foeminam
scendere super masculum, & ascendet masculus super foem-
inam &c. Et Rosinus: Foemina masculo roboratur &c.

E T est sciendum quod masculus & foemina sunt idem
in uide subiecto & sunt habentes uirtutes diuersas & con-
uicias in tali subiecti unitate. Et hoc potest confirmari per
philosophum primo de plantis, qui ponit quod in seminibus
mixtio masculi & foeminae. Dicit enim sic. semen plantæ,
ut simile impregnationi que est mixtio masculi & foeminae,
secreta in ovo est uis generandi pullum & materia cibi eius
spissæ ad horam complementi & sui exitus ab eo: & sicut
puma ponit ouum in una hora. Ita & planta semen etc.
in idem dicit decimosexto de animalibus. Ex quo patet quod
uis copulatio vel conexio potest dicti hermaphrodita: quia plā-
net & semina ubique im pregnante & im pregnantur et,
ut hoc denotat agens & patiens in eodem subiecto simul esse
unmixta in unitate quadam. Quando ergo oritur lapis
ne habet in se mixtionem masculi & foeminae, sed oritur li-
quidus, fluens, uolans, lucidus & coagulationem patiens et
est foemina. Coagulum autem oritur in uentre eius &
solidum, stans, permanens, umbram ostendens, sicut fas-
cine lapides pretiosi lucidi, & coagulationem in illo faciens,
est masculus. Et sicut foemicum & patiens est quid dis-
persatum & imperfectum. ita masculinum cum sit agens
quid completiu[m] et perfectiu[m] ipsius. Et quia foemina
alba fugiens, sed ualde leuiter permittit se a masculo capi,
masculus uero est rubeus persequens foeminam fugientem et
iam capiens & retinens nisi ualida ea propter dixerunt. Foemina

na habet alas, masculus uero non . Hermes, Fili extrahe à ra-
dio suam umbram. radius enim est humiditas et foemina. um-
bra uero est siccitas in humiditate occulta et est masculus, cu-
ius generatio fuit à natura antequā generatio foemina. ma-
sculus autem est rubens persequens foeminam fugientem et
ipsam capiens et retinens in ualida . Foemina autem est alba
fugere uolens sed ualde leuite permittit se à masculo capi
propterea dixerunt quod foemina habet alas, masculus ue-
ro non .

SIMILI modo dixerunt, hunc lapidem esse primo Ses-
nem et secundo iuuenem, quia de ratione iuuentutis est co-
lorem rubrum roscum inferre in cute humana et in capillis.
de ratione autem senectutis albedinem . Cum ergo hic la-
pis primo in sua generatione sit albus, in secundo rubens me-
rito primo dicitur senex, secundo iuuenis . Vnde Rasis in epi-
stola . Lapis scientie nostrae primo est senex et ultimo puer,
quia albedo est in initio et rubedo in ultimo et.

DIXERUNT etiam cum proportione simili hunc
lapidem regionalem, quia ratione sue humiditatis dixerunt
ipsum esse Aegyptiacum et ratione siccitatis Persicum, unde
Aegyptum domum humiditatis esse dixerunt, Persiam autem
domum siccitatis . Et Aegyptij terre Persarum egent subsis-
dio, sicut dicit Miluescindus . Omnis enim putrefactio fit in
humido finis autem putrefactionis est siccitas, et incineratio,
cum ergo fuerimus in fine putrefactionis complete, oportet
desiccare, et tunc fit conuersio clementorum, quis humidus
fit siccum, et Aegyptij recipiunt subsidium à Persis et sic
alternatim lapides adiuicem commutantur . Et ideo putre-
factio non ualeat alibi quam in Aegypto, ipsius autem finis
non nisi in Persia . Secundum hunc ergo modum assis-

gnauerunt in hoc lapide mulierem prægnantem , masculum
tribeum in utero habentem & parturire clamantem : unde
lapis qui superius dictus est foemina est mulier prægnans , qui
autem dictus est masculus , est stans in utero paratus ad par-
tum . Et ideo in coagulatione apparet partus , quia lapis di-
ctus foemina parit lapidem alium , quia quod erat in utero exit
foras , quia quod erat fluxibile fit coagulatum . Multos quo-
que alios terminos annuerunt philosophi , sed predicatorum co-
gnitione integre habita , aliorum omnium cognitio nullaten-
sus poterit occultari .

Sequitur ultimum capitulum de similitudinibus gene-
rationis foetus expermate & sanguine menstruo ,
& auis ex ovo , comparando in generationem
auri ex sulphure & argento uiuo , ad
generationem ipsorum .

C A P . V I I I .

Q VI A locus sumptus à simili & proportione in
arguendo in qualibet arte et scientia familiaris est ,
& manifestum conferre videtur , ideo generatio-
nem aurii à natura & ab arte ex sulphure & argento ui-
uo , foetus ex spermate & menstruo . Intendimus proportiona-
liter explicare , ut ex ijs omnia quæ diximus à simili robo-
remus . Erunt autem proportiones naturales noue et invau-
ditæ . Dicimus , ergo quod principia generationis foetus sunt
duo scilicet sperma & sanguis menstruus , quia in omni ge-
neratione est necessarium agens & materia . Materia autem ,

agens non coincidunt, ut patet ex secundo physicorum. Sperma autem est agens, & sanguis Mercurius est materia, ut patet ex quindecimo et sextodecimo de animalibus: et ut dicit Averrois secundo colligeret. Et quia omne agens cum introductione forme simul separatur a materia, nec subiicitur materia, seu pro materia generati, ergo sperma separabitur ab illa simul cum introductione forme. Quod autem sanguis menstruus sit materia generati sic patet, quia ex ipsisdem generantur & nutritur & ecomerso, ut dicitur secundo colligeret, & secundo de generatione & corruptione, & quindecimo de animalibus, cum ergo foetus nutritur ex sanguine, ergo similiter generatur ex eo, oportet ergo dicere quod sperma sit agens. Vere ergo dixit philosophus quinto decimo de animalibus, scilicet sicut dat formam et principium motus, foemina dat corpus & materiae, sicut in lacte coagulato, ita erit quod absinditur a mare & foemina. Est ergo masculus operans & foemina patiens, sicut est scannum ex carpentaria & ligno, non igitur erit sperma tanquam pars generati, sed erit sicut motor et forma. Et sicut sanitas que accedit infirmo ex scientia medicinali &c. Possimus ergo in proposito dicere quod sicut scannum est ex carpentario sicut ex efficiente, ex ligno sicut ex materia, & sicut fortis est ex spermate sicut ex efficiente & menstruo sicut materia. Eodem etiam modo omnino dicimus quod aurum, et lapis philosophorum, est ex sulphure sicut ex efficiente & argento vero sicut ex materia, & sicut sperma informat cum forma sibi simili & non aliena sic sulphur informat, forma sibi simili & non aliena. Et ideo hoc sulphur agens extrinsicum extrahit per digestionem illud sulphur quod est in potentia in argento uiuo in actu, quod sulphur informat ipsum argen-

tem *zætuum* forma auri aut lapidis philosophorum. Et hoc quod argentum informat, coagulat, colorat et infixat per unionem illius.

EST præterea notandum quod sperma generat ex materia cor primo et primam virtutem in corde imprimit sibi similem: quoniam sperma habet primam virtutem generationis, contractam ab eo a quo decisum est, et generando ut datur similem virtutem generativam cordi. Et post separatur ab eo et derelinquit ipsum solitarium, quia cor potest de cœtero generare alia membra omnia per virtutem primâ sui introductam a spermate similem virtuti existenti in spermate, absque praesentia spermatis, quia sperma postquam generauit cor iam totum opus suum peregit, nec est de cœtro necessarium ad generationem. Non solum autem in corporibus animatis anima sensibili, sed etiam animatis anima vegetabili, hoc idem patet. Post seminationem determinata periodo germinabunt semina per virtutem generativam insitam et in quibusdam ascendunt semina divisa super terram in ipsa generatione, et in quibusdam manent in terra, et ista semina adhaerent germini. Post separantur et paulatim arescant in ipsis germinibus tanquam uana et iniuria ad generationem ultiore, quia similem virtutem generationem quam habebant intus duxerunt in ipsis germinibus et germina obtinuerunt eam, et euauit virtus que prius fuerat in seminibus. Postquam opus suum totum peregit. Propter quod illa germina sunt et permanent per se, sufficientia, ad generationem successive, absque seminibus ex quibus generata sunt. Ideo generant folia, flores et semina in circulo, sicut ille ex quibus originem contraxerunt. Omnes etiam res que generantur et in sua specie multiplicantur, non generantur

nisi d' sibi similibus in natura tanquam à principiis & radici-
bus suis secundum modum quem diximus . Est ergo germe
sicut cor generatum & separatum à semine suo . In quo est
tota uirtus seminis generativa omnium membrorum plene
& partium eius secundum exigentiam sue speciei , quemad-
modum in corde embrionis generato à spermate .

S I C eodem modo dicimus , quod sulphur extrinsecum
generat ex argento nino sulphur quoddam quod est sicut cor ,
& primam uirtutem generatiuam introducitā in ipso à sul-
phure extirpato , ab eius praesentia quia sulphur extrinsecū
iam totum opus suum peregit . Et hoc sulphur generatum
in argento nino , & ex eo est cor & forma & tinctura
quemadmodum in homine cor &c . Sicut ergo sperma ,
post generationem cordis , non habet aliud effucere deces-
tero , quia iam introduxit formam , & etiam impossibile
est duo agentia concurrere aequaliter ad eundem effectum .
Sic & sulphur extrinsecum similiter se habere debet , ergo
sulphur extrinsecum postquam introduxit in actu sulphur ex
intrisco argenti nini , quod est sicut cor & forma argenti
nini , debet similiter separari . Confirmamus autem hoc per
philosophum decimosexto de animalibus qui dicit . Creant
autem cor prius à spermate , aut membrum conuenientius est
di , quod erit principium generationis corporis totius &c .
Et post hoc dicit . Et propter hoc in creatione apparet cor pri-
us inter omnia alia membra in actu & manifestum est satis
sui & similiter rationi : quando conceptum suscitatur ex se-
mine maris & superfluitate mulieris seu foeminae & fuit
solitariū debet regere se sicut filius qui exiit à domo patris etc .

S C I E N D V M pro dictis , quod sicut non est necesse
quod primum mouens tangat suum mobile continuo sed suffi-

cit quod iam tetigerit, ut patet in sagittatore & sagitta, sic est de spermate & illo a quo decisum est, scilicet corde quod generauit sperma & corde quod generat membra fetus. Vnde dicit philosophus decimosexto de animalibus. Sicut accidit rebus que sunt per se, quod primum mouens mouet, non quia contingat corpus omnino alterius, sed quia iam testigit in preterito. Ita est illud ex quo est sperma, & non tangit post hoc. Eodem modo dicimus in sulphure & argento uino, quia postquam sulphur extrinsecum testigit argentum uiuum & generauit seu creauit in argento uiuo sulphur ex ipso. in quo est uirtus prima generandi & informandi aurum, non est necesse ut de cetero tangat ipsum, sed sufficit quod iam testigit in preterito. Ideo dignum est, ut hoc extrinsecum separetur sicut perpetuum a corruptibili.

A M P L I V S subtiliter aduertendū est, quod sperma quando est fortis & temperati caloris, tunc est potens digere menstruū complete, quia non potest fieri completa digestio nisi per calorem completum sicut indigestio per calorem dimidiatum, ergo cum sperma fuerit uincens & potens bene digerere menstruū, scilicet cum sit sicut motor & operans, assimilabit sibi necessario hoc quod generat, ergo generabit masculum cum sperma sit ex masculo. Et quia omnis corruptio & alteratio est ad contrarium, tunc quia sperma non poterit uincere & digerere bene menstruū propter penuriam caloris non poterit factum secundum similitudinem forme sue, ergo erit alterata ad contrarium & quia foemina contrariatur mari, necessario credit foeminam, quia sperma est sicut operans & menstruū sicut patiens. Proprieta accidit qd mares sunt calidores foemini quia caliditas attribuitur agenti. Sic eodem modo dicimus de sulphure & argento uino, nam

DE SIMILITUDINIBVS

quando sulphur est bene potens digerere argentum uinum ex completa actione caloris, tunc sulphur assimilabit sibi argen tum uinum & faciet ipsum aurum, quoniam sulphur est ipsum digerens & citrinizans. Ideo aurum est citrinum & masculinum & complete digestum. Cum autem sulphur non poterit bene digerere argentum uinum ex indigentia caloris, tunc erit alteratio ad contrarium, ergo sulphur non assimilabile sibi argenteum uinum, ergo non sicut aurum sed argen tum: & ob hoc argentum est album sicut argentum uinum, & est sicut foemina & incomplete digestum, & haec est cau sa albedinis argenti & citrinitatis auri. Vnde sicut foemina est mas occasionatus secundum philosophum in libris p̄r alle gatis, sic similiter dicitur quod argenteum est aurum occasio natum. Est autem citrinitas & albedo in auro & argento non ex utroque sed ex argento uno tantum, quemadmodum in ovo album & citrinum sunt ex parte foemina et non ma ris, quamvis non sint in argento uno distincta sicut in ovo. Ideo dicit philosophus 17. libro de animalibus, album et citrinum in ovo non sunt, ex mare et foemina sed ex foemina trans tum. In alijs autem metallis, quia aut sulphur nondum potuit bene digerere et uincere argentum uicum propter paucitatem caloris ut in plumbo & stanno, aut combustit nimis ut in æte vel ferro. Ideo in ipsis nondum potuit generare aurum nec argenteum, quoniam sulphur non est uisceps, nec uicium omnino.

ET intemperantia caloris sulphuris potest esse tam in abu dantia quam in defectu & potest utrsque intemperantia di ci indigestio diuersis respectibus postquam non tenet medium. Ideo bene dicit philosophus 18. de animalibus scilicet q̄ mares & foeminae indigent temperantie caloris, quemadmodum

omnia naturalia & artificialia non sunt nisi per terminum & temperantiam determinatam, cum calor uincit ualde, de siccet res humidas & cum diminuitur multum, non potest sustentare humiditates & propter hoc indiget temperantia. si autem non fuerit ita, accidet istud, quod accidit rebus de noctis quoniam ignis multus comburit, & paucus non potest digerere. Et propterea indiget mas & femina ad creandū filium temperantia caloris &c. Et huic concordat uerbum Gal. in quarto de ingenio sanitatis, qui dicit omnis error duobus modis est in quantitate, scilicet si uel temperamentum est uel citra temperamentum. Nam idem, id est, consimilem defectum facit plus & minus. Vnde dicimus solum aurum esse à calore temperato decoctum & à natura digestum citri num masculinum & simile est argentum & nullum aliorū hoc habere meruit.

R V R S V S ne uideamur ignorare intentionem uerborum dictorum Aristotelis. Dicimus quod quamvis sperma sit factor embrionis ut dictum est, tamen non est sicut principale agens sed magis ut organum & instrumentum, quia anima existens in spermate est principale agens & mouens, mota ab anima generantis. Cum omne quod est habeat animam actu uel potentia uel secundum quid uel simpliciter ut dicitur i.e. de animalibus, & utitur spermate tanquam instrumento cum calido & frigido ad generationem & formationem ut ibidem dicitur, quamvis ueritus sit dicere alio quod fieri per motum instrumentorum quam per instrumenta ut idem dicitur. Vnde ex motu generantur calidum & frigidum ut instrumenta faciunt duritatem & molitatem & similia accidentia, ut patet tam in naturalibus quam in artificialibus, gladius enim efficitur ex motu instrumenti, quid

mouetur secundum scientiam artificis &c. Vnde sicut anima hominis in qua est scientia, mediante sanguine & spiritu mouet mansum ut instrumentum aut instrumentum extrinsecum hoc autem mouet materiam. Sic & anima existens in spermate mouet spiritum secundum motum generantis a qua exiuit & uictrum ipso ut instrumento mediante calore naturali, & sperma mouet materiam, scilicet menstruum. Vnde dicitur decimosexto de animalibus, quod cum sperma uenerit in matrem, mouet menstruum eodem motu quo ipsum exticat motu, scilicet ab anima generantis a qua exiuit sperma & omnia membra sunt in potentia tam in mestrino quam in spermate, in actu aut nullu sed in mestrino passime, in spermate uero actiue, & hoc facit cum calido naturali uel animali proportionato ordinationi astrorum, quod est uitale, quod calidum non est ignis uel ab igne, ut ibi dicitur, cum ignis animal non generet nec nutrit. Eadem modo dicimus de sulphure & argento nino in operibus naturae, quoniam sulphur non est agens principale sed uirtus mineralis occulta, existens in ipso media te calore minerae digerente, est principale agens intrinsecum cum corporibus coelestibus et mouent sulphur cum calore suo sicut instrumentum. Sulphur autem mouet argentum suum, sicut materiam sibi propriam ad generationem eam tu quo mouetur ab agentibus primis. Similiter in operibus eiusdem naturae, mensuratis ab arte, quia anima artificis in qua est species & scientia est principale agens extrinsecum & mouet uirtutem mineralē digestiū & liquefactiū, et generatiū existentem in sulphure per tempus caliditas ignis mensurata ab artifice, sicut principale agens intrinsecum, & hac uirtus mouet sulphur in quo est sicut instrumentum. Sulphur autem motum mouet argētum suum, sicut propriā

materiam ad generationē eo motu quo mouetur à primis, et
est aurum in argento uno & in sulphure in potentia, actus
nero nō. sed est in argento uno passus, in sulphure nero acti-
us sicut in efficiente. Vnde liquefactio & coagulatio & alia
accidentia sunt à calido & frigido, forma nero efficitur,
ex motu instrumentorum motorum secundum scientiam ar-
tificis mensurantis & ministrantis ea naturae.

Argenti unū vulgaris similitudo.

D I C E M V S denuo quid argentum unū vulgare
assimilatur menstruo & ovis uenti. Vnde sicut ex mestruo,
absque spermate non fit embrrio nec ex ovis uenti auis absque
semine maris, quia uircus anime non est in eis nisi ex sper-
mate vel semine maris, ut patet ex decimosexto de animalibus.
Sic ex argento uno vulgari. Nunquam fiet aurum
nec lapis philosophorum, absque sulphure, quia non est in eo
uirus generatiua nisi per sulphur, secundū hanc igitur pro-
portionem dicimus de sulphure, quoniam ipsum assimilatur
spermatis et semini maris, et absque mestruo foeminæ non fit
generatio, quemadmodum tota materia generationis & nu-
trimenti non est nisi ex foemina, sic ex sulphure solo absque
argento uno nunquam fiet aurum, nec lapis philosophorum,
quia in eo non est virus materiae nec nutrimenti. Et sicut ex
albo ovi fit generatio pulli & nutrimenti ex solo citrino. Sic
similiter generatio aurī fit ex argento uno, & nutrimentū
eius ex solo citrino, scilicet sulphure suo. generatio igitur la-
pidis erit ex albo, id est, argento uno & nutrimentum ex
solo citrino, scilicet sulphure suo occulto, digesto per actionē
sulphuris extrinseci regimine artis & artificis ministrantis na-
ture. Propterea natura sapientissima in animalibus perfec-

Etis in quibus est dare marem & foeminam separavit marem
 & foemina quae ad generationem temporibus congruis coniun-
 guntur. In seminibus autem quia non sunt corpora mobi-
 lia localiter, a principio intrinseco, coniunxit natura ex eis
 simul marem & foeminam, ita quod in quolibet semine est
 coniuncta & indistincta quo ad substantiam virtus maris et
 foeminae ad generationem fiendam. Sic similiter ac propter
 eandem causam, coniunxit in mineris metallorum sulphur
 & argentum uniuersum ad generationem ipsorum. ideo minera
 ipsorum omnium sunt necessario mixta ex sulphure & argen-
 to uno uulgi cum sint simul ibi generata mixta & coagula-
 ta. Et ob hoc sicut mas non generat in substantia propria sed
 in passiva & opposita sibi, siue agens & patiens sunt coniuncta
 siue separata. Sic similiter & sulphur generat non in substanc-
 ia propria sed in passiva & opposita sibi que dicitur argen-
 tum uniuersum. Si igitur uerum est quod in principio huius cas-
 pituli diximus secundum sententiam Aristotelei, Averrois &
 Alexandri, scilicet quod ex eisdem generantur, nutritur, per-
 sicuntur & compleuntur, & non ex extraneis, ergo ex eisdem
 aurum debet generari nutriti & perfici ac compleri, & non
 ex extraneis. Cum igitur aurum sit generatum, nutritum,
 perfectum & completum, a natura ex solo argento uno,
 ab extrinseco sulphure digesto & ultimo ab eo expoliato, er-
 go & lapis philosophorum ex eisdem debet generari, nutriti,
 perfici & compleri scilicet ex quibus est aurum & non ex ex-
 traneis, quia sicut cognitio rei sumitur ab essentia & natu-
 ra rei & suis principiis, & sic & operatio ipsius. Quia
 ergo ex imperfeciis metallis, debet per hunc lapidem, aurum
 generari, nutriti, perfici & compleri per eorum mixtione,
 ergo ex solis partibus eorum quae sunt ex eisdem ut aurum,
 generabitur

generabitur aurum, & partes extraneæ corruptentes separabuntur seorsum, & cum partes quæ sunt in eis quæ sunt ex eisdem ut aurum sint argentum unum, ergo ex solo argento uno eorum generabitur aurum & nutritur & perficietur & complebitur per hunc lapidem, ergo & partes sulphuris quæ sunt in eis cum sunt extraneæ & corruptentes separabuntur seorsim quia non miscebuntur. Omnis enim res ex sibi similibus conficitur & perficitur & completur & non ab extraneis. Vnde philosophus in secundo de anima dicit q̄ nutrimentum in principio est dissimile à nutritio. in fine autē simile, ergo à similibus res nutritur & perficitur & ideo ab extraneis. Sic ergo patet quod aurum alchimicum est quod debet esse necessario ex eisdem, omnino & eodem modo generatum ut mintrale & non ex extraneis, nec modo extraneo. Qui igitur in extraneis laborant & modo extraneo, à natura operantur, extraneæ faciunt & aliena. Similiter autem & qui in eisdem, non extraneo modo operantur, meritatem rei consequuntur.

CUPIENTES igitur per artem alchimie naturam sequi non impendent laborem in argento uno solo scilicet vulgi, nec in sulphure solo scilicet vulgi nec cum aliquibus alijs intermixtis sicut nec natura, immo nec in argento uno & sulphure vulgi coniunctum, quod forsan uidetur mirabile. Sed in eo in quo sunt à natura coniuncta, quia preparauit arti sicut ancilla. Coniungit autem, ipsa natura à principiis generationis sicut in lacte butyrum lac & seracium quæ post digerit, & ab initio separat & sequestrat. Similiter autem & ars. Similitudines autem istæ sunt sufficietes & ueraces etiam ad hoc propositum ostendendum, quās non sunt totales, quoniam animatorum ad inanimata,

non potest esse in omnibus talis similitudo nec adduci, non enim generatur aurum ex auro, sicut animal ex animali. Sed talis inuestigatio extranca & pulcherrima est. Conclu-
dimus ergo ex omnibus prius dictis quod quicunque sapiens
figuras & analogias uerborum cum omni imaginatione in
hac arte inuestigare uoluerit, cum ipse ars supra naturam
& rationem naturalem consistit, ut prius ostendimus, ope-
rebit ipsum necessario operibus diuinis supra naturam & na-
turaliem rationem, & intellectum existentibus consentire et
fidem omnimodo adlibere, quod si solam rationem adeptus
fuerit finem artis peritus non attinget.

C O N I V N G I T &c. Scindum quod sicut natura
generat metalla ex sulphure & argento uero. Non quod sul-
phur in sua natura per se reperiatur in suis minerali: nec ar-
gentum uerum sic. Sed reperiuntur haec a natura commixta
& in naturam terrae redacta: nec etiam reperitur aliquid
ibi in quo falsetur ibi media dispositio a molliti e argenti uer-
ui ad duritatem alicuius metalli, cum tamen non fiat transi-
tus de extremo ad extremum nisi per medium. Sic & in
transmutatione metallorum imperfectiorum uersus perfecta
est existimandum, quia natura in iis occultissime opera-
tur. Regiones narrant res & generationes diversificant ea,
non solum secundum species, sed secundum proprietates &
accidentia in eadem specie: hoc patet tam de animatis quam
de inanimatis, ut dicit philosophus oculo de animalibus. Sic
similiter existimemus esse de minerali metalli, quia ratione
diversarum mineralium in regionibus diversis quedam pos-
sunt nobilitare imperfecta metalli in aurum & quedam no-
nata, quasi de se semper & ubique sint disposita ad finem illius. Sicut
etiam uidemus quasdam melius argentum & quasdam me-

lius & producere propter causas, quia potest minera esse corrupta & carens aquis lauantibus per fluxum earum, aut sulphuris malis repletio impedit transmutationem talem fieri in tali loco. Item aspectus coelestes operantur ad hoc &c.

Capitulum octauum, instantia contra dicta. In qua probat quod ex are & ferro non potest fieri aurum uel argentum & soluit.

ED dicet aliquis, uidetur quod ex are & ferro non possit fieri aurum uel argentum per alchimiam sive per lapidem philosophorum quod primo probatur sic. Impossibile est illi rei que transmit terminum decoctionis ut revertatur ad terminum decoctionis & ad medium. Sicut non est possibile ut assūm revertatur elixum: ut dicit Auerrois tertio colliget, & cum & ferrum sint huiusmodi, ergo &c. Requa autem confitemur posse conuerti. Similiter que cruda sunt possunt decoqui, econtra autem incrudari non possunt, & que sunt semidigesta possunt complete digeri, que autem superflua ad temperatu reverti non possunt, ut patet in cibis quid assantur & elixantur quando sunt crudi. Propter quod dixit Auerrois tertio colliget ut supra. Item de tali digestione dixit Rasis in libro perfecti magisterij & Morienus & quilibet alchimista, quod argentum & aurum a calore suavi & temperato decocta sunt. Stannum autem & plumbum a calore diminuto, ferrum autem & as a calore superfluo assatio & urente. Argentum uium crudimine. Ad hoc omnia imperfecta posse conuerti in aurum, tam secundum artem quam secundum naturam.

INSTANTIA DE

SED est aduertendum, quod cum duplex sulphur sit in quolibet metallo præterquam in auro scilicet extrinsecum cōburens & intrinsecum non comburens, quod est de substanciali compositione argenti uiui. Ideo illud exirinsecum est se parabile ab eis: intrinsecum autem nullo modo. Et quia hoc sulphur extrinsecum potest per artificium separari, sicut & à natura, patet uere quod non est unicum cum suo argento uiuo. Ideo non facit ueram adustionem in argento uiuo. Sed in seipso quod patet, quia ipso separato remanet argentum uacuum purum, quod non sic remaneret, si secum esset unitum. Et ideo cum purificantur imperfecta metalla in ope re minori per ablationem quandam huius sulphuris, uidetur eorum argentum uiuum lucidius. Vnde de hoc duplicitate sulphure loquens Geber capitulo de procreatione Veneris sic inquit. Ex præcedentibus ieaque sermonibus relinquitur in compositionibus duplicom fore sulphureitatem, unam quidem in profunditate argenti uiui conclusam in principio sue mutationis. Alteram uero superuenientem, quarum alteram cum labore tolli. Alteram uero nullo artificiorum ingenio est possibile tolli quod per ignem perficitur, ad quod possit nostra operatio congrue ac utiliter peruenire. Cum iam secundum per eandem creationem uito factum sit. Hoc experimento probatur, quia uidemus sulphureitatem adustam per ignem deleri, sulphureitatem uero fixam minime. Si igitur diximus corpora calcinatione mundari, intelligas utique à terrea sulphurea substitutia qua non in radice sue naturæ unita est, quoniam unita purgare uel mundare per ignis ingenium non est possibile, nisi adueniat argenti uiui medicina, occultans & contéperas aut illam de commixto separans. Item capitulo de coagulatione, idem habet similiter, scilicet argentum partes

sulphuris, naturaliter sibi admixtas, quoddam uero plus,
 quoddam minus, quas remouere per artificium non est pos-
 sibile &c. Quid igitur istud sulphur extrinsecus adueniens po-
 test per artificium separari à metallis, patet quod non est ues-
 te uitium cum illo argento uiuo, nec de ipsius substantia.
 Et ideo istud argentum uiuum aris, & ferri potest per-
 fici in aurum purissimum sicut argentum uiuum stanni,
 & plumbi per sulphuris extrinseci separationem. Et sicut ip-
 sum est foedum factum, & malum, ita dat tincturam fo-
 idam & malam: ueruntamen in hoc tinctum bonitatis habet
 pia ipsum est agens in materia sine cuius actione natura no-
 posset generare aliquod metallorum. ideo Geber eius tinctu-
 rae ueterans tractatu de medicinis primi ordinis capitulo de
 citrinatione Lune, dicit sic per sulphur etiam rubificatur Lu-
 ne, sed illius rubificatio est diffici & laboriosa immense, et
 uenient non resultat eius citrinitatio fulgens immo fusca &
 lumen terreatate motifera &c. Ex quibus iam dictis nos aestima-
 mus cum ratione, quod eum lapis philosophorum super es et
 ferrum liquefacta projectus fuerit, commiscebitur in momen-
 to cum omnibus & solis partibus argenti uiui existentibus in
 eis, & venient cum eis cum sint eiusdem naturae, & perficit
 us in aurum purissimum: & omnes partes sulphuris extrin-
 seci separabuntur seorsum, quia non sunt de natura sua. Et
 ec est intentio Geberi capitulo de differentijs perfectionis, diffe-
 rentia prima quamvis videatur aliter dicere capitulo de pre-
 paratione corporum in generali, scilicet saturni & ionis.
 Argenteum enim uiuum semper absque uolentia & labore
 commiscetur cū eo quod sua natura est: alterū uero respuit
 & seorsum relinquit. Similiter dicimus in stanno, & plum-
 bo, & in argento, quamvis in argento sint modice partes

INSTANTIA DE AERE ET FERRO.

sulphuris extrinseci. Sed cum super argentum unum proponatur hic lapis qui cum eo, tam secundum totum quam secundum omnes partes sunt unius naturae et substantiae, ideo totum perficiatur in aurum. Videmus enim gratia exempli in coagulatione lactis, quia coagulum coagulat solum partes sibi similes existentes in lacte. Alias uero dissimiles respuit et seorsum relinquit, et ista substantia casealis in lacte consistens se habet ut principium materiale et passuum. Coagulum uero sicut principium formale actuum, quamvis sine eiusdem materie et substantiae, ac naturae. Quod autem talis adustio sit in solo sulphure ferri et aeris: et non in eorum argento uno satis experimento patet, quia cum adurimus sine coagulamus argentum unum cum sulphure, et facimus ex eis sublimationem usque post magisterium sublimationis alteram separamus substantiam argenti nisi ab usque patet puram et mundam, ut prius et magis. quod patet, quia nulla adustio facta fuit in solo argento uno, sed in solo sulphure, ergo eodem modo in ferro et aere est existimandum et sic patet solutio ad dubium. Et sic est finis istius aere questionis, ex Bono Ferrarensi ex tracta per Ianu Theopum Lacinium Calabrum Minoritam theologorum minimum: et nunc primo per ipsum ad communem studiosorum felicitatem edite in lucem.

Accessit, et huic questioni epistola quedam ipsius Boni ad quendam suum familiarem, super hoc negotio, que quidem quia conformis est sue doctrina, et prasertim in capitulo primo: ubi loquitur de materia lapidis, sic circa huic operi illam inserere non dubitanus.

SEQVITVR NVNC EPISTOLA BONI

Ferrariensis egregij arque eximij in medicina &
in hac arte doctoris ad quendam
ipius familiarem.

INSTANTISSIME N. fratrū optime magna cum devotione et fiducia uestris
literis & precibus me rogatis, ut uobis scriberem quae sit materia super quam philosophi alchimici inquirendo laborauerunt, ue
nuerabilem eorum lapidem cum magna industria sibi com
pararent. Quapropter nullus in hac re ueritatem dicere pos
set nec cum ueritate alios informare qui ipsam materiam non
prius nouit, nec iudicat de re nisi qui uere tam cognoscit,
ideo si nondum sim super ueritate: non possum uestram res
pondendo adimplere petitionem: ueruntamen quia ratione
in hac arte potius quam formæ semper uolui adhaerere, post
quam hæc omnia cum maxima difficultate & labore incepit
percipere, & in multos errores incidi nauigando & transcur
do. Reseram nunc uobis super qua materia sim firmatus se
cundum quod existimo & opinor, uestri desiderium adimplen
do, rationibus satis ueridicis approbando, quod dicam. non
enim sufficit dicere quia ita est, nisi ostendatur propter quid.
Et quæcumque generaliter secundum rationem dixi in questio
ne prolixa que dicitur pretiosa margarita nouella in inuestiga
tione artis istius, & in tractatu contra illos qui in materia
indebita operantur que nomini fratri Anselmi monachi con
scripsi, Nunc uestri amore motus, aperiam in speciali &
particulari uobis ut percipiatis intentionem Hermetis, Geberis,
& aliorum philosophorum & naturæ, per quod patebit no

bis, si in hac arte aliquid intelligam vel ignorem. Inuocato
igitur nomine excelsi & altissimi Creatoris & misericordis,
ac Iesu Christi filii sui & gubernatoris nostri a quo digne pe-
tentibus beneficium omne confertur, incipio absque enigma-
te dicere uobis & rationabiliter demonstrando explicare mu-
nus quod de hac materia quæsiuisti. Quod quidem nisi in-
telligenti et intelligere honeste uolenti sub anathematis poe-
na narrare uoluimus sicut præcepit Hermes. De modo autem
operis in materia hac, ut informem, quamuis operi ad pœ-
sens me congrue dare non possum, sicut alias consueui per
quosdam exteriores defectus omnia silebo, hoc enim uidetur ars
chanum totius mundi, sicut dicunt philosophi & gloria inest
stimabilis. Quæsiuisti autem de causa materiali qua non est
modicum munus introeundibus artem istam, hæc enim est
quam antiqui philosophi quæsiuerūt prius ut in aliarum cau-
sarium uenire cognitionem sine cuius cognitione uacuū erant
ab aliorum cognitione. Et similiter per consequens ab hac ar-
te & opere. Quod igitur uobis pollicitus sum accipite modo.

SCITO TE in primis quodd arsenicum sive auripig-
mentum est compositum a natura ex sulphure & argento
uino in proprijs minerali sicut pluribus rationibus uobis ostens-
dam quasi narratiue per signa sumpta a sensu, in subliman-
do enim arsenicum sepe accidit quod egreditur & ascendit
cum sublimatione argentum uinum in granis uincis oculatis
& distinctis ad insicem in modum granorum milij ac si era-
gentum uinum uulgare solum in sublimatorijs positum sic
fuisset: & hoc apud expertos & facientes etiam realiter
est ratum & firmum. Et est hoc argentum uinum omnino
idem cum uulgari argento uino quod sic patet, quia nihil
misceatur cum argento uino uulgi, ipso remanente in natura

argenti uiui, nisi hoc, remanentibus omnibus proprietatibus et passionibus argenti uiui, et quod non potest contrahi de re in actu, nisi quod est in ipsa potentia. ideo concludimus quod in compositione arsenici est argentum uiuum, propter quod uidetur etiam quod ex vñifur extrahimus argentum uiuum, quod in eo est quamvis improprie et occulte. Item dicimus sulphur esse tinturam rubedinis proprie et per se: argentum uiuum autem tinturam albedinis, ut dicunt omnes philosophi: sed si projicitur arsenicum uel realgar, quod ex ipso fit super æs liquefactum, tingit æs tintura albedinis simili albedine Lunæ, ergo albedo hæc uidetur albedo argenti uiui. si enim tintura hæc esset ratione sui sulphuris tingaret rubidine uel saltem nigredine per adurentem uirtutem et inflammabilem quam habet, et ideo omne metallū cum fuerit purgatum ostendit naturam argenti uiui coagulati potius quam sulphuris quantum est de se, quod est per ipsius gubernantium et ipsius uirtutem existentem in manifesto et sulphuris in occulto, ita quod æs et aurum ostendunt, sulphuris cum capitello calcis commixtionem facere per filerum sive compilatorium, sicut ex arsenico cum capitello.

Quid sibi uelit hic ignoro, ideo aliquid in hoc loco deficerre existimo, uide tamen eum in capitulo de materia lapidis.

ET quia quorumcunque proprietates et passiones sunt diuersæ in specie, licet in genere communicent super diuersa, constat necessario sulphur uulgi in specie esse diuersum ab arsenico, sed in genere communicet. Quare igitur sic est quod non possumus imitari naturam in generatione arsenici, quamvis principia generationis similia habemus, quia deficit nobis idem sulphur, aut ad minus digestionem quam tale facit natura, ignoramus omnino, ideo

videtur inconveniens ut operationē philosophorū alchimicā in
eis impēdere debeamus, si debemus uere sequi naturā, iō sicut
natura in mineris metallorū generavit arsenicū ex quo facit
metalla sic misera arti generauit arsenicum extra mineræ
metallerum quodd ulcerius non transmutat, ut arsenicum ac
cipiat ipsum & transmutet ipsum. sic ut sequatur naturam
in hoc, quod si natura hoc non fecisset ars alchimia esset om-
niu nana, Habet enim sulphur uulgi cum arsenico quādam
naturam cōmūnem, ut diximus. similiiter omne sulphur aut
quodlibet aliud sulphuris naturam habens, habet proprietatem
congelandi argentum uium, & quandoque rubificandi,
quandoque non.

A M P L I V S quia sicut accidit in quibusdam sublima-
tionibus arsenici, secundum quod egreditur nobis argenteum
uium in granis diuisum & occultatum: quod est idem cum
argento uino uulgi ut supra diximus. Sic ingeniatī sunt phi-
losophi subtilissimo ingenio & profundissimo cum operario-
ne mirabili & occulta per digestionem congruam extrahere
idem argentū uium quod cum ipso coaguletur, sicut aurū
liquefactum cum seipso solo coagulatur ab intrinseco suo. Et
in hoc tota intentio philosophorum esse additur, propter quod
dixit Geber capitulo de principijs naturæ. Tria esse principia
scilicet argenteum uium, sulphur & suum compar scilicet ar-
senicem uolēs insinuare quod duo sunt principia naturæ pro-
pria scilicet sulphur & argenteum uium, & quod arsenicū
habet naturam & proprietates illorum commixte, & quod
ipsum obtinens uices & uicariatum illorum est principium
naturæ per illorum potentias & virtutes. Et dicit in eodem
quod spiritus factus, & aqua uina sunt principia naturæ,
quam & aquam sicciam concedimus nominari secundum an-

tiquorum opinionem . Et dicit in eodem , quod non est transitus de mollicie argenti uini ad duritatem metallorum , nisi per aliquid in quo media dispositio saluetur . Cum ergo non reperiatur in mineralibus metallorum talis dispositio media , non est argentum uinum in sua natura , nec sulphur principia naturae , nisi prout sunt in quadam natura tertia redacta etc.

H AEC autem tertia natura uidetur esse que dicta est . Vnde dicit ipse capitulo de ceratione . Quod humiditas ceratina non reperitur propinque in aliquibus sicut in sulphure et arsenico , propinquius autem in argento uiuo . Et capitulo de coagulatione Mercurij ponit quod ex ipsis corporibus metallis cum suo sulphure uel arsenico preparato haec medicina elicetur . Et ex solis similiiter sulphure et arsenico preparatis . Et ex solis similiiter corporibus elicetur . Ex solo uero argento uiuo facilius et propinquius etc . Et nult dicere quod in illo argento uiuo , a sulphure et arsenico extracto est ista medicina in propinquiori potentia quam in ipso sulphure et arsenico dum maneat in natura sulphuris , et arsenici . Et quia in isto argento uiuo , sunt corpora in potentia scilicet corpora solaria , quia nullum metallorum submergitur in Mercuro nisi sol . Et ideo patet ueritas uerbi Geberis scilicet quod ista medicina extrahitur , tam de ipsis corporibus quam de argento uiuo , et quam de sulphuris et arsenico .

N O T A super haec uerba Boni uidelicet . Hac autem tertia natura uidetur esse que dicta est etc . Quia si reperitur aliquid aliud in natura mineralium , in quo magis propinquus saluetur hec natura media , quam in suo arsenico . Et quod talis natura tertia sine mediis magis sit purgata , mundata atque decocta illa erit materia magis propinqua ad lapidem philosophorum construendum . Et hanc materiam ipsem et Bo-

nus indicis suis multoties insinuauit . tua nunc intersit hoc
excogitare & querere &c.

R V R S V S dicimus quid natura & ars nunquam in
suis operationibus utuntur super sulphura pura quia frustra
fit per plura quod fieri potest per pauciora . Si ergo sulphur
& argentum unum sunt principia naturae sufficientia in ge-
neratione metallorum secundum omnes naturales philosophos
& alchimistas , ergo arsenicum erit superfluum inquantum
sulphur est uel habet sulphuris naturam , quia duo agentia
similia non debent contrariari simul ad eandem materiam
informandam . cum ergo arsenicum secundum Geber &
alios alchimistas sit principium tertium naturae in generatione
metallorum , ergo non erit superfluum necessario , quia
ergo repertum est re uera arsenicum esse compositum ex argento
unio , tanquam ex materia & sulphure tanquam agente ut su-
pra probatum est , ergo arsenicum similiter est principium
naturae in generatione metallorum sufficiens , quia dictum
est , uirtutem & potentiam habet illorum duorum , cum sit
ex eis , & quia ex duobus actu existentibus non potest fieri
tertium , ut dicitur septimo metaphysice , ideo proprie &
per se loquendo non potest arsenicu dici sulphur nec argentu
unum , & sic pater quid sunt duo principia naturae , scilicet
qua & dicta sunt . sulphur ergo uulgi cum non sit de intentio-
ne naturae ergo neque artis , ergo naturae principium non est .
Postquam ergo sic est quid oportet mineras metallorum esse
compositas ex sulphure & argento uno secundum modum
quem diximus & sicut probavimus in quaestione nostra pro-
pria de investigatione huius artis .

In subtili statera omnia & singula qui sequuntur pon-
dera .

IDEO ne uos præsumatis & errabundus temerarie
 credatis quedam alia composita, ex prædictis principijs esse
 principia artis sicut est magnesia, marchasita, tutia & anti-
 monium & si qua sunt alia dicimus quod ipsa non sunt prin-
 cipa naturæ, ergo nec artis si ars uere debet imitari naturâ.
 Et ratio est quia natura à principio generationis metallorū
 utitur sulphure agente sicut agente proprio usque ad finem
 generationis, & perfectionis quæ perfectio est in solo auro
 & separatur in fine sulphur sicut in omni actione naturali
 agens separatur à materia cum informatione materiæ quia
 sulphur in generatione non subiicitur per materia. Cum er-
 go in sublimatione marchasite primo sulphur separamus per
 ignem lentum manente suo argento uiuum mortificato in fun-
 do quod argentum uiuum postea cum ignitione alludel subli-
 manus, sicut docet Geber capitulo de sublimatione marchasi-
 te quod sulphur est denigrans inficiens & comburens. Ergo
 marchasita non uidetur illud in quo operatio alchimica sit
 imponenda, separatur autem agens à materia absque infor-
 matione materiæ. In arsenico autem non possumus ingenio
 aliquo separare sulphur nisi in confectione & complemento
 quantumcunque dealbemus ipsum ante expoliationem sui sul-
 phuris. Similiter suum argentum uiuum sublimatum non
 liquefie liquefactione metallica fixa sicut nec argentum uiuum
 ualgi sublimatum propter earum similitudinem in natura.
 Similiter non reperitur in minerali auri nec aliorum metalla-
 rum aliquid quod sit marchasita uel obtinēs naturas & pro-
 prietates eius ex quo natura generet aurum uel metallum ali-
 quod. Sulphur etiam suum est ualde diuersum à sulphure ar-
 senici & mineralium metallorum. Est etiam alia magna di-
 uersitas quia sicut arsenicum ostendit naturam sulphuris in

manifesto sic marchasita ostendit naturam argenti uini in ma-
nifesto suum album sive rubetum, in occulto autem econuerso.¹ Et ratio est quia quamvis elementa ex quibus componuntur sunt similia in generatione, tamen diversitas formarum facit illa elementa diversimode passibilia & diversimode terminari propter diversum finem quia eadem materia diversimode digesta diversimode informatur; sunt satis patet in generatione diversorum membrorum ex eadem materia propter quod non est mirandum si eorum quae sunt composita ex sulphure & argento uino, quedam exprimunt naturam sulphuris in manifesto & quedam naturam argenti uini, & quedam naturam utriusque secundum maius & minus & quedam liquefactionem & quedam non & quedam fixionem & quedam non cum diversis coloribus. Si igitur ita est de marchasita in comparatione ad arsenicum. Ergo, de magnesia & tutia concludimus idem. Et quia rectum, non nisi errore discernitur, ut dicitur in turba philosophorum. Ideo pluris & in pluribus rebus errando et iterum errando peruenimus per dei gratiam ad hoc, quod credimus esse rectum. Et quia rectum est index sui et obliqui ut dicitur tertio de anima. Ideo arsenicum est index sui & aliarum. Et hoc sufficiat ad praesens.

COLLECTANEA LACINII EX AR
*maldo de villa Noua que practicæ compositio
 nem lapidis philosophorum continent
 & exquisite docent.*

POSTE A QVAM dictum est de metallorum principijs & eorum generatione , tam in generali quād in speciali , nunc de lapidis compositione , tam Theorice quam practicæ , & presupposita Theorica , per ea que iam dicta sunt , in practicæ principaliter consistit mentis tenetio nostra . Nam in iis siquidem , sicut & in ceteris sciencij , experientia practicæ ueritatem Theorice habet roborem , nihilominus vero sapientie , & scientiae est , res per causas inueniri , quoniam experientia fallax est cuius notitia , non præcessit philosophantibus enim inest fixa meditatio , ut ante operis inceptionem , quid fieri debeat pensetur . Error namque maximus esset , ad opus accedere sine iudicio mentis practicæ , quam Theorica ipsa in anima operatur , studiū diuin ergo prius , antequam ad manuum labores accedas , nam opus sequitur naturam & non viceversa . Quisquis igit̄ in rebus conatur quicquam efficere , animam disponat ad intelligendum , postea manus ad operandum emittat .

Quoniamobrem , quia Arnaldus de Villa Noua in suo Rosario philosophorum , satls practicæ tractat de lapide philosophoru , ideo ipsius dicta nunc commemorabo ea colligendo secundum hanc ordinem capitulorum .

I. Cap. QVO'D unus est lapis philosophorum, quia
una est essentia & unus modus agendi tā
in albo quād in rubeo, licet in rubea me-
dicina sit additamentum citrinentis colo-
ris, per hoc eamen medicina non mista-
tur in substantia.

II. Cap. QVAE R I T V R ex quibus extrahitur la-
pis philosophorum. Nota responsum.

III. Cap. QVO'D difficultissimum est opus nostrum, tan-
tum in prima metallorum materia inues-
nire.

IV. Cap. QVO'D primum opus physicum est dissolu-
re lapidem in suum Mercurium ut in pri-
mam redigatur materiam, quae quidem
prima materia in metallis est argentum
suum cum ipsum sit elemētum omnium
ducibilium, unde dicit philosophus indi-
ges quod in solutione et sublimatione duo
rum luminarium primo labores, quia pri-
mus gradus operationis est, ut fiat argen-
tum suum de ipsis, unde dicunt philoso-
phi. Nisi corpora fiant non corporea, id est
non corporalia seu spiritualia, nil opera-
min, corpora enim soluta in naturam
spirituum sunt redacta, licet magis sunt
fixa quād spiritus, licet solvantur cū eo.
Nam solutio corporis fit per naturam sp̄i-
ritus & congelatio sp̄iritus est cum solva-
tione corporis. Et tunc commiscetur cor-
pora cum sp̄iritibus vel corpus cum sp̄iri-
tu. Cum

*tu. Cum ad unam primam naturam sunt
redacta.*

V. Cap. DE investigatione modorum operationis lapidis physici in coclusione, nota quod quatuor sunt modi principales quibus regitur lapis physicus scilicet, soluere, abluere, reducere, & figere: Soluere est grossum subtiliare & in simplum redigere, abluere obscurum in lucidum, reducere humidum in siccum: figere uolatinum super corpus suum, & fit resoluendo & coagulando &c.

VI. Cap. DE solutione lapidis & eius inhumatione & est primum regimē eius, ibi nota istam conclusionem, quod lapis debet solui per Mercurium purgatum & reductum & post inhumari: & hoc ideo fit ut sulphur & Mercurium habeamus de illa materia de qua aurum & argentum efficiantur subtiliter terram, ut ex ipsis &c.

VII. Cap. DE secundo regimine quod est abluere, scilicet nigrum, corruptum, foetidum, ut sit lucidum ualde & clarum & à sordibus uacuum. Quare oportet lapidem dividere per quatuor elementa, & unūquodq; elementum lauare. Aqua separatur per distilationem in balneo Marie, aer per distillationem per cineres et similiter ignis, terra in fundo residet &c.

NONA UERUM QUOD OMNIA LIQUABILIA SUNT

IT NANQUE Arnaldus de Villa
naturaliter operata ex argento uno &
sulphuris substantia eo quod proprium est
argentii nunc, ex calore sive uapore sulphuris
coagulari: quoniam omne siccum exhibet naturaliter suum
humidum: uapore ergo sulphuris argentum unum coagula-
cum ex sua substantia terrea subtili aerea & digesta actione
caloris in sui commixtione prima sibi unita post eleuata deco-
cta & digesta donec habeat unum sulphuream coagulandi ar-
gentum. Argentum uero unicum in sua prima radice est co-
positum ex terra alba nimium subtili sulphurea cum aqua
clara fortiter admixta donec fiat substantia una, non quic-
seens in superficie plana. Est enim homogeneous in natura,
quoniam aut remanet totum in igne fixum aut totum ex eo
uolat in fumum cum sit incombustibile & aereum & hoc
est signum perfectionis. Et ideo cum postea in terra sul-
phurea decurrit calefactum superius ascendit, quoniam de
natura sua est ut per calorem sublimetur. Veruntamen con-
tinua sublimatione nimirum depuratur decoquitur & insip-
satur, ac in sulphur album & rubeum gradatim congele-
tur, quod quidem sulphur dissolutier multotiens & postea
congelatur per argentum unum illius sublimatum caloris actio-
ne in tantum, donec uix in milibus annorum successu, ope-
re naturae in metallum congelatur perfectum. Et hoc quidem
in uasis mineralibus seu artificialibus ipsa natura medi-
te operatur metalla in paruo temporis spatio in istis ergo ope-
ribus naturam imitare, quicunque uelis ad imperfectiorum
perfectionem perficere medicinam.

C O N S E Q V E N T E R dicitur quod argentum uium est materia et elementum omnium liquabilium, quos uiam omnia liquabilita cum liquantur in arg. ut. conuertuntur, et ipsum admiscetur ipsis quia est de substantia eorum, sicut illa corpora differant in compositione sua ab argento ut eo modo quo ipsum fuerit purum uel impurum a sulphure immundo sibi extraneo, sic enim argentum uiuum coagulatur ex ut sulphuris non uentis. Nam ut dicit philosophus sulphur album non adurens congelat Mercurium, bonum Lunam, et illud est res optima quam possunt recipere, qui alchimiam operantur, et conuertant illud in argentum barbare. Si uero sulphur purum mundum et optimum fuerit, cum rubore clarum et fuerit in eo uis igneitatis, non aduentis, simpliciter erit res optima, quam recipere possunt alchimistae ut ex eo faciant solem. cum hoc conuertant Mercurium in solem. Si enim fuerit argenti uiuum bone substantiae et sulphur non purum adurens conuertit ipsum arg. ut. in aes. Argentum etiam uiuum si fuerit porosum immunis diem terreum et sulphur non mundum fiet ex eo ferrum. scannum uero uidetur habere bonum arg. ut. et purum. sulphur autem malum et non bene mixtum. plumbum vero grossum argentum uiuum et malum et ponderosum et lucidum. sulphur autem malum et mali saporis et factidi ac uirtutis debilis. unde non bene congelatur. haec de uerbum sunt herba Aristotelis in libro meteororum, cui crescendum.

C O N S E Q V E N T E R tertio in oratione dicendum quod sulphur extraneum sive vulgi est causa imperfectionis metallorum. pro quo dicendum quod duplex reperitur sulphur in quolibet metallo praterquam in auro scilicet extrinsecum

COLLECTANEAE ARNALDI

comburens & intrinsecum non comburens, quod est de substanciali compositione argenti uiui. Ideo illud exerinsecum est separabile ab eis scilicet calcinatione ignis tollitur uel deletur a corporibus, intrinsecum autem nullo modo tollitur, quia ipsum est in profunditate arg. ui. inclusum & est suae naturae, ideo argentum uiuum ipsum tenet & a combustione defendit. Alterum uero quod non est suae naturae respuit, et igni exponit qui ipsum inficit et cibatur. quod hec sulphur in se duas causas corruptionis puta inflamabilem substantiam & terream fixulentiam, quia per primam naturam stare in igne non potest, quia comburit semper uel comburitur, aut nigredinem in omni tempore praestat per alteram neque fusionem habet, neque ingressiōem, quoniam si focum fuerit prohibet fusionem & ipsum nūquā figitur nisi prius calcinetur. quando uero calcinetur nullo modo funditur, quoniam in terrenam substantiam redigitur. Etiam quod illud sulphur quod dicitur extrinsecum quo cunque modo præparatur per artificium semper comburit & comburitur & nigredinem in omni opere praestat, ideo dicit Auicē. q. in magisterio nostro non intrat quoniam non est de argento uiuo uel de arg. ui. substantia uel de perfectione eius cum ipsum semper inficiat, denigrat & corrumpat. Et ipsum est causa corruptionis ideo est quod quedam corpora magis quedam minus comburentur per examinationem ignis ut illa que pluris sulphuris sunt quantitatē cōtinentia magis, que uero minus, minus. Relinquitur ergo argenteū uiuum corporum esse perfectiū et adiustionis salutarium, eo quod corporis illa minus comburunt que plus de sua natura participant & possident, unde patet quod multa quantitas arg. ui. est causa perfectionis. Et multa sulphureitas est causa corruptionis. Ipsum etiam argē

tum unum sicut est adustionis saluatini si est fusionis effe-
 ctuum cum figitur ipsum etiam argentum unum est tunc
 clara rubedinis, uberrime refectionis, fulgidi splendoris &
 non recedit a commixto donec est. & est amicabile & metal-
 lis placabile, ac medium coniungendi tinturas, quoniam
 permiscetur per minima cum ipsis, & etiam in profundo eis
 naturaliter adheret quia est de ipsorum natura. Primum
 autem arg. ut. arg. ut. magis adheret, & eidem magis ami-
 catur. Post illud uero auro, post argento, ideo ex hoc relin-
 quatur ipsa duo magis participare suam naturam, ideo cum
 eis miscetur faciliter, cum non submergatur aliquid in eo
 nisi Sol. Alia uero corpora non habent tantam conformitatem
 ad ipsum, quoniam habet in se sulphur extraneum, terreum,
 immundum, foetidum & ideo & ipsa minus puram parti-
 pant naturam, quoniam sunt corrupta, foetida, adustibilia.
 Ex praedictis hoc itaque secretum elicias, quoniam Merc. in-
 se recipit, quod sua natura fuerit & alienum respuit eo
 quod sua natura magis gaudet quam extranea.

EX hoc enim manifeste relinet corpora maioris esse per-
 fectionis, que plus Merc. sunt continentia, & que minus
 minoris, laudemus ergo omnium opificem Deum gloriosum
 & benedicium Creatorem optimum & altissimum, qui ex
 seculi creavit preciosum &c. Manifestum est igitur quod arg.
 ut. continet in se sulphur suum bonum, quo coagulatur in
 aurum & argentum, sed diversum digestionis modum.
 Nam secundum philosophum: arg. ut. si fuerit album purum
 coagulabit illud uis sulphuris albi non urens in argentum.
 Si uero sulphur fuerit optimum cum rubore clarum & fue-
 rit in eo uis igneitatis similiter non urens erit res optima
 ad aurum ut ex eo fiat elixir ad aurum. Nota quod sulphur

COLLECTANEA ARNALDI

albūm & rūbūm habet ex una metallorum materia ad plenum depurata, modo tamen diuerso decocta seu digesta, idcirco dicit philosophus quod omni argento inest sulphur albus sicut omni auro inest sulphur rubeum sed tale sulphur non reperitur super terram, ut dicit, Auicen. Nisi quod in istis duobus consisterit, ideo illa duo corpora subtiliter preparamus, ut sulphur rubeum & argentum unum habeamus de illa materia super terram de qua aurum & argentum efficiebatur sub terra, ipsa namque corpora lucentia sunt, quibus insunt radii tingentes cetera corpora albedine & rubidine uera secundum quod ipsa fuerunt preparata. Aurum itaque cum sit pretiosius omnibus metallis est tinctoria rubedinis tingens & transformans omne corpus. Argentum uero est tinctoria albedinis perfecta ablatione tingens corpora cetera. Cum illis namque corporibus, scilicet Sole & Luna miscetur Mercurius & figitur per ipsa maximo ingenio.

Quod unus sit lapis philosophorum.

C A P . I .

RNNALDV S DE VILLA NOVA,

Ait quod unus est lapis philosophorum & una medicina cui nil extranei additur nec diminuitur, nisi quod superflua remouentur. Omne enim sulphur vulgi argenti, est extraneum: eo quod sui ipsius est destruibilem, vel corruptibilem, contra uero est quod non est sibi extraneum, in quod habet ipsum couerti per magisterium nostrum: scilicet in aurum & argentum, nihil igitur conuenientius est ei nisi quod propinquissimum ex sua natura. Nolite ergo introducere, nec puluerem, nec aquam, nec ullam rem alienam

utriusque, quia non intrat in eum vel eius compositionem quod non sit ortum ab eo, quoniam si aliqua exteranea sibi apposnatur statim corruptitur et non fit ex eo quod fieri quantum. Ex rebus ergo corporalibus maxime convenientibus in natura necessariis est medicina colligere, unde oportet quod medicina illis in natura convenientibus illis in profundo maxime adhaereat, atque diminutum quocunque perfecte compleat, et etiam quod Mercurio per minima misceatur ante illius frigorem. Sed nullum corpus in sua natura manet ipsum regulare, nec firmiter adheret, nec etiam ipse Merc. per se medecerit infirmis corporibus, quoniam in examinatione separasset ab eis, nam grossa simplicibus et simplicia grossis mirras bene convenient. Subtilioris ergo substantie et liqui diuersis fusionis necesse est illam medicinam esse quam ipsa corpora, ac maioris fixionis ac retentionis quam argentum nigrum in sua natura. Simile dicit Geber in sua summa cap. de modis coagulandi Mercurium.

Ex quibus extrahitur lapis physicus.

C A P I I .

V A E R I T V R non immerito. Ex quibus rebus extrahitur lapis noster physicus, seu hæc nostra medicina. Respōdetes dicimus q̄ in duobus est et ex illis elicetur, est autem tam in corporibus quād in ar. vi. secundum naturā cū unis sint reperta natura. Sed in corporibus quidem difficilius, in ipso autem arg. vi. propinquius non autem perfectius, et illud, ideo quia non est corpus dignus sole aut purius, aut eius umbra, id est, luna, sine quibus nullum arg. vi. generatur tingens, qui nero absque isto, ar-

COLLECTANEA ARNALDI

genum unum tingere nititur rucus procedit ad practicam:
nam aurum aureum, argentum argenteum tribuit colorē.
Qui ergo argentum unum cum Sole & Luna tingere no-
nit. uenit ad arcanum quod dicitur sulphur album, quod cū
rubeum efficitur erit sulphur rubeum optimum ad aurum.
Ab ipsis ergo corporibus extrahitur sulphur nimium album,
& rubeum cū in ipsis sit purissima sulphuris substantia inge-
nio natura summa depurata, quod secundum Albertum cer-
tius est & subtiliss, quia in depuratione ipsius ari debilior
est natura & sequitur eam cum magno labore. Pater enim
est sol, mater uero Luna, quia ex illis corporibus cum suo
sulphure uel arsenico præparatis nostra elicitur medicina:
ex corporibus similiter alijs elici potest medicina, ex solo au-
tem arg. ui. propinquius faciliusq; inuenitur cū ipsum sit pas-
ter illorum luminarium & radix omnium liquabilium. Ab
ipso siquidem omnia fiunt, & ideo in ipsum omnia resoluun-
tur, quoniam natura naturam complectitur propriam ami-
cabilitusq; gaudet cum ea magis quam cum extranea. in
ipso enim est facilitas extractionis illius subtilis substantiæ etc.
Relinquitur ergo medicinā nostram esse purissimam & sub-
tilissimam substantiam quæ ex arg. ui. materia originē suam
ducit, & creata est, non est materia argentum unum in
sua natura, nec in tota sui substantia sed pars illius: non au-
tem quæ est nunc cum lapis nosfer factus est sumpliciter est
argen. ui. sed fuit pars eius quoniam ipsum illuminat & ab
adustione conservat, quod causa perfectionis est. Consilio au-
tem quod non opereris nisi cum Merc. & Sole ad Solem, &
cum Merc. & Luna ad Lunam.

Quod impossibile est lapidem perfici ex sola metallorum substantia sive materia.

C A P. III.

MP OSSIBILE est lapidem nostrum perfici ex sola metallorum materia, quia si in sola prima naturae materia, opus nostrum uellemus incipere, esset longissimum et incompleibile, etiam magna et infinita requirentur expensae ad hoc perficiendum, et cum demum per difficillimum magisterium lapis esset factus de natura metallorum, tamen opus philosophicum nondum est incepit, quippe quia est necessarium quod lapis philosophorum possit deci de natura duorum corporum, antequam sit elixir compleatum. Quoniam est necessarium quod illud quod est elixir magis sit depuratum et digestum, quam aurum et argentum, eo quod ipsum elixir debet conuertere omnia ad perfectione diminuta corpora in aurum uel argentum, quod ipsa minime perficere possunt, quoniam si de perfectione sua alteri darerit, ipsa imperfecta existarent, eo quod non possunt tangere nisi quantum se extendunt. Et ad hoc, ut fieri operatio in opere nostro ut melioreetur eius tinctura in eo plus quam sua natura oportet ut fiat elixir iuxta sapientum allegoriam compositum ex speciebus limpidis condimentum, medicina et purgamentum, omnium corporum purgandorum, et transformandorum in solificum et lunificum uerum. Sed moderni operantes finem turbant operis, tunc cum incipitur opus, quia cum tantum laborauerint, quod cum opus eorum sit de prima materia et natura metallorum credunt compleuisse elixir perfectum, sed quando faciunt projectionem nihil insecessunt ibi, quia operari desistunt ubi incipere debuerint.

De primo opere lapidis. Cap. IIII.

P V S enīm primum physicum uel philosophorum
 secundum eundem Arnaldum, est dissoluere lapidē
 in suum mercurium, ut in primam redigatur ma-
 teriam, unde philosophus in quarto metcororum. Sciane ar-
 tifices alchimiae species rerum transmutari non posse, quod
 quidem simpliciter uerum est, nisi species reducantur: ne
 postea subdit, in primam materiam, qua quidem materia
 prima in metallis est argentū sū. cum ipsum sit elementum
 omnium ductibilium, tunc enim in aliam formam quam
 prius erant bene permutantur non quidem species sed individua
 dua specierum, quoniam ipsa individua actionibus sensibili-
 bus sunt subiecta eo quid in se sunt corruptibilia. Species uero
 cum sint uniuersalia uel uniuersales actionibus sensibilibus
 non sunt subiectae, ideo in se non sunt corruptibles, species
 igitur argenti que est argenteitas non mutatur in speciem
 auri, que est aureitas, nec econuerso quia species naturæ per-
 mutari non possunt, sed individua specierum bene possunt,
 quando in primam materiam rediguntur, quia cum forma
 illius individui fuerit corrupta uel illius & in primam mate-
 riā resoluta bene permutatur & introducatur alia forma,
 quia corruptio unius ē generatio alterius. n. nulla materia po-
 test ita destrui quin sub aliqua maneat forma &c. Ad propo-
 situm dicit philosophus indiges tu quid in solutione & subli-
 matione duorum luninarium primo labores, quia primus
 gradus operationis est ut fiat argentum uuum de ipsis. Cum
 non fiat transitus de extremo in extreūm nisi per medium,
 extrema autem nostri lapidis in primo latere est argentum uū-
 um, in secundo uero est elixir completum: media uero isto

rū aliqua alijs magis depurata digesta seu decocta que sunt meliora &c.

P R I M U S gradus operationis est ut fiat arg. vi. de ipsius: unde dicunt philosophi. Nisi corpora siant non corporea, id est, incorporabilia vel econuerso nihil operamini. Verum igitur principium nostri operis est solutio nostri corporis, quia corpora soluta in naturam spirituum sunt redacta, etiam quia magis sunt fixa quam spiritus, quamvis solvatur cum eo. Nam solutio corporis fit cum congelatione spiritus et congelatio spiritus est cum solutione corporis, tunc enim miscetur corpus cum spiritibus vel spiritu et fit unum corpus cum eis vel eo, et nunquam separatur, sicut nec aqua mixta cum aqua, quoniam omnia tunc ad suam naturam homogeneam primam sunt redacta, prima uero homogeneitas metallorum est argentum uirium. Cum ergo in ipsam homogeneitatem solvuntur, coniunguntur et nunquam separantur, quoniam tunc uirumque agit in suum socium similem.

De investigatione perfecta lapidis physici.

C A P . V .

Anifestum est ergo operationem medicinæ esse operationem naturæ, ipsamq; medicinam esse eandem naturam, eo quod ipsa medicina solum est composita ex natura. Certum quippe est omnem rem esse de eo in quod resolutur ut gelu ex aqua in quam conuertitur. Sic omnis lapis noster resolutur in argentum uirium per magisterium nostrum, ergo prius ipse fuit argentum uirium. Modus autem conuertendi ipsum in arg. vi. est conuersio ele-

COLLECTANEA ARNALDI

mentorum, que de aptitudine sua sunt adinuicem conuersis-
ta. Conuerte ergo elementa & quod queris inuenies, quia
nostra operatio non est nisi naturarum mutatio & eorum
elementorum calidi cum frigido & humidi cum siccō amica-
bilis connexion. Veruntamen non conuertitur siccum in humili-
dum, nisi prius fuerit factū humidum. i aqua nec frigidū in
calidum nisi prius fuerit humidum, id est, aer, nam trans-
itus non fit de extremo ad extremum nisi per medium. elemē-
ta media sunt aer & aqua. Si ergo siccum conuertatur in
frigidum, & frigidum in humidum, & humidum in calidum,
& calidum in siccum tunc totum habebis magisterii.
Modi uero regiminis adinuicem conuertentis, sunt quatuor
principales. Soluere, Abluere, Reducere, & Figere. Soluere
grossum in simulum & subtiliare. Abluere obscurū in
lucidum. Reducere humidum in siccum. Figere uolatinum
supra corpus suum. Item soluere fit dividendo, corriumpēdo,
& in materiam primam reducendo. Abluere fit distillando,
inhumando, & calcinando. Reducere fit incerando, impin-
guando, sublimando. Figere fit despōnsando, resoluendo,
& congelando. Per primum mutatur natura interius. Per
secundum exterius. Per tertium superius. Per quartum in-
ferius &c. Soluetur ergo lapis cum Mercurio purgato
optime a sua tereitate & humiditate per sublimationis mo-
dum & postea redūctio. Cum quo conteratur bis & post in-
humetur in balneo Marie ut dicetur infra.

Quomodo depuratur Mercurius & purgatur.

IN GENIV M^o igitur ipsius terreæ substantie:
superfiua remotionis est ipsum semel uel bis sublis-
mare a uirilio et sale donec ipsius albissima summa

tur substantia. cum uero a bissima ascenderit proijce in fer
 uenti aqua d' mec redeat in arg. si. post tolle ab eo aquam
 & operare cum eo, quoniam non est bonum operari cum
 ipso, nisi prius hoc modo piergetur, unde dicit Auct. primū
 quoque facere incipere est quod sublimetur Merc. postea solue
 cum ut redeat in primam materiam suam, & sublimatum,
 tunc in hoc Merc. mundo mitte corpora munda, aqua
 & lance librata. ueruntamen non miscebis corpus album cum
 rubeo, nec rubeum cum albo, sed unumquodq; seorsum dis
 solues in partem, quoniam aqua alba est ad albificandum,
 aqua rubea ad rubificandum. Non ergo misceas aquā unius
 lepidis cum aqua alterius: aut cum alio lapide, quoniam ue
 hementer errares & excaberis si secus feceris. Ab hinc uice
 post uicem, conuere & imbibe & coque in balneo Marie
 post distilla per filtrum quousque transeat ipsum, collige ta
 men ad partem supereminens nigrum, quoniam illud est
 oleum ac uerum dissolutionis signum, quia quod est solutum
 peruenit ad sublimitatis finem, unde separatur ab inferioria
 bus ascendens sursum & petens altiora loca, ut corpus au
 reum. Custodi autem ipsum caute ne euulet in fumum, &
 quod facias in albo facias in rubeo, quoniam haec medicina in
 essentia est una, & in modo agendi similiter una, est tamen
 in rubea additamentum citrini coloris, quia sulphuris fixi
 substantia mundissima efficitur. Differentia tamen est inter
 solarem & lunarem medicinam eo quod haec quidem illud
 continet, illa uero non, quoniam indiget mundissimo sulphu
 re albo, sicut haec indiget rubeo. Sufficiunt haec duo corpo
 ra eo quod assimilantur quæsto uel illi quod queris sed indi
 ges quod in solutione sublimatione & subtiliatione eorum la
 gores. Sunt enim fortia & indiget præparatione longinqua

COLLECTANEA ARNALDI

operatione continua, ut primo calcinentur & postea sol
viantur quoniam cum calcinata fuerint facilis solvantur,
eo quia calor ignis penetrans partes corporis facit aquam in-
gredi post ipsum, & sic est magis solutionis susceptum, ne
runtamen si calcinatur corpus grossum, quod etiam disso-
lutum est pone ad partem, & quod remanet in filtrum ac
cipias caute ipsum ne perdatur in fumum & pereat magiste-
rium. Idcirco cum istud graue sit perficere & difficile expe-
dit corpora grossa soluere per aquam solum, id est, per arg.
ut. sine calcinatione, quoniam istud est securius licet in opera-
tione sit tardius. Esto ergo longanimis & non festinanter
extrahas tincturam, nec festinanter aut uelociter queras
perficere, quia primus error in hac arte est festinatio, quia
comburit omnia & ad remotum perducit. Nam ignem si
multum feceris, in principio mixtionis eius cueniet in tinctu-
ris detrimentum, quoniam comburuntur medicinae per his
mias caliditates: Vnde uersus.

Dissipa rem captam prius per partem satis aptam
Leuiter extractam, sic massam contere factam
Haec non festine, sed temporis ordine sine
Albumen urina disponit membra ruine

PATIENTE Rigitur sustine contere & coque, res-
iterat & non cedeat te hoc ipsum reiterare, quia que imbi-
buntur per aquam mollificantur. Et quanto magis teres tan-
to magis mollificas & quanto magis mollificas tanto magis
partes grossas subtilias donec uniantur, & ab iniicem non
diuidantur, quoniam spiritus cum corpore tunc inspissantur
& omnia que impastantur dissoluuntur. & impastatio fit cu-
minia trituratione, & assatione. Nam per concretionem &
incrationem, ac assationem diuiduntur partes ligatae viscosi

late aquæ, que viscositas est in corporibus. Corpora uero soluta ad naturam spiritus sunt redacta et nunquam separantur sicut nec aqua mixta aquæ. Quippe quia natura letatur, quoniam sponsus cum sponsa copulatur. Que uero non dissoluuntur non habent partes subtiles, nisi mollifices, ideo arissime indiges quod indissolutione lapidis labores, scilicet artes suas puriores disgregans ab ipsis, ut grauioribus partibus abieciatis opus cum lexiioribus perficiatur.

De lapidis inhumatione.

C A P . VI.

A P I D E itaque dissoluto accipe totum & pone super calorem temperatum, ut puta in balneo Mariæ ut putrefiat & digeratur melius & contrahatur plenum matrimonium, per mensem philosophorum, id est, per triginta dies, quoniam adustio per inhumationem tollitur & decoctionem, coquas igitur complete ut ebulliant omnia simul, leui igne et in suam primam materiam redeant, & uere sint sicut argentum uisum. Hoc autem ita habito soluitur auctoritas Arist. Sciant artifices etiam, quod quidem uerum est nisi prius ut subditur in suam primam redcantur materiam, tunc enim in aliam formam quam prius erant bene permutantur non quidem species sed individua specierum permutantur quoniam ipsa sunt corruptibilia & actionibus sensibilibus subiecta, materia nullo modo potest destrui quin semper sub aliqua maneat forma. unde soluta prima in Merc. forma immediate introduetur noua forma, que quidem forma in colore est nigra in odore foetida in ta-

COLLECTANEA ARNALDI

Etu subtilis & discontinua . & hec sunt signa perfecte dissolutionis , corporum , quia calor agens inhumidum primo inducit nigredinem , quae quidem nigredo est caput corni sed est principium operis nostri , quod est dissoluere lapidem in Mercurium uel aqua Mercurij quod est primum regimen .

I T E M postquam lapis dissolutus est in balneo Mariae post poterit distillari per filtrum quo usque transeat ipsum . Collige tamen ad partem supereminenter nigredinem , quoniam illud est elementum ac uerum dissolutionis signum , ut dictum est , & signum quod solutum uenit ad subtilitatis finem , unde separatur ab inferioribus ascendens sursum & petit altera loca sicut corpus album .

Recapitulatio primi regiminis .

O D O dicam breviter totum solutionis modum ,
m sublima igitur primo Mercurium & demum soluas ipsum , cum terra tota & igne & pariter de coque , quo usque redeant ad primam suam naturam , & hoc ideo fit ut sulphur & Mercurium habeamus , de illa materia de qua aurum & argentum efficiebatur infra seu subterraneam terram , quia si uerum sulphur fuit & argentum uicuum bene possumus ex ipsis aurum & argentum facere , qui auctem habet hoc magisterium , habet thesaurum sempiternum , ad quod magisterium tria sunt querenda puta subtile ingenium artificis , operatio manualis , & arbitrium libere potestatis quod quidem requirit diuinias sapientiam & libros , & ideo non est nisi pro diuisitibus &c. Et tantum de primo regimine quod est lapidem dissoluere &c.

De

De secundo regimine quod est ablucere.

C A P . VII.

ECUNDVM regimen lapidis est ablucere , scilicet nigrum, corruptum, foetidum , ut sit lucidum dulce & clarum & a sordibus vacuum, quod qui non nullatenus fieri contingit sine elementorum divisione & aquarum distillatione , & lapidis dissolutione , quia elementorum duo sunt sicca, scilicet lapidea, & duo humida, scilicet aquatica . Sicca sunt ignis & terra , aquatica sunt aer & aqua . Ignis ergo comedit seu consumit quod in exterioribus existit , quoniam deuastat sordes aquarum per distillationem , & subtiliat eas per aeris levigationem , comminuit etiam grossitudinem lapidis per calcinationem & deuorat eorum sulphuris falsedinem . Et ideo lapis noster in quatuor elementa dividitur , ut magis subtilietur & ut a sordibus depuretur magis & ut possea firmius coniungatur . Sed nunquam fuit aliquid natum , nec crescens , nec animatum ; nisi post putrefactionem & digestionem . Et ideo putrefactum , ut magis digesta melius separentur , quippe si putrefactum non fuerit , fundi non poterit nec soluetur & si solutum non fuerit ad nihil redigetur .

Divisio lapidis per quatuor elementa .

CCIPTE ergo lapidem sic corruptum & deinde ipsum per quatuor elementa , per distillationem , per leuem ignem aequaliter mensuratum & recipere suam aquam , deinde paulatim uigora ignem , donec totum

COLLECTANEAE ARNALDI

recepereis aerem igne mixtum , quod uero remanet in fundo
combustū est terra nigra secca . Et scito quod distillatio aqua
habet fieri in balneo Marie eo quod subtiliores lapidis partes
et sine calore ad naturam simplicis aqueitatis approximans
est per eam distillantur , aer uero et ignis per cineres distilla-
tur , eo quod per ipsos cum ignitione , contingit colores et
grossiores terreas partes inferius detineri subtiliores uero sur-
sum eleuari . subtilior ergo sit separatio per aquam cum non
substinet ignitionem quidem per cineres elicitor cum ignitionis
nem sustineant . Isto ergo modo dividet quatuor elementa
eo quid oportet extrahi aquam ex sua substantia humida
et non ex alia uel alijs , eo quod in eis est , maior tinc-
tura , de terra uero non cures cuius sit substantia das
modo fuerit fixa . Terra desiccat et figit , aqua ut-
ro mundificat et abluit . Aer uero et ignis tingunt , et
fluere faciunt , ideo oportet quod sit aqua multa et
multens : quoniam multitudo tincture tanta erit quanta mul-
titudo aeris erit . Studeas ergo charissime in omnibus operis
bus tuis Merc . superare in commixtione , ut satius habeas de
aere : et si ipsum solum perficere poteris pretiosissime perfe-
ctionis naturae uincens indagator eris . Pretium uero ipsarum
medicinarum huius artis expresse non excedit quinqueaginta
argenteos ex prima operatione computando , oportet tantum
ipsam medicinam diuinus assari super ignem et nutriti sicut
nutritur puer in ueribus .

De ablutione aquæ .

V M autem habueris elementa lapidis ut dixi-
mus diuisa ablue ea , scilicet aerem et aquam se-
pties distillando . Ignem uero et terram fortiter

calcinando, aquam tamen & aerem separatim distilles quoniam aer est melior qudm aqua, licet ipsa abluerat, & dealbet terram, faciensq; matrimonium tinturarum. Ac aer tingit terram & infundit animam & facit eam sensibilem. Vnde oportet quod aer & aqua sint à sordibus mundata, & ab adustione tuta, donec sumatur eorum tinctura, quoniam si comburantur, effectu priuantur, nisi postea in fimo perficie coquantur. Idcirco inhumatio in fimo interposita inter distillationes multum iuuat ut ad perfectæ ablutionis signū, melius deueniatur, quod quidem signum est splendor & crystallina serenitas, absque forcibus nisi forte albis. Fasces uero aque quas faciet in omni distillatione, uice post uicem ad partem separa, & repone cum terra nigra superius collocata. Aquam uero septies distillatam serua ad partem quoniam ipsa est Merc. sola enim faciens medicinam, & aqua uite abs luens latonem. Et sicut fecisti de aqua alba. Ita facias de rubra aqua quoniam unum & eundem modum habent ablutionis & consimilem effectum, nisi quod aqua alba ad albandum ualeat, & aqua rubra ad rubificandum, non ergo misceas unam cum alia, quoniam errabis si secus facias ideo etc.

De ablutione aeris.

B hinc autem diuide aerem ab igne per distillationem scilicet per cineres quoniam quod distillatur est aer purissimus quod uero remanet in fundo est ignis siccus, considera ergo quæ dixi ut operib; lapidem humidum, ad aquam & terram solum. Et ut utaris lapide sicco, ad ignem & aerem tantum. Aer sane est oleum & tinctura & aurum & anima philosophorum, unguentum

quo totum perficitur magisterium. Intellige ergo quod ignis cum aere distillatur, quia conueniunt in caliditate & non cum aqua, eo, quod aqua refugit ignem, quis contrariantur aer ergo distillatur cum igne, quia ipse est aqua cocta & eius tintura est ignis, quoniam ipse corpus est, & aer est spiritus ignem deferens. Si ergo miscueris, cum igne lapide statim erit rubeus, & semper diligent se: quodcumque ergo uolueris rubificare, rubifica cum igne lapidem & erit rubeus semper.

Quomodo ab omni re extrahitur oleum.

ONE ergo super substantiam corporis cuius oleum
p extrahere uolueris purissimi Merc. tantum quod
super natet quatuor digitis uel plus quod melius
est, deinde accende sub eo ignem lentum donec uideris eius
oleum, id est, aerem paulatim ascendere seu eleuari super
Merc. collige eum cunctae & serua seorsum, si ergo ministratur
Merc. adde aliud Merc. mundum & calidum & repone ad
coquendum, continua hæc facias donec sumas eius oleum &
nihil remaneat insolutum. Distilla ergo totum paralambicum
septiles quia ablutio eiusdem est eadem sicut ablutio aquæ.
Quod quidem inhumando & distillando humiditatem debe
bit fieri quousque deuenerit ad crystallinæ serenitatem absque
fecibus nisi forte albis cuius signa sunt gutta spissior, absco-
lor, intenor et levitas aerea, ita quod si ipsum prædictæ aquæ
miscueris, natabit aerem superius uero sic ablutum serua seor-
sum: quoniam est oleum tintura & aurum anima & in-
guentum philosophorum quod colorat, & tingit, & figit, &
fluere facit. Tinge omnem laminam in ea ter extinciam in

aurum uel argentum secundum quod ipsum uel album erit
uel rubrum. Non ergo misceas oleum auri cum oleo argen-
ti nec econuerso: quoniam oleum albi ad albificandum: ru-
brum ad rubificandum, iecirco si illorum corporum oleum
muleum fuerit multa erit tinctoria: quoniam multitudo tin-
ctoriae tanca erit quanta fuerit olei multitudo.

Differentia inter aquam & oleum.

I F F E R E N T I A est inter aquam & oleum
d ex parte tinctoriae, quia aqua abluit tantum &
mundat. Oleum uero tingit & colorat, exemplum
autem huius est, quia si pannus intingatur in aqua munda-
tur ab ea & quando desiccatur recedit aqua, & permanet
in statu & colore suo in quo erat, nisi forte quia est magis
mundus, econtra est in oleo quia si tingatur pannus in eo non
separatur ab eo per calorem igneum uel aereum nisi ex toto
destruatur pannus, nec poterit oleum separari ab ipso panno
nisi per ablutionem & ignis desiccationem. Signa, quia gutta
olei spissior est aqua, color intensior & leuitas aerea, ita
quod si ipsum praedictae aquae miscueris, natabit superius.
Aqua autem est spiritus, extrahens hanc animam que est
oleum & tinctoria earum, quando uero extrahitur an-
ima ab ipsis corporibus, remanet in ipso spiritu, quos
nam spiritus locus est eius. Anima ergo est tinctoria soluta
in ipso spiritu deportata sicut deportatur tinctoria tinctorum
per aquam super pannum, deinde recedit aqua per desicca-
tionem, & remanet tinctoria in panno fixa, per oleogenita-
tem. Sic ergo est de aqua, spiritus est in quo portatur tin-
ctoria aeris, qui cum reducitur super terram albam foliatam

statim siccatur aqua spiritualis, & remanet in corpore anima quae est inclura aeris. Spiritus ergo retinet animam, si cut anima retinet corpus, quoniam anima non moratur in corpore, nisi mediante spiritu, cum uero coniunguntur nunquam separantur, quia spiritus retinet animam, sicut aqua retinet terram, unde praecepit Hermes animas uenari in lapidibus, est enim mansio earum in ipsis. Non sis in uenando piger & latus praeauens ne fugiant a te, si autem fugiant non accipies eas cum falcone, sunt enim retentive fugitivorum. Cum eis est coagulatio nostra, quoniam retinent fugituum. Seminate ergo animam in terram albam foliatam, quoniam ipsa retinebit eam, quoniam cum ascenderit a terra in caelum. Iterumq; descenderit in terram recipiet uim superiorum & inferiorum. Non tamen misceas oleum auri cum oleo argenti, nec econuerso &c.

De ablutione ignis & terra.

LE I uero feces, quas fecerit in sua ablutione, colige omni uice & repone cum igne, quoniam sunt ignis, ac nigredinem tenentes ac rubedinem, quasque oportet cum aqua prima terere & suaviter comburrere donec fiat puluis omnino priuatus ab aeris humiditate. Sic et oportet feces aqua cum terra coniungere, igne accenso fortiterq; calcinare, quo usque sit alba humiditate uacua. Calcina ergo ignem cum igne, & terram cum terra, quo usque fuerint munda & nigredine priuata, quod autem ascidet ab igne, illud est oleum rubrum, quod uero a terra est album pretiosum, quippe quia oleum quod tardius a corporibus separatur pretiosius habetur. Consequere ergo hec

imnia, tempore suo & partem à parte scrua singulariter
unumquodque ipsorum.

De causa ablutionis secundum Platonem.

P O R T E T ergo te secundum Platonem pro
posse tuo separationem elementorum exercere, aquā
& aerem abluere per distillationem & terrī com
burrere per calcinationem, quonsique non remaneat aliquid
in corpore de anima, quod non sentiatur in operatione. Cu
bus signum erit, cum nihil à corpore evaporabit si de eo pa
rem lamina ignis fuerit suppositum, tunc sane erit approp
riatum nomine spiritus subtile & purum, & nomine ani
mæ tingeritis erit appropriatum lucidum, ac appropriatum
nomine corporis subalbidum & secum. Quippe in nulla o
peratione nostra, nobis est necessaria aqua, nisi candida nec
deum nisi album subcitrinum, nec ignis nisi rubens, nec ter
ra nisi pallida sit, vel subalbida. Si autem ita præparaueris
lementa erit terra habilis ad solvendum, aqua ad digeren
tium efficax, & oleum in quo porratur ignis superabundans
id eingendum. Si vero elementa talia non habueris, est sis
tum erroris. Corrige ergo errorem tuum, quoniam pro
inquierior est operatio in eo, vel preparatio, quam in opere
iuno incipere. Elementa igitur soluta in vase sigillato singu
lariter reservata maxime oleum, quoniam consumit ipsum
ter, propter naturæ sua vicinitatem. & scribe super totum
sic quod recorderis virtutes, nomina, etiam colorum, ne unū
pro aliis acceperis, cum operatus fueris & corruptatur opus,
& haec quidem sufficient ad elementorum completam ablui
tionem.

De tertio regimine quod est reducere.

ERTIVM regimen, quod est reducere, scilicet aquam humidam super terram siccam, ut recuperet perditam humiditatem, sed cum terra sit ex duobus corporibus, & duo elementa sint sicca dura lapis dea ignis supple & terra in siccitate concordant, quare insimul sunt preparanda, quoniam unam habent preparationem, coniunge grossitatem ignis cum terra post aeris extractionem & prepara insimul propter ipsius abbreviationem, & etiam ut bene sit eorum commixtio & ne confundatur preparatio, & unum aliud bene tingat, & ne adurentur super ignis pugnam, unde preparare ea insimul est magis saluum, magisq; propinquum. Eorum autem preparatio est, ut maiorem recuperent humiditatem, quam perdiderant, corpus namque calcinatum est discontinuatum, eo quod ab aquo est omnino priuatum, unde cum nudum sit & uscum, ut multum sitiens exhibet suum humidum aqueum. Ideo &c.

ARNALDVS de Nova villa hic ponit capitulum de modo albificandi & sublimandi terram, & quia terra albificatur ex multiplici reiteratione imbibitionis cum forti contritione & frequenti assatione aqueitatis Merc. Assumit sublimationem Merc. in forma sicut ponit Geber in sua summa &c. Et in fine concludit, cum autem albissima ut nix ascederit, completum erit et ipsum est quæsum bonum terra alba foliata, cogelans & mūdificans & sulphur album, non adurens & in proximo seq. cap. dicit si ergo sulphur rubeum habere volueris dissolute sulphur album superius collectum in

aqua rubea per contritionem & imbibitionem & bonam de coctionem dissolutum congela in lapide, & coagulatum dis- solue iterum in aqua rubea & iterum congela . Tertio uero crem eadem aqua dissolute & sublima totum per ignem for- tissimum quod quidem in sublimatione ascenderit sursum in similitudinem pulueris est sulphur albissimum , quod uero remaneat in fundo est sulphur tubeum tintatum ut scarletum, et istud est sulphur optimum secundum Arist. hoc enim argen- se. conuertit in uerissimum aurum secundum artificium. Ex ijs etiā patet quid unus est lapis, una materia : unū opus etc.

Modus uero reducendi aquam super
terram sit talis .

N F V N D E igitur primam aquam per uices conterendo & post leuiter calcinando , quousque ipsa terra biberit de sua aqua quinquagesimā par- tem sui , sciens quid oportet terram nutrirī primo modica aqua & post maiori sicut est uidendum in infantis educatio- ne . Idcirco multum contere terram paulatim, imbiibe cum aqua de oculo in oculo dies , decoque & posita mediocriter cal- cina in igne & non tedeat te hoc multotiens reiterare , ipsum enim fructum non gerit absque frequenti irrigatione , & si trituratione non fuerit bona donec aqua fiat unum corpus cum terra nihil proficiet . Non ergo suspendas manum à tritura- tione & assatione donec aqua sit sicca desiccata , & terra als- ba , quoniam exsiccatio cum forti trituratione & assatione terram facit albam . Caveas tamen , ne imbibas terram nisi paulatim & paulatim cum longa trituratione scilicet post ex- seccationem terre . Deinde est pondus in hoc ubiq̄ notidum,

COLLECTANEA ARNALDI

ne nimia siccitas , aut superfluus humor administrando corrupunt , ut siim tanesum assando decoquas , quantum disolutio adiecit & imbibendo dissoluas quantum assando deficit . Ideo omni uice post calcinationem terrae superfunde aquam te perate , neque multum uidelicet , neque parum quia si multi fuerit fiet pelagnis conturbationis , si uero parum uertetur in fauillam , quare suauiter & non festinanter , de oculo in oculo diebus terram irrigabis decoques in fimo & calcinabis donec liberit de aqua quinquagesimam partem sui . Nota q post imbibitionem debet inhumari per septem dies . Itera ergo opus multis uicibus , quanquam sit longum , quoniam non videbis tincturam neque proficuum perfectum donec sit completum . Studeas ergo cum in opere fueris , omnia que in qua liber decoctione apparent in mente tua recondere & eorum causas investigare . Tres quippe sunt colores , niger , albus et citrinus , cum autem terra egreditur nigra imperfecta est & non completa , quaque igitur uice paulatim & paulatim usgora ignem in calcinatione quoisque terra egrediatur alba ex ignis fortitudine . Nam sicut calor agens in humidum praefiat nigredinem . Ita agens in siccum praefiat albedinem . Idcirco si terra non fuerit alba tere eam cum aqua , & iteras to calcina , quoniam aqua & ignis latonem ablunnt , & obscuritatem ab eo auferunt . Nam preparatio sua semper fit cum aqua , ideo qualis limpitude aquae talis limpitude terre , & quanto magis fuerit abluta terra , tanto magis erit alba , hac tantum de tertio regimen quod est reducere &c.

NOTE Recapitulationem tertij regiminis , quod ista que sublimantur duobus modis sublimantur , aut per se , quia sunt spiritus , ut Merc. per se sublimatur &c . Aut sublimantur cum alijs , quia se incorporant cum spiritibus . Terra n.

nostra cum sit calx non sublimatur, nisi se incorporet cum Mercur. contere igitur calcem & imbibe Merc. & decoque donec fiat corpus unum, & non tedeat te hoc ipsum multo-
tius reiterare, quia corpus nisi cum Merc. sit incorporatum non ascendet sursum, Ideo necesse est inquantum poteris na-
turam suam subtilies & cum Mercurio fortiter pistes, quos
usque fiant unum, quia sublimationem non facimus nisi ue-
redigantur seu reducantur corpora ad subtilem materiam
& naturam, scilicet ut sint sicut siccus spiritus, & quod cor-
pus sit leue, ad redigendum in omnes res, sive in Solem, sive
in Lunam, & hanc sublimationem facimus ut corpora redi-
gamus ad suam primam materiam s. in Merc. & sulphur.
Facimus, ergo hanc sublimationem, tribus de causis, una est
quod corpus sit ut spiritus de subili natura, secunda est quod
Merc. se bene incorporet cum calce, tertia est quod totum su-
mat colorem album vel rubeum. Idcirco, quando calx subili-
matur ad Lunam debet esse alba & Merc. similiter album. Et
calx quando sublimatur ad Solem debet esse similiter rubea
& Merc. similiter rubens igne calefactus, & debet esse pul-
uis incenditus, quia non bene operatur Merc. nec ad Solem,
nec ad Lunam nisi tali modo. Et cum Mercurio quem sublis-
mas ad Lunam non misceas ullam rem, quia color Solis non
intrat ad Lunam, nec album ad Solem. Sed ponas unam-
quamq; speciem cum sua specie & pone ad ignem accensum
& sublima totum. Et non misceas istud quod remanet deor-
sum cum illo quod ascendit sursum: sed pone unumquodque
ad partem, quia illud quod in fundo remanet de corpore rei
terabis ad sublimandum per Mercurium incorporandum,
donec ascenderit totum. In sublimatione autem Merc. cum
saderis terram albissimam sicut nix & quasi puluerem mor-

COLLECTANE A ARNALDI

tuum aludel spondilibus adhaerere tunc super eam reitera sublimationem sine foctibus inferius remanentibus , quoniam adhaeret pars illius fixa & fixaretur cum foecibus & minus quam posset separari ab eis. Puluis autem ascendens superior d foecibus , est cinis à cinere , id est terra extractus , sublimatus , honoratus , quod uero remanet inferius ex eo adhaerens est cinis cineris inferius . cinis inferior ut superatus , damnatus & fex , quod autem albissimum ut nix ascenderit , completum erit . colliges igitur cum caute ne euulet in fumū , quia ipsum est quæsum bonum , terra alba foliata , & congelans congelatum mundificans arsenicum , & sulphur album , & est res optima secundum Arist. quoniam est completum & de eo alchimistæ faciunt argentum , & hoc quidem modo perficiunt sulphur album non urens , id est , Merc. sublimatus .

De quarto regimine quod est figere & fermentum
uel fixum est necessarium ad figendum .

V A R T V M uero lapidis regimen est figere al
bum sulphur & rubeum supra corpus fixum , scilicet ut sulphur album figatur supra argentum &
rubeum super aurum , quia secundum pythagoram , qui ar
gentum uium à corporibus extractum non coagulat in sul
phur album patiens ignem , nullam uitam exigit ad rubedi
nem . Non igitur fatiges corpus tuum in huiusmodi rebus al
lis ad quas peruenire non potes si ista facere ignoras quoniam
in desido erras . Prudenter ergo & non casualiter operare ,
quoniam sine fermento nō exhibet Luna in solem , sed ad aquā
sol & Luna , quod non permaneat in essentia naturæ , nisi
occulta ueris ipsum cum corpore de quo preparasti ab initio ,

scilicet Luna & Sole. Coniunge igitur ipsum cum eo quod generet sibi simile & fieri elixir illud quod componis, cum autem coniunctum fuerit cum suo corpore, non desines in aliud agere quousque conuerterit, totum. Idcirco quando uis fermentare misce sulphur cum corpore ut totum sit fermentum, quoniam fermentum rediget sulphur nostrum ad suam naturam colorem & saporem per omnem modum, quare fermentum ad album erit album, & ad rubrum erit rubrum, quod patet quia si posueris fermentum argenti, cum sulphure auri rediget ad suam naturam, sed non ad suum colorum, similiter si posueris fermentum auri, cum sulphure argenti, converteret ipsum non ad suam naturam, sed ad suum colorum. Et econtra, non ergo commisceas fermentum unius sulphuris, cum sulphure alterius, quoniam fermentum auri aurum est, argenti uero argentum est, & non sunt alia fermenta super terram, quia nunquam figit, quod fixum non est, nec fuit.

Quod pondus fermenti debet pondus excede
re sui sulphuris uel esse aequale.

D C I R C O in omni fermento debet notari pondus utriusq; ut summa uolatilis sulphuris, non superet summam sui corporis, alioquin ligamentum sponsalitij uiceretur in spiritu fugam non fixi, unde dicit Plato si parum sulphur proiecatur, super muleum corporis ita quod super habeat potentiam, concire ipsum deo in pulsuerem, cuius color erit sicut corporis super quod proiecitur spiritus scilicet coloris auri uel argenti. Dicam ergo inferius pondera omnium. Sed quia sulphura non possunt, ingredi corpora nisi mediante aqua, cum aqua facit medium inter

COLLECTANEA ARNALDI

sulphur & fermentum in omni desponsatione . Primo ponas
ut dicit Anic. terram , quoniam ipsa est iuxta fermentum .
Secundo ponas aquam quoniam est iuxta terram . Tertio po-
ne acerem quia est iuxta aquam . Quarto pone ignem quia
est iuxta acerem , ueritatem non ponas ignem in elixir ad als-
bum , quoniam elixir ad album tribus completur elementis .
in quibus non est ignis . Rubeum uero omnibus quatuor uti-
tur rotis . Aperi ergo & claude , solue & noda , ablue &
desicca , quoniam aqua est medium coniungens tinturas illo-
rum , scilicet olei , aeris , & ignis . Et dicam modo uerbum
phylosophicum . Si prius mittas oleum & postea terram erit
oleum mortificationem in terra , quoniam aqua intraret . Si
autem posueris aquam & post o'leum stabit oleum super aqua .
Si autem posueris aquam & postea terram , erit aqua pons
derosior quam terra . Fige ergo aquam cum terra ut ei ad-
haereat . Et si unum de quatuor occidisti omnes sunt mortui ,
si unus habeat plus de anima quam alius nihil ualeat . Appropria
ergo fermentum quod est anima , mette fermentationem
ut sit puluis calcinatus solutus & induratus , quoniam si bes-
ne non preparas fermentum nil ualeat magisterium .

Consequenter uide que sunt uelitates divisionis &c.

I non dividas lapidem per quatuor elementa , non
potest bene coiungi anima scilicet spiritus cum cor-
pore . Et si non misceas de ipso corpore cum eo , su-
per quod facere uis projectionem , in elixir , & non mitigas ,
non diliger corpus spiritum . Et si non misceas fermentum in
elixir , non coloratur corpus super quod debet projici , sicut de-
bet . Et si non sublimas totum hoc , quod mittis in elixir , erit

aurum & argentum acre, & si non preparas totum non sustinebit ignem. Et si non caueas tibi in mollificando & induido, non erit habile aurum & argentum in operando. Idcirco calx que mittitur in elixir est sublimanda ut sit omnis simplex & una. Cum autem uis proiecere elixir, facies calcem de illa materia cuius fuerit corpus super quod proiecere uolueris, & mitte fermentum sicut supra dixi, & si est aurum de auro, si argentum de argento, quoniam sponsalitium non est aliud, nisi quod coniungas fermentum cum corpore supra quod uis proiecere elixir. Item corpus & fermentum quod misces in elixir debet esse puluis b's uel ter sublimatus. Nam quoties sublimabis aliquod corpus cum commixtione sublimati spiritus, toties lucraberis in profectione mille partes. In quanto enim alterias corpus tuum. in tanto habebis melius ut possis proiecere unum pondus supra centum & centum super mille, & mille super decem & decem super centum & centum, super mille millia & millesimum super infinita.

**Quid debeamus seruare quantitas
tem uniuscuiusque.**

V M igitur uolueris lapidem nostrum preparare
scias quantum est in ipso de aqua & de aere de
igne, & de terra cum fuerit calcinatus, erit in eo
siccitas maior, calor maior, frigiditas minor, humiditas mi-
nor. Cum solvatur redigetur in frigiditate maiori, caliditate
minori, humiditate maiori, siccitate minori. Quando fi-
gitur reducitur in calore maiori, humiditate minori, siccita-
te maiori, humiditate minori.

*Quomodo elementa sunt corrigenda & quomodo
acquiritur fusio medicinae.*

N*on coniunctione lapidis tres attendas colores prin-*
cipales, primo nigrum, secundo album, deinde
rubeum. Obserua igitur diligenter ne opus tuum
rubeat ante nigredinem, & pereat tinctoria per combustio-
nem, si uero rubuerit, ante nigredinem, corrige errorum,
decoquens omnia simul in aqua alba, donec conuersa fuerint
in nigredinem. Sic etiam facies si rubuerit ante albedinem.
Non igitur negligas inhumationis decoctionem, quoniam
ipsa tollit combustionem, & perditam restaurat humiditas
tem. Si uero medicina non commiscetur corrige per dissolu-
tionem eius quod ingreditur & per mixtionem ambarum so-
lutionum facit ingressum, in omne quod illi per minima con-
tingitur, hoc autem per solutionem non in aquam vulgarēm
complectitur, sed in aquam mercurialem, & complectitur
similiter per solutionem fusio facilis in rebus non fusilibus,
ut apertius ingrediatur & alteretur cum complemento. Un-
de medicinam calcinamus, ut citius soluamus, & ut me-
llus mundetur figatur & fundatur, ac ut ab ea suscipiant
corpora meliorem impressionem aut ingressum: & facilem
fusionem dare materie, cum multipli solutionis reiteratione
spirituum non inflammabilium super illa uim aeris & aque
Mercurij non fixorum: aut cum multipli solutione medici-
nae non fundentis. Est tamen cautela bona ad fusionem pres-
standam medicinæ non fundenti, ut solvatur corpus fermenti
albi, scilicet uel rubei, de cuius intentione sit per eam immu-
tari & alterari & solvatur similiter medicina alba, scilicet
uel

uel rubea de cuius intentione sit ingredi cum alteratione, non
sunt tamen omnium istarum parvum solutio sed quadratam,
quoniam solutio eorum non est aliud nisi quod in humidum
revertantur & sulphuris sal sedices auferantur. Dehinc idem
corpus & non aliud corpus imbibetur uice post uicem donec
fundatur citissima super laminam ignitam. Quin ex ijs ar-
tificiorum ingenij necessere est medicinam quam biberet & com-
miseret, & fundi & ingredi. Si autem metallum quod con-
uerti debet per medicinam, non fuerit sufficientis coloris ad-
datur plus de ipsa medicina. Si uero de colore nimis habuit
um in sole, quia luna non potest esse nimis alba ponatur mi-
nis de medicina & plus de metallo conuertendo. Se autem
medicina non bene remanserit quod est ex defectu fixionis,
succurre per reiterationem solutionis & coagulationis atque
per multiplicem non fixae partis solutionem, super partem fis-
tam, donec cum ignis asperitate quiescat, id est, non fugiat
ab igne aspero. Si uero fundatur grauitus quod est ex defec-
tu cerationis succurre ei cum oleo, id est, aere lapidis,
guttando guttam ad guttam super ignem leuem, donec fun-
datur ut cera. Quoniam quando inceras misce magis de re
calida & humida, quam de re frigida & sicca. Et quando
figis misce magis de re frigida & sicca quam de calida &
humida ineellige que dico quoniam huius operis perfectio, est
naturae imperfectio.

De ponderibus obseruandis in fixione.

M N I A sub termino diffinito & dispositione cer-
ta considunt idcirco uniuersique pondus & omnis
mensura modus in omni opere opus est. Causa ergo

COLLECTANEA ARNALDI

tibi in commixtione elixiris, & operare ibi sapienter ut scias
quaneum ibi apponere debes, de aqua, de acre, de terra &
de igne. Alioquin si secus feceris, non ualebit opus: quia si
ponas de terra magis uel minus quam requiritur in elixir:
quod magis poneretur mortificaret animas, quod minus fa-
ceret eas humidas & non figeretur. Similiter in aqua si plus
uel minus ponere faceret simile dampnum: si plus ponere=
tur faceret humidum & molle, si minus faceret siccum &
durum. De aere si plus coloraret nimis, si minus esset non
haberet colorem. Ignis etiam lapidis simile faceret dampnum
quia si plus esset combureret, si minus & parum esset non
siccaret totam humiditatem, quam debet desiccare nec cale-
faceret. Veruntamen ad album non ponas ignem, sed loqis or
hic de omnibus elixirijs. Idcirco pondus ubique est notandum,
ne nimia siccitas asut superficitas humoris corrumpat, magis
strium, quare fermentum iuxta adequationis incrementum
est semper apponendum, non nulla erroris offensa nocebis, si
ad illud pondus ubique recurras. Quicquid igitur in elixir
est gravis & stabilius per ipsius ponderositatem sibi nomen
terre usurpat. Non minus quoque fermentum quod cum sul-
phure coniungitur, terre nomen assumit: que uero subleu-
tur & euolant aquae & acris sibi nomen appropriant. Cum
ergo coniugis elementa ut figantur in terra si est ad album,
semper sit de terra plus, quidm de aliquo aliorum elementorum
aliоquin terra non figeret spiritum, immo secum euolaret in
fumum, uerum illud sit plus secundum rationem iuxta aqua-
tionis mensuram, uerbi gratia, si est de aere unum pondus
& dimidium, & de aqua duo pondera, debent de terra
esse terra pondera minus quarta, & terra fermentum sit ter-
tium, quantum est sulphur album, ut si unu pondus fue-

rit de sulphure albo , tria pondera erunt de fermento , quan-
 tum igitur frut aer & aqua tantum debet esse de terra mi-
 nus quarta . De aqua duo , de aere unum & dimidium &
 erit elixir complectum . Ad solem uero cum ipse sit calidior lu-
 na debent esse duo pondera terrae , tria aquae & tot de aere
 & unum pondus & dimidium de igne , nam pondus ignis
 dimidium est unum pondus aquae , nec est in hoc additio nec
 diminutio , quoniam si sit multa aqua & parvus ignis extin-
 gutur ignis , simi ite si sit multus de terra & parvus ignis ,
 econtra tamen est de aere , quia aer nutrit ignem sicut aqua
 nutrit terram , nam ignis nudit de aere , & aer de iuuamen-
 to aquae & aqua de iuuamento terrae . Fige igitur aquam
 in terram ut aer possit figi in aquam , quoniam si aquam oc-
 cidiisti , omnes sunt mortui . Veruntamen aqua minime figi-
 tur sine terra . Quia consurgit nullus unquam sine corpore
 fructus . In quo dum moritur semen fructum dare fertur .
 Quoniam cum terra sit in se fixa retinet secum & figit alia
 elementa . Aqua uero cum sit frigida & humida circundat ,
 terram & constringit , & tenet causa , quoniam frigidum
 & humidum siccitatis est constrictuum . Veruntamen im-
 pressione cito recipit & cito dimittit . Siccum autem econ-
 tra grauitate impressionem recipit & grauite dimittit . Ideo
 cum humidum & siccum seiuicem comparuerint , adipisci-
 tur siccum ab humido per partum constrictiōnē uel conti-
 nuatiōnē & facilem fusionem acquirit siccum ab humido ,
 & humidum a sicco acquirit ut firmiter teneat impressionē
 & quod omnem patiatur ignem unde propter hoc humidum
 prohibet siccum a sua separatione & propter hoc siccum pro-
 hibet humidum a sua fluxibilitate . Aer uero circundat aquā
 & clarificat , uel rarificat terram & tingit ipsam , ut apta

COLLECTANEA ARNALDI

sit ad extensionem & fusionem. Ignis autem totum compostum maturat, subtiliat, rubificat, permiscet aerem & consolidat, ac terra & aqua frigiditatem stringit & obtempusat ut redeat ad aequalitatem complexionis. Elementa igitur grasia ut terra & aqua plus inuant ad fixionem & quietem, elementa uero leuia ut ignis & aer plus inuant ad fusionem & tincturam. Non comedas ergo quod non bibas, nec bibe quod non comedas, sed comedere et bibe unum post aliud secundum rationem. Non sis prodigus non auarus, sed moderatione pondera serues secundum aequalem uel inaequalem complexionem.

De fictione, & elixiris compositione, ad album.

LLUMINA corpus antequam ponas animam,
quia corpus nisi sit ablutum, non retinet spiritum.
Sit autem potius post commestionem, non autem commestio post potum. Alioquin facies uentrem humidam, & non recipiet siccitatem, bene ergo fige bene commisce, & bene tinge, & sic totum habebis magisterium. Idcirco ciba tres partes purissime luna minutim limata, cum duplo suti Merc. albi, terendo totum insimul fortiter. In mortario per phiritico, donec Merc. combibat totam limaturam & fiat quasi buxurum ita quod nil inueniatur de limatura. Hinc ablue fortiter cum acetō, & sale communi separato, donec acetum inde purum exeat, & clarum: tunc ablue salem, cum aqua dulci & clara & ad ignem desicca. Abhinc uero unam predicti sulphuris sublimati & congelati albi partē, unam conterendo insimul fortiter, donec totum redeat, quasi corpus unum, deinde incera ipsum cum una parte sue

aque alba et mitte ad sublimandum uigorando subtilis igne
paslatim & paullatim , donec sublimetur ex eo quicquid ex
eo fuerit uolatum : deinde infrigidatum extrahe, & quod
ad latera nosus supereruolatum fuerit , cum alia parte sua
aque redigere super foeces suas terendo imbibendo & assando,
donec fiat sicut pasta & remitte ad sublimandum . Ita conti-
nue reitera contritionem , imbibitionem , assationem & su-
blimationem uigorando semper ignem donec fungatur terra
duplum sui de aqua , & nihil penitus sublimetur ab ipsa , &
reducas semper quod superius ascende , super illud quod in-
ferius remanet fixum , quoisque totum figatur deorsum , nam
sulphur fixum cum sit congelans congelatum , naturaliter
congelat suum Mercurium per frequentem sublimationem , uel sul-
phuris reiterationem super ipsum . Exemplum autem huins
est terra & aqua , & cum aqua commiscetur cum terra ,
terra absorbet aquam sua siccitate , & inspissat eam scilicet
aquam sua densitate & facit eam sibi similem sua grossi-
tate , quoniam omne siccum naturaliter appetit humidum ,
ut in suis partibus sit continuatum , unde oportet exprimere
rem illius scientiae et ad plenum cognoscere vires naturae et eius
dem firmiter adhaerere , quoniam natura sufficiens est tibi
& sibi et similiter in omni quo indiget ad sui perfectionem ,
ipsa siquidem cum sit sagax est sollicita in creatione sui cor-
poris , cuius sollicitudinis non est finis . Sufficit ergo uobis cha-
rissime naturam sapienter disponere extrinsecus , quoniam
ipsa sufficit intrinsecus ad sui operationem . Motus siquidem
ipsius sunt adhaerentes sibi uiae uni & ordini uni , modo me-
tiori & certo quo posset excogitari , ut patet in creatione cu-
iuslibet generati . Idcirco additamentum dispositionis & prae-
paramentum , debent esse in magisterio philosophorum , id est ,

COLLECTANEA ARNALDI

operantium, quia natura motum suum præterire non poterit, nisi impedita fuerit per contrarium. Certum nanque est quod ipsa habet ad impregnandum & pariendum, & nutriendum & operandum, unde cum terram habueris impregnatam exspecta partum, cum uero peperit filium nutritias eum quousque possit, tollerare omnem ignem & tunc poteris de ipso facere projectionem.

De reductione aeris super elixir ad album.

G I T V R cum aqua fuerit, cum terra fixata, I tere, imbibe eam imbibitione rorida, cum una parte aeris sui, & pone ad sublimandum faciens sub eo ignem primo lentum, postea fortiorum, quousque per continuam sublimationis reiterationem, totum figuratur deorsum. Tunc per diem & noctem facias ignem sub eo fortiorum. Secunda die cum sua nocte fortiorum. Tertia die cum sua nocte facias fortissimum ignem sicut est ignis fundendi: sic enim aer figitur, cum aqua & terra, quia natura letatur natura & natura docet naturam præliari contra ignem per sequente nanque fugienti, obuianti perit fuga, quoniam avis plumata detinetur ab implumata deorsum in terra.

De inceratione elixir albi.

B H I N C ergo extrahe & de lamina crystallina a quam infundo repries lucidam drachmam unam tere, & cera inceratione ultima guttando super ipsum guttam ad guttam in tenui crucibulo super ignem lessuem, de suo aere albo, iam dicto, donec fundatur, sicut ce-

ta sine fumo. Tunc proba super laminam ignitam, si se re-soluerit uelociſſime ſicut cera cerata eſt. Si uero non, reduc ipsam ad cerandum, guttando guttam ad guttam, de o-leo ſuo albo, donec fundatur ſicut cera ſine fumo. Et hoc quidē eſt preceptū omniū philofophorū: ut poſtquā per ſubli-mationes fixaueris mendiffimām terraē partem, reiteres ſubli-mationem rēidue partis non fixe ſuper eam fixam, donec iſpa ſimiliter figatur. Hinc tenta ſuper ignem ſi bonam deſerit fusionem, tunc ſufficienter reiteraſti ſublimationem. Si uero non, reitera ſuper iſpam uice poſt uicem non fixe partis ſublimationem donec fundatur cito ſicut cera ſine fumo. Tūc extrahe & infrigidari dimittit, quoniam eſt elixir complectū impreſſibile pretium conuertens omne corpus diminutum in inſinuū lunificum uerū, proiice ergo unum pondus de eo ſu-per mille partes Merc. cum ſale in aceto ſoluti & fiet pura lu-na melior quād de minera. Sic etiam ſi ſuper imperfeccorū corporum unumquodque de eo fuerit proiectum in ueriffi-mum traſferetur argētum. Modos autem compositionis hie in ueriffimi elixiris tradidi uobis completo ſermone ad quas per illos potes peruenire indubitanter. Sollicite ergo ad hos ingenieris, modos regiminis exerceas & eorum uirtutem ad unguem inuenies, quod quidem nec per ſe nec forte putas mi-raculoſe ſed arte perficitur in operatione, operare ergo quo cunque uolueris quia ultra conſiliū iſiud, non poſſum aliud.

De compositione elixiris rubei.

O D E M Q U E modo fit elixir rubeum ad ſo-
lem ſicut album ad lunam, niſi quid pro qualibet
re alba ponas rubeam & loco limaturaē lune pone

COLLECTANEAE ARNALDI

limaturam solis, & aquam Merc. rubificatam prius cū igne
lapidis. Nam in opere rubeo non intrabit nisi rubeum, sicut
in opere albo nisi album. Solaris nanque medicinae præpara-
tioni, non adurentis sit additamentum sulphuris rubei per
modum figentem & calcinantem in triplo fermenti præpara-
ti cum astutiae industria administrati perfecte per modum so-
lutionis & sublimationis multiplicem cum reiteratione multa
quousque non fixum cum fixo figatur deorsum: quoniam
huius solutionis & fixionis modus est per reiterationem par-
tis residue non fixe sublimationis, cum fixe ingeniose coniun-
gendi per minima, quousque eleuetur cum ea & iterato fi-
gatur cum ea ut stet. Cum uero tres partes aquæ suæ ru-
beæ fuerunt secum per hunc modum sublimatae uice post uicē
cum eo donec figatur deorsum, tunc pone ipsum per noctem
& diem in igne tepidissimo ut melius depuretur & figatur
in eo. Hinc extrahe, & cera ipsum in crucibulo super ignē
lentum, cum oleo suo rubeo, guttando guttam ad guttam,
donec fundatur ut cera sine fumo cum eo stans & penetrans
profundius, tingens & permanens. Projice ergo unum pon-
dus super mille partes Lunæ, uel Merc. ablute, cum sale &
acero & fiet sol uerissimus in omni examinatione bonus &
melior ualde quam de minera productus, quia argentum et
aurum, huius elixiris excedit aurum & argentum de mine-
ra in omnibus suis proprietatibus. Vnde dicunt philosophi q
durum & argantum eorum non sunt aurum & argentum
uulgi, quoniam additur eis additione magna in tinctura &
perseuerantia in igne & proprietatibus multarum utilita-
rum, ad omnem infirmitatem expellendam.

De multiplicatione medicinarum.

I V E R O medicinas istas cum fixe fuerint &
date oleis suis albis vel rubeis, donec fluxerint sicut
cera, dissolueris in Merc. suo albo vel rubeo, donec
fiant aqua clara, & postea in leui decoctione congelaueris,
ac cum eorum oleis & super ignem denuo ceraueris, quo usq;
fluant citissime, duplicabitur uirtus earum in proiectione. Et
si eas cum solute fuerint semel ad minus distillaueris in cen-
tuplo augmementabuntur uirtutes earum. Modus uero multi-
plicationis medicinarum est, ut dissoluas unumquodque spiri-
tum earum in aqua sua per inhumationem singulariter, po-
stea separa oleum earum per distillationem primo recipies
aquam post oleum, deinde ignem & manebit terra decors-
sum. reduc aquam per sublimationem super terram do-
nec bibat istam aquam totam & figatur cum ea: de inde
imbibe eam ex oleo seu aere & tinctura donec figatur in
ea & fundatur quasi cera, proice ergo ex eo supra quod
cunque corpus tantum quantum uis, quoniam in decuplo
multiplicabitur eius tinctura, & si una pars sui primo con-
uertit cuiusvis corporis centum partes secundo conuertet mille,
tertio decem millia, quarto centum millia, quinto mille mil-
lia in solificum & lunificum uerum. Vnde est notandum q
quanto plus soluitur medicina & sublimatur et coagulatur,
tanto melius & abundantius operatur, quoniam in omni sua
sublimatione, acquirit sibi decem in proiectione. non est igitur
fastidium in reiteratione solutionum, sublimationum & coa-
gulationum, quoniam per eas medicina melius digeritur, uni-
tur & figitur ac perfectus operatur.

*Quomodo debes intelligere solutionem
& sublimationem.*

ERUNT AMEN non putas me hic docere solutionem ut elixir omnino redigatur in aqua, sed ut subtilies ipsum inquarium potes ex diuidas suas partes in fixione coniunctas, suumq; siccum conuertas in humidum & grossum in simplicem, quoniam opus solutionis inventum fuit, ad subtilandum & non propter aliud: unde coniunctio corporis cum spiritibus sit cum dissolutione, & non cum sublimatione, quia corpora non indigent nisi subtilitatem, ut melius cum spiritibus coniungantur. Iporum uero subtilitas est in aquam dissolutio, quia distillatio uel dissolution trahit lapidem de potentia ad effectum eo quod facit eum omnino subtilem, unde cum corpora totaliter subtiliantur. Spiritus universaliter cum eis coniunguntur, & per nullum genus ingeniorum ab initio separantur, quoniam confirmatio spirituum cum corporibus, sit cum corpora fuerint subtilia ut retinere possint spiritus. Et ideo qui corpora posterit separare cum prima subtiliatione, finem consequetur opportunum & optatum, quoniam in coniunctione spirituum cum corporibus tota debet esse intentio operantis. Et coniunctio spirituum & corporum sit cum corpora subtiliantur, ut spiritus & corpora sicut subtilata per concretionem & affectionem eorum cum spiritibus. Intellige ergo que dixi, quoniam utile est totum & nihil superficium in dictis meis si uero non intellexeris itera lectionem multotiens ut totum intelligas, rade ergo & intellige & secundum ea operare, quoniam quicquid diximus a linea ueritatis uenit a

ma non debes in nullo declinare, quare nisi despicias nec la-
bor priuabitur fructu. Idecirco si uera subscripta non intelles-
teris, non me reprehendas, sed tuam ignorantiam calumnie
nis, quoniam infortunatus es, sicut ille cui nunquam Deus
diuidit tribuit uel concedit boni.

De modo faciendi proiectionem.

ED^QVIA graue est mille milliu partes simul
ffundere, cum uolueris facere proiectionem, hoc
modo facies. R. centum partes M. cum sale et aceto
abluti & pone in crucibulo super ignem, cum autem incepe-
re feruere pone unam partem, tui elixeris dicto modo præ-
parati super C. partes illius M. abluti & fiet totum medicina,
super alium M. ablutum: deinde proijce ionam partem illius
medicinae congelatae super centum partes Merc. abluti & in
crucibulo feruenti ad ignem & fiet adhuc totum medicina.
Postea pone unam partem illius medicinae ultima congelatae
super centum partes Merc. abluti & fiet totum aurum uel
ergenium in omni iudicio, secundum quod primo fuerit eli-
xir uel album, uel rubeum, scilicet præparatum & compo-
natum, ut dictum est. Et hoc quidem est Rosarium philoso-
phorum ferens rosas odoriferas tam rubeas quam albas, ex-
tractum breviter ex libris, ipsorum, nil habens superfuum
nilq; diminutum sed totum continens quod est necessarium,
ad omne diminutum perficiendum in infinitum solificum &
luxificum uerum, secundum quod elixir fuerit præparatum.
sic etiam habet uirtutem efficacem super omnes alias medico-
rum medicinas, omnem sanandi infirmitatem tam in calidis
quam in frigidis aegritudinibus, eo quod est occulte & subtil-

lis naturæ conseruat sanitatem & roboret, infirmitatem expellit & curat uirtutem confortat, de sene facit iuuenem, & omnem corporis depellit aegritudinem, uenenum declinat a corpore, arterias humectat, contenta in pulmone dissoluat, & ipsum alteratum consolidat, sanguinem mundificat, contenta in spiritualibus purgat, & ea munda conseruat. Et si aegritudo fuerit unius mensis, sanat una die, & si unus anni in duodecim diebus, si uero fuerit antiqua longo tempore sanat in uno mense. Et non immerito hæc medicina super omnes medicinas alias & mundi diuitias, est summopere acquirenda & perquirenda quia qui habet ipsam habet incomparabilem thesaurum.

Vltimum de recapitulatione totius operis.

E R T R A C T A T I S igitur regiminiibus totius huic dñini operis secundum exigentiam sui sermonis, cum causis omnibus sufficientibus. Res stat nunc breuiter & memorialiter eorum recapitulare magisterium sub completa sermonis breuitate. Dico ergo quoniam totius intentionis operis, finis non est nisi ut sumatur pars in capitulis notus, & cum operis instantia assidueretur super ipsum opus sublimationis primi gradus, ut mundetur ab impuritate corrumpente, demum cum eo soluto solvatur ipsum additamentum album uel tubeum, donec in ultima subtilitate materia perueniat, & ultimo uolatile fiat. Ab hinc uero cum fixionis modis figuratur donec in asperitate ignis quietescat, demum uero fixum lapidem cum non fixa parte servata, per modum solutionis & sublimationis uolatile facias, & uolatile fixum, & fixum solutum & iterato uolatile, ac iterat-

to uolatile fixum, quousque fluat & alteret in complemen-
to solifico & lunifico certo. Et in hoc completur archanum
preciosissimum, quod est super omne huius mundi archanum
impreciabile premium & omnium philosophorum thesaurus.
Idcirco charissime exerciteris ad illud cum laboris instantia
maxima, & diuturnitate meditationis immensa, quoniam
cum illa elixir completum inuenies & sine illa nunguam.
Modos uero ipsius completo sermone uobis dedi superius
non sub ænigmate, sed sub plana sermonis serie, discretionē
uestram alloquendo, quoniam teste Deo & omnibus philoso-
phorū libris nihil in hac arte continetur melius & perfectius
quam ista antescrita, breuitate tamen truncata quamvis
intelligentibus sint satis prolixa. Sit laus Trinitati & Glorio
se uergine Mariæ.

Finis collatione Arnaudi

EPITOME LACINII EX DIVO RAY=

mundo Lullo, que secundum cum epistola
accurtatoria nuncupatur.

I T A N T U M huius almæ artis amato-
ribus prodisse ualerem quantum ipse cupio,
omnia Diuī Raymundi Lulli opera, in meo
methodū nunc nūc in lucem darem, sed quia,
quod uolo non possum, necessum est, ut id
uelim, quod possim. Modo autem cum inter omnia Lulli
opera, illud, quod Regi Ruberto in uicem epistole dedit,
multis posse esse non minus charum, quam fructuosum &
utile, cum sit præcipue breuissimum atque lucidum, & in-
dicio cuiuscunque sapientis omni exparte perfectum perpetui
nullo modo potui, quin eo ipso Raymundi compendio, una
cum Bono, atque Rainaldo studiosos omnes impartirem. In
illo siquidem, omnī ipsius Raymundi breui sermone lucet in-
tentio. Est etenim tractatulus ille accurtatio quedam (ut
ipse appellat) omnium suorum operum, & quia omnes fere
breuitate gaudent, breuem tractatum, brevibus narratum,
breuissimis quibus potero uerbis illustrebo.

EPISTOLA SIVE EPITOME
Raymundi Lulli.

VM EGO Raymundo de insulis Baslearibus . Præteritis temporibus plures libros secretos in arte transmutationem composuissim , & librum omnium secretissimum de lapidibus pretiosis secundum virtus suis factis compositas , quæ est pars difficilior omnibus quæ per artem fiunt tibi regi Ruberio vulgari sermone transuissim , ut certior in laborando existeres , quia scientia omnium experimentorum est falax , cum inter quascunque operationes & omnino æquales atque similes tam ex parte insuffientiae , quam viam ingenij applicationis artis uidemus errores occurrere : ideo ego omnes libros meæ compositionis tali stillo scribere uoluī ut quantum esset ex parte scripture nullus in errorem cadere contingat ut tu nosti in libris testameti & apertorijs ubi omnia clarissimo sermone tractavi quæ per artem fieri contingit quos libros iam puto te plene perlegisse & supreme intellexisse , te tamen ad ea quæ ibi scripta inuenies admoneo te ut Deo summo studio placere labores & omnia tibi in secreto artis reuellata apud te retineas . ne tesaurum inter insignos depergas , & Deus super hoc iudicium à te depositat . omnibus autem Deo dilectis præcipio , si possum , eis omnia communicare quæ tibi Deus ostendere dignatus est . Ego cum ueniam transui literam tuæ manus inueni mihi à te missam , quam legens te solerti studio percepi . Tuis autem mandatis propter certas occupationes aquiescere non potui . Deinde salernum , int̄ ubi quosdam libros medicinæ ex principijs artis derogatu quorundam exeraxi : tu me continue litera misse

E P I T O M E

tasii . Vbi querere intendebas de ingenio artis lapidis , bene dicti . Si uia possit dari brevior uis scriptis in alijs meis libris . Hoc autem querere mihi otiosum uisum est : quia in quibuslibet intelligentijs principia alicuius scientie omnes syllogismi nunquam scripti in potentia sunt .

A C V T E (licet grosso uerbo) hic loquitur . Nam ex principijs primis cuiuscunque scientie diuersi sunt syllogismi , & conclusiones similiter diuersae . istud idem dicas tu in arte & scientia ista , ideo Raymundus alia uia processit multum subtilius . Diversitatem elementorum & subtilitatem spiritus & corpora aliter quam fecerat ipse Arnaldus qui sicut fuit in hac arte preceptor . Itaque cum iisdem principijs naturae , cum quibus ipsenit Arnaldus operabatur alia uia illa depurando , subtiliando , coniungendo ac demum fixando ampliavit minimum medicinarum modos : ideo hic ait si uis meis non es contentus elige tibi breviorum precepta tamen mea illis applicando &c.

Q V A R E ut exissimo . Si tu mea scripta intelligis & non es uis meis contentus , tibi elige breviorum , mea precepta applicando illis uis . Quae nisi quis trium lapidum , utilior , brevior , nobilior , & efficacior : sic sicut plene alijs meis in libris hoc declarant . tamen ut petitione tuae aquiescam . Dico uiam mineralium longam & periculosa fore . Tota enim uia mineralium consistit in duabus aquis quarum una facit lapidem uolatilem sine labore & periculo . Alia autem cum fixat & secum fixatur cum periculo . Quia haec aqua extrahitur ut nostri ex quadam menstruali furenti in massu ex rebus quatuor & fortior est omni aqua mundi & mortalibus . Cuius spiritus solam tincturam fermenti complant & magis periculum est ne in ablutione spiritus aufugiant cum ingenio

ingenio laborantem, iste lapis cum breviori tempore & cum magna fortitudine conuersationis producitur.

L A P I S animalis est illa, qua non habet finem propter regere elementa, in quo maior est scientia quam in alio lapide, & quidam ibi possunt maxima secreta naturae extrahit, non solum quo ad lapidis compositionem: sed etiam quo ad cuiuslibet rei in alteram transmutationem, ut hoc in apertorio de daram, unde effectus istius lapidis est infinitus.

L A P I S vero vegetabilis quamquam longus sit & quamvis sit supremæ compositionis, debet tamē sequi lapide animali quo ad rectificationem elementorum & si sic preparatur eius effectus transit in animalem. Sed elixir magnū in vegetabili ita acutare potest, quod mirabile videatur cum tanto effectu transmutationis, ne omne transmutatum per lapidem vegetabilem naturam in virtute bonitatis et magnitudinis transcenderet, propter quintam essentiam de qua lapis impregnatur que in mundo infinita mirabilia facit. Nota

O M N E autem aurum alchimicum ex corrosione fit et ex quinta essentia incorruptibili que cum fermento fixatur per ingenium artificis. Talis autem quinta essentia est quidam spiritus in lapide minerali mortificatus & ueneficatus.

I N animali autem lapide aliquando etiam est summa medicina corporibus humanis, ut si ex sanguine humano extraheretur. In vegetabili autem lapide ipse spiritus quintæ essentiae est restitutio iuuentutis & conservatio corporis humani ab omni accidental corruptione, & sic ut scis spiritus quinta essentiae est ille qui singit & transmutat, si cum debito fermento impastatur: & summum & nobilissimum est & efficacissimum & utilissimum opus vegetabilium.

Q V AE SIVISTI etiam de accurtatione, dico quid

E P I T O M E

omnis accurtatio est diminuens à perfectione : quoniam medicinae que per accurbationem sunt minorem effectum transmutationis habent . Accurtatio lapidis mineralis potest esse multiplex . Sed milii videtur ut eius effectus non diminuat , tunc cum post primam calcinationem & putrefactionem que sunt per primam aquam bene limpida & clarificatam uigentib[us] diebus minori autē tempore nihil fieri potest : postea separantur puluis coloris sanguinis et distillantur secunda aqua summo ingenio ne spiritus enadent , scilicet secundum ingenium datum in testam: nco , ex ecce solum ultimam partem aquae post rubificationem alembici , & in ea aqua solue pulueres locendo in aqua calida & ibi cooperito usaq[ue] perfundat die & nocte una post solutionem , postea super pone alembicum & distilla in eo balneo totam aquam donec non remaneat nisi quantitas aquae in pondere puluerum hanc aquam distillatam abiice quia nihil de spiritu debet habere , reliqua que remansit cum corpore usq[ue] bene clauso in cineribus calidis congella , qua congellata fac aliam aquam & superfunde & procede ut dictum est distillando & congellando & hoc continua usque ad decim uices , quoniam sic est lapis compleuus , nisi eius uirtutem augere uelis in quantitate . Postea procede soluendo & congellando toties donec congellari tibi placeat uel donec amplius corpus congellari nō possit & scis quod in qualibet congellatione decem complectis ablutionibus ut dictum est . Corpora in certa quantitate completa transmutat in aurum hac medicinam in octuaginta diebus ad maximum complere potes .

IN animalibus non video accurbationem aliquam , nisi ut terra cum igne regatur & secunda aqua cum acre & idem ualebit & est accurtatio medijs temporis . Nunc ad

vegetabilia uenio ubi est principale intentum & secundum
ingenium magis securum quia semper timetur in minerali-
ne spiritus in ablutione aufugiant, propter operire uassa hic
non est timendum, quia uas ante fixacionem non aperitur &
ut te magis ad vegetabilia teneas, tibi hoc secretū reuelabo.

A C C I P E nigrum nigrius nigro & ex eo partes decē
et octo distilla in uassa argenteo, aureo vel nitreto, per modū
dictum in testamento & in prima distillatione solum recipere
partem unam cum dimidia & hanc partem iterum pone ad
distilandum, & eius recipere quartam partem & tertio distil-
la, & huius recipere duas partes, & in quarta distillatione
paucum minusquam totum, et sic distilla illam partem usque
ad oēlo vel nouem usque postea habeas duo uassa facta in mo-
dum picturae geminorum quorum quodlibet habeat alembicū
annexum & in uno alembico sit ingenium ut bocia intrat &
sit aqualis spissitudinis ad unam palmam. Hac autem ratio
est, ut firmiter possint insimil colocari, pone ergo in quolibet
bocia unam libram huius aquae & unam untiam fermenti,
bene & optime purgati & foliati & habeas furnum cum in
genio factum, ubi unus ignis carbonum possit tantum per
brachia ipsius furni temperatum, aequalē & continuum ca-
lorem partiri. ubi colloca tua uassa & fac ignem, & est
hoc ingenium excellentissimum, quia hic ignis non potest
fieri maior quam necesse est. Tunc enim quando ampulle sen-
tiunt calorem, statim soluitur fermentum. tunc ligā circum
quaque ad cannes alembici spongiam, que tamen canne sint
ample circa alembicum & bene spisse & ubi intrant uassa
sunt stricta & illas spongas tene continua. madidas cū aqua
frigida, & solutione completa continua ignem & uidebis
ascendere fermentum totum solutum cum aqua sua & distil-

E P I T O M E

Iabitur de uno nase in aliud cōtinue & cum hoc ingenium appārenerit uidebis qualiter quālibet libra, bis distillatur in die & bis in nocte & remanet cōtinue una libra in qualibet uassa, quia quantū ascendit: in uno uassae tantum intrat de alio & cum sic uideris ascendere & descendere cum aqua li igne, cōtinue uidebis qualiter ratione caloris inspissatur et subtiliatur spiritus. Et hoc est miraculum huius artis, quia si diu ita distillaueris cōtinue semper aqua ascendet in gradu subtilitatis & acutitatis & cōtinue propter fermentum inspissatur, ergo & quanto distillatio fuerit leuiori igne erit subtilior spiritu & fortitudine & ingrossatur fermentum, hunc autem modum tene usque ad uiginti uel uiginti duos dies, & inspissatur quinta essentia huius aquae benedicta sic quod amplius non ascendet, sed cum fermento fixabitur & in lapidem conuertetur, & cum uideris hoc ambo uassa extrahē sic simul & loca in simo uel balneo. Et iterum statim in una nocte soluentur et iterum congella & hoc facies ter & amplius lapis manebit in dei uirtute & potentia exaltatus quod bene congellari non potest, quoniam ut oleum uidesur aliqualiter inspissatum, & hic est preciosior modus omnibus.

T A M E N scire debes quod si fermentum album posueris in decem diebus cogelabitur quinta essentia super eo quod est res multum grossa & terrestris & firma est in luna. Sed non ita cito soluitur post complexionem fixionis quinta essentie sicut in sole. Vnde quasi in fine complementi tempus non est diuersum in albo & rubeo, & Deus nouit quid hic modus in effectu subtilitatis & uirtutis & bonitatis cunctis operibus mundi est subtilior & melior, quamquam illas proprietates elixir non habeat, quas philosophi elixir habere affi-

mane puto quod si hanc medicinam completam miscueris cum quovis metallo, et postea hoc metallum metallo, scilicet quod transformatio fieret secundum primum principium si hingeres medicinam luneam et lunam soli quod sol in lunam conuertetur. Hæc proprietas in nostra medicina sic confusa non reperitur. Quia iam quinta essentia que totum lapidem componit quo ad eius motum et tincturam est fixa et firmata in fermento sibi adiuncto et fixatur semper, atque firmatur secundum fermentum sibi adiunctum sic quod facit transmutationem secundum hoc fermentum. Sed si uelles medicinam facere universalem breviorē secundū dictū modū non opporreret te facere fixationem quintæ essentiae super aliquo metallo alio. Sed super propriam suam terram et tunc cum metallo coniungere, tamen hoc mihi nunquam placuit, quia talis fixio est multum periculosa, et longa, et raro terra propria est bene naturalis, et si bene naturalis es sit, tamen effectus ipsius post complementum esse non inuenitur tantæ potentie sicut hic quando quinta essentia super altero fermento fixatur ubi cito fit fixio, et effectus citius et fortius. Si causas scis ut puto, quare medicina transmutat uerum dicere affirmabis. Tene ergo te hic et meum ingenium tibi notum feci.

ET scias quod peracta decima distillatione si in ea aqua solueris aurum, et postea euolare permiseris aqua lento igne. Et aurum demum in humido loco uel balneo locaueris statim in quatuor diebus per se soluetur. et haec solutio est aurum potabile habens infinitas uirtutes ut in libro conservationis humanæ uite scripsi.

IN SUPER si cum illo auro sic soluto bene immiscendo impastaueris argentum uinum septies sublimatum cum

E P I T O M E

vitriolo & si fuerit pars una auri : septem sint argenti uia
jublimati & postea sublimaueris impastatum aliquibus uici-
bus semper sublimatum super forces reducendo fixabitur mer-
curius in medicinā penetrantem & tingētem . Item aliud mi-
raculū si uicī unā huīus auri sic soluti per se ponas in igne
lentissimo octo diebus cum centum partibus mercurij conge-
lat totum in aurum . hæc sunt mirabilia naturæ , & tamen
hoc totum uenit ex parte spiritus aquæ quæ in solutione auri
cum auro inseparabiliter fixatur . & postea per ingenium
altum poteris miscere modos mineralium & uegetabilium
& medicinam altam uia breui in hunc modum componere .

D I S T I L L A T O lapide uegetabili usque in eam di-
stillationem quod tota aqua sine phlegmate sit . & hoc in
quinta uice contingere soler , tunc habeas optimi uitrioli bene
lucidi & optimi cinaprij in æquali pondere & simul miscen-
do optime tritura & in sole sicca & postea circa carbo-
nes sic quod videatur tibi quod tota aquositas exsult . tunc
cum sic est proïce intra aquam tuam & distilla bene lento
igne in principio & in fine fortè ut moris est in aqua philoso-
phorū acuta , & sic spiritus quintæ essentie uitrioli et cinaprij
uel antimonij qui principaliter cōstituit lapidem mineralē mi-
scetur et coniungetur cu spiritu quintæ essentie aquæ nostre
ardētis benedictæ qui spiritus est anima lapidis uegetabilis ut
tibi notum est . & hoc continua usque ad decem uices puta
d quinta distillatione incipiendo & sic cum istis corporibus cō-
tinua distillatione quinquies , & firmiter habeas menti quod
tu tue sint optime siccatae & arida antequam in aquam
proïcas sic quod tota aqua sit exiccta & solus spiritus re-
maneat , qui propter fortitudinem ignis , spiritu aquæ ar-
dentis coniungatur & in qualibet distillatione nouas res im-

ponere debes . Cum autem perficeris decimam distillationem
 computando a principio distillationis aquæ ardoris impone
 aurum in pondere ut supradictum est in vegetabili per se &
 loca infurno componendo singula ut dictum est . Et tunc uis-
 debis mirabilia , quoniam in decem diebus completur tota fi-
 xio quæ in simplici vegetabili in uigintiquinque non comple-
 tur uel uix , et hoc est quia unus spiritus ingrossat alium ,
 et quia spiritus quintæ essentiæ uirtrioli est magis spissus &
 grossus quam spiritus aquæ ardoris & etiam quia magna
 est concordantia inter spiritum uirtrioli & naturam auri ,
 quia ambo sunt ex eisdem principijs cum mineralia secum tra-
 hant originem , ideo spiritus uirtrioli coniunctus spiritui aquæ
 ardoris spissat eum & adherere facit cito auro ut secum fit-
 xetur & crede mihi , quia hoc accuratio est præexcellens in
 arte quantum ad aurum alechimicum , non tamen quantum
 ad uirtutem medicinalem , Aduerte ergo quia multi phi-
 losophi dixerunt infinitas præparationes puta calcinationem
 solutionem &c. Et hoc totum ad finem ut spiritus quintæ es-
 sentiæ bene posset coniungi cum fermento , & fecerunt mul-
 tas reiterationes ut spiritus iam coniunctus corpori in alia
 operatione eam fortificaret per aliud spiritum & sic fece-
 runt unam aquam & calcinabant spiritus & dixerunt spi-
 ritum adhaerere & fecerunt aliam & soluebant & iterum
 coagulabant &c. & sic se fatigauerunt multis diebus antea
 quam aliquam medicinam perducerent & hic tibi noatum est
 qualiter hoc quid ipsi diuersi operationibus & maximis peri-
 culis quesierunt hic multo meliori ingenio pura unica actio-
 ne completur , & necesse est hanc medicinam esse optimam
 & meliorem quam si per suos modos expleretur , quoniam in
 singularibus aquis pauci sunt spiritus , & quando agunt ,

E P I T O M E

agunt solum in extremitates & alijs spiritus cum illis fixantur et res grossae sic q̄ medicina erit aliquando fugitiva quia spiritus non sicut in intimis fermenti sed in extremis ubi spiritus fixari non possunt , ideo &c.

E T sic facta fixione procede per solutionem per se in balneo ut dictum est in vegetabili . Sed est sciendum hic lapis ex mixtis non soluitur ita cito per se sicut vegetabilis per se , ta men citius soluitur quam mineralis per se , & sic tenet medium & solutio eius est in nouem diebus & oportet reiterare has solutiones que in balneo frunt per se aliquotiens & et fixationes ut medicina plus penetreret quia medicina bene penetrans & fixa est que bene transmutat , & quanto plus penetrat citius corporibus coniungitur & exit maius elixir . Nam enim omnia brevissime modo possibili tibi scripsi . Sed ut omnia brevissimo modo mihi possibili scribā . scire debes quod ex plumbō fino nigro philosophorum extrahitur quoddam oleum aurei coloris uel quasi cum quo si lapidem mineralem uel mixtum uel animalem post fixionem primam solueris ibi uel ter tribus aut quatuor diebus , excusabit te ab omni labore solutionum & coagulationum ratio est . quia hoc est oleum occuleum quod facit medicinam penetrabilem amicabilem & coniungibilem omnibus corporibus & augmentat eius effectionem ultra modum sic quod in mundo hoc secretius eo non est . unde mirabilia dico quod omnibus antiquis philosophis incredibilia forent scilicet si sciuersis hoc bene (scilicet oleum) ab aqueitate separare & laboraueris in eo ex modo mixtionis iū dato poteris in triginta diebus lapidem componere . Hoc autem oleum non est necessarium in vegetabili per se quoniam solutiones ibi & coagulationes ut dictum est cito sicut , tamen si fierent sublimationes ibi credo tincturam lapidis multum am-

pliari, non puto accurtationes esse quas iam ista parua epistola tibi certissime non declareret. elige ergo ex ea intentum tuum laudans Deum semper. Amen.

Methodus lacinij super epistolam Raymundi.

ON me latet difficillimum opus aggredi si Lulli
n epistolam nunc exponere uelim nam discolis & il-
lis, qui nimium sibi assumunt placere, esset impos-
sibile, & si omnibus placere non ualeo, paucos ne derelin-
quam? Dicam igitur quae sentio & ex bonis autoribus colle-
gi, & primo notes uolo omnia ipsius Raymundi opera isto
suo sale uegetabili ferè esse plena, quod sèpissime Mercuriū
uegetabilem, aquam uitæ, Menstruum & sanguinem men-
strualem appellat, dicitq; quòd habet corporis proprietates,
& producitur ex semine tanquam ex femina, estq; genera-
tiva & nutritiva, & crescere facit dura uidelicet aurum
& argentum, deducitq; ea in aëlum, scilicet quo usque in
Lapidem conueriantur. si igitur crescere facit aurum &
argentum clarum est, quòd fiet hoc mediante eorum solutio-
ne, per consequens ergo soluit corpora: que tamē debent prius
physicæ calcinari, solui & in naturam spirituum reduci &
tunc ipsa uocata foliata, opus tamen hoc non fit cum uegeta-
bili ut multi fatuū putant, sed fit cum rebus sui generis, ut
ipse Raymundus in suo codicillo amplissime demonstrat. ideo
hic dicit Raymundus, quod tota uia mineralium consistit in
duabus aquis quarum una facit lapidem uolatilem, & iam
dixi tibi in precedentibus, quòd alchimici uocant lapidem, il-
lud quod non evaporat ab igne, opus est ergo talem lapidem
facere uolatilem, & cum alia aqua illum fixare, quæ secum

etiam ipsa fixabitur per ingenium artificis, uti ipse hic loquitur, dices, quod haec sua quinta essentia cum fermento fixatur, nam quinta essentia qua totum lapidem componit quantum ad eius, scilicet modum et tincturam, fixatur et formatur secundum fermentum sibi adjunctum sic, scilicet quia faciet transmutationem secundum illud fermentum. posset tamen fixari quinta essentia super propriam terram et illi coniungere metallo, et hoc Raymundo non placet, quia quando fixatur super altero fermento, sit illud A, vel B, tunc tale opus fit citius et effectus eius erit fortior et magis naturalis.

SIMILITER de isto sale loquens Rhasis in lumine minimum ait, quod scilicet sine isto sale (quem armoniacum vocat ipse) impossibile est finem huius scientiae possidere. Confirmat hoc Vincentius historicus in suo speculo philosophie naturalis dicens. Ampliantur enim tincturae metallorum sale mediante, quomodo autem fiat hoc, secretum est. Raymundus tamen in plerisque locis docet modum, et cum tali monstruo atque sale extrahit a metallis animas quas natura sulphur appellat eosq; per ignis expressionem a suis terris nolare facit ad latera nasis tanquam solia taldii, et vocat sepe illud, quod evolavit metalli sperma, ex quo ipse extractum quatuor elementa cum suo monstruo celico circulato mediantebus accedit digestionum et distillationum. Demum ipsa elementa fixat super terram suam, soluit et coagulat, sicq; lapidem illum magnum philosophorum componit. Nos autem minus auri famelici, hac sola Raymundi epistola contenti, magnum elixir alioribus ingenij relinquimus, nisi aliter Deus optimus maximus, sua pietate bonitateq; ordinarerit, cui sit gloria sempiterna. Amen.

PRO nunc autem sic operare poteris . Facito aquam
 ex hirundo siccato sale nitro atque cinabris ad medium illorum ,
 qua facta reitera libram unam huius aquae cum libra media
 cynaprii tribus uicibus semper addendo de novo cynapiro ,
 tunc eam per se rectifica ut bene sit purificata . Demum acci-
 pe istam aquam claram , & cum ea misce tartundem aquae
 uegerabilis acutae cum terra sua sublimata uel fixa non est
 curandum , modo per aeream distillationem cum ea sit distil-
 lata , & caue in actu mixtionis , ut paulatim & caute mi-
 scas , cum diligentia , & sic stent per diem naturalem nasci
 sigillato ut simul bene miscantur . Tunc stilla in balneo to-
 tam aquam , & iterum superinfunde atque iterum distilla ,
 & opus hoc itera quousque bene sit unitus spiritus mineralis
 cum spiritu vegetabili & uideas eos unitos in fundo botiae
 in forma glacie . Abiace aquam distillatum quia amplius no-
 uitimur ea , si rids hunc spiritu seu glaciem multiplicare mul-
 tiplica cum novis aquis , semper tamen in balneo distillando ut
 fecisti prima uice , ponas tamen librâ unam aquae fortis sus-
 per unciam unam istius salis , & illud idem fac cum aqua
 uite summa rectificata & sic poteris multiplicare hunc gla-
 ciem siue (ut rectius loquar) ignem quantum libuerit .

R E C I P E de isto spiritu , seu sale , siue glacie , seu G.
 vegetabili , quod idem est libra una , & contere cum uncia
 una solis uolatilis , seu foliati uel soluti , & in naturam spi-
 ritus reduci , mediante sua aqua menstruali siue naturae co-
 formi . Et noli esse fatuus nam aqua , que facit lapidem uo-
 latilem non est aqua uite (ut iam dixi) cum autem tu ha-
 bebis aurum uel ergometum sic foliatum habebis illum disposi-
 tum ad dissoluendum & uniendum cum glacie supra nota-
 to , pone ut dictu est ambo in balneo per dies octo & totum

EPITOME RAYMUNDI.

dissolutur in aquam coloris auri, fac insimul circulare in usæ germinorum per dies uiginti uel circa et congelabitur in lapidem coloris rubini, dissolute in balneo, et congelata in cineribus erit medicina, cuius una pars cadit supra centrum mercurij uel Lunæ et uertet in Solem sicuti ab ipso Raymundo iam narratum est.

Tu uero non excuseris per hac quæ tibi tradidimus ut nil hunc operi addas de his, quæ Ræymundus ipse plerisque in locis docet, sed ingenieris ut ad nobiliorem gradum, medicinam hanc conducere valeas.

F I N I S.

COLLECTANEA LACINII SIVE BRE
via excerpta ex libro luminis luminum Rhasis.

VIA radix scientie que dicitur a' chimia
in solutione principaliter consistit. Circa hoc
q insistendum ut sciamus, que in natura sunt
que possunt cuncta dissoluere, & soluta
postmodum coagulare, nisi enim in vaporē

naturalia cuncta transeant, in illis per suā naturam, frustra
erit operatio in hac arte, quod si solutum propositum fuerit,
artifex multipliciter gaudebit. hinc est, quod dicunt na-
turales totam artem in solutione & coagulatione consistere,
pariter & in operatione. Ad culmen ergo scientie hic uolen-
tes accedere, que solvantur in hac scientia practicemus. De
atramentis ergo & aluminibus, istorum uim habentibus, de
spiritibus mineralibus de ipsis metallis & lapidibus preciosis,
Dei fauente gratia dicere non dubitamus. Que natura eos
rum sit, quibus & quot modis solui habent & coagulari ad
complementū, intelligenti & operanti fideliter reservabimus,
quam ob causam & tinturas inseparabiliter studere uolen-
tes, docebimus. unumquodque præmittimus quod sub testimo-
nio artis huius quam experti sumus et quicquid diximus fidelē
ter operanti in operatione manuum manifestemus, ut opera-
tio quelibet elucescat. Et que de atramentis tractare pro-
misimus tractabimus & in ijs studeas & non cesses.

De atramentis.

TRA MENT V M multiplex est, quoddam ni-
grum, quoddam subrubeum & quoddam sub
uiride vel uiride, & quodcumque sumatur calidū

COLLECTANEAE

et siccum est . Et est sibi occulta natura et mirabilis . Atra
mentum quidem viride mixtū argento viuo facit ipsum coa-
gulari et faciliter sublimari , wide scire potes quod cum nul-
lo alio argentum viuum sublimari potest sicut cum atramen-
to . ipsum enim atramentū arg . ut de facili mortificat ut subli-
metur , et de facili solvatur et redigatur in aquam ~~enfere~~
tem . Crede ergo mihi et aperi oculos tuos et tempta . Et
ut facias aquam atramenti preparetur primo sic . Recipe de
atramento viridi ultramontano : quassa ipsum et pone in ol-
la et claudre ollam fortiter cum argilla , et postea sepeli ollā
totam inter carbones et fac ignem lentum a principio per
duas horas . Postea fac ignem fortem sifflando fortiter cum
follibus per alias duas horas et postea dimitte ignem usque
ad consumationem sui spiritus , et refrigerata olla operis .
eam et imuenies atramentum rubrum rubedine ualde inten-
sa ; accipe illud et pone in vase nitreo et superpone in triplo
de urina puerorum clara et reseruata ad octo dies et si fuerit
distillata , melius ualebit , uel de acetō distillato uel de
aqua dulci clara et pulchra , cooperi ergo uas illud pro pul-
nere et reserua donec tibi necesse fuerit .

De aluminibus .

L U M I N Y M multa sunt genera . Aliquod di-
ctitur lameni et illud est plumosum et est ualde
candidum et ad soluendum habile est natura sci-
dum unde sic cognoscitur ab alio , quia plumosum est candi-
dum et acidum . Et istud alumen laudaverunt philoso-
phi dicentes , quod hic est lapis lapidum et inter omnes lapis

dei primatum tenet, quia non est ita durum aut molle quod per ipsum naturam de faciliter non dissoluatur & est augmentatum, unde propter hoc uoluerunt dicere quod est de natura vegetabilium. Est autem aliud alumen uiride & in pulvere, & quod est citrinum quoddam subalbidum & hoc est admodum calcis. Est & quoddam alumen in Lepide admodum salis gemma. Et siquidem omnibus ipsi uoluer, quod tam melius est in arte alumen dicitur lameni de quo primo fuit mentio facta. Recipe ergo de alumine lameni quantum uis, & suauiter terc in mortario anco, & pone illud in olla enea, & superfunde illi in sextuplo de urina puerorum reseruata & clara & pone ad lentu ign. m & dimitte quousque consumetur medietas urine uel due partes, & postea remoue ab igne & cola per filtrum & quod colatum est pone in uase uitrea & cooperi illud & serua.

N O T A quod alumen preparatur cum urina puerorum distillata, ita tamen quod sit una pars aluminis & quatuor partes urinae distillatae, contere ergo alumen bene & pone in urinam & soluitur, cum autem solutionem fuerit distilla per filtrum & congela & fac hoc sepe & habebis eum ad uelle tuum. Eodem modo fac de omnibus consimilibus.

P R A E P A R A T I O salis communis, quia illud sal est origo omnium salium. Recipe ergo ipsum salis communis quantum uolueris & quinques tantum de aqua dulci calida & in ipsa aqua sal commune & distilla per filtrum & congela, reitera hanc operationem sepe et inuenies ipsum in modum crystalli & serua.

De salibus.

ALIVM multa sunt genera quoddam armonia
 f cum & in ipso sunt abscondita omnia secreta phi-
losophorum, & ipsum appellauerunt aquilam, quia
sicut aquila uolat super omnia uolatilia altius, sic sal armo-
nium altius exaltatur super omnia alia. Quidam vocaue-
 runt ipsum sagittam ex eo quod nullus potest consequi opera-
 tionem huius artis sine hoc sale sicut etiam sagitta non potest
 emitti sine arcu, & est ualde intensum in caliditate & siccitate.
 Et nil aliud est nisi uapor in fissatus, compositur enim
 ex uapore collecto in balneis ex fuligine. Est & sal gemme
 quod est pretiosius alijs, & est ualde candidum, & est quasi
 crystallus & est bene solubilis & multum ualeat ad operationem
 huius artis ut eius efficacia declarat. Est & salnitrum, &
 aliud est sal commune, & illud diversificatur secundum di-
 uersa loca, quia quoddam magis amarum quoddam magis
 album, & quod albius est, est magis solubile & efficacius.
 Illud quod diximus de alijs intelligas secundum magis tamen
 & minus hoc unum scito in omni genere salium, quod quo-
 to purius est tanto efficacius. Aperi oculos tuos ut uidcas &
 cor ut intelligas quoniam loqui uolo. Est quoddam sal quod
 absconderunt philosophi & illud est sal aichalt. Et si istud ha-
 bere poteris sufficiet tibi in arte, insistamus ergo huic.

R E C I P E de sale communi partem unam, tere, pos-
 ne in olla, & bene cooperias, pone ollam in furno figuli, &
 sero usque ad mane, tunc accipe sal & tere, & pone in uas-
 se uiri, & superpone de aqua atramenti superiorius reserua-
 tia, & hoc ad tubeum, uel de aqua aluminiis ad album, super
 pone

pone ergo in duplo uel in triplo, & dimittit ad octo dies. Conſans eſt quod aliquid indiſſolutum remanet. Et quod ſolutum eſt tendit ſuperius & super narce, quaſi oſcum, & iſt candidum & ne uerum dicam mirabile in oculis cuiuslibet. Et iſtud appellauerunt philoſophi oleum philoſophicum uel aquam ſapienſie, quia nunquam niſi philoſophus potuit apprehendere, quia cum uideatur aqua pura eſſe, latet ibi crystallinus uapor, quia illa aqua coagulata reperitur Lapis ualde ſplendidus & ille lapis dicitur ſal alchali. Quod ergo melius pateat, ſic facias. Accipe ſal commune ſicut dictum eſt, aſſa illud, & illud aſſatum pone in uafe nitri & ſuperpone in triplo de aceto diſtillato uel de aqua clara & pulcherrima, & iterum accipe de alumine zucharino medium quantum fuerit ſal, & tantundem calcis uina, miſis cum alumine, tere ſimul & pone in uafe nitri, & ſuperpone illi de aceto diſtillato uel de aqua clara in triplo. Et ſi uis poſne uncias duas mellis apum, & dimittit per tres dies, tunc accipe illud quod ſolutum eſt, uidelicet quod enat super ſal clarum & limpidum & omnino ſine fece, & pone illud in parua ampulla habente ſtrictum collum. Similiter accipe illud quod enat super calcem & alumen et pone illud in eadem ampulla, cum aqua ſalis. illud autem caueas quod nullo modo de force imponas, fruſtra enim teneres opus tuum. Cum ergo habueris ampullā plenā duabus iſtis aquis uidelicet aqua ſalis & aluminis & calcis debes illam coagulare, qua coagu late inuenies lapidem candidum admodum crystalli, hunc obſconde à puluere. Illud autem quod diximus de ſolutione ſali communis, intelligas de ſale nitri & gemmæ. Et ſicut à ſale cōmuni per ſolutionem habet fieri ſal alchali, ſic ex alijs tribus multo melius & efficacius. Et ſic cum fuerit ſolutum

COLLECTANEÀ

et coagulatum, id quid solutum est iterum soluas et cœgules, et si hoc tertio, vel quarto feceris, quod de facilis fieri potesi, uere in manibus tuis uidetur laudabile opus. Experto credo quod ipsum sal sic ter vel quater solutum currit ut aqua si comisceatur metallo, ita ut uncia una super centum, vel ducentum, vel etiam trecentum cuicunque metalli. Nimisrum quia cum sit solutum multotiens facit laudabile opus. Quod ergo dixi de sale nitri si sic intellexeris inferius in alijs uidabis mirabilia mundi.

De sale armoniaco.

VNC ergo circa sal armoniacum insistamus.

Accipe de ipso quantum uis et tere et pone in olla cooperi illam, et pone in furno ad assandum et illo assato, accipe iterum et tere et pone in vase nitre et superpone illi in duplo de aceto distillato vel de aqua pura et clara.

si posueris de aqua atramenti ad aurum, vel de aqua aluminis ad argentum fiet laudabile opus, dimitte ergo ad octo dies postea sequestra illud quod solutum est, ab eo quod non est solutum: debes enim accipere solu quod enat, quod clarum est et limpidum, ita quod nullo modo forces commiscas. Non debes credere quod totum sal soluat, sed illud totum quod solutum est accipere debes. Accipe ergo illud solutum et pone in ampulla per se que habeat strictum collum,

et coagula et postquam coagulatum fuerit, accipe illud et custodi a puluere quia clarum est et candidum. Modo tunc illud, postea pone illud in alludel sed debes supponere ei de sale communem assato in fundo alludel. clande illud alludel in incendio cum luce sapientiae et pone ad sublimandum in furno

suo & fac ignem subitus a principio a manc lentum usque ad tertiam. Postea fortiorē aliquantulum a tertia usque ad meridiem, tunc remoue ignem, & refrigerari dimittit. Postea aperi & insuenies sal armoniacum totum in cooperatorio aliud claram & ualde candidum. Accipe illud & reconde & custodi a puluere donec cum cooperari uolueris et erit opus non deficiens.

A L I I ad sublimandum sal armoniacum, recipiunt de ipso quantitatem quam uolunt, & tantandem salis communis bene preparati. haec omnia concurunt cum aceto boni uini quater assando, imbibendo, & conterendo, & postea ponunt in uase sublimatorio ad sublimandum & dāt ei in primo ignem ualde lentum & per nouem horas inuenies ipsum in prima sublimatione sublimatum. Secunda autem uice sic sublimabis. Recipe ipsius quantum uis semel sublimati & tantumdem salis communis bene preparati, & haec contere cum aceto boni uini & affa semel, & exicca, & pone ad sublimandum & inuenies ipsum album & relictare poteris facies resonando &c.

De spiritibus.

V N T autem spiritus minerales tres argentum uium, sulphur & arsenicum. de omnibus digendum. Et primo de arsenico. Est autem arsenicum calidum & siccum, maxime uirtutis ac potestatis & uilis pretij. Nescit enim aliquis quae sunt occulta in ipso, nisi enim hoc sollem effet argentum uium maxime obtineret primatum inter alia. Et est combustuum omnium aliorum corporum, de facili enim comburit as & alia. Est autem duplex arsenii

COLLECTANEA

cum, quoddam pallidum quoddam rubrum, & quod rubrum est multum ualeat ad combustionem corporis quod pallidum est ualeat ad solutionem quorundam corporum & etiam ad tincturam, & eius condimentum est cum argento uino, ad hoc ut lunam faciat. Et quia naturam habet igneam & in uirore est statim eleuatur, quia spiritus est. Ad hoc niti uolumus cum philosophis omnibus ut ipsum de spiritualitate in corporalitatem redigamus, & sicut in igne non sisit, sed ab ipso fugit. Ita niti uolumus ut in ipso remaneat, nec fugiat unquam, & remanendo colorem faciat ijs que sibi pariter sunt admixta. Sciendum quod maximam affinitatem habet cum acero & cum ipso decoquitur admixto sale & a spiritualitate sua reddit incorporalitatem.

ET est sciendum quod ipso tripliciter depurato facit opus ex se mirabile. Primo siquidem debet lauari. Secundo sublimari. Tertio exaltari. Et cum exaltatum fuerit faciet, opus quod nemo poterit credere, nisi expertus. Decoquetur ergo primo sic. Accipe de ipso quantum uis, & de pallido follato & non de rubro. tere illud fortiter in mortario, postea in marmore. Ita quod sit bene tritum, & sit sicut puluis: & pone in ollam uitreatam & superpone illi in quadruplo de acetō fortī & claro. In quo fuit solutum sal per tres dies. Postea dimitte ad ignem lentum donec recedat humiditas & fortiter desicetur. Postea extrahe illud & pone in scutella & lana fortiter tum aqua dulci & clara donec reddat sal sed postea desicca ad solem. Et iterum pone in olla uitreatam & superpone in quadruplo de aqua aluminis supradicta et dimitte ad ignem donec desicetur. Postea pone in aliud & superpone in duplo sui de sale communi assato et clau de aliud & iuncturam eius fortiter cum luto sapientia.

Postea pone super ignem ad sublimandum à mane usque ad meridiem. Postea remone ignem, & refrigerato vase, aperi inuenies illud in cooperatio ualde candidum. Accipe ergo illud: & pone in vase iactri & superpone illi de aqua aluminis quantum est ipsum dimitte per octo dies. Postea accipe quod erat & pones in ampulla parua habente strictionem collum, postea coagula & inuenies ipsum lapidem ad modum crystalli reserua ipsum, donec tibi necessarium fuerit, & custodi a puluere. Et si arsenicum coctum fuerit cum lacte uel oleo amygdalarum amararum, et postea cum aqua aluminis reperitur ualde clarum & pulchrum in sublimatione. Hoc unum scito quod si in sublimatione reperiatur ipsum clarum & candidum de facilis soluetur, & sine defectu operaberis cum eo. Et si ipsum coiuxteris cum argento sicut postea dicetur, facit opus ad mirabile. Et si fuerit coctum arsenicum cum olio oliuarum & postea cum aqua atramenti reperitur ipsum in sublimatione clarum & ualde rubeum et de facilis soluitur & si admixtum fuerit cum fermento facit gaudere oculos alchimistae. Arsenicum autem rubeum multum ualeat ad combustionem corporum sicut postea patibit. Non tamen ita de facilis sublimatur sicut pallidum foliatum, nec etiam de facilis soluitur. Et propterea cum operari voulueris in arsenico ad sublimationem & solutionem circa pallidum & foliatum insistere debes. Et si voulueris ipsum sublimare cum argento uno bene poteris facere, debes enim decoquere sicut prae dictum est, & in libra unam arsenici pone uncia unam, arg. vi. & sic sublimabitur cum ipso ad modum perlarium.

De sulphure.

ONSEQUENTER dicere debemus de sulphure. Et est sciendum, quod omnino et eodem modo easdem decoctiones recipit sulphur sicut arsenicum. Multum enim transmutatur ipsum sulphur per decoctionem acetii et salis, etiam si decoquatur in oleis multum ualeat. Sed quia sulphur in caliditate et siccitate habet ad mixtam uentositatem: propterea non de facili sublimatur. Veruntamen curandum non est, si sublimari non possit. Insistas ergo ut bene decoquas et decoctum solvas et cadet in terminis tuis opus super omnia opera: quia sicut dixerunt philosophi hoc ipsum facit aurum cum argento uiuo, et si intellecteris quae sequuntur cum ad perfectionem, id est, ad ueram decoctionem et ueram solutionem ducis, perficies opus tuum. sola haec tria sufficient tibi et consulo ut abscondas. Argentum et aurum sine ipsis fieri non potest. Quiddam dixerunt, quod si immisceatur sulphur calcii uiue, poterit cum ipsa de facili sublimari. Nolo tamē ut frustra labores si enim feceris quae praecepi sufficient tibi, hoc unum scito, quod arsenicum maxime ualeat ad argentum, sulphur uero ad aurum. Est enim sulphur album a parte extra et rubeum a parte intra. Arsenicum uero econtrario ut in effectu patet.

S V L P H V R album si uolueris habere rubeum dissolute in aqua rubea per concretionem et imbibitionem et bona decoctionem dissolutum congela in lapidem et congelatum dissolute iterum cum aqua rubea et iterum congela. Tertio uero cum eadem aqua rubea solue et sublima totum per ignem fortissimum, et quod in similitudine est pulueris ascedit sursum,

est sulphur albissimum, quod nero remanet infuso deorsum
est sulphur rubeum tinctum uti scarlatum & istud est sul-
phur optimum secundum Aristotelem. hoc autem sulphur con-
uertet arg. ut in uerissimum aurum per artificium non leue'.

De argento uino.

E Q V I T V R de argento uino, circa hoc insis-
terunt philosophi nimium & laborauerunt quād
plurimum ad hoc ut ipsum in igne sistere facerent
cum ab ipso semper fugere cupiat. Nullo enim modo sistit in
igne, de hoc testes sunt omnes artifices alchimistæ. unde si
argentum uuum alicui commisceas statim ignis uirtute re-
monetur ab ipso. Nimirum quia spiritus est & naturam
suam consequi concupiscit. Unde de ipso dixerunt philosophi
quod argentum uuum est nubes nubium, est pater ditans
filium, est sapientie oculus, est fixima prægnans in eadem
die concipiens & partiens. Est ditans pauperem. Fuit dicens
auro. Ego te genui cum sulphure. Dixit etiam, argentum
cum arsenico generauit. Et post haec omnia dixit. Ego sum
qui ab igne fugio, & omnia que ex me sunt in fecem reli-
quo. Ego sum qui sisto in igne & omnia que ex me sunt can-
dida & purissima reddo. Ego sum qui coagulatus coagulo,
& qui solutus soluo & qui me habuerit non frustra tenebit. Quod autem de ipso dicit quod siste in igne. Et pro maiori
parte habeo testes quod ab igne effugit. Aperi cor tuum &
occulta ipsius reserbo tibi, & dicam eius coagulationem in
rubeum & eius coagulationem in album, dicere non dimittam
eiusdem solutionem & sic si feceris uidebis constantiam eius
& in igne ipsum solui sicut siste metallum. Lauetur ergo

COLLECTANEA

primo cum aceto & sale , secundo sublimetur uel coaguletur , tertio ad solutionem ducatur . Et si solueris ipsum ab a , usque ad g , scies me inter philosophos nominari & semper arti huic credens , nec ionquam separaberis a credendo . Accipe ergo de ipso quantum uis , & tantum salis communis tere simul in mortario aeneo & pone totum in olla uitreatu , super pone de aceto in quadruplo , & dimitte ad lentum ignem donec consumetur totum acetum . tunc remoue ab igne & pone in scutella & lava ipsum cum aqua clara & dulci , & separa ipsum a sale . Postea accipe tantundem atramenti uel uitrioli , tere simul & pone in alludel & impasta illud totum cum aqua clara agresta , uel cum aceto distillato . Postea pone ad lentum ignem & sicca postea pone in alludel & cooperi & firma bene iuncturas cum luto sapientiae . Postea pone ad ignem latum a mane usque ad tertiam . Postea ad fortior rem a tercia usque ad meridiem seu nouam . Tunc remane ignem & refrigerato vase , aperi & inuenies illud totum in cooperario alludel album sicut niuem ad modum camphorae . Accipe ergo illud & tere & pone in vase utri & superpone de aqua atramenti in duplo & dimitte per 3. dies . Postea accipe aquam que erat & pone in ampulla parua que habet strictum collum & coagula & inuenies coagulatum ipsum clarum & rubeum in modum granati reserua & custodi a puluere , donec tibi necessarium fuerit . Item accipe uncias tres olei communis , scilicet oliuarum , & pone in olla uitreatu & pone ad ignem lentum usque bulliat & statim cum bullire inceperit , pone ibi medium unciam sulphuris crocei & clari , & moue illud ut liquefacat ibi sulphur statim remoue ab igne & dimitte infrauidari . Postea ponas ibi unciam unam arg . vi . & iterum pone ad ignem & dimitte

quod desiccatur , postea extrahe illud de olla & pone in allu
 del bene cum luto sapientiæ clauso . Postea pone super ignem
 à mane usque ad nonam & sublimabitur ualde bene , aperi
 & inuenies illud in coopertorio rubeum ualde tūc tere illud
 & pone uase uitri & superpone de aqua atramenti in duplo
 & dimitte ad octo dies postea accipe quod enatet , & pone in
 ampulla & coagula sicut prædictum est , & inuenies illud
 coagulatum,clarum & rubeum ad modum granati . serua il
 lud & custodi à puluere . Hoc ergo modo argentum uiuum
 coagulatur in rubeum . Si autem uis in album , coagula ip
 sum si uolueris ut argencum faciat , serua præcepta mea &
 nemini dicas . Accipe de argen . ui . quantum uis & tantundē
 cerusæ , tere simul in mortario & pone in olla uitreata , su
 perpone de aqua aluminiis uel aqua calcis uiuæ in quadruplo
 pone ad ignem lentum & dimitte à mane usque ad tertiam .
 Postea extrahe illud de olla & tere & pone illud in alludel
 & claude fortiter cum luto sapientiæ . pone in furno uieri uel
 panis , uel melius pone super ignem & dimitte à mane usque
 in sero refrigerato aperi & inuenies illud non in coopertorio ,
 sed inferius admodum cineris . Accipe illud & tere & pone
 in uase uitri & superpone , de aqua aluminiis primo dicta in
 duplo dimitte per octo dies , postea accipe oleum philosophicū
 quod enatet & pone in ampulla parua & coagula , & in
 uenies illud album tanquam glaciem coagulatum in modum
 cristalli , reserua & postea scies quātum ualeat . Item alio mo
 do sic coagulatur in album . Accipe unam cannam grossam
 & fortem quæ habeat nodos propinquos , & facias ibi fora
 men paruum . Postea impleas ipsam arg . ui . prius loco sicut
 prius dictum cum sale & aceto . Postea claude foramen can
 ne cum cera , & præpara ceram per totam , tenue tamen .

COLLECTANEA

Postea super ceram luta totam cannam luto sapientie fortiz
ter, & bene undique siccetur. Postea fac foueam in terra,
& in fundo fouæ pone laminas plumbi fusas seu liquefa-
ctas, & ibi submerge cannam & habeas clavum unum &
fige in terram fortiter ut teneat cannam, ita quod sic canna
possit circum uolui & moueri huc & illuc, nec exire extra.
considera ergo quod bene firmes, & quod optime sit canna
perlata, quia si non, frustra facies. Et si sapienter feceris
istud sufficiet tibi ad argentum faciendum. Pone adhuc plu-
bum super cannam & imple foueam plumbo, ita quod can-
na sit tota infra plumbum pone postea ignem carbonum de-
super, & suffla fortiter cum follibus à mane usque ad ter-
tiam. Postea remoue ignem & aperi cannam & inuenies
argentum uiuum coagulatum durum & forte & album,
sicut aliud argentum tere illud & pone in uase uitri & sus-
perpone de aqua aluminis in duplo & permitte ad octo dies.
Postea accipe illud quod enat, & pone in ampulla una per
se, & coagula & inuenies illud pulchrum & candidum et
reserua illud quo usque opus fuerit.

DE AVRO.

E auro philosophi dicunt quod aurum est effectus
 d- solis in hoc ponunt ipsum bene complexionatum in
 qualitatibus & quando perfecte est depuratum
 tunc ipsum non recipit decrementum in igne, sed colorem re-
 cipie ab igne. Voluerunt aliqui aurum componi posse per ar-
 tificium, tamen natura nihil facit de auro, nec artificium
 transponit ipsum, unum tibi dico, quod necessarium est si
 aurum componere uis, ut aurum fermentes & nisi fermenta-
 taueris frustra tenebis omne opus suum, & ad hoc quod sit
 fermentum & quod aliqua eius operatio ualeat, oportet q-
 sit purum, & quia est purissimum in sua propria natura
 parum sufficit ei ut amplius depuretur, non enim oportet
 ipsum multum Leuari, quia satis est pulchra materia & pu-
 ra, sed oportet ipsum preparare ut possit incorporari solum
 & fermentari, oportet autem ipsum calcinari ante ut infra
 patebit.

DICIT Rhasis in hoc capitulo quod philosophi.
 Multa posuerunt experimenta, multiplicando uerba & oc-
 cultando dicta sua ut non intelligeremus. Et dicit quod Deo
 teste per contrarium nult se habere eis. Sicut ipsi occultauen-
 rint, ita omnia que occularunt & nane dixerint nult
 aperire. & subdit quod non ab aliquo philosophorum ipso-
 rum hanc artem, sed a Deo habet, & subdit, necessarium
 est si aurum componere uis ut aurum fermentes &c.

ET dimissis multis experimentis aliorum in quibus est
 labor & dolor. Nos sic incipimus loqui. Accipe aurum pu-

COLLECTANEA

rum & fac inde laminas subtileas uel folias . Postea accipe ar-
senicum rubeum , fac puluerem et pone ibi tertiam partem sa-
lis communis quantum arsenicum est & habeas ibi uncias se-
ptem limature calibus & tere ista tria simul uidelicet arsenicu-
sal & limaturam , tunc accipe unam parvam ollam uitreatam
& nouam & pone de isto puluere in fundo olle parum , &
superpone ibi laminam aurie , postea cooperi laminam puluere ,
& iterum superpone laminam aliam & postea puluerem &
sic per totum . Postea habeas aliam ollam uitreatam , pone ibi
librā unam olei olivae & pone ad lensem ignem ut bul-
liat , & pone ibi postea uncias quatuor sulphuris clari boni
& croci & remoue ab igne statim & moue cum ferro uno
ut liquefacat sulphur cum oleo , & dimittit refilgerari . Postea
pone parum de illo oleo in olla , ubi sunt laminae cum puluere
& pone ollam cum laminib[us] ad ignem lentū donec illud bis-
bat . Postea iterū pone de oleo & da sibi ad bibendum & di-
mitte ad ignem donec totum oleum bibat parum & parum .
Postea dimittit fortiter desiccari , ita ut omnis humiditas re-
cedat . Postea cooperi ollam bene cum luto septentiae , totum
istud potest fieri una die . Sequenti mane , pone ollam inter
carbones & sepeli ibi totam postea fac lensem ignem a mane
ad tertiam , uel a tercia usque sero fortiter sufflando for-
titer cum follibus , uel si non uis ferre laborem pone in fur-
no figuli uel in fueno panis a mane usque sero uel a sero usq[ue]
mane . Postea accipe ollam & ipsa infriogidata aperi & fran-
ge illam & tere illud quid[us] intus est in mortario , tunc acru-
teritur , tunc pone illum puluerem totum in scutella una &
pone ibi de aqua dulci satis & clara & frica fortiter cum
digitis & cum puluis fecit residentem in fundo , remoue
aquam quia salsa est , iterum pone aquam & iterum laues

atq; iterum ut omnis saisedo recedat . Postea desicca ad solem
uel ad ignem , & tunc pone illum totum puluerem iterum
in olla parua & adhuc clade luto sapientiae & pone in fur-
no dum ibi est panis & non plus . Cn̄m ergo fuerit sic aurū
puluerizatum & fermentatum gaudē . Accipe ergo pulue-
rem illum & multum pulueriza & bene & pone illum to-
tum puluerem in uase uitri uel in cyatho claro & mundo et
superpone illi tantundem de aqua atramenti , quantum ip-
sum est , ad pondus & caue ne plus ponas uel etiam minus ,
& dimitte per octo dies & moue cotidie bis uel ter . Po-
stea accipe illud clarum quod enatat solum & pone in am-
pulla paruula per se & illud debet esse limpidum & clarissi-
mm , et si ita fuerit uere beatns eris in arte illa . Et si ha-
bueris argentum uiuum solutum sicut te docui in capitulo
ipsius arg . ui . et si habueris salem armoniacum solutum , si-
cuit te docui ibidem , tunc accipe tantundem de aqua arg . ui .
et tantundem de aqua salis armoniaci quantum est aqua au-
ri et iunge aquas illas cum aqua auri in ampulla , coagula sic
aqua illa mixtam , accipe ollam unā plenam cinere cibrato
& sepili ibi ampullam illam usque ad collum ipsius et pone ol-
lam super tripodem et fac ignem de subtus à mane usque de-
sero & ita coagulabitur illud quod est in ampulla tunc
accipe ampullam postquam infrigidatum fuerit & frange ,
Accipe lapidem qui intus est & pone unita semis illius lapidis
super octuaginta argenti & conuertet ipsum in aurum opti-
mum irreprobatibile .

De argento.

E argento hoc norandum, quod argentum eodem modo componitur quo & aurum, quamvis non aequa sed minus depuratum & minus digestum, & post aurum est melius & perfectius metallis ceteris. Habet tamen infirmitates aliquas, quia non omnino depuratum est ab humiditate, prima sulphurea. Neque a secunda que est flegmatica, & evaporans. Vnde ex prima nigrescit si cum adurentibus scilicet sale communi & auri pigmento & lassete sit contritum. Quod autem argentum purum, ab igne album egreditur: per multas fit fusiones & post cinerium, & signum est quod parum habet humiditatis sulphurea: sed quando coquitur cum sale & latere, & nigrescit, cum tamen nigredo non sit in latere & sale, constat ipsum aliquid habere de humiditate prima unctuosa, licet parum. Vnde quia pauca est non egreditur, nec apparet exterius per calorem ignis &c. Hec est ergo infirmitas ipsius. Prima que est ex defectu depurationis humiditatis primae. Secunda est qd in igne evaporat atq; minuitur, quod est ex defectu depurationis secundae humiditatis que est flegmatica & evaporans, & sibi non radicaliter adhaerens: quoniam non est de ipsius substantia, post egressum ipsius remanet argentum purum & perfectum. Non est autem in eo alia infirmitas, nec sanum, nec agrum sed quasi neutrum, potest enim sanari & in melius converti scilicet in aurum, per maiorem depurationem & digestionem, ut depuratum perfecte non nigrescat, ex humiditate prima. Nec minuitur ex secunda, nec ex defectu digestionis frigidum dicatur, sed temperatum nec album

dicatur sed citrinū. Quod quomodo fiat aut fieri debeat nūl possit immediate dicetur.

P R A E P A R A T I O igitur argenti in aurum conuertēdi quæ ipsum depurat, ad duabus primis humiditatibus es iterum melius digerit, prima enim ablata non nigrescit amplius, secunda uero amota non minuetur. Ista preparatio talis est. Recipe salis communis cum sua humiditate & tere optime & inter duos lectoris salis fac lectū unum lumen subtiliter laminata, & sit in uase terreo fortī, ipsum superius claudē sed modicum foramen in medio dimittē, & sic cubet in medio ignis medio eis & dimittē in igne per diuodecim horas. Post extrahe & inuenies laminas tuas corrosas & diminutas quantitate & pondere. Ideo si eas bene albas vides, scias primam humiditatem esse consumptam, lunamq; tuam bene calcinatam & frangibilem. Si igitur nigra fiat in superficie adhuc habet de prima humiditate. Si uero non faciliter frangitur adhuc habet de secunda. Signum depurationis primæ humiditatis est cum non nigrescit cum plumbis. Signum depurationis secundæ humiditatis est, quando non plus minuetur in igne. Vtrunque tamen sit cum dictio puluere & igne, quoniam dictus puluis ignitus uirorque consumet & abibet humiditatem & tunc erit bene preparatum sed frangibile. Tunc reduces ipsum ad malleum, & erit dulcissimum & molle ut aurum atque flexibile, & non mutabit colorem plus nec pondus & erit compactum magis atque ponderosum. Hec autem complebit puluis iste dans malleum & dulcedinem, auro & argento, si est combustum & calcinatum. Recipe salis armoniaci, salis petre & boracis, ana de singulis et tere optime et commisce et solue in modo uini, et desiccari permitte. Et de puluere quartum pon

COLLECTANEA

dus pone cum tribus cuiuscunque calcis volueris, trium prædictorum et reuertetur ad malleum multum bene.

Documentum.

N I M A D V E R T E N D V M est hoc in loco. Nam Rhasis præmisso sermone de argento & de eius natura atque substantia, ibi Argento &c.

Subdit quomodo aliqui nituntur argentum componere ex cupro & ferro simul cum ista duo mixta sine impura substantia & dicit quod ex illis non poterunt ista duo fieri, scilicet a, & b, id est aurum & argentum nisi forte in apparentia, sicuti ex asino vel capra non potest fieri homo. Et in capitulo de ære ipse remittit se ad tractatū experimentorū & subdit.

A E S ut quidam dicunt est ca. & si. & fortis substantia & cito transmutabile in colorem, & est eiusdem ponderis cum argento & libenter recipit mixturam pulchri argenti, & fit cæcidum de faciliter, ita ut non possit cognosci, nisi quod sit argentum est tamen ipsum impurae substantie respectu argenti, & propter hoc multum denigrat, & ex sua duritate, cito ab igne defruiatur & comburitur, & est in eo magna malitia, quæ tollitur quando calcinatur & bene lauatur, & subdit ipse Rhasis, hoc unum scito quod ex cupro non fit aurum sicut nec ex plumbo argentum, melius tamen fit ex cupro argento quidem ex plumbo aurum, si ergo cuprum calcinetur, lauetur, soluat, sicut prius dictum est dabit colorum similem auro, non tamen faciet aurum. Propterea ait (in capitulo de argento) stulti illi omnes alchimistæ, qui ut sois in mari, & pisces in terra capere putant, sciendum, ergo quod ex plumbo facies aurum, vel ex ære argentum, sicut ex asino

asino lupum considera ergo & uide, que tibi dixerimus &c.
 Quid ergo ad hæc nos respondebimus & ponemus ne secundum
 Rhafsim atrem non esse ueram, sed tantum sophisticam & Cū
 tamen ipse in capitulo præcedenti de auro dicat, quod aurum
 factum p̄tr modum, quem ipse docet, sit aurum obrizon et
 irreprobatibile. Ad hoc facile erit respondere. Dicimus ergo,
 si nis scire totum lege totum, nam soluit ipsem hanc dubia-
 tionem in capitulo de ære, quando dicit. Non enim dicitur
 cuprum fermentum (uel aliquod aliud, adde tu, imperfe-
 citorum.) Cum non sit de intentione huīus artis, cuprum fa-
 cere ex auro uel argento. sed econtra, ideo subdit ipse ibidē,
 si ergo cuprum lauetur, calcinetur, soluatūr &c. dabit co-
 lorem similem auro, non tamen erit aurum, quia semina
 rerum non sunt nisi in proprijs speciebus, ex imperficiis ergo
 non potest fieri fermentum, ergo nec uera transmutatio.

Sequitur opus de argento secundum Rhafsim.

E argento de quo. Nos dicimus, recipe Laminas
 d argenti subtilem & accipe libras quinque arsenici et
 uncias tres salis & unciam unam limaturæ calibis,
 tere simul, ista tria fortiter. Postea accipe de illo puluere &
 pone in una olla & superpone laminam & super laminam
 puluerem, & super puluerem laminam, sic per totum, sunt
 autem lamine cooperite puluere. Postea pone ad ignem lentu
 super carbones & pone ibi de aceto fortissimo & dimitte ad
 ignem d mane usque ad tertiam. Postea dimitte desiccare
 fortiter. Postea cooperi ollam luto sapientiæ. Post sepeli ollam
 inter carbones. Postea accende carbones & fac ignem fortem
 per duodecim horas. Postea remoue ab igne & refrigerera

COLLECTANEA

et olla aperit inuenies laminas mixtas cum puluere , sapienter separa argētum a puluere pone in mortario & tere quo trito lava ipsum fortiter cum aqua dulci & clara in patella una . Postea desicca ad Solem uel in furno . Postea accipe tandem salis armoraci sublimati quantum est puluis argentii & tantudem argēti nūi sublimati coagulati sicut superius dictum est , & tantum arsenici sublimati in album hoc unū dico tibi quod si ista quatuor sic acceperis mirabilia facies . Accipe ergo illa quatuor & tere & pone in una ampulla , & superpone de aqua aluminis in quadruplo , quantum illae puluis est torus dimitte ad duos dies . Postea pone ampullam in olla cineris & sepeli ibi totam usque ad totum collum & sit eius collū strictum & coaguletur totum illud quod est in ampulla & ampulla debet stare discooperta . Postea cooperi am pullam luto sapientie & dimitte super ignem per diem et noctem . Postea dimitte refrigidari & frange ampullam & accipe illud quod ibi est & si aliquid sublimatum est ad collū iunge totum simul . Postea tere illud & pone in uase uitri et superpone de aqua aluminis in duplo & non plus & dimitte ad octo dies mouedo cotidie bis uel ter . Postea accipe aquam que enatat & pone illam in ampulla parvula habente strictum collum , desicca forces que remanent , & pone unciam semis illius super uiginti aeris & erit argentum irreprobatile omnibus . Aperi ergo cor tuum , quia quod dixi tibi expensum sum de fructibus & si fructes hoc faciant , quid ergo faciet illud purum quod separasti positum in ampulla . Coagula ergo illud sicut scis in olla posita in cineribus , & postea pone unciam semis super C C L. aeris , super stannum C L. Supra L. plumbi & uidabis admirabile philosophicum & nullo modo uidebitis irreprobatile omnibus . Alio modo sic facias .

Recipe limaturam argenti puri & boni quantum uis & tan-
 tum crystalli tantundem auri cadimie uel cachimie seu
 targiri argentei, & tantum arsenici sublimati & tantum-
 dem salis gemmae tere simul torum & pone in uasse uirri sc-
 licet in ampulla superpone de aqua aluminiis in duplo dimit-
 te per octo dies. Postea pone in uasse cineris & ollam pone
 supra ignem dimitte usque ad aliud mane, tunc dimitte am-
 pullam apertam usque diem desiccatum fuerit illud quod in-
 tus est, id est, d mane usque ad meridiem uel etiam minus,
 quando autem desiccatum fuerit. Postea debet ampulla coos-
 periri fortiter & dimitte super ignem per residuum diei illius
 & per totam noctem sicut predictum est. Postea frange ola-
 lam & tere quod intus est, & pone in alia ampulla & su-
 perpone de aqua aluminiis in duplo et fac omnino sicut prius
 fecisti nullo mutato penitus & ita fieri debet quinque uel
 ad minus ter. Postea accipe illud & tere diligenter & pone
 ibi tantundem salis armoniaci sublimati quantum fuerit ar-
 gentum & tantundem argenti uini calcinati cum plumbo,
 tunc simul totum & pone in ampulla uirri qua habeat lar-
 gum os, & superpone illi quantum ipsum est de aqua aluminiis
 & dimitte per octo dies uel per quindecim mouendo cot-
 tidie bis uel ter, & postea accipe illud quod enata & pone
 in ampulla parua habente strictum collum & coagula fo-
 ces per se & pone unciam semis super uiginti aeris & fiet ar-
 gentum irreprobatibile. Coagula autem quod est in ampulla
 per se sicut scis in olla posita in cinere &c. & pone unciam se-
 mis super quingentas aeris & fiet argentum irreprobatibile
 omnibus hominibus.

De ære seu cupro.

V P R V M eodem cōponitur quo & argentū
 sed minus depuratum & non aequē temperatē dis-
 gestum, sed quasi combustum calidum, & siccū.
 Est autem compositum ex argento uino & sulphure non de-
 purato ab humiditate prima, qua mulcum abundat, sed dige-
 stum combustumq; cum ea, & propter hoc nigrum egredit-
 tur ab igne, & excoriatur ex nimia siccitate cum ignitum
 projicitur uel extinguitur in aquis acutis. Est & porosum
 ualde & sulphureum. ipsum igitur purgatur à prædictis
 humiditatibus sulphureis. Nam ex primis statim nigrescit in
 igne & comburitur & excoriatur, & comburit & deni-
 grat alia metalla, & ex secunda in igne nimis evaporat,
 & consumitur, & ex sua sulphuritate ignem nigredine in-
 ficit flammam quasi nigram faciens. Cumq; purgari incipie
 flamma magis est cierina minusq; nigra. Purgatur autem
 omnino ut luna & cum eodem puluere reducas ad malleum
 quo & lunam. Posita uero extinguitur ignitum uicesies in
 aceto, & postea decies in sanguine porcino recenti & erit be-
 ne præparatum. Oportet autem ipsum morari in sua calcin-
 natione diutius quam argentum & fortiorē ignem requi-
 rit, sit ergo in igne per tres dies & postea reducatur ad
 malleum ut de luna dictum est. Si autem post calcinationem
 uis extrahere quod in eo uel in argento remanserit de sale
 uel alterius metalli habeas lixiūm calidum & pone intus
 & resolutur quod separabis deguttando lixiūm.

De plumbō.

L V M B V M cūtem eodem modo fit sicut & cetera metalla imperfecta. Est enim ex sulphure immundo, & argento uno obscuro & immiendo, debili digestio[n]is & compositionis. Unde necesse est quod ex trahatur ab eo nigredo & immunditia et digeratur melius. Hoc autem sic fieri potest, funde plumbum & proice intus quartam partē Mercurij. Postea pulueriza & tere in mortario uel super marmore, cum aequali pondere salis communis combusti, donec sal nigrescat tunc ei[us]ce sal, cum aqua & tere iterum puluerem cum aequali pondere salis, donec sal iterum nigrescat, & tunc iterum ei[us]ce sal cum aqua, & iterum tere tertio cum nouo sale & hoc totum cum ipso sale pone ad bulliendum in aceto fortissimo & bulliat per diem primum, & egredietur nigredo eius & depurabitur magis a sulphure & nigredine, & tunc ei[us]ce salē cum aqua, et habebis puluerem plumbi & Mercurij mediocriter purgatum. Reitera ergo contritiones & bullitiones ipsius ut prius, dictum est, donec inuenies plumbum album & mundum, quod quanto pluris feceris, tanto magis depuratum habebis.

De stanno.

T A N N I corpus compositum est sicut saturnus ex argento uno mediocriter depurato & sulphure non puro. Album est sed immundum, debili digestio[n]is, atque intus omnia metalla uarie compo-

COLLECTANEA

sitionis, siccum nimis & porosum quod ex suo stridore perpenditur. Ipsum autem purgare conuenit eodem modo, quo de Saturno praedictum est, quarta pars Mercurij stridorem ei auferat & Saturni tertia. Ipsum autem oportet imbibere cum aliquo oleo rectificato, vel cum sanguine porcino distillato, donec resumpta humiditate stridorem ei auferat. Purgetur autem sicut Saturnus cum sale combustio & per bullitiones cum sale & aceto, & imbibatur cum oleis rectificatis donec humectetur & stridorem amittat. Rhasis autem dicit quod uix potest conduci ad perfectum ut ex eo per aliquam mundationem fiat aurum & argentum. denigrat enim instantum quid corrumpt alia metalla quibus coniungitur, & uix cum eo potest fieri aliqua bona mixtio, & si quis hoc attentauerit experimento certificabitur sicut illi qui cum tentauerunt &c.

De ferro.

ER R V M componitur sicut & cetera metallum ex sulphure & argento uno grossis et immundis. **f** sed transit in chalibem non alterius quidem speciei quam ferrum. In argenteum autem, vel aurum uix aut nūquam transferri potest. Potest autem fundi cum sola cerusa aut puluere praedicto qui calces reducit ad metallum sed post fusionem malleabile non est. Ipsius autem utilitas maior est in croco extracto, ab eo quā colorem habet fixum in opere solis, quomodo autem extrahitur eius crocus alibi dicitur & mille sunt niae.

COLLECTANEA LACINII EX ALBERTO

Magno atque dino Thoma alijsq; au-
toribus non vulgaribus.

O C E N T Quamplures philosophi medi-
cinarum modos componere, & licet pris-
ma fronte videantur diuersi hoc non sit nisi
illis, qui in superficie cuncta considerant.
nam omnes in uno concordare videntur,

& primo Hermes philosophorum pater dicit quod corpus so-
lutum est aqua perennis & congelat Mere. perpetua congelas-
tione. Item alius dicit preparare corpora & soluite ea & ex
illa aqua imbibite spiritus ablutos, tunc ipsi spiritus in cor-
pora submerguntur & corpora in spiritus, siveq; figurantur spi-
ritus cum corporibus ipsis, fixione firma. Item Rhasis dicit
conuerte corpora in aquam & illam aquam coniunge Mer-
curio, & ex illis duobus facito iterum aquam. Item alius,
Nisi corpora solueris in vanum labores, Vnde uersus.

Si fixum soluas, faciasq; uolare solutum, Et uolucrem
soluas. Hec tria si iungas facient te uidere eum. Itē alius:
Tu quā gliscis donum Dei contemplare huius rei fontem ama-
bilem. Lunam Solem transmutare tibi mando uoce clara,
Limpham instillabilem, hæc est prima radix rara, nobis data
multum chara Hermetis cōprobamine. Ideo ipse Albertus ait.
Collige diuersos flores plenos odoratu omnium bonorum.
In quibus redolet suauitas & relucet pulcritudo mundi, de-
cens & gloria. Hic est flos fiorum & rosa rosarum ac lis-
lium connallium. Letare ergo iuuenis in adolescentia tua,
& disce colligere flores, quia introduxi te in hortum para-
disi. facias ergo ex ipsis coronam capitii tuo, gaude & us-

COLLECTANEA

teris deliciis huius mundi , collaudando Deum , atque oppressum proximum sublenando . Nunc aperiam tibi scientiam vel secretum faciamq; te intelligere hulus artis obscura , & quod dix celatum est nunc tibi manifestatur in lucem .

D O C E T ergo Albertus primo colligere flores , id est , purgare spiritus , secundo illos fixare per literatam sublimationem in usque clauso , demum soluere , ultimo illa coagulare , dicatur ergo de purgationibus spirituum , sed primo de illis in communis .

De Spiritibus .

V R A metallorum corpora post præparationem ipsorum per spiritus minerales perficiuntur , quoru puritas et digestio in ultimis perfectionis gradibus esse debet : ut in eis sit uis depurandi et digerendi . Iste autem sunt spiritus , qui uirentem naturalem habent uisificandi & immutandi . sunt elementa ductibilium , id est materia metallorum , & substantia eorum sicut essentia elementati . Nunquam mirari debes intelligens si spiritus summa depuratus atque digestus , metalli corpus magnum mutat . Licet spiritus quo ad metalli quantitatem est Minor , Maior tamen est molis magnitudine uirtualis , cuius est agere , metalli uero pati . Agit enim spiritus ex natura propria & ex qualitatibus suis . Ex natura quidem propria in corpus agit metalli , quando coniungitur sibi tanquam magis depuratum ac magis digestum , magisq; igneum & subtile & minus habens de materia , plus uero de forma : & propter huiusmodi diversitatem depurationis & digestionis sequitur diversitas specierum . Agit &

ex qualitatibus sicut dicitur in quarto meteorum. Apparent in uniuersis caliditas & frigiditas terminantes & permutantes, homogenea & non homogenea: ut magis aeline &c. de quo ibidem. Cum autem dignius opus harum uirtutum in naturali generatione & permutatione rerum pertineat digestioni, ut tamen spiritus ad hanc uirtutem deueniat, oportet ipsum summe purgare atque digerere: in metalli corpus introducere, & interductum fixum esse & non recedere, quod si in uno trium horum necessariorum aliquid obmiseris, proposito frustratus, tuam ignorantiam aut negligenciam lacrimabiliter, condemnabis.

P R I M O ergo debet agi de spirituum præparatione que in arte necessaria existit. Hæc autem præparatio spirituum satis nobis exemplificata est in operatione naturæ in metallorum procreatione. In naturali enim auri procreatione, natura spirituum per calorem minere terræ sublimatur: ubi inuentum, quod calor uasis mineralis in talibus mineralis metallorum sulphureitatem spirituum eleuant longe altius à minerali vase, & ipsos superius inuentos mundos & puros per transitum terræ calefactos & depuratos. Nam terra sicca calefacta calefacit immundicias & superfuitates bibit & consumit, & partes grossiores retinet & acceptat. Aqueæ uero aereæ atque igneæ subtileæ & puriores, ex uasis calore vaporantes sursum ascendunt. Ars igitur imitatur naturam. Et ex hoc inuenta est artificialis sublimatio, per quam spiritus depuramus cum rebus siccis atque consumentibus superfuitates, ut nobis remaneant, purissimi atque lucidissimi supra omnem naturæ operationem, & hoc ideo, quia ibi solus cursus naturæ operatur. Nobiscum autem, & communis atque proprius naturæ chrysus, operatur, quia operamur

COLLECTANEA

ex ijs ex quibus natura operatur, & ex quibus iam virtus
hic agendi largita est, & ex ijs que addimus ex ingenio in
rebus naturaliter operantibus, que ad agendum hoc uelocius
& melius requiruntur. uerbi gratia. Contingit ferrum pro-
creari in minera sua, contingitq; ex communi cursu natu-
rae suum sulphur, suumq; argentum uium prius esse conge-
latum, quam purgatum: natura autem que sibi non con-
tradicit, non prohibuit frigiditatem aduenientem, circa ma-
teriam, non adhuc depuratam, quin ipsam congelavit. Esq;
ferrum congelatum impurum & immundum. Ego autem
qui arg. u. & sulphur uel arsenicum depurare uolo: possum
congelationem omittere quantum uolo: & sublimationes re-
tare quantum oportebit quo usque huiusmodi spiritus purissi-
mi & lucidissimi absque omni humiditate superflua efficien-
tur: tunc quoque, ipsum uel ipsi congelare possum quando
michi placuerit. Ideoq; potentior est natura cum humano in-
genio, & congrua potest addere & necessaria seu utilia, &
potest subtrahere nocua &c.

De purgationibus spirituum.

R I M O igitur dicendum est de purgationibus
spirituum, que semper fieri debent ad consumptio-
nem superfluirum absque corrupzione necessario-
rum. In aliis autem triplex spiritus inserviat uidelicet mineralis
vegetabilis & animalis. Et propterea de omnibus est dicens
dum. Et primo de mineralibus, quoniam ex ipsis natura co-
munis operatur. Spiritus autem mineralis propriissime sunt
tres sulphur, argen. u. & arsenicum, que in metallis na-
turaliter operantur, & ijs metallis per naturale artificium

preparata naturaliter coniunguntur. Inter ista autem sulphur est principaliter agens. Argentum autem unum, principaliter patiens. arsenicum uero arg. ui. secundarias actiones tenet. Virunque uero istorum trium conuenient preparata ad compositionem elixir, viruorem actionis retinent super corpus cuiuslibet metalli patientis. Sulphur autem inter haec, actionis & immutationis primum obtinet principatum, quare de ipso primo & principaliter est agendum.

SULPHUR est corpus oleagineum compositum ex terra subili & aqua imbutum fortiter, humiditate aerea, pingui & unctuosa, fusibile a calido, coagulabile a frigido. Omnium metallorum pars materialis in actione, ut ipsum est agens et coagulans sicut dictum est in capitulo de materia lapidis. Tres autem habet humiditates, quarum due sunt superficiæ, tertia autem necessaria. Necesse est igitur ipsum purgari a superfluis humiditatibus, tertia remanente, ut remaneat substantia ipsius pura fortiter coniuncta & substantia terre & aque depurata et completa. Huiusmodi autem purgationis a natura capimus exemplum, quoniam ars imitatur naturam, ut patet intelligentibus qui artem & species suas cognoverunt.

IN nomine domini accipiatur sulphur mundum & bene lucidum & teratur minutissime & tritum incorporetur optime cum aequali pondere salis communis, & sic ponatur super ignem & sit ignis mediocris & coquatur ibi et assetur cum ipso sale ad duas horas & moveatur optime ne ad partellam adhaereat, & ne comburatur, sed incorporetur optime cum ipso sale, donec bene commixta in massam conuerzantur nigram, tunc dimittatur in frigidari, & habeatur lixinum optimum & fortissimum factum ex aqua simplici

COLLECTANEA

Et calce vina, et cineribus uitis uel alia aqua acutissima, si-
 cuit est urina uel acetum et sulphur cum suo sale prius bene
 puluerizatum. Præparetur et bulliat super ignem fortē,
 donec totum sal extrahatur cum sua uinculositate et mouea-
 tur saepe aqua donec nihil remaneat, sal sedinis in aqua, deins
 de siccatur sulphur. Iteretur iterum cum aequali pondere sa-
 lis communis, et assetur iterum ut prius et remoueatur false-
 do et infringidatum puluerizetur et bulliat ut prius in aqua
 acuta saepe renouata, quo usque sal extrahatur et sic fiat ter-
 et tunc aptum erit ad sublimandum tunc sublima ipsum sic.
 Accipe alienen quod uis et pone ipsum in olla terrea et po-
 ne in igne fortē per dimidiā horam, et erit calcinatum.
 Hoc alumen cum aequali scoria ferri uel limatura cupri pone
 et tora cum aceto, et bene commisce et cum duplo harum
 fucum tere sulphuris pondus unum et incorpora hæc tria
 rorando cum aceto. Postea secca in sole uel lento igne et po-
 ne in sublimatorio sic. Fac primo lectum, de prædictis faci-
 bus inferius et in circuitu ad spissitudinem unius dīgiti, ne
 sulphur tangat sublimatorium et tunc pone sulphur tuum
 in medio, et ipso posito super asperge lectum de dictis fucis
 bus et sic undique includatur inter facets suas et tunc ponan-
 tur ad lentum ignem per tres horas, et cum humiditas egris
 sa fuerit luta optime iunctures uasis et fortificetur ignis pau-
 latim usque ad uigesimali quartam horam, et tunc infringi
 dari permitte et collige quod sublimatum est, muleum ne-
 cessarium est quod fiat ignis lentus in principio et postea for-
 tis et quod alludel sublimatoriij multum eleuetur ab igne, ne
 comburatur quod sublimatum adhaeret ei. Per hunc modum
 sublimetur septies cum talibus fœcibus donec fiat omnino al-
 bum, et mundum clarum et siccum absque omni humidis

tate corruptibili, cuius perfectionis signum est splendor & chrystillina serenitas. Igitur cum tale fuerit gaudie, quia pretiosus thesaurus est. Illud ergo repone quia uirtutem habet tingendi, ingrediendi & in melius conuertendi.

T V N C ad eius fixionem, & completionem hoc modo deuenies. Recipe acetum fortissimum ter distillarum & digestim per cum eo sulphur praedictum adiunges illi quintam partem sui ponderis salis armoniaci ter sublimati & incera omnia simul cum dicto aceto in porphirico lapide: & reponere in fiala nitrea cum longo collo in modum longi brachij, et clausa fiala in fimo equino reponere, quoisque totum soluatur, quo soluto congela in cineribus orificio uulnæ aperto, & continua ignem lentum quoisque totum sit congelatum, tunc inuenies sulphur tingens & ingrediens fixum in igne, quod si in aliquo defecerit, complebitur per iterationem solutionis & congelationis ut supra factum sit. Cum ergo deueneris ad hoc poteris operari, ad album, super Mercurium, Iouem, & Venerem, & ad omnem utilitatem, ut immediate post in fine ostendetur.

De Argento uino.

X E C V T A. breui narratione de sulphure, & eius preparacione sequitur tractatus de Mercurio, tanquam de principaliori et post ipsum digniori. Est autem argentum uuum corpus minerale compositum ex terra subtili sulphurea, & aqua fortiter commixta, quod est in parte elementum & pro altera parte natura metallosum. Substantia autem sua terra purganda est a grossa ter restreitate sulphurea. Aquæ uero substantia ab humiditate

COLLECTANEA

duplici superflua. Et sic cum sulphure preparato conuenit in compositione nobilissimi elixiris, uel etiam in metalli auri uel argenti completam perfectionem, tanquam sanguis mulieris qui uirenti uirili seminis coagulatur, & corpus fit humanum & tunc consequuntur digestiones compleiae, sicut in operatione naturae sic & in operatione artis: quoniam ut dicitur quarto meteororum. Nil differt an in organis naturalibus, aut in artificialibus fiat. Oportet igitur, quemadmodum dictum est de sulphure sublimare ipsum in uase artificiali, quemadmodum sublimat ipsum natura in uase naturali, quod est uas continens uerum minerale, ut purgetur ab humiditate & sulphureitate superflua.

De eius preparatione.

N*on* dei nomine accipiatur argentum tuncum & projectetur in medio patris sui & coaguletur aliquid quantulum & sic optime teretur, & incorporatur cum duplo suarum faecum infra contentarum, & sic incorporatum ponatur in sublimatorio. inter duos lectos carion, & cessante uapore humidu*lo* luteretur uas & detur primo ignis mediocris, postea fortis. Faeces autem iste sunt salis communis partem unam, atramenti nigri uel uiridis partem unam, seu uiriali uiridis partem unam, cuperose partem unam, cum his faecibus sublimetur septies uel pluries donec omnem humiditatem superfluam terristreitatis amiserit & superficiem & albissimum sit atque lucidum. Conteratur primo cum faecibus suis quousque moriatur. Roratur cum acito uel urina seu agrestia uinarum. Ignem facias mediocrem quia cito comburitur. Priusquam aperias sublimatorium

permittit ipsum infrigidari quia fumus ualde nocivus est, & quamvis Mercurius bene purgetur, per sublimationem, tam
men ita faciliter non ingreditur corpus metalli uel ipsum res-
manet, quemadmodum sulphur uel arsenicum, quoniam
corpus est ualde siccum & uix funditur. Quod omnia me-
talla fundantur reuera magis est ex sulphure quam ex argé-
to uno. Sulphur autem arte preparatum & cum metallis
coniunctum ipsa quidem remolluntur & faciliorem faciunt
fusionem. Ideo ipsum oportet cerare & laxare, ut iterum
metalla ingrediatur, & etiam nec in ipso remaneat ceratio
id est, partium remollitio, que fit per aliquas salia, boraciam
& olea. Inter salia, sal armoniacum, cerationis & remol-
litionis obtinet principatum: post ipsum salpetrae. Item bo-
racia cum quibus consolidant auri fabri. Inter olea
oleum capillorum, post ipsum oleum ouorum. In ceratione
autem contritio est ualde necessaris quoniam per contritionem
multum subtiliantur partes & innicem ingrediuntur. Acce-
cipe igitur Merc. purissimum optime depuratum, cum septi-
mo pondere salis armoniaci, et sublimati cum æquali ponde-
re salis communis, & rora semper cum oleo capillorum re-
stificato in loco in quo siccetur & cum bene & optime con-
tritum fuerit & unitum, quasi salsa. Iterum fac desiccare
in uase nitro inter cineres calidos uel ad solem in uase uia-
trio, si tempus solis fuerit & siccetur usquequo de eo sit ma-
teria dura. Tunc iterum tere ipsum optime & rora cu[m] oleo
capillorum ut prius donec optime unitur, & fiat iterum sis-
cut salsa & desicca fortiter, & tunc poterit esse ceratum.
Huius probationis ignum est si super laminæ uel denarium
argenti ut cera fundetur, & si non sic. Iterum incera &
imbibe cum oleo iam dicto & siccata usque ad hoc deuenies.

COLLECTANEA

Hoc cito eueniet , ipso sic cerato habeas acetum fortissimum
ter distillatum & si non sit bene acutum pone decimam par-
tem salis armoniaci , ter sublimati & cum isto aceto cera to-
rum prædictum , donec fiat sicut salsa clara , optime trita &
incorporata , tere & distempera & pone in uase uitreo clauso
cum stupis in fimo æquino continua calido per uiginti sex dies
uel circa , sitq; fimus subitus & supra & in circuitu ad spissi
tudinem unius cubiti & die 26. exerabitur & distilletur ,
per filtrum & coaguletur inter cineres calidos in massam du-
ram & sicciam aperio uase , donec humiditas recesserit . Ips-
sum sic coagulatum proba si super laminam ignitam fusam
non fumauerit uel fugerit , ipsum habes purgatum ceratum
& fixum . Si uero fumauerit non est fixum . Reitera ergo
per eūdem modum solutiones & coagulationes . Nam pér ip-
sas cito figetur . Mercurio autem sic completo ut ære super
cuprum sicut de sulphure dicerur , & ueretur in lunam . Et
si in dicta Mercurij congelatione , æquale Mercurij pondus
posueris cum decimo uel septimo pondere salis armoniaci ter
sublimati & oleo capillorum uel saltē ouorum ut prædi-
ctum est ceraueris & solueris & coagulaueris citius figetur
& abundantius operatur . Si autem ad rubeum fuerit pre-
parandum , ceretur cum oleo , quarta pars sulphuris prædicti
& ceretur cum septimo pondere salis armoniaci & tertio po-
dere calcis solis & oleo rubeo in capitulo sulphuris post dicen-
do & ceratum soluatur & coaguletur sicut prædictum est ,
& si projectum fuerit super lunam , preparatam ut dictum
est in suo capitulo quantum sufficit ad oculum , conuertet ip-
sam in solem uerum .

De Arsenico.

X E C V T O tractatu de argento nino, conseq-
uenter de arsenico tractandum est. Est autem
arsenicum corpus minerale compositi ex terra &
aqua fortiter commixtis: oleaginum quidem ut sulphur mi-
nus autem in oleo, plus in terra abundans, sulphure grossi-
us aque terrestrius. Huius autem purgatio est pro prima
sublimatione, sublimare ipsum cum rebus desiccantibus &
consumentibus oleaginitatem eius, que est humiditas prima.
Aqusatatem superficiam quoque est humiditas secunda evaporationis.

I N D E I nomine. Accipiatur arsenicum bene lucidi
ponderosum rubeum vel citrinum & tere minutissime, cum
aequali pondere & dimidio limatura cupri vel scoriae ferri,
roreturq; cum aceto & bene incorporetur & siccatur, &
cum suis focibus ponatur ad sublimandum inter duos leculos
pulueris cum quo sublimatur, ad spissitudinem digitii circum
circa. Et sic detur ignis, quousque fumus humidus esset,
tunc claudatur, & luetur usque optime & detur ignis pri-
mo fortis, deinde fortissimus usquequo totum sublimetur:
postea dimitte infrigidari & colligatur quod apparuerit ex-
tra foeces, & remisceatur cum nouis focibus & pulueribus,
sublimeturq; iterum ut prius, donec sit album & mundum,
lucidum & crystallinum omni humiditate & superfluitate
consumpta. Hoc autem fieri potest cum dictis pulueribus in
quinta vel sexta sublimatione: & hoc habito utere eo soluto
& congelato, omnino eodem modo quo & de sulphure dice-
tur, siue ad album siue ad rubeum fuerit.

N O T A tamen quod arsenicum non tantum ualeat in

conversione & coagulatione Mercurij , quantum sulphur , nec ita naturaliter & abundanter operatur in ceteris sicut sulphur . Potest autem ex eo extrahî virtus ignea : & idem opus ad rubeum fieri sicut de sulphure dicitur , Minoris tamen virtutis est & efficacie , cum sulphure autem omnia metalla comburi possunt , quandiu unctuositatem suam retinet donec calcinentur & puluerizetur : nigrescunt tamen cum eo de sua unctuositate .

Quomodo sulphur præparatum seu purgatum ut sus
pra dictum est , operatur ad album super Mer
curium , Ionom , & uenetem .

V P E R Mercurium sulphur præparatum opera
tur , hoc modo . Accipe Mercurij uiri librâ unâ .

Iouis mundati fusi libras quinque , & compone si
mul & pulueriza totum in mortario marmoreo , cum tan
tundem salis communis assati , & tandem cum pistello ligneo
ducantur simul absque uila humiditate , donec sal fortius de
nigretur . Postea laua totiens cum aqua dulci , donec tota ni
gredo excat , desicca ab humiditate aquæ , & iterum atque
iterum , totiens cum sale fricando ut prius & lauando reite
res : quoisque nec in sale nec in aqua aliqua appareat nigre
do . Ultima uice adiuncto sibi tantundem salis assabis lento
igne , hæc tere simul in patella terrea per horam ut sal desic
cetur , & cum Mercurius uolare coepit in mortario proi
ce ut prius & tere optime ut prius , donec sal ualde deni
gratus , ex humitate & nigredine sulphurea ab eis extraha
etur . Tunc cum aqua ut prius laua & desicetur . Et per
hunc modum purgatur Mercurius à nigredine sulphurea

& stannum similiter per contritiones & assationes . Toties
 reterta tu artifex donec ab eis omnino humida atque sulphur
 ea extrahatur ipsorum nigredo . Ego autem duodecies ut di-
 cium est triuī cum sale , & duodecies assauit & extractio in
 de sale fudi simul & inueni massam albissimam & mundis-
 simam sed frangibilem ualde , & hoc ideo quia argentum
 uicuum non erat adhuc digestum , nec coagulatum nec fixum
 sed erat tantum muridum & purum , & cum eo tenebatur
 Iupiter sine stirpore , quia nube nigra atque citrina carebat ,
 & hoc fuit signū quod minus sulphureitatis habuerat , quod
 specialiter mollificaret . Ambobus sic preparatis sulphur pas-
 ratum & fixum ut prius dictum est , coniungendum est hoc
 modo , fundantur ambo simul , & super ipsa fusā atque for-
 titer ignita proieciantur pars septima predicti sulphuris im-
 mersa omnino in medio amborum fusorum , & teneatur
 ibi sulphur , cum tenaculis quoisque dissoluatur cum eis , &
 cito fact , quo incorporato statim ab igne deponatur , & pro-
 iocauerit in acetō distillato & inuenietur massa alba mollis et
 frangibilis . Scias tamen quid hoc ideo est , quia cruda & in
 digesta & non bene coagulata est materia , quia argentum
 uixum , quod est crudum & indigestum & stannum , quod
 omnino non coniunctum nec coagulatum , propter quod ab
 ignis violentia statim per nubes sciungitur sicut in sua fusione
 patet . Sulphur autem mente compositionis est , nec utru-
 que sine magna decoctione et longa coagulat . Fiat ergo uas
 terreum in modū paropsidis cooperta in superiori habens fo-
 ramen , in quo uase ponatur massa huiusmodi & clauso ua-
 se ponatur ad ignem , & sit in illo per tres dies naturales :
 ut massa coquatur & digeratur , beneficio ignis & sulphu-
 ris componentis , & ne Mercurius a lione & sulphure sublie-

COLLECTANEA

mando discedat, qualibet hora reuertatur uas, capite inferiori superius posito, ne Mercurius sulphuris coagulantis & componentis eum, eiusque tactum effugiat. Per hunc autem modum procreabitur massa argentea, alba, pura, malleabilis & fixa. Hanc autem congelationem Mercurii, a natura & minerali congelatione, ut potius breuius & leuiser faciliusq; exemplari. Cetera intelligenti dimittit. Hoc tamen addo, quod boracem pra omnibus in consolidatione & ductibilitate exaltandam prænuncio. Iupiter absque dubio faciliter & cito præparatur ut dictum & dictum sulphur corrigitur & nobiliter emendatur & dealbatur et incorporatur, factorem amicit, humiditatem assumit nigredo cum fractio ne temperatur, lunam imitatur.

Quomodo prædictum sulphur operatur super Iouem.

V N D E Iouem & ignem fortem da ei, nubem superficialem semper auferendo usque dum totus consumetur per nubem. Tunc collige illam & bullias in aucto fortissimo per dimidium diem & tunc colas per pannum & exprime & tere cum aequali pondere salis usquequo nigrescat & lava ut supra dixi duodecim uicibus renouando pondus salis & sic erit Iuppiter optime præparatus ad medicinam suscipiendā. Da ei sulphuris prædicti pon dus septimum imponendo ipsum in ipsum fusum, & tenendo ipsum, usque dum dissoluatur, & incorporetur cum eo. Iuppiter autem difficilis funditur quam prius quia calcinatus est. Sed reducitur ad fusionem & malleum sic. Recipe boracis calcinati in tegula super ignem & dissolue ipsum in

optimo uino qua dissoluta merge calcem iouis intus & fac
bulire tandem quod tota exhalet uint humitas & statim
imbue calcem istam cum sanguine porci & suffla fortiter &
fundetur statim, & tunc paratus est ad diueram medicinam
suscipiendam qua suscepta insuenies iouem dulcem & bene co-
positum, sine stridore lunce preparata tanquam socium &
amicū. Luna sic preparatur. primo purgetur cū plumbo, po-
stea prosciatur in uirgis igneatur decies, & qualibet uice ex-
tinguatur, in porcino sanguine, & post laminetur tenuiter
& fundatur cum modico boracis de nouo, & iterum pro-
sciatur in uirgis, & igneatur decies ut prius & postea lamini-
etur & remaneat laminata, & fundantur lamine tenui-
ter. Et pro certo scias te habere lunam dulcissimam & pur-
gatam qua fusa adde ei decimam partem prædicti sulphuris,
& habebis lunam iouis amicam, prædicti q[uod] stanni uel plum-
bi uelocitate fundetur, & super laminam ignitam extingue
eam & coniungentur. Hanc uiam aperi & quæsi &
per eam ambulans & ad optimum terminum perduxisti, quâ-
uis ad effectum diminutum, eo q[uod] ad cinericum nō posui pro-
eo quod sulphur non habui. Scias pro certo quod istud capi-
tulum est uerum per me probatum. Et nota hic preparatio-
nem iouis bonam.

Quomodo dictum sulphur operatur
super Venerem.

150 qualiter utendum est sulphure super Mer-
curium, & iouem. Videndum est quomodo uten-
dam est super Venerem. Venerem accipe & eam
præparatam sicut dictum est de Venere præparanda, funde,

COLLECTANEA

super ipsam fusam decimam partem sulphuris prædicti proie^ce, & egredietur statim citrinum, tunc proisce per uirgulas in sanguine porcino immersas, & inuenies quod uenus est fere in lunæ proprietatem conuersa, lunæ habens albedinem vel fere & dulcedinem in fusione & mallo & compositione bonam, ita ut non sentiatur ignetas, & lunæ coniunctia fortiter se commiscet cum ea, uixq; per cineritum euelletur ab ea, nam fere in naturam ipsis conuersa. Et. Sulphuris huius pretiositas instantum in lunam operatur, sed in solem per amplius inuenimus, cum enim debite præparatur, lunam debite præparatam certissime conuertit in solem.

IN DEI nomine, Accipe sulphuris quantum uis & tere minutissime & fac ad ignem lento & in olla terrea asfare & bullire per septem dies uel donec citrinitas que est inuis, egrediatur lento igne, bulliatur autem in urina desputata & distillata. Ita leviter seruato ordine ignis, ut per minimam calorii uehementiam non egreditur aliquid de uniclusitate, sed tantum tinclura scilicet citrinitas. Hoc uerbum est secretum. Remouetur enim semper urina quam cito fuerit tincta, & sic remouetur semper usquequo tota citrinitas seu tinclura recessit cum urina. Humiditates autem omnes extracte cum urina & tinclura, simul ponantur, in uno vase & distillentur cum igne lento, usquequo incipiunt exire aqua citrina & demum rubea, quoniam in illis erit tinclura & est illud quod quaerimus uel saltem pars eius. Aqua autem que prima exit alba, non est nobis necessaria & distilla usque ad nigras forces ut prius & illas ad aliam partem serua, quoniam in illis est tinclura, & iste est ignis chibrie, & hoc est uerbum secretissimum. istum ignem ad partem accipias, & aqua que fuit citrina & rubea secundo distilla

Et serua. Ignem ergo prædictū bulli in aceto fortissimo, di-
 stillato cū igne temperato illū decoques ut quod ibi est de cau-
 sa adustionis, quantum modicum sit, si bene egerit destrues-
 tur, et post bullitionem et decoctionem, modicum de ipso
 siccum, fusa luna superlaeta, quoniam si denigraverit, uel
 combusserit, scito quid cum igne aliud extraxisti, si rubefac-
 cit eam uel curinet absque combustionē et nigredine bene
 quidem factum est. Si ergo censsa combustionis, ibi est, des-
 coque in igne cum aceto usquequo consumeretur, tunc ignem
 suum siccum et preparatum iunge et cera ut dictum est
 cum triplo prædicti sulphuris preparati albi et mundi, uno
 addito puluere salis armoniaci. Haec tria quidem cera et co-
 ple ut dictum est in compositione albi et solue et coagula
 et proisce quantum uis ad oculum super lunam preparata,
 ut in capitulo suo dictum est et uertetur in solem optimum
 ad omne indicium sustinendum. Aliquā libri inueniuntur,
 quibus credendum existimo, quodd perfectum esset elixir si
 haec quatuor in eadem compositione ponerentur, scilicet chi-
 bric purissimi et albissimi pars una. Ignis prædicti pars alia
 et ista simul teranteur cum una parte salis armoniaci ter
 sublimati et prædicta aqua rubea distillata, unum tamen
 istorum bonum astimo. Et tamen inueniuntur libri, quodd
 quidem certum est, iniquositatem sulphuris non posse aufer-
 ri ab eo tamen per corruptionem eius in ipsum, scilicet ossan-
 do cum rebus desiccantibus, sed et per extractionem qua sic
 fit bulliendo, tamen cum aquis acutis uel oleo donec exeryha-
 tur ab eo supernatans, ex acritate sua, quod uerum est.
 Aque tamen acuta si quis nouerit illis uti uertent illud ad op-
 eratum et auferet ab eo omnem imperfectionem, et uolabit
 cum ipso et uinam hoc bene notes.

De vegetabilibus & animalibus.

¶ quia diuus Thomas postquam in suo opere tractauit de corporibus superioribus tractat de inferioribus & dividit illa in animalia plantas & mineralia & loquitur de singulis singularibus lapides ex illis componendo colligunt, ergo multi dicendo quod lapis philosophorum est triplex, scilicet mineralis vegetabilis & animalis. Materialm autem propinquissimam horum Lapidum, philosophi nunquam expresse nominaverunt, in minerali tamen posuerunt argenteū nūmū in vegetabili, quātam essentiam nūmī in animali sanguinem humanum preparatum. Ne igitur huic operi aliquid deficiat illa ponemus breviori via qua possumus.

I G I T V R Executo breuiter tractatu de spiritibus mineralibus, de vegetabilibus & sensibilibus est agendum. Inter vegetabilia frumentum obtinet principatum. anima nūni & sal tartari. Inter sensibilia, capilli humani, sanguis & urina ouaq; galline legimus meliora. Est autem fērē idē modus operandi in omnibus. Oportet autem hæc mundā eligere & electa putrefieri ut dissolvantur partes elementales, ut sint apta ad extrahendum & partiendum per quatuor elementa, vel quasi per dissolutionem & distillationem ipsis putrefactis per 21. dies, extrahantur & in cucurbita ponantur, aptentur & distillentur cum lento igne & seruetur ordo, ut aqua tota qua alba exierit ponatur sola ad partem. deinde que cinnina exierit vel rubra similiiter ad partem ponatur: & sic continetur distillatio, & distilla quousque cesset fumus & remaneat in cucurbita terra nigra & secca. Itaq;

liquor qui albus exierit, et distillatione vocatur aqua: in humatio autem in fimo interposita distillationes innat, ut ad signum perfectae defecationis et desiccationis deueniat, et est splendor et crystallina serenitas et absque foecibus nisi forte albis, et hec aqua vocatur aqua nita, et cum hac aqua spiritus cerantur, solvuntur, coagulantur et figuntur.

Aqua tota que citrinitatem habuerit et ruborem usque ad siccas foeces, aquam aerem ignem et oleum continet. Hanc autem sic preparabis, pone totum liquorem clarum absque nigredine et foecibus in cucurbita et distilla, cum lento igne usque ad foeces nigras. Hoc ordine aquam excentem albam in hac secunda distillatione ad partem pone, quousque uideas egredi oleum, cuius signa sunt gutta, flissior, color, intensior et levitas aerea, quia si predictae aquae misceris supernabat, tunc scias oleum egredi quod ad partem ponas. Sic separabis ignem et oleum. Ignem uero in hac secunda distillatione inuenies siccum et rufum uel nigrum sicut terra in prima, et sic quatuor elementa separabis. Rectificatio autem aquae et olei eadem est et eadem signa habet. horum quidem inlumando distillatio debet fieri ut ad crystallinam serenitatem et splendorem deueniant, absque foecibus, et tunc custodiatur.

I G N I S autem sic rectificatur, tere ipsum et permitte desiccari in sole uel lento igne successu usque dum igne calcinationis sustineat: tunc ipsum calcinabis moderato igne, quousque siccus, citrini rufi uel rubei coloris deueniat. Si autem fuerit ualde citrinus uel ualde rubeus, erit melior, tunc erit rectificatus. Tunc hoc modo ad rectitudinem terrae accedas, tere terram sicciam, et terram imbibe aqua sua siccando ad solem uel ignem lentum, terendo et imbibendo,

COLLECTANEA

donec biberit sui duplum, tunc ipsam bene siccatam prius, cum lento igne, calcina cum igne fortii, usquequo, sit ualde secca, deturq; ignis quasi ad sub mandū Merc. & ipsam quoque sic siccatam tere iterum & imbibe alio duplo aquæ sue & hoc factio siccata lente & postea fortius donec sit ualde secca, & tunc iterum eam imbibe septuplo suo aquæ sue, & eam desiccatam calcina tertio, augmentando ignem calcinationis, imbibe & quarto alio septuplo aquæ sue, desicca & calcina & tere optime cum tercia parte illius septupli, quos usque sit quasi salsa optime trita & distemperata & posita in fiala nitrea cum modico bombacis obturata pone ad soluē diem sub fimo ualde calido per tres dies uel plures tunc solutam extrahe & fac eam bibere residuum eius septupli & secca & calcina eam cum igne solito. Nam tunc erit ualde citrina, tunc omnino est agendum ut prius scilicet imbibendo eam bis cum quintuplo sui &c. & iterum bis cum triplo sui, ex siccando & calcinando post, quamlibet imbibitionem, & sic bibet unum pondus terre quinque aquæ & tunc, erit rectificata albior & lucidior myrra & thure incomparabilis omni thesauro.

TUNC in nomine domini rectificatis quatuor elemen-
tis ad elixir completam operationem & perfectionem, hoc
modo deuenias, terram predictam siccabis bene & optime
tere & imbibas cum olio suo, id est, aere suo rectificato,
siccando, & imbibendo quousque secca super cuprum ignitū
posita fundatur, & sinuat ut cera, & in lumen convertet
proprietatem, & tunc simul tere eam cum aqua sua donec
sit quasi salsa bene clara & bene trita, & pone ad soluēdi-
m fimo calido, ad minus, ad tres dies & solutam coagula
& uer cineres calidos & habebis thesaucum pretiosissimum.

Et de hoc dicunt philosophi projectum pondus super centum cupri preparati et conuertetur in: argentum uerum et purum . Tu autem projecte quantum sufficere uidetur oculo tuo , quia quanto melius et perfectius egeris tanto melius et plus de eo in metalli speciem conuertes . Hoc autem secretum maximum totius philosophiae ab omnibus philosophis semper est absconditum . Si autem ad aurum operari uolueris ut praeditum est omnino facias , hoc addito , quod tribus partibus terae rectificate , unam ignis addas , et hoc totum cera cum oleo suo , ut dictum est , et ceratum solue et coagula ut praedictum est et projecte unum pondus super so. luna , ut dictum est in capitulo suo , preparata , et conuertetur in solem uerum absque dubio .

L I C E T haec absurdia uideantur , nemo tamen omnia nouit , Nam scriptum est stulti aliquando sapiunt . collige tu , si quae tibi placent , que uero displicant abiace . sed si recte rerum ordinem atque essentiam nosti , et qua nam uia , quo ue pacto actiuia passim conueniant , et quam lata , quam ue profunda sit haec magica et naturalis applicatio , forte ea , quae in hoc capite leges non condemnabis .

C A P I L L I et oua sunt putrefacienda sub fimo calido equino , non contemnat quis putrefactiones spirituum in fumis et solutiones eorum , quia pro certo ex hoc accipiunt , bonitatem digestionis . Nota quod melior spiritus ouorum dicitur esse in testis exterioribus et dealbantur per calcinacionem solam , debentq; primo purgari a tela et postea terra . Postea ablui quando munda sunt in simplici capitello , et abluiti ponit in forti vase tereo cooperito propter alias cineres et dimissis aliquibus foraminibus partus in circuitu uasis et in operculo ut fumus exire possit . debetq; uas ponit in igne fortis-

COLLECTANEA

simo sicut ex ignis ultreiorum per diem & noctem uel usquequo satis de candore recipiant tunc imbibenda est calx aqua sua & oleo suo usquequo fundatur sicut cera habita hac calce albissima teres eam super mundum marmorem cum aqua sua rectificata donec sit quasi salsa. & permitte eam sic cari in sole uel lento igne , semper eam terens & imbibens, do nec biberit , aequalē pondus : tunc siccata massa accipe tere & resolute in aqua propria sicut salsa bene clara & optime tere , & commisce super marmorem dissemperando cum massa praedicta . Nam in uelocitate funditur & si intrat totum sine fumo compleatum est , negocium . Sciendum tamen est quod quanto pluries soluitur medicina tanto melius operatur & fititur & perfectius intrat . Sciendum est etiam quod medicina tamē dat colorem & in fusione metallum a confusione custodit . Si uero aliquo casu uel defectu operantis metallum quod conuerti debet post medicinam projectam fuerit nimis durum & non bene dulce operationi , succurres ei pro malleatione , sic ipsum extingue decies in sanguine porcino , postea tenuiter laminatum cubat inter duos lectos salis communis & tartari boracis tere cum modico sanguinis porcini & sic totum funde per hanc uiam . sed oportet iterare & deuenies ad molitatem , & dulcedinem quam uolueris . Si autē nimis molle fuerit & nimis cito fundatur extingue ipsum de cies uel quotiens uideris oportunum & durius efficietur & tardius fundetur . Si autē non fuerit sufficiens addatur plus de medicina , uel commisceatur metallum simile preparatum & purgatum . Si autem de colore nimis fuerit in sole , quia luna non potest esse nimis alba ponatur minus de medicina et magis de metallo conuertendo . Si ex toto colorem bonum non habuerit , fumus capillorum colorem emendabit sal commus

ne & cepa marina seu squilla colorem meliorante . Si autem medicina non bene intrat corpus metalli quod ex defectu cerationis coringit , succurre cum oleo ouorum vel capillorum & cum sale armoniaco . Si autem bene intrauerit & male remanserit , quod ex defectu fixionis est , succurre per incensationem & coagulationem & solutionem . Si autem bene intrauerit & bene remanserit & non bene tinxerit , quod ex defectu purgationis vel corporeitatis est : sublimationes reiteratae & corpus metallicum auge in medicina . Scimus autem quod diversitatem metallorum secundum speciem depurationis & digestionis diversitas operatur , diligenter ergo purgentur et digerentur metalla , & medicinae multum magis quodam ipsa quoniam ipsorum est supplere defectum depurationis & digestionis metalli , quod quidem facere non possunt in tam modica quantitate suscepere , nisi summa in eis fuerit purgatio et digestio . Summa autem depuratio haberi potest in spiritibus uolantibus per sublimationes in uno uolantibus per calcinationes , ablutiones & imbibitiones . Summa autem digestio haberi potest in uerisque spiritibus per cerationes cum oleis calidis & humidis & solutiones in aquis praeditis acutis .

S C I E N D U M est quod spiritus ad hoc ut perpetuam dent tincluram . Primo debent lavari , deinde sublimari , post incerari & tunc dissolvi : ultimo in formam crystallinam reduci . Sublimaneur autem ut mundificetur . per sublimationem enim abstractius purum ab impuro , etiam sublimantur spiritus ut apti ad medicinam efficiantur . Corpora autem ad hoc ut tincluram recipient perfectam , purganda sunt per aquas acutas , vel per ipsorum calcinationem vel in aquae substantiae reductionem , unde corpora calcinantur ut deleantur accidentia corruptentia ipsum spiritum & impedientia

COLLECTANEAE

tincluyam. Spiritus calcinantur ut melius fixentur & citius. Solvantur autem corpora ut melius possint coniungi spiritibus & retinere eos. Ad hoc etiam solvantur ut aqua clara efficiantur, & ideo cogelantur quia pulueres melius possunt, deferri quam aqua.

SPIRITIBVS igitur & calcibus resolutis uehementer. Omnes permisceantur simul in aqua & fluida substantia, ut ex liquore omnium substantiarum fiat, una res stas, tingers, profundans, consolidans & perseverans. Postea cogelabis totum in hunc modum: clande os natus diligenter & pone super cinerem calidum & permitte biduo donec congeletur & tunc proiectatur, parum de hoc congelato super laminam igniem & si summa uolatilis uincit summam fixam scies quid bene operatus non es, sed errasti in calce. In genieris ergo ne addas de calce, pone ergo plus de calce in totali congelato, & pone sub simo ut prius & fieri aqua currens & postea congeletur & probetur eius perfectio cum experientia in projectione, unde recte docet Rhasis in libro perfecti magisterij dicens. Hi enim spiritus super ignem non perseverat, sed deficiunt paululum, & ab eo fugiunt & euolant, nisi ad ipsum, quibusdam inenodalibus uinculis & artificiosis ingens indissolubiliter constringantur, que diuina constantia, subtili meditatione indefessa simul instantia & operatione, quae post multiplices laborum fallacias & operationum dexteris sophistis est, est philosophia perfectissime consecuta, & eorum archana, suis postmodum reliquit filii, sed ut nos finē collectancis imponamus, que necessario huic operi colligantur annexemus, & primo scias quid uolenti in hac arte proficere, necesse est ut sciat, sublimare, calcinare, soluere, distillare, congelare, inlumare, atque cernere & breuiter bal-

nea, furnos & uasa singula preparare. ideo de singulis bre
viter dicamus & primo.

De inceratione.

IN C E R A T I O est quando aliqua imbibuntur
cum liquore aliquo ut partes melius uniantur uel
etiam dissoluantur. Vnde fit triplici de causa pri-
ma ut res dissoluantur una per aliam, ut quando spiri-
tus uel corpora imbibuntur, cum aqua salis armoniaci. Se-
cundo ut uniantur & unita retineat una aliam ut cum spi-
ritus sublimati imbibuntur cum aquis corporum quae ipsos re-
tinent & figuntur. tertio ut melius admisceantur, & depa-
renetur, quod fit cum res antequam sublimantur imbibun-
tur cum liquore desiccante & penetrante, sicut sal commune
& similia.

De sublimatione.

VBLIMATI O est cum res aliqua ab inferio
ri parte uasis in quo est per aera ad superioriem
partem levigatur. Et fit tripliciter seu tribus
rebus competit. Competit enim aquis in distillatorio po-
sitis, ut in alembico cum suo recipiente, quae propter
fortitudinem ignis conuertuntur in aera que non uale-
tes exire conuertuntur in aquam. Competit etiam spiriti-
bus ut apti ad medicinam efficiantur & huic debet dari a
principio ignis lenti & inde augminteretur. Tertio competit
corporibus ut uniantur spiritibus ut ipsos retineant, & des-
bent corpora primo calcinari & tunc cum spiritibus sublima-

COLLECTANEA

eis etiam sublimari et huic debet dari primo ignis fortissimus
a principio, ut spiritus secum deportent corpus &c. de qua
prius dictum est.

De assaltione.

S S A R E est res inceratas in vase nitreo positas,
a posito super cineres calidos prope ignem desiccare,
saepe uertendo uas admodum assalturæ mouendo
materiam aliquando cum baculo.

De calcinatione.

ALCINATIO est rei per ignem puluerizatio-
nem ex priuatione humiditatis partes consolidantis,
quod fieri in arte necesse est. Non enim sit plena
& perfecta mixtio corporum & spirituum, nisi utraque in
aquam redigatur, quæ est enim metallorum prima materia,
quod nequit fieri quandiu habent humiditatem naturalem,
quæ ea facit fundi, liquefieri & moueri in igne, ad modum
aque & tenet partes corporum in eis continuas & firmat et
nihil potest eis admisceri per quod possint in aquam redigi.
Vnde necesse est q talis ab eis humiditas admoveatur ut pos-
sint fundi & ingredi & stent in igne ut cinis uel lapis calcis
natus et tunc possunt imbibiri super marmor seu incerari cum
aquis ipsa potentibus dissoluere. Ut aqua salis armoniaci uel
aquis acuis toties donec solui possint, quia tunc qualibet
parti aquæ dissoluentis potest bene misceri cum qualibet parte
corporis dissoluendi.

De dissolutione.

De dissolutione.

ISSOLVE RE est corpus calcinatum in aqua
 d redigere unde ad hoc tria sunt necessaria . Ipsum
 corpus calcinare & calcinatum incerando cuī aqua
 dissoluente imbibere , & imbibitum assando desiccare , & po
 stea in vase ponere in loco dissolutionis , & cum diu steterit
 ibi si quid remanserit non solutum iterum imbibatur cum so
 luto & hoc totiens donec totum solvatur in aquam . Modus
 solutionis talis est ut facias foueam in aliquo loco humido ro
 tido uel in stabulo equorum ad mensuram profundam duo
 rum cubicorum , & si locus non sit bene humidus perfunda
 tur ipsa fouea cum aqua donec sit bene humida per totum
 postea pone arenam spargendo eam in quantitate sicut tibi
 uidetur & aquam desuper spargendo donec sit bene humida
 & pone ampullam ibi cum re humida soluenda seu medicina
 postea clude ampullam optime cum cerā , & circa ampulla
 palleam & super cerā pone arenam humidam & dimitte ibi
 esse per septē dies uel plus si uolueris & soluetur in aquam .
 Alij solvunt aliter . scilicet cum lento igne in balneo Maria . Alij
 in loco frigido & humido . Nota quod nō ita de facilis
 solues sicut uelles sed fortiter desicca & calcina & multiplici
 ter incerando tandem quod totum solvatur . Non sis er
 go tardus nec putas uice una totum fieri . Fac ab a , usque
 ad g , nec credas unquam ab a , usque ad b . Quomodo au
 te res solute debent cogelari satis patet . Quidam uero soluerè
 uolentes recipiunt amphoram & ponunt parum de aqua in
 fundo & ponunt amphoram subtus terram & suspendunt
 ad fundum aquae ampullam ubi est illud , quod debet solui

postea cooperiscent amphoram arena frigida & postea cooperiscent totam foveam et dimittunt a sero usque mane, inde recipiunt quod est solutum.

De distillatione.

IS TILLATIO est aquarum guttatum cadentium mundificatio & hoc quidem fit per filterum scissum admodum ferri lanceae quod ponitur in scutella ubi est aqua distillanda &c. Fit etiam per ignem cucurbitae nitrea cum suo alembico bene obturata &c. ponitur super fornacem, in vase terreo ubi sunt cineres medi inter nigrum etc. Tertio fit per aquam ut in balneo Marie.

De inhalatione.

NHVMATIO est rei soluende vel solute insimilatio positio quod fit duplicitate causa, una quia ponitur aliquid in simo equino ut id quod ponitur solvatur, ut quando cum duabus partibus simi equini ponitur una pars steroris columbini & miscantur fortiter cum aliquanto aceto irrorando. Secundo ut res ibi posita plenum ibi matrimonium recipient, ad instar embrionis in matrice. Et fit tali modo fovea in profunditate & latitudine duorum cubitorum in loco ubi uentus non possit flare nec sol radiare, & fac ibi ignem de carbonibus per 6. horas ut fovea frigiditas consumetur. Post abire abinde carbones & cineres & pone in fundo fovea de simplici simo equino ad spissitudinem unius pedis. Et post in medio fovea de simo equino mixto cum simo columbino ad spissitudinem 5. digitorum. Et in medio

foueæ pone formam de ligno admodum urinalis , & circum
quaque pone de fimo equino mixto ut supra ad 4. digitos et
ita potes ponere 4. uel 5. formas post extrahe formas , & po-
ne ibi urinalis de uiteo cum rebus suis & sint bene obtura-
ta , primo cum panno lineo post cum panno cerato & post
cum bitumine facto de albumine ouorum & calce communi
post iterum cum panno cerato , & post ponatur una parua
scutella super quodlibet urinale , & super quamlibet ponatur
unum canale per quam proicias bis in die naturali aquam
calidam , ut semper maneat fimus calidus & humidus . Post
implete foueam de fimo equino simplici & renova de septimo
in 7. diem . Hæc dicta immediate , est preparatio balnei ca-
lidi & humidæ ad ritum dissolutionem que calido & humili-
do habet dissoluti sicut sunt res inceratae cum aquis acutis uel
etiam tales possunt dissoluti in balneo Marie , & quomodo
sit patet .

Præcepta Alberti .

V P E R omnia moneo te ut sis edutus , in tuis
operibus & non deficies in aliquo , ut uenias ad
tuum intentum . Et primo in conteritionibus .
Secundo in sublimationibus . Tertio in fixationibus . Quar-
to in calcinationibus . Quinto in solutionibus . Sexto in distil-
lationibus . Septimo in congelationibus . Et sic fac per ordinem
& non deficies .

S I enim tu uis tingere post sublimationem & soluere et
congelare sine distillationibus , tu perdes pulueres tuos , quia
cum proieceris non remouebunt , sed euolabunt certissime .
Si etiam cum fixis pulueribus , qui non sunt soluti neque di-

COLLECTANEA

stillato nolueris tingere , id est , cum elixir , non ingrediuntur cum permiscantur corporibus , & sic non peruenies ad rei ueritatem .

Vnde ait Albertus .

C I A S autem quid ego antequam ueritatem inuenisse uidi multos errores et defectus . Et ideo in temptando & errando , uigilando , & studendo ueritatem inueni & istum libellum ab omnibus philosophis qui fuerunt inuentores huius artis deflorauit scilicet ab Hermete , à Moriено , ab Aristotele , à Platone , & sic postquam temptavi & erravi sicut prius dixi ueritatem inueni . Et ideo tibi decreui scribere uera & probata opera & meliora omnium philosophorum in quibus laborauit & sum expertus & nil aliud scripsi nisi quod oculis uidi & probauit . Ostendi tibi thesaurum absconditum & illud quod multi querunt & inuenire non possunt . Manifesta tibi quod in tenebris latuit , lapidem qui uincit omnem lapidem preciosum , lapidem sanctum , de quo ait Hermes lapis qui est benedictus , de anima re fit , quia ipse uinificat et illuminat omnia corpora et transmutat ipsa in solem , qui est melior omni naturali in omni examine .

Finis collectancorum Alberti , & domini
Thome , & aliorum .

QVAESTIO CVRIOSA DE NATVRA
SOLIS ET LVNAE EX
MICHAELE SCOTO.

T FINIS per omnia suo corresponeat principio queritur utrum secundum Arthem possit fieri uerum Aurum aut non & si de tis primo quod non: quia Aurum eo quod ipsum est corpus perfectum requirit sibi proprium locum suae generationis uidelicet uentrem terrae uel uinas sicut unum uentrem uitis, ergo non potest fieri nisi in proprio loco. Item nulla forma substantialis potest introduci ubi propria actiua proprijs passuis non possunt artificialiter inueniri. Sed forma substantialis solis non est a calore solis uel ignis quo uenientur tales artistae. Sed est a calore solis, ergo &c. Circa istam questionem est sciendum: quod nihil aliud queritur nisi utrum ex aliquo minerali puta Sole uel Luna possit aliqua uirtus seminaria artificiis litter procreari, qua statim & in momento Mercurium induret usque ad diuiciem solis. Hoc tamen primo ostendemus. supposito quod talis uirtus seminativa inueniatur, tunc potest conuenientius ex sole elicere rationabilius elicetur. Secundo dicendum est, quomodo ipsi soli uirtus pullulandi in est. Tertio dicendum est: quomodo seminatur in terra & in quali nutritur, id est, augeretur seminatio. Quarto de signis uirtutis mineralis, que eadem accidentia in Mercurio uno introducuntur. Ultimo est ad omnia argumenta dicendum.

Circa primū sciendum q talis uirtus seminativa conuenientius elicere ex auro. Quod probatur per beatū August. super Genesi,

ubi dicit . insunt ei rebus corporeis omnia mundi elementa , quædam occultæ seminarie rationes quibus cum data fuerit oportunitas temporalis atque causalis prorumpunt in causas debitas & species suis modis & finibus , & sicut non dicuntur angeli qui ista faciunt animalium creatorum sic nec Agricola segetum quoru[m]cunque in terra gignentium creatorum dicendi sunt , quamvis nouerint præbere quasdam uerisimiles op[er]e unitates & causas ut illa nascantur . Deus uerius unus solus creator est qui causas ipsas & rationes seminarias rebus inseruit . Hoc idem in libro de Ciuitate Dei & transumptive in capitulo trigesimoprimo , quæstione quinta . Nec mirum has igitur argumentationes uariæ philosophi & diuersimode nominant . Quidam appellant eas uirtutes coelestes , ut in secundo de generatione dicitur . Formæ omnium sunt in coelestibus &c. Alij autem uirtutes elementares : quia subito in actum prorumpunt sicut ignis uel aliud elementum . Alij uirtutes minerales & proprie uocat quia ex propriis minera in esse sunt producia . Alij dicunt ipsas uirtutes esse radices solis , quia sicut granum mediante radice nutritur sic aerum medianib[us] uirtutibus istis , sicut infra dicitur . Nos autem ipsas dicimus spiritu esse fermentatos , quia admodum fermenti massam , id est , spiritus purificatos corrumpunt , sed naturalissimum omnium opus est alterum facere quale ipsum est si sunt perfecta , nihil aliud reperitur in opere nisi quod fermentent & tingant . Si autem obuicitur quod philosophi figura iter sunt locuti probamus hanc questionem esse de ipsis radicali intentione . Sicut enim patet secundum omnes philosophos quod uolumus uirtutem prædiclam mineralē esse uniuersalem naturam non in sua natura uidelicet nec in tota substantia eius est Mercurius sed pars eius . Ad hoc

enim laboret sublimator ut Mercurio humiditatem flegmati-
cam auferat & foeculentam substantiam , & sic mortifica-
tur , non enim sic mortuus perficit opus nisi fixetur , ad quod
insudat præcipitator cū ignis tanta uolentia . Similiter ope-
ret esse fixibile . ad hoc sudet resolutio , quia quod non infun-
ditur non ingreditur et quod non ingreditur non perficitur .
hec autem per dissolutionem auferuntur . Aurum est totum
minerale quod patet ex ipsis pondere & ex ipsis Mercurij
imbibitione . igitur in ipso est totalis & radicalis philosopho-
rum intentio & uoluntas , has enim uirtutes & excellentias
acquirit mediante calore tali & intelligentiarum motu quas
per se errare est impossibile nisi per accidens . Ad hæc autem
omnia in Mercurio si ibi inciperet peruenire posset tamen suf-
fragio ignis & ingenij quod est laboris copia .

Opiniones de materia prima Solis & Luna.

VANTVM ad secundum sciendum est quod
philosophi uidentes naturam Mercurialem purissi-
mam fixam & fixibilem quæ est ipsum aurum in-
gredi & non perficere in stuporem sunt adducti , ita ut à
pluribus ars negaretur . Aliqui prudentius considerantes ex
principio philosophie quod nihil generatur nisi nutritur ,
quia uis generativa superficuum est alimenti , autumati sunt
ipsi in auro sartutem nutritiua aliqualiter inserere ut sic
suo modo pululet & germinet . Hoc autem nihil aliud est
quædam ipsas seminarias rationes acliuiare in uirtutes radicis .
Sic enim oportet ut granum frumenti fructificet & quod mo-
riatur , & quod uirtus solis illa substantia sit corrupta quæ
non est plus substantia triticea quam ordeacea vel lapidea ,

sed sit magis apta ad recipiendum formam tritici quam lapi
 dis. Quia quedam apteudo quae est de natura forme tritici
 oportet quid in radice virtute solis conuertantur ita ut dicunt
 isti. oportet aurum corrumpere, sic quod fiat reduc^{tio} ad ma-
 teriam primam quod postea poterit germinare, hanc autem
 primam materiam quidam sulphur & Mercurium esse dixe-
 runt, quia ex Mercurio & sulphure omnia metalla procrea-
 tur, quod est falsum. Quia sulphur & Mercurius sunt di-
 stinctae minera, nec ibi inuenitur aurum ubi illa reperiuntur.
 Alij dixerint. Quod prima materia omnium metallorum
 est solus Mercurius, quia in ipso sunt sulphureæ partes ad-
 mixte secundum Geberū, et illud non videtur esse uerum,
 quia ibi est minera Mercurij ibi nunquam est sol. Et ideo
 alij bene dixerunt. Quod uapor unctuosus humidus utriusque
 que naturam in se continens est prima materia solis, quod pa-
 tet in scolis ubi inuenitur aurum purissimum, quod impossibile
 est ibi generari nisi cum uapore grosso ascidente, ut has-
 betur quarto meterorum. Oportet etiam ut talis uapor ut
 supra dictum est eleuetur simul et semel, ex grossu autem sit
 lapis, ex unctuoso sit corpus metallicum. Et haec sententia est
 uera. Causa autem quare oportet aurum ad naturam uapo-
 ris reducere est, quia uidemus generare omnia metalla a
 Merc. uno, mediante quo ipsum genitum fuit, uerbi gratia.
 Homo genitus a patre mediante spermate, generat filium
 mediante spermate. Similiter uidemus in tritico quod me-
 diante spica generat granum sibi simile & aurum generat.
 Aurum mediante natura uaporis, quia sic genitum fuit ut
 dictum est. Aurū ergo corruptū & in primam materiam con-
 uersum philosophi, sulphur & Mercurium nominauerunt.

De reductione auri in materiam primam.

ODVS autem reducendi ipsum aurum in primam materiam oportet quod sit certus et in determinatis ijs per determinata media, aliter eset corporis destruclio et non emendatio. Inter omnes autem alios ille philosophorum recilius prae ceteris amplectitur qui magis consonus est rationi et dicta philosophorum in illo concordant, scilicet ad aurum, eo ipso quod teritur et est terreum et consequens secundum genus frigidum et siccum, licet respectu ad alia metalla dicatur calidum et humidum secundum generalem eius complexionem, transeat in natura terra germinantis sicut si dicerem, quod unguis vel capillus transeat in naturam determinatam humanae naturae. Quia aurum est pars terrae, habito respectu ad uitrum totius globi terrestris, sicut capillus est pars corporis humani. Hoc autem supposito. Quod aurum sit secundum genus frigidum et siccum quia terreum, et secundum praedicta oportet ipsum ad primam materiam, id est, vaporē conuertere, quia vapor est humidus actualiter vel accidentaliter in se uitutes minerales retinem et ideo solum naturaliter oportet ipsum de natura sua quam secundum speciem habet ad materiam secundum suum genus actualiter reducere, ut si esset secundum speciem calidum et humidum, fiat etiam secundum speciem per artificium siccum et frigidum.

EST autem hic modus ut calcinetur in igne reverberationis caue ne fundatur et cum aquis acutis igneis imbibatur, qua operatione continua contingit auri superficiem corrupti quo ad humiditatem, et generatur ibidem siccis-

tas, ergo est calidum & siccum. Sed quia siccitas terrestris non potest stare cum caliditate ignis. Igitur prima siccitas corruptitur & generatur alia unctuosa nigra. Est igitur illud aurum calcinatum & siccum, de qua operatione dicit Hermes eleganter. Quod lapis ascendit a terra in coelum, id est, in ignem, quia terra illa Antonomafice est ignis. Quod exponens Albertus in libro de mineralibus ait. Quod lapis ascendit a terra, id est, levatur a terra in coelum, id est, ignem, cum aurum per calcinationes uel assensiones aut effinationes uirutem acquirit ignis. Hac autem operatio perficietur statim, quia in habentibus simbolum facilior est transitus, sic est in proposito. Quia terra symbolizat cum igne, & statim subditur quod iterum descendit ab igne in terram. quod profecto non fit uno salvo imo oportet ipsam substantiam calcinata & siccari mediante aqua nostra aerea uel actu necessario in humidio per frequentem ipsius aque reiterationem irrigationis siccum corrupti: & aereum humidum generari. Sed quia illud calidum ignis non potest cum tali acto humido stare: ideo corruptitur & sit aliud calidum temperatum, est igitur calidum & humidum quid melius, cum aurum inuenitur absconditum de minera calidi, & humidi, & leuiter extrahitur ut scis. Idcirco ista caliditas remittitur. quare igitur iste ex parte sunt aere & acerba multum & ex parte aquae, & per consequens frigidæ. Idcirco ista caliditas remittitur & sit quasi frigidum, unde dicitur quodammodo medium inter aquam & aerem scilicet uapor, ut patet per philosophum in libro physicorum. Redit igitur aurum ad suam radicem, id est, naturam uaporis: & haec dicitur materia prima Solis. unde Geber in hoc loco. c. 78. in medicina tertij ordinis: Artificem alloquitur

dicens. Modo pretiosam terram rexisti seu extraxisisti & sic factum est illud quod praeendit Hermes cum dicit. Iterum descendit de caelo, id est, de igne ad terram, id est primam materiam. Quapropter sententiam prædiclam statim confirmat dicens: Quod acquirit illa natura uirtutem superiorum & inferiorum elementorum. Modo declarat quod oportet extrahere quatuor clementes, quod profecto nihil aliud est quam ipsas seminarias uirtutes, id est, qualitates actinas et passivas excitare, quod materialiter exponentes quam plures mihi in errores inciderunt infinitos. Modo uocatur natura illa terrea sic preparata nomine omnis terræ, scilicet terra auris: quia de auro extrahitur & uocatur terra sitiens, quia quasi cibum querit & potum suo modo ut infra dicetur, terra benedicta, quia ipsa omne bonum donat, terra soliorum, quia ad modum soliorum nutritur & crescit & habet infinita nomina terra. Modo omnes philosophi uiderunt naturam solis procreari ex quocunque calcinato & in aquam soluto: & ultimo ignis calore indurato. Ideo oportet quod tale opus per omnia compleamus ut dictum fuit supra.

Quare uocatur lapis.

T similiiter hæc substatiæ nomine omnis salis nominauerunt, quod aliqui male intelligentes in uarios inciderunt errores. Ideo merito lapis dicitur quia hominum vias labiles reddit. Ista autem operatio, scilicet conuertere corpus in spiritum a multis lapis sapientum philosophorum appellatur. Nos autem illam naturam uirtutem spiritualiæ mineraliæ nominabimus de cætero, patet ergo quomodo auri rationes seminales remisse intèdi possunt & for-

tificari, quod est ipsi auro pullulandi et germinandi virtutem
 inservere, quod fuit secunda pars questionis. sed quia omnis
 spiritus necessario in humido ampuloso conservatur, ideo pha-
 losophi hanc uituum spiritualem in humidam et unctuosam
 conuertere conati sunt per frequenter reiterationem so-
 lutionis predictae et per calcinationem. Sic enim terra ele-
 mentaris ex frequenti inebriatione imbrum de caelo descenden-
 tum germinat: ut habetur in Esaias, interdum calore desicca-
 ta pinguiscit. Sic omne sal, omnis christallus, omne minerale
 fusibile efficitur et per consequens oleagineum unctuosum,
 quod uidetur cum artifex continua laboribus insudat. Toties
 igitur ascendit a terra in caelum et econuerso quod pinguis
 apparet et ampulloso in quibusdam ampullis predicta vir-
 tus mineralis conservatur. illa autem operatio secundum Pla-
 tonem non est a natura, quia natura ex simplicibus operatur
 composita, quia ex elementis simplicibus facit composita ele-
 mentata. Sed opere voluntatis que est potentia simplex et
 de compositis simplicita facit, id est, de finita virtute virtu-
 tem infinitam. Hec Plato in libro de quartis. Si autem obij-
 citur quod impossibile est secundum rei veritatem per talia
 opera aurum in vaporem conuertere dicit Plato ibidem. Quod
 si non possit fieri ignis, id est corpus totaliter simplex fiat aer.
 Si non potest fieri figura circularis fiat figura quadrangula-
 ris: quod profecto nihil aliud est dicere nisi quod corpus sim-
 plicius fiat ut fieri potest. Quod autem eius uirtutes per ta-
 lem operationem intendantur patet experimento, quia una
 uncia auri semel preparata. Si in una libra cuiuscunque spis-
 sities solueris fixat eum in una die. Si quatuor vel decem uii
 cibis reitteraueris fixat unam libram in una hora. Multa et
 notabilia potest homo si placet hic inducere, et nos de hoc in-

fine questionis philosophiae disputaturi sumus.

Tertia pars.

V A N T U M ad tertium , scilicet quomodo illa
 q uirtus seminatur . Est sciendum : quod terra in qua
 conuenientius iacitur est natura mineralis , quia ex
 quibus sumus ex eisdem pascimur et nutrimur , ut habetur in
 libro de Anima . Sed illa (quo ad hoc opus) est uirtus mercuri-
 rialis , ergo et in terra mercuriali debet seminari . Sed est
 notandum quod ista terra primo debet a spiritu et superfluis
 purificari et sublimari cum tanta ignis violentia , et tamen
 quod conseruet pars eius media : que perficit , et ab adu-
 stione defendit . hoc autem compleetur per ignem leuem se-
 lentum . Talis autem ignis est humiditatis conseruatus , et
 fusionis perfectius . In ista terra duo opera reperiuntur ne-
 cessaria , scilicet humiditas , quia uirtus praedicta nutritur ,
 unde Hermes statim subiunxit dicens . Nutrix eius est terra ,
 id est , mercuriale sublimatum et humidum , uel in spiritus
 mercuriales penetraturi : quibus ampulla praedictae uirtutis
 implentur . ideo statim subditur . Quod uentus , id est aqua
 portavit ipsum , id est uirtutem illam in uentre suo , id est ,
 mediante uentre ipsius uirtutis . Huic autem ratio est : quia
 levia suffocata stare non possunt ut non in spiritu furoris sui
 terram concutiat cum a frigore constrictam inuenerit . Sic
 ipsa uirtus que uentus dicatur cum in ampullis clauditur con-
 fortante ignis calore totam naturam expectat et maxime si
 non fixi quantitatem excedat in aliquo . Si autem uirtus se-
 minativa fuerit tanta fortitudinis quod ipsos spiritus inclusi-
 os fixet , et in suam propriam naturam conuerterat in instant

ti. Sic enim virtus multiplicatur & crescit, quod finaliter
 ars querit. Si autem impictas ignis locum agredi per aliquod
 spatum habuerit statim fugient & exterminantur. Quia
 propter iterato solvatur totum & assetur toties quod omne
 additum sibi adaequatur in fermentationem & maturationem
 ut dicit Plato in libro de quartis. Quia quod est fixum fixat:
 coagulatum coagulat. Se ipsum despontat: seipsum & im-
 pregnat: nec est in mundo res mirabilior, unde Plato libro
 quo supra dicit quod cerebrum est mansio cogitationis uel co-
 gitationis intellectus cui anima secundum operari soli coniu-
 gitur propter eius simplicitatem. Igitur dicit ipse, debes ipsam
 materiam simplicissimam facere, quia sic simplicibus uititur
 & propter hoc interimit se ipsum. Unde Maria. Soror sa-
 pientis dixit. Seminate aurum non quidem vulgi sed philoso-
 phorum quod per media philosophica est preparatum in ter-
 ra foliorum, quia crescit, nutritur & augetur sicut cetera
 vegetabilia. Unde per istum modum uerificatur dictum Ari-
 stotelis ad Alexandrum. Quod materia dicitur lapis elemen-
 taris. quia ex ipso quatuor elementis sunt extracta ut dictum
 est supra. lapis mineralis, quia ex solis mineralibus fit. lapis ue-
 getabilis quia nutritur & augetur: quae sunt potentiae ani-
 mæ vegetativa. lapis animalis quia odore reficitur & factore
 corruptitur. lapis rationalis, quia permanet naturæ consol-
 nans cum est ad illud determinatum. Sed naturæ opus, est
 opus intelligentie divine, Igitur & opus artis per naturales
 vias incurrentes & incidentes hoc in loco uocatur nomine o-
 nnis spermatis. Cum fuerit animalis nomine omnis floris, fru-
 etus uel humoris. Cum igitur uideris signum, scilicet quan-
 do incontinenti multiplicatur secretum elicias, scilicet quan-
 do natura Mercurialis in sua natura, quæ est suxibilis pene-

trans ingrediens & perficiens quantum est de se statim & totaliter in opere stat, quia fixatur cum suorum iurture spirituum & in sua humiditate ex qua fit fusio, ingressio & fuzio stans. Sed quia non omne sperma generat, sed oportet esse filiosum & digestum spiritu nutrimentali, quod quidem generatur in hepatे uitali, quod sit in corde animalis, & quanto isti spiritus magis sunt digesti & erunt in praeditis locis decocti diutius & revoluti, tanto efficacius generat & effectum perfectiorem pariunt & numerum copiosiorem multiplicant, aliquando duo gemelli aliquando septem, aliquanto quadraginta uno ictu fiant. Dicit enim Aviceanna se vidisse quodd una pregnans quadraginta ciccerit abhorfus uno saltem, quod considerantes philosophi, quod etiam de semine ad generationē aggreditur sed solum praedicti spiritus ut patet per philosophum in libro de animalibus incoperunt opus in usque utri claudi & sub simo solui in aquam & postea coagulari in igne calido & humido. Ipsiq; eodem uscisa aperiretur ipsa natura conquassaretur et forte ipsi spiritus evanescent. Id ipsum uoluerunt sepius reitterari. Quia resolutio secundum Rhazim est thesaurus rei & auspicium complementi & in ipso est totum secretum. Quis sicut supradictum est. Ille lapis multiplicatur in infinitum secundum quantitatem verbi gratia. Una pars primo perficiebat x. si semel soluitur & coagulatur perficit 100. si bis uel ter 100. si 12. tunc perficit partes infinitas. Est autem huius ingenium tandem efficacie. Quod philosophi dixerunt, quod omnis creatura corporalis seu spiritualis proprietas aliqua in hoc lapide ex uitre operationis illius in figura describitur & continetur. Et cum Hermes perlustrasset omnia, uim huius lapidis & tam naturalium rerum, quam etiam super naturalium gradum

auscultasset attingere conabatur tertium coelum. Sed prohibitus fuit quia non est fas creature aliquam proprietatem sui creatoris usurpare. hæc Plato in libro de quartis. Ideo dicit in alia parte libri præallegati. Quod solutio fit in luna coagulatio in saturno. Ergo acquirit iste lapis uirtutem omnium planetarum. Similiter solutio fit in aqua et coagulatio in igne. Ideo acquirit uirtutem superiorum et inferiorum elementorum. Sic est de signis et stellis fixis, humoribus complexionibus, membris, uentis, plagiis orbis. similiter quia dicitur spiritus uolans assimilatur angelis, et quia mortuum fit uolatilis uidetur ibi resurrectionis ministerium uel misterium occultari. Hæc autem quæ dicta sunt licet sunt metaphorica tamen esse maxima efficacia hanc prædicant operationem. Hucusque Plato. Est autem ista operatio quasi dicerem quod semen animalis ex quoque hepatis uetriculum iterato subintraret et spiritus nutrimentalis eidem duplicaretur. Sic est de corde et de cerebro quantum ad spiritus uitales et animales. Et certum est quod illa spermatis uirtus multiplicaretur et possit toties reiterari. et si materia sufficienter administratur, quod tanta magnitudinis procrearetur animal quam species eius et natura pateretur, sic est in proposito.

Q V A N T U M ad quartum est dicendum. Quod homines ante tempus foetus colligere cupientes abhortiuos genuerunt. Ideo oportet tempus expectare a philosophis prætaxatum. Quod ut melius in fine compleri possit. Idcirco signa infallibilita completi elixiris narrabimus sermone claro. Sunt autem illa talis natura ut supradictum est, quod fit aere subtilior si est ad album, et laete nitidior. Si ad rubrum quod fit uno rutilantior. Et non differt lapis albus a rubro nisi ex additione citrinantis coloris qui etiam a Mercurio solo recipitur, quod

tur: q̄ sit elemento liquidior. Quod sit gracili spumo ampullosior, q̄ sit furioso uento spiritualior, q̄ sit aqua uina limpida, p̄ sit ignis pugna spissior, & q̄ sit in omni frigore quā tūcunq; magno: & in omni calore quantumcunque paruo incoagulabilis omnino. Primum signum quantum ad album facit sublimatio diligens ex per filtrum distillatio frequens. Quantum ad rubrum facit aquarū calcinatarum acumen intensus. Secundum signum facit frequens reiteratio solutio- nis acumine aquarum & assatis fortis successiva. Tertium signum facit solutio fluvialis aluei & coagulatio leuis. Quar tum signum facit subtilis purificatio omnia mundans. Quin tum signum facit ignis præcipitans uiolenter. Sextum si gnum omnia prædicta ingenia consumit, insuper sunt & omnia alia signa extrinseca maximi precij. Verbi gratia. Si illius elixiris quantitatē grani cum uino aliquo claro mi scueris lepram sanat, scabiem, impetiginem, omnem febrem et calorem tollit incontinenti omnem corruptum humorē de corpore humano euellit, omneq; membrum contractum eri git & iuuentutem conseruat. Quid plura? Nullus qui hoc usus fuerit cibo uel potio infirmitatem aliquantulo tempore cognoscit. Semper erit letus & rubicundus. Item per alia si gna hoc ipsum cognoscit. si ergo quadraginta libras mercurij albi uel rubri in aquam conuerteris & super ignem ali quantulum fumigare permiseris, & desuper elixiris supra scripti uncia una proieceris totum in naturam fixam conuer tit, & fermentas, eidem uitritutem suam æqualiter communi cabit, & signa omnia prædicta ipsi aquæ insignabit. Sic christallus uel vitrum flexibile faceret & malleandi dulcedinem præstaret & donaret. Similiter omnem lapidem pretiosum conuertit secundum intensionem coloris quemuis, quia o-

mnem colorem recipit sicut & rubeum sic plus in unum con-
flauerit & indurauerit in corpus permixtum . Quantum ad
quintum dicendum est . Quod istius virtutis actio*n*e*s* ius poten-
tia propria est mercurius in sua natura fluente , sed debet pu-
rificari a terreo fetulento sicut natura mensurui elicit subtis-
lia , & aliud grossum ejicit cum purificatum fuerit & me-
diante igne successivo superauerit ipsum incontinenti perforat
& perforando digerit & indurat : sic & natura auri in
una hora facit ut dixerunt sapientes . Teste Gebero pondus
suum conservat quia prius fixat quam ignem auferat . mal-
leatur optime quia est natura mercurij quae est successiva , su-
per omnia ignis habet examinationes perfectas . Quia sola
natura mercurii in igne quiescente superat , & sic de singu-
lis alijs . Quod autem statim indurat probatur experimento .
quia fumus solum a Iove vel a Saturno exiens ipsum statim
indurat . Igitur illa virtus quae in infinitum perfectior est .
Similiter illud aurum omnes medicinales proprietates habet .
Ad quod sciendum primo unde aurum confortat . De hoc ali
qui dixerunt . Quod eius confortatio non sit nueriendo sicut
facit panis . qui cor hominis confortat , quia non digeritur
nec conseruitur , nec restringendo laxat . Sicut hoc epulum ,
Cor confortat non odore spiritualia temperando sicut faciunt
aromata , nec purgando superficia sicut faciunt laxativa me-
dicina . Et hoc confirmatur uerbo Discoridis qui dicit , si ali
quo siematico humore contingit spiritualia remolliri aurum
abstergit . Sed eius abstergit est Mercurij natura ut dicit Aui-
cenna . Igitur cor potest confortari , hoc modo . Alij dixer-
unt quod aurum confortat cor ex sua potentia . Quia aurum
est durum , & durum a duro confortatur : & est dictum
magnorum medicorum , ut dicit Vincentius in speculis etiam

habetur propositum quod durum est, in quantum expedit. Alij autem dixerunt. Quod aurum cor confortat a terra spe de materia separata. sicut Magnes ferrum separatum aura hit, sed hoc ratione principiorum auri, scilicet natura mercurij et sulphuris que sunt duo principia talis speciei et natura et suppositum non differunt realiter ut homo et Francis: et sic uirtus totius speciei est secundum uirtutem principiorum. Sic tamen q sit prius ratione uirtutis a celo insuitus, et uirtus coeli communis est: et insuit in patiente disposito semper et ubique; unde omni tempore homo generat hominem et sol. igitur in illa materia excellenter supra uirtutem nature disposita talem uirtutem communicabit. Igitur idem quod prius. Alij dicunt quod sit preciositas ex minerali proprietate quia eius preciositas non sit ex materia eiusdem species ueritas approbat. Arguant aliqui sic quia confortatio cordis est a margaritis. igitur non sequitur totam speciem. Sed respondetur: quod confortare cor est per determinata media, q nulli conuenit nisi auro. Sed contra arguitur sic. Zaphirus cor confortat a tota specie, igitur per determinata media. Sunt igitur aliqua uiae speciales utriusque. Sed margarite cor confortant et corallus et infinita alia que in mundo reperiuntur: ergo sunt infinitae uiae speciales. Ergo merito per determinatas uias et per determinata media curum preparatur ut est supradictum.

Et sic patet questionis determinatio cum sua responsione uera et determinata de natu

ra Solis et Lunae. Deo laus et

gloria per semper secula.

Amen.

TABVLA TOTIVS OPERIS.

In proemio . Demonstrationis modus multiplex.	car. 2
In argumentis Alchimia uidetur falsa ratione mixti.	ca. 3
Alchimia uidetur falsa ratione proportionis elemētorum. idē	
Forma sequitur determinatum modum mixtionis.	idem
Species quomodo differat ab alia specie.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione instrumenti.	idem
Modus agendi naturae in generatione cuiuslibet rei	idem
Alchimia uidetur falsa ratione temporis	idem
Ad generationē formae cuiuslibet est tempus præfinitū.	idem
Tempus generationis methallorum.	car. 4
Methalla ex quibus constent.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione loci , & loci laudes.	idem
Locorum differentiae , artis & naturae.	idem
Principium intrinsecum rei quid sit.	idem
Natura quomodo generat res.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione imitationis.	car. 5
Corruptio qualis est, talis est mixtio.	idem
Alchimia sū. falsa quia spēs adiuicē nō transmutatur. idē	
Methalla quomodo adiuicē conueniat & quo non.	idem
Alchimia uidetur falsa quia ignorat principia mixti.	idem
Corpora celestia quomodo faciunt ad generationem.	idem
Forma quando materiam informet.	idem
Alchimia uidetur falsa quia artificia nō sūt naturalia. idē	
Formae naturales & artificiales quomodo fiant.	idem
Natura supponit materiam , ars vero facit .	idem
Alchimia uidetur falsa quia non est ab aliquo inuenta.	car. 6
Alchimia uidetur falsa ratione contrariorum.	idem
Forma una est unius operationis .	idem

- Contraria simul esse non possunt. idem
 Plures actiones per te primo alicui inesse non possunt. car. 7
 Alchimia uidetur falsa ratione materiae. idem
 Spiritus methallorum primi & secundi qui sint. idem
 Tertia quid, & que sint operi necessaria. idem
 Methalla imperfecta non dant fulgorem. car. 8
 An spiritus & perfecta dent fulgorem. idem
 Natura spirituum quo^e sit. idem
 Fusio methallica per quod sit. idem
 Fusio vitrificatoria per quod sit. idem
 Vitrificatum non potest redire in methallum. idem
 Virtus non potest fieri malleabile. idem
 Methalli humiditas nulli competit nisi methallo. idem
 Marcasita & antimonium quo^d a methallis differant. idem
 Methalli passio prima & secunda. car. 9
 Virtus methallis commisceri non potest. idem
 Methalli humiditas quibus insit & humiditatis laus. idem
 Methalla cur indicem signent. idem
 Argentum ut. cur non adharet marcasite. idem
 Nitri passiones & quo^d a methallis & inter se differunt. idem
 Methalla quomodo inter se differant. idem
 Vitrificatio spirituum annihilat opus. car. 10
 Abhortiva non permanent in natura. idem
 Alchimia ut. falsa quia omnia methalla sunt completa. idem
 Methalla an dicantur nobilia & ignobilia. idem
 Alchimia ut. falsa ratione utima dispositionis car. 11
 Alchimia ut. falsa propter diuersam generationem. idem
 Alchimia ut. falsa quia est a casu. idem
 Que sunt a fortuna non sciuntur. idem
 Scientia est necessariorum. idem

T A B V L A.

Fortuita que sint.	idem
Alchimia si. falsa authoritate Aristotelis.	idem
Expositio autoritatis philosophi contra artem.	idem
Eadem autoritas exponitur pro arte.	car. 12
Accidentia non mutant speciem.	idem
Differentia specierum & accidentium que sit.	idem
Alteratio est accidentium mutatio	idem
Transmutatio quomodo fiat.	car. 13
Alchimia si. falsa ratione nostri iudicij.	idem
Differentiae specificae methallorum sunt ignotæ.	idem
Accidentia cur noscantur.	idem
Alchimia uidetur falsa ratione proportionis in mixtione.	idem
Alchimia si. fal. rōne trāsmutationis in materiā primā.	idem
Motus generationis est ad formam substancialē.	idem
Motus ad formam dicitur mutatio.	idem
Generatio & motus ad ubi quid sint.	idem
Materia prima hominis que sit.	car. 14
Materie propinquæ specierum sunt ignotæ.	idem
Quomodo ex cibis fiat homo vel animal.	idem
Mixta quomodo sint in elementis.	idem
Ex quolibet quomodo fit quodlibet.	idem
An methalla differunt sicut sanum & ægrum.	car. 15
Accidentium differentia in quo sint.	idem
Proprietate passiones à quo procedunt.	idem
Auri passiones que sint.	idem
Infirmi passiones humanas exercere non possunt.	idem
Aeger quomodo fiat sanus.	idem
Dicentes methalla non differre specie quales sint.	idem
In termino motus requiritur forma.	idem
Terminus motus in quo consistit.	idem

T A B U L A .

Alchimista non operatur sicut medicus .	car. 16
Probationes Alchimiae .	idem
Alchimia probatur uera triplici via .	idem
Testimonium sapientum est magna probatio .	idem
Arts est sequela & regula naturae .	idem
Alchimia probatur uera primo testimonio sapientum .	idem
Autores Alchimiae .	idem
Studendum prius ne casu fiat operatio .	car. 17
Ratio enim experimento confirmatur & decoratur .	idem
In obscuris apertis rationibus oporeet uti .	idem
Nullus sapiens Alchimiam negavit .	idem
Rationes negantium Alchimiam quād sunt risu digna .	idem
Conclusio Avicenna super autoritatem Aristotelis .	idem
Alchimia non uitetur demonstr. aperiens ut aliae scientiae .	idem
Problematata duobus modis fiunt .	idem
In scientijs operatiuis fiunt demonstrationes ad sensum .	idem
In sensibilibus indicare debemus per sensum .	idem
In generatione apum quomodo fiat probatio .	idem
Demonstrare Alchimiam incredulis quid sit .	idem
Negantes sensibilitatem indigent poena uel sensu .	idem
Negantes alchimiam quibus comparentur .	car. 19
In scientia medicinae quomodo fiunt probationes .	idem
Experimenta quomodo probari debent .	idem
Exemplum in medicaminibus diversis .	idem
Demonstrationes mathematicae quomodo fiunt .	idem
Ratio demonstrans alchimiam est uera .	idem
Duo sunt methalla perfecta sicut duolumina cali .	idem
Complementū artis & naturae fit per rem sensibilem .	car. 20
Principia alchimiae sunt duplicita .	idem
Primum principium in artificio quid sit .	idem

T A B U L A .

- Probationes seu iudicia auri quae sunt. idem
 Principium secundum alchimia est diuinum. idem
 Experimentum destruit ratione, quomodo intelligitur. idem
 Alchimia laus & difficultos. car. 2.1
 Alchimia probatur uera quia insunt utriq; auro &c. idem
 Ex iisdem operationibus cognoscuntur eadem forme. idem
 Optimum genus inquisitionis est per accidentia. idem
 Auri proprietates & passiones. idem
 Eadem operationes non possunt esse à contrarijs formis. idem
 Plato probat aurum alchimia confortare cor. car. 2.2
 Alchimia probatur uera ex similitudinibus. idem
 Vitulus generatus in nubibus. idem
 Diuersa ex rebus diuersis genita ab arte. idem
 Buffones quomodo generentur. idem
 Apes, uespae, scarabæ ex quibus generentur. idem
 Genita ex putri & propagatione sunt eiusdem speciei, idem
 Exemplum uniuocorum in uegetabilibus. idem
 Causa uniuocatiois ingenitis ex putri et propagatione. car. 2.3
 Natura transmutat uni speciem in aliam, & loci laudes. idem
 In Persia cadit os, ferrum & lapides cum tonitruis. idem
 Subitæ generationis causa. idem
 In diuersa materia, diuersimode fiunt eadē generationes. idem
 Mirabilia quæ operantur in mineris. idem
 Locū potentia exemplū de pane in lapidem. car. 2.4
 Exempla quibus sint posita. idem
 Attrameti generatio & fumus lignorū lapidi assimil. idem
 Lapidi nil propriæ & per se assimilatur cū sit orphanus. idem
 Exemplum pulchrum de fumo lignorum. idem
 Alteratio metallorum ex diuersis fieri contingit. car. 2.5
 Cortex malii punici quid operatur in ferro. idem

Natura quomodo generet methalla.	idem
Ars quomodo sequitur naturam.	idem
Quando corpus dominatur conuertit spiritum in se.	idem
In spiritibus sunt corpora in potentia & econtra.	idem
Determinatio et responsio ad questionem cum elucidatione. car. 26	
Alchimie laudes.	idem
Nulla scientia probat suum subiectum.	idem
Alchimie subiectum quid sit.	idem
Sola alchimia probare conatur suum subiectum esse	idem
Alchimie definitio.	idem
Alchimia quomodo differat a medicina.	idem
Alchimie difficultas prima.	car. 27
Vbi sapientes discordant magna arguitur difficultas.	idem
Alchimie difficultas secunda.	idem
Ars sophistica non potest dici ars.	idem
Non est standum iudicio contraria iudicantium.	idem
Alchimia est uera apparet & existens.	idem
Quibus datur alchi. & cum quibus disputetur est de ea. car. 28	
Modus procedendi in hac questione & qui sunt termini. idem	
Paralogizatio quomodo fit.	idem
Alchimista sit sapiens & non ignarus.	idem
Alchimie diffinitio eiusdemque expositio.	idem
Descriptio quomodo fit.	car. 29
Causa finalis alchimie.	idem
Dum agens agit in materiam res dicitur imperfecta	idem
Quare solum aurum sit metallum perfectum.	idem
Quare alia sex dicantes imperfecta & sulfuris uituperis. idem	
Methallorum perfectio qua sit & quando fiat.	idem
Alchimie diffinitio secundum Morienum & Lilium	idem
Alchimia diffinitur ut scientia & ut instrumentum. car. 30	

T A B U L A .

- Decem modi difficultatis alchimiae. idem
 Inquisitio alchimiae est difficilior cunctis rebus. idem
 Prima causa difficultatis quia est supra naturam. idem
 Alchimia uel habetur a deo revelante uel ab homine docete, idē
 Secunda difficultas est ex diuersitate operantium. car. 31
 Tertia difficultas ex paucitate habentium eam. idem
 Quarta proprius contradictionē apparente in dictis eorum. idem
 Quinta ratione diuersitatis precijs. car. 32 & uile. idem
 Cur diuersa fingantur nomina in hac scientia. idem
 Alchimista sit ingeniosus & subtilis. idem
 Sexta causa difficultatis ratione allegoriarum. car. 32
 Aristotelis testimonium super hoc. idem
 Nomina iuuentata sunt peiora translatione. idem
 Non est mirum si operantes errant. idem
 Septima causa quia hæc sciœtia opposito modo se habet alijs. idē
 Octava causa difficultatis ratione uofis. car. 33
 Nona causa est ratione temporis ortus lapidis. idem
 Qui pondera nouit, omnia nouit. idem
 Quælibet actio habet tempus determinatum. idem
 Cur tempus uariauerunt philosophi. idem
 Secretum ignis in tempore est occultatus. car. 34
 Signum & signatum que sunt in lapide. idem
 Voluntas regit naturam ad lapidem construendum. idem
 De crisi cognoscenda tacuerunt philosophi. idem
 Compositio elementorum difficultissima ad cognoscendum. idem
 Decima causa difficultatis est ratione materie. idem
 Materia lapidis & eiusdem nomina multa. idem
 Materia metallorum nature & arti eadem. idem
 Que magis disidiuntur minus sunt scibilia & econtra. car. 35
 Cognita unitate alchi, omnia contēta in ea cognoscuntur. idem

T A B U L A .

Error sophistarum.	idem
Quomodo ars hæc sit unica & loquentium unitas.	idem
Salomonis dictum de sulfure.	car. 36
Natura, genus, substantia, essentia, una tamen est.	idem
Instantia contra unitatem lapidis.	idem
Quomodo corpore & spiritus differant.	car. 37
Nutribile quomodo nutritur.	idem
Quomodo intelligitur lapis unus nisi una.	idem
Deceptiones operationum.	idem
Distinctio prima ostendit quod ars sit naturalis et diuina. ca. 38	
Quando lapis & anima oritur, quomodo dicatur.	idem
Germinatio quid sit.	idem
Ari hæc quod dicatur diuina, & est res annotatione digna. idem	
Alchimia cognitione superat naturam.	car. 39
Per lapidem philosophi uaticinati sunt futura.	idem
Et primo diem iudicij & mortuorum resurrectionem.	idem
In iudicio deus remunerator est bonorum.	idem
Quomodo virginem concipere & parere præsiderunt.	idem
Deum ipsum humanari ex quo cognouerunt.	car. 40
Solis homo poterat Deo uirilis.	idem
Plato scripsit in principio erat uerbum.	idem
Aperitio rerum in partu qua sustentatur uirtus.	idem
Finis lapidis diuinæ scrutatur uirtuti.	car. 41
Laus Alchimie & sui operis.	idem
Distinctio secunda quomodo ars sit iniueta & quibus data. idem	
Naturaliter non poterat alchimia innueniri	idem
Lapidis & alchimie laus & incertus autor.	idem
Quare secretorum liber uere sit Aristoteles.	idem
Alchimia cur sit obscure tradita.	car. 42
Cur per allegorias philosophi sibi loquunt.	idem

Non per iniuidia philosophi sed iuste artem cœlauersunt.	ca. 43
Scientia ijsa non est pro omnibus.	idem
Sophistarum errores arti non debent atteribui.	idem
Manuum & oculorum operatio arti necessaria.	car. 44
Prima & secunda operatio quando fiunt.	idem
Artifex qualis sit & quomodo ars ingenio innatur.	car. 45
Errores sine scientia quare emendari non possunt.	idem
Scientia sine experientia parum aut nil prodest.	idem
Experientia magis quam scientia est perquirenda.	car. 46
Sophisticarum verum cognitio quomodo inuet.	idem
Principiis naturæ carentes, naturam sequi non possunt.	idem
Quorum principia sunt diuersa, & opera erunt diuersa.	idem
Distinctio tertia qd ars sit certa nobilis & breuis.	idem
Concordia sapientiæ est magna, certitudinis demonstratio.	idem
Alc.operatio pot uno die addisci, quod nulli sciætiae cotigit.	idem
Alchimia est nobilior alijs scientijs excepta theologia.	car. 47
Nulla scientia acquiritur propter seipsum nisi scientia alchi.	idem
Nobilitas alchimie ex duobus dependet.	idem
Intellectus nulli inesse potest nisi anima humana.	idem
Quare haec scientia ab omnibus sapietibus inquire debet.	car. 48
Hac scientia animi decorat & corpus a scrutante liberat.	idem
Ars est brevis sine allegorijs.	idem
Quarta distinctio ostendit errores operantium.	car. 49
Alchimia non est a casu neq; a fortuna.	idem
Paris secunda lapidis est clavis totius operis.	idem
Alchimista sit patiens.	idem
Lapis quando oritur euolat ab igne nisi retineatur.	idem
Fortitudo alchimie que sit.	idem
Nexus elementorum est clavis & supra naturam.	car. 50
Lapis in ortu suo eget auxilio artificis.	idem

TABVLAT.

Exemplū de puerō in uentre matris & de aue in ouo.	idem
Lapidis clamor & uulturis uerba.	Idem
Principium & finis operis quando fiunt.	car. 51
Principiū quando uariatur, omnia uariātur, & econtra. idē	
Finis est fixio sui principij & illū uase includit.	idem
Distinētio quinta q̄ lapis omnibus similatur.	car. 52
Quod hæc scientia habita sit à Prophetis.	idem
Quod eam miscuerunt omnibus alijs scientijs.	Idem
Hæc scientia de omnibus alijs loquitur & econtra.	car. 53
Quid sit ueritas & quid allegoria.	idem
Rerum modi ad inquirendum ueritatem sunt tres.	idem
Lapidis infinita nomina quid causent.	idem
Lapis quia orphanus, nullum ei nōmē proprie cōpetit.	car. 54
Cur lapidi diuersa imposita sunt nomina.	idem
Aristoteles quomodo loquutus sit de hoc lapide.	idem
Solutiones argumentorum quīnque contra artem.	idem
Diffōnes præcedunt habitus & habilitant ad formas.	car. 55
Ex iſdem principijs natura facit methalla & ars lapidē.	idem
Ars non potest sequi naturam ad generandum methalla.	idem
Ars quomodo potest sequi naturam & quomodo non.	idem
Ignis solus methalla perficere non potest.	idem
Lapis duplex uolatilis & fixus	car. 56
Sermo sophisticus est mentiens dubitatio.	idem
Arguentes contra hanc scientiam duobus modis decipiuntur.	idē
Prudentia non est tantum uniuersalium.	idem
Opus hoc quomodo dicatur naturale & quo artificiale.	idem
Eo modo quo ars ministrat, eo modo natura operatur.	idem
Solucio rationis. 7. forma naturalis duplex	car. 57
Opiniones de inductione anime in materia.	idem
Vbi compositio debilior ibi forma excellentior	Idem

T A B V L A.

Comparatio recta sit in uniuersis	idem
Proprietate recta & non recta quando fiat.	idem
Solutio rationis octauae & nonae.	idem
Astrologia non est seruanda in alchimia.	idem
Ad generationem rei que sunt consideranda.	idem
Astra quomodo operentur in haec inferiora.	car. 58
Astrologia quomodo in imaginibus operetur.	idem
Solutio rationis x. forma quotuplex	idem
Forma que est principium operandi dicitur specifica.	idem
Forma accidentalis fluens duplex mediata & immediata.	idem
Forma artificialis in factō esse & in fieri.	idem
Formæ oēs que sunt in lapide non possunt dici artific.	car. 59
Formæ naturales sunt in duplice differentia.	idem
Formæ mixtorum oēs sunt naturales ministrante arte.	idem
Præparans alteri materiam ad formam nō dat formā.	idem
Formæ naturales accidentales possunt arte &c.	idem
Formæ artificiales accidentales non possunt à natura etc.	idem
Principium artis est materia cum intellectu pratico.	idem
Principium naturæ est intelligentia & natura etc.	idem
Solutio rationis xi. rei difficultas quid arguat.	car. 60
Responsio Geberis & eius laudes ad rationem xi.	idem
Construcción rei duplex, in principio & in fine motus.	idem
Quando facilior est construere quam destruere.	idem
Solutio rationis xii. & xii. contrarietas ex quo sit.	car. 61
Omne quod in aliquo recipitur, quomodo recipitur.	idem
Nutribile quomodo à contrario & à simili nutritur.	idem
Comparatio pulchra de nutritibili & nutrito	idem
Operatio lapidis est una, licet videatur contraria.	idem
Considerans causas diversitatis metallorum uidet etc.	car. 62
Solutio rationis xv. & xvi.	idem

T A B V L A.

Methalla quo dicantur perfecta, et quo imperfecta.	idem
Exemplum de ouo & cue.	idem
Quae sit & dicatur mors imperfectorum mixtorum.	idem
In quocunque est aliquis terminus mortis, ibi est forma etc. idem	
Forma substantialis prima quando ordinatur ad aliā.	idem
Triticum, equus & marchasita non ordinantur etc. car. 63	
Solutio rationis xx. Entia a fortuna quae sint.	idem
Alchimia non est casu seu fortuna sed necessaria.	idem
Solutio quinque rationum Aristotelis.	idem
Alchimia uera transmutat & quare alterat	idem
Transmutatio & alteratio quid sint.	idem
Cognita propria passione cognoscitur forma.	idem
Forma quomodo cognoscatur, et si subiaceat sensibus. car. 64	
Sufficit cognoscere methalla imperfecta quae sint.	idem
Alchimia probatur uera ratione forme ueri auri.	idem
Solutio quinta rationis Aristotelis.	idem
Methalla omnia differunt specie secundum Aristotalem.	idem
Potentia quomodo se habeat ad actum.	idem
Sanguis non est in potentia cibus, nec domus ligna.	idem
Res a quo capit denominationem.	idem
Non omne ex quo sit aliquid dicitur materia eius.	car. 65
Potentia qua est dispositio est triplex	idem
Potentia forma adepte est duplex.	idem
Ordo inter potentiam remotissimam & actu secundum.	idem
Bonum compleuum ultimum in methallis quo intelligatur. idem	
Quomodo natura perficit methalla imperfecta.	car. 66
Perfectum & imperfectum quoruplex dicatur.	idem
Perfecta & imperfecta in eadem forma quae sint.	idem
Perfecta & imperfecta in diversis formis quae sint.	idem
Perfecta & imperfecta tertio modo competit methallis.	idem

T A B V L A.

- In formis quomodo dantur gradus & quomodo non. idem
 In methallis est una tantum forma proprie. idem
 Methalla imperfecta non fuit à causa impediente. idem
 Aurum non generatur per transitum aliorū methallorū. idē
 Casualia non constituant speciem neque permanent. car. 67
 Methalla imperfecta fuit ex intentione naturæ. idem
 Exemplum de terra & testiculis in animali. idem
 Methalla sunt permixta, & aqua et sol mutant æs in aurū. idē
 Ordo inter animam vegeta. sensi. & rationalem. car. 68
 Quomodo methalla sint in mineris reperta. idem
 Origo mineris quando inuenitur. idem
 Differētiae specificæ methallorum quomodo sumuntur. idem
 Digestio in methal. non debet retrogradi sed progredi. car. 69
 Materia prima hominis quæ sit. idem
 Ars extollit naturam mirifice. idem
 Natura & ars quo reducūt methallū in materiā primā. idē
 Mixtio lapidis cum methallis est forma informans. idem
 Reductio methalli in materiam primam est duplex. idem
 Quando ex methallo fit uirū amittitur genus & species. idē
 Responsio ad rationes de materia prima. idem
 Materia prima quando dicitur chaos. idem
 Materia prima multiplex est uidel. propinquissima etc. car. 70
 Quando ex spermate fit homo quæ sit illa reductio. idem
 Ordo naturæ ad methalla procreanda idem
 Qualis est ordo methallorum ad sperma, talis est ad ar. ui. idē
 Principium medium & finis. i. ar. ui. metha. & aurum. idem
 Methalla quando liquantur sunt argentum uiuum. idem
 Tempus naturæ differt à tempore artis. idem
 In imperfectis methallis quid perficiatur per lapidem. car. 71
 In eodē tempore ars perficit omnia imperfecta metalla. ibidē

Additum

T A B V L A .

Additum super questionem Boni de subalternatione scientiarum.	idem
Entia realia sunt in triplici differentia .	idem
Entia realia concernunt sibi materiam determinatam.	idem
Entia mathematica possunt esse in quacunq; materia.	idem
Entia diuina nullam concernunt sibi materiam.	car. 71
Scientiae omnes & artes a quibus manant.	idem
Natura non potest esse falsa, ergo nec ars.	idem
Naturae & artis principium quid sit.	idem
Alchimie necessaria ueritas.	idem
Alchimia cui subalternatur.	idem
Subalternans & subalternata sunt eiusdem ueritatis.	idem
Priora sunt causa ueritatis suorum posteriorum.	idem
Principium alchimie est uerq; intellectus.	idem
Alchimia non est factitia neq; mechanica.	idem
Alchimia est uerior scientia quam ipsa medicina.	idem
Materia naturae & artis quae sit.	car. 72
Materia non producit seipsum ad formam.	idem
Agens quid sit tam in natura quam in arte.	car. 73
Modus agendi est diuersus in natura & arte.	idem
Diuersae materiae non possunt subiici huic arti .	idem
Alchimia est mutatrix & sequela naturae .	idem
Forma est res diuina sine hypocrisi.	idem
De principijs metallorum in generali, et generatio ex quibus fiat.	car. 74
In generatione metallorum duplex est humiditas.	idem
Materia prima omnium metallorum quae sit.	car. 75
Materia proxima metallorum quae sit.	idem
Sulfurum quoddam liquabile & quoddam non.	idem
Causa liquefactionis in metallis.	idem

T A B V L A.

Sulfur in marcasitis quomodo sit.	idem
Materia prima propinqua proxima et uniuoca methallorum.	idem
Generatio methallorum cur sit circularis, exemplum.	c. 75
Mixtio methallorum in minera quid significet.	idem
Forma auri quomodo datur ab arte et a natura.	idem
Duabus uis natura generat aurum.	idem
Quae uia generandi aurum imitatur artem.	c. 76
Ad identitatem producendarum quid requiratur.	idem
Alchimia probatur uera, quia quoru cause sunt eadem, ipsa sunt eadem &c.	idem
An ex uegerabilibus possit fieri aurum.	idem
Vltima dispositio nature et artis qua sit.	idem
Modorum diuersitas non uariat rem.	c. 77
Exemplum in hoc de generatione sanguinis.	idem
Solutio rationis. 18. C. 19.	idem
Ari non potest sequi naturam in dispositionibus principiis ad formam.	idem
Generatio aequinocta quomodo reducitur ad uniuocam.	idem
Alchimia est uera ratione expoliationis sulfuris corrumpentis.	idem
Sulfur occultum in Mercurio est id quod dat formam auri idem	
Non omne alterans generat aurum.	c. 78
Alteratio debet precedere transmutationem contra ignaros sophistas.	idem
De principiis methallorum in speciali.	idem
Sulfur et argentum uisum sunt, sicut mouens et motu. idem	
Separatio sulfuris et argenti uisi quando et quo fiat.	c. 79
Materia agens et finis metallorum que sint.	idem
In mineris quid pro sulfure et argento uiuo reperiatur.	idem

T A B V L A .

Materia quando recipit formam.	idem
Quae terminantur termino proprio & que alieno.	idem
Secretum operationis lapidis.	car. 80
Conuersio elementorum quando & quomodo fiat.	idem
Exemplum de musto & sanguine.	idem
Quando opus remanet imperfectum & diminutum.	idem
Ex quibus habetur argentum uicium philosophorum & quid agat.	idem
Albedo cur apparet in decoctione completa.	idem
Albedinis ratio & proprietas quid sit.	car. 81
Sapor simplex quid sit.	idem
Quando argentum uiuum uincit, & quando uincitur quid fiat.	idem
Sulfur occultum in argento uiuo est cor auri.	idem
Nomina argenti uiui.	idem
Quomodo ars est sublimior natura.	idem
In natura una est decoctio, in arte uero due.	car. 82
Elementa ductibilium quae sint.	idem
Lapis philosophorum est forma auri.	idem
Plato quare posuit formas separatas.	idem
Forma per se non operatur.	idem
Compositum est nobilissima sua forma.	idem
Alchimia ratio fundamentalis.	car. 83
Ignorans radice mineralium non adhæreat arti.	idem
Ancientia medicina ex animalibus.	idem
Forme dantur secundum dispositionem materie.	idem
Ideæ Platonis quomodo impugnantur.	car. 84
Inquisitio ueritatis quomodo fieri debet.	idem
Aristoteles quando & cur negauerit alchimiam.	idem
In speculabilibus & operabilibus quomodo ueritas cognoscas	

T A B V L A.

tur.		idem
Invenis non potest esse prudens.		idem
Aristoteles quando confessus est alchimiae ueritatem.		idem
Alchimia probatur uera primo autoritate Aristotelis.	idem	
Rationes principales probantes alchimiam esse ueram. car.85		
Aurum alchimicum est purius auro naturali.		idem
Ratio prima est quia indigesta digeri possunt, ergo alchimia uera.		idem
Digestio & calor quid operantur in natura	car.86	
Digestio innatur ab extrinseco calore, exemplum in fructibus.		idem
Optesis, scatesis, molensis, & epesis quid sint.		idem
Affa sunt humidiora elixatis & quare.		idem
Digestio eadem potest fieri in diuersis organis.		idem
Idem agens, disponit ad formam & dat formam.	car.87	
Regimen artis & naturae in quo differant.		idem
Alchimia est uera ratione organi, loci & caloris.		idem
An aurum possit imperfici & retrogredi in aet.		idem
Natura non transit de uno imperfeclio ad aliud imperfeclu. idem		
Instancia de tempore digestionis.		idem
In quo differunt digestio auri & elixaris.		idem
Proportio digestionis elixiris & metallorum.		idem
Elixir solutatur metallis, ut forma materie.		idem
Obiectio de cruditate argenti uini & solutio.	car.89	
Causa imitandi naturam.		idem
Atramentorum origo, natura & materia.		idem
Calcentum, colcotar, & atramenteum idem sunt.	car.90	
Atramenta possunt arte & natura fieri, ergo & aurum.	idem	
Instantia de sulfure & arsenico.		idem
Cognita materia & modo agendi naturae, fieri imitatio.	idem	

Alchimia probatur uera ratione materie & ratione agentis.	idem
Ars non generat aurum, sed formam auri.	idem
Ordo materie, forme, compositi & operationis.	idem
Alchimia ergo est uera, quia possibilis.	car. 91
Ratio secunda alchimia est uera propter easdem causas similes.	idem
Inductio per singula genera causarum.	idem
Mixtio marcasite in natura diversificatur a mixtione metalorum.	idem
Ratio tercia.alchimia est uera ex simbolitate.	idem
Materia prima quomodo recipit dimensionem & partitio-	idem
nem.	
Proportio & mutatio metallorum cui sit similis.	idem
Elementa non ordinantur ad unum, & quare transmuten-	
tur.	car. 92
Methalla sunt magis similia quam elementa.	idem
Elementa transmutantur adiuicem ergo a fortiori me-	
thalla.	idem
Elementorum & methallorum mutatio quo differant.	idem
Alchimie laudes & de intellectu & intelligentia.	idem
Ratio quarta.alchimia est uera ratione medijs motus.	idem
Aliquid ex aliquo fit duobus modis.	car. 93
Ratio quinta.alchimia est uera ex potentia ordinaria ad for-	
mam.	idem
Oculo capitula ad sciendum summe necessaria.	car. 94
Capitulum primum ex qua materia fit lapis.	idem
Diversitas methallorum unde oriatur	idem
Sulfuris colores multi argen. u. siui unus tantum.	idem
Albedo quid sit, Adherentia per quid fiat.	car. 95

T A B V L A.

sulfur fixum & non fixum quid agant.	idem
Realgaris origo & secretum ex eo eliciendum.	idem
Argenti nini operatio in fusione mettallorum.	car. 96
Argenti imperfectio & sulfur quibus commisceatur.	idem
Argentum uiuum quibus adhaereat & propter quid.	idem
Arena cur ferrum ferrum in ferre.	idem
Laus argenti nini & sulfuris uituperium.	Idem
Lapis philosophorum ex quo elicetur.	car. 97
Identitas & similitudo argenti nini ad mettalla.	idem
Mercurius est radix omnis rei.	idem
An sulfur sit pars materialis auri, & lapidis philosophorum.	car. 98
Lapidis color & auri tinctura à quo datur.	idem
Sulfur argenti nini est album actiu & rubeum potentia. idē Sulfur uulgi non ingreditur argen. nī. coagulato sicut nec duro.	car. 99
Lapis est ex argento uiuo & suo sulphure intrinseco.	idem
Actio eadem non potest esse à rebus in substantia diversis. idē Alchimie tota intentio.	idem
Generans non potest esse pars materialis generati.	idem
Capitulum secundum. an sulfur solum sit materia lapidis.	
Salomonis, aliorum philosophorum dicta de sulfure. car. 100	
Sulfur argenti nini non potest scipsum ducere in actu.	idem
Argentum uiuum quando dicatur & fiat sulphur sapiens.	idem
In parvo quanto potest multum esse de actione, uirtute & forma.	idem
Sulphur argenti nini quante sit uirtus & actionis. car. 101	
Sulphur hoc diuinum & quod habeat nomina.	idem
Ex duobus sulfuribus fit hoc tertium sulphur.	idem

- Aqua nixa & oleum sulphuris quid sit. car. 102
 Aurum an sit totum materialiter ex sulfure. idem
 Naturae instrumentū quid, Planeta & metalla cur septē. idē
 Mercurius principium & finis metallorum, sed sulfur non
 est in numero.m. idem
 Male impugnātur antiqui de cognitiōe cause mate. car. 103
 Ignorata materia ignorantur aliae cause necessario. idem
 Omnia alia à materia quare dicta sunt accidentia. idem
 Forma etiam quando & quomodo dicatur accidentis. idem
 Materia quomodo est magis substātia quam forma que causa
 est est essendi. idem
 Prima cognitio rerum à quo incipiat. idem
 Cap. tertiu. De elemētis lapidis philosophorū & aurī. car. 104
 Diversitas operantium in hac arte. idem
 Forma extrahitur de potentia materiae propinqua. idem
 Forma est uniuoca suae materie. idem
 Inuestigatio heritatis & recta operatio à quibus sumantur. idem
 Fatauitas illorum qui operantur ex auditu aliorum. car. 105
 Operans cognoscat causas, quia essendi & cognoscendi radice
 sunt principia. idem
 Inuestigatio operationis quomodo fiat. idem
 Elementa duo inclusa & duo sunt incidentia. idem
 Forma ignis non appetet in se. idem
 Corruptio & conseruatio mixti ex quibus pendeat. idem
 Elementa secundum alchimicos que sint? car. 106
 Omnia ex aqua fieri quo. Et exemplum in cera liquefa. idē
 Elementa separata nil erit profundit. idem
 Aqua & terra iunctis omnia iunguntur. idem
 Artifex noscat sua simplicia elementa, & quare, & exempla

T A B U L A .

- plum. idem
 Conuertere elementa quid sit, & cur cum terra perpetua-
 tur. car. 107.
- Aurum, cœlum, & lapis cur non corruptantur. idem
 Loci laudes, & quare lapis perpetuat in igne. idem
 Cœlū cur sit incorruptibile, & proportio ignis ad cœlū. idem
 Natura neq; scit neq; potest perpetuare elementa. idem
 Voluntas quomodo ingreditur in hoc opere. car. 108.
- Vnum tantum est elementum in substantia. idem
 Elementa ex quo exirent, & quintum elementum quid sit. idem
 Duo elementa huius artis que sint, adserre. idem
 Capitulum quartum. De fermento & cōditionibus, & quo-
 tuplex dicatur. idem
- Comparatio fermenti ad pastā, & quo pasta alteret. car. 109.
- Lapis d quo recipiat virtutem alterandi. idem
- Diversitas inter pastam & fermentum. idem
- Ex quo fit aurum ex eo fit fermentum. idem
- Argentum nixum fermentatiū omnia alia fermentat. car. 110
- Fermentum non conuertit methalla in scipsum, ut pasta &
 quomodo. idem
- Vltima perfectio methallorum est pondus & extensio. idem
- Fermentum secundo modo quid, & quare dicatur. idem
- Fermentum ex quibus, quando & quo cōponitur. car. 111
- Vno anima & corporis quando, quomodo et cum quo cor-
 pore fiat. idem
- Lapis est ex corpore anima & spiritu, que idem sunt. idem
- Plato prophetavit diem iudicii ex coniunctione lapidis. idem
- Corpus quomodo dicatur forma & anima, materia. idem
- Dic̄tum Anaxagorae de Sole & Mercurio. car. 112.
- Lapis rubens hermetis est aurum. idem

Secrētum

T A B V L A.

<i>Secretum Morieni de Sole & Luna & auro albo.</i>	<i>idem</i>
<i>Deceptio Geberis de natura Solis.</i>	<i>idem</i>
<i>Sol occultatus in Luna, gradus magisterij & decoctiones quid.</i>	<i>car. 113</i>
<i>Dissimilitudo auri, fermenti & pastæ.</i>	<i>idem</i>
<i>Corpus, anima, & spiritus quid sint.</i>	<i>idem</i>
<i>In tempore generationis & partus quid fiat.</i>	<i>car. 114</i>
<i>Corpus, spiritum, & animam, aliter considerat naturalis & aliter alchimista.</i>	<i>idem</i>
<i>Plato & Rhasis de infinitate fermenti & sua cognitiōb. idē Primus gradus operis & secundus quando terminantur, & quid sint.</i>	<i>car. 115</i>
<i>Geberis dictum de fermento & Platonis documentum.</i>	<i>idem</i>
<i>Fluxus rerum secundum Eraclitum quid sit.</i>	<i>idem</i>
<i>Omnia habent terminum sue decoctionis, exemplum in pane & sapone.</i>	<i>idem</i>
<i>Signum perpendendum omnino ab artifice.</i>	<i>idem</i>
<i>In fine perfectæ decoctionis generatur materia nuda & sim- plex.</i>	<i>car. 116</i>
<i>Ignis, operis, & operatoris laus & uituperiū & quides.</i>	<i>idē</i>
<i>ignis absentia & præsentia qua fiant.</i>	<i>idem</i>
<i>Vegetabilitas in alchimia quid sit, & alchimia instrumenta- lis qua sit.</i>	<i>idem</i>
<i>Methalla quare & quomodo nutrientur.</i>	<i>car. 117</i>
<i>Materiae nuda & simplicis declaratio secundū philosophū.</i>	<i>idē</i>
<i>Exemplū Aristotelii de triplici anima, & quod natura generet materiam nudam.</i>	<i>idem</i>
<i>Caloris operatio non terminatur ad unum finem.</i>	<i>idem</i>
<i>Calor clementalis & coelestis quid & ubi sint.</i>	<i>idem</i>
<i>Sol & homo generant hominem quomodo intelligatur.</i>	<i>idē</i>

T A B U L A .

- Mensuratio caloris quotuplex sit. idem
 Ignis actio est infinita sed mensuratur ab anima. idem
 Potentia rationalis & irrationalis quomodo terminant actus
 suos. car. 118
- Homo quomodo est mensura omnium rerum. idem
 Finis naturae & artis, & quomodo natura & voluntate re-
 gitur opus. idem
- Capitulum quintum. De ueneno & theriaca lapidis quid, &
 quotuplex sit. idem
- Venenum improprie, proprie & propriissime quid. idem
 Lepra metallorum & argenti que sit et aurum exemplum. car. 119
- Allegoria Namēc de ueneno lapidis proprie dicto. idem
 Quando fit coniunctio animae cum suo corpore et de ortu ani-
 ma secundum Platonem. car. 120
- Corpus cur dicatur theriaca anime & cur uenenum. idem
 Identitas, trinitas & uaticinia lapidis & artis. idem
 Infidelis fieri fidelis in trinitate per hanc artem. idem
 De ueneno & theriaca lapidis propriissime dictis. car. 121
- Venenum & theriaca cur dicantur. exemplum de morte &
 resurrectione. idem
- Venenum & tyriaca est cor & flos aurum, sine quo alchimia
 non perficitur. idem
- Cap. sextū. Cur dicatur coagulum, cur mas & foemina. idem
 Coagulum, fermentum, corpus & uenenum idem sunt. car. 122
- Quomodo fit coagulum in lacte ita in lapide. idem
 Mercurius sublimatus & calcinatus quid sit. idem
 Coagulum est clavis totius operis & de aqua currente. idem
 Quando lapis dicitur foemina, quando mas, & quando co-
 positum. idem
- Foeminam super matrem ascendere quid sit. car. 123

T A B U L A T.

- In seminibus & lapide est uis hermafrodita maris & foeminae. idem
 Radius & umbra, senex & puer, quid & cur dicatur. idem
 Aegyptus & Persia & mulier pregnans quid sine. idem
 Capitulum septimum. De similitudinibus & comparationibus
 lapidis. car. 124
- Principia in generatione factus sunt duo. idem
 Agens quando separatur a materia. idem
 Sperma non est pars generati sed motor & forma. idem
 Exemplum in generatione animalis & feminum. car. 125
 Germen est sicut cor separatum a suo semine. idem
 Sulphur extrinsecum generat cor in argento uiu. idem
 Contactus agentis quo detur continuari in passo. car. 126
 Sulphur extrinsecum separatur genit intrinseco. idem
 Genera maris & foeminae unde fiant. idem
 Si mas, aut foemina uicerit quo assimilant sibi passum. idem
 Aurum est mas, arg. uiuum foemina et mas occasionatus. idem
 Exemplum in albo & rubeo ovi, quid intelligatur. idem
 Sulfur uiuetum & uiuens & temperantia caloris quid
 agant. car. 127
- Sperma non est id quod agit, sed anima existens in eo. idem
 Instrumenta non agunt nisi per motum & quomodo ipsa mo-
 uentur ab anima. idem
 Sulphur non est agens, sed instrumentum caloris ageris. idem
 Agens extrinsecum principale quid & quomodo agat. c. 128
 Argentum uiuum uulgi assimilatur ovis uenti. idem
 Ex sulphure solo neq; ex solo argento uiu fit lapis phœnici. idem
 Ex albo ovi fit generatio pulli, & ex uitello fit nutritio. idem
 In quibus non est motus localis generatio quomodo fiat. idem
 Ex iisdem generantur, nutrimentur & perficiantur, idem

T A B U L A .

- Ex arg. u. generatur, nutritur & perficitur utrumque aurum
scilicet naturale & alchimicum. car. 129
- Alchimia est uera ratione eiusdem generationis. idem
- Auctoris intentio, & exemplum in lacte, butyro, caseo &
ferro. idem
- Inanimatorum ad animata non est totalis similitudo. idem
- Doctrina pulchra quo aurum non generatur ex auro. idem
- Laus alchimice. idem
- Ca. 8. si ex aere & ferro possit fieri aurum. car. 130
- Affa incrudari non possunt, ergo nec perfici. idem
- Sulphur duplex in omni metallo, praterquam in auro. idem
- Sulphur extrinsecum deletur, intrinsecum uero non. idem
- Ar. u. cris & ferri potest perfici sicut aliorum. car. 131
- Bonitas sulphuris in quo consistat. idem
- Coagulum coagulat partes sibi similes. idem
- An arg. u. possit sicut & lac coagulari a dissimilibus,
quia lac coagulatur ab sua acerba & similibus acerbis, ergo
& arg. id. poterit a sibi dissimilibus coagulari, ut pura ab her-
bis &c. solutionem quare.
- Epistola Boni de materia lapidis. car. 132
- Auripigmenti natura & quomodo fit realgar. idem
- Quomodo ipsa natura compassa sit artii. car. 133
- Profundissimum philosophorum ingenium. idem
- In auripigmento sunt tria principia nature. idem
- Natura illa tertia que, & ubi sit. car. 134
- Natura non uitius sulphur purum, neq; arg. u. purum. idem
- Marcasita non est illa natura media. car. 135
- Marcasita contrariatur naturae arsenici. idem
- Quomodo eadem materia diuersimode informatur. idem
- Rectum quomodo discernitur. idem

Tabula

T A B V L A

Tabula in Rosario Arnaldi de Villa noua.

Quomodo ar. ui. in sulphur conuertatur.	car. 137
Mercurij metallorum quomodo differant.	car. 138
Omni argento est sulphur album, & omni auro sulphur rubeum.	car. 139
Radij tingentes quibus insint.	idem
Quod unicus sit lapis philosophorum.	idem
Ex quibus extrahitur & quod sine Sole & Luna nullus mer- tingit.	car. 140
sulphuris albi & rubei archanum & quomodo pater est Sol & Luna mater.	idem
Lapis ex sola metallorum materia perfici non potest. car. 141	
Primum opus lapidis, quod est soluere lapidem in suū mer. idē Sublimatio luminarium & extrema lapidis.	idem
Verum & primum operis principium.	car. 142
De inuestigatione perfecta lapidis & quo mer. depuratur. idē Primus error est festinatia.	car. 143
Lapis inhumatur, ut digeratur melius.	car. 144
Signa perfectæ solutionis. & primi reg. recapitulatio.	idem
De secundo regimine, abluere quid sit & actio ignis.	c. 145
Divisio lapidis per quatuor elementa & divisio ista quomodo fiat.	idem
De ablutione aquæ, & aeris quomodo fiant	car. 146
Oleum ex omni re quomodo extrahitur.	idem
Operationes & signa aeris distillantis.	idem
Differentia & operationes aquæ & olei seu animæ.	car. 147
De ablutione ignis & terræ & de cā ablutionis eorum.	idem
De tertio regimine quod est reducere.	car. 148

T A B U L A .

Expositio tertij regiminis Arnaldi.	idem
De modo reducendi aquam super terram.	car. 149
Doctrina imbibitionum & pondera.	idem
Recapitulatio tertij regiminis & bene nota totum.	idem
De quarto regi. q̄ est fixare seu fermentare cū fixo.	car. 150
Confusio sulphurum & fermentorum quando fiat.	idem
De mixtione fermenti & sulphuris quomodo fiat.	car. 151
Vtilitates sequentes ex divisione elementorum.	idem
Quia uia augetur lapis & projectile.	car. 152
De seruanda quantitate elementorum.	idem
De correctione elementorum & de fusione medicinae.	idem
De ponderibus scrundis in fixione elementorum	car. 153
De fixione & elixiris compositione ad album.	car. 154
De reductione aeris super elixir ad album.	car. 155
De inceratione elixiris albi.	idem
De compositione elixiris rubet.	car. 156
Aurum alchimicum excedit aurum naturæ.	idem
De multiplicazione medicinayum.	car. 157
Elixiris solutio & sublimatio & secretum artis quid sint. idē	
Projectile quomodo fieri debeat.	car. 158
Vltimum caput de recapitulatione totius operis.	idem
Epistola Rhaymundi Lulli, quæ dicitur accuratoria.	car. 160
Accuratio mineralis lapidis quomodo fiat.	car. 161
Lapis vegetabilis quomodo fiat.	car. 162
Lapis mixtus ex vegetabili & minerali.	car. 163
Methodus Lacinij super epistolam Rhaymundi Lulli.	car. 165
Tabula ex collectaneis Rhasis.	car. 167
In uaporem transfire est necesse naturalia cincta.	idem

T A B V L A .

Tota ars in solutione & coagulatione consistit .	idem
Atramentum quid & quotuplex sit.	idem
Atramenti præparatio & operatio.	idem
Altumen quid & quotuplex sit	car. 168
Aluminis præparatio & operatio.	idem
Sal quid & quotuplex sit & eius præparatio & operatio . idē De sale armoniaco & eius præparatione et operatione . car. 169	
De spiritibus mineralibus & de arsenico & sua præparatio- ne.	car. 170
De sulphure & sua præparatione.	car. 171
De argento viuo & sua præparatione.	car. 172
De auro & sua natura	car. 174
De argento & sua compositione atque purgatione.	car. 175
Documentum de aere & alijs imperfectis.	car. 176
Experimenta argenti duo ex Rhasi	car. 177
De natura æris & sua præparatione.	car. 178
De natura plumbi & sua præparatione	car. 179
De stagno & sua purgatione , & de ferro .	idem

Tabula ex collectaneis Alberti Magni , Dini
Thome & aliorum . &c.

Doctrina Alberti de spiritibus & natura eorum .	car. 181
De eorum præparatione in communi .	idem
De purgationibus spirituum in particulari .	idem
De natura , essētia et præparatiōe atq; fixiōe sulfuris . car. 182	
De quiditate & præparatione argenti viisi .	car. 183
De natura purgatione , & præparatiōe arsenici .	car. 185
De medicina sulphuris supra Mercuriū , Iohē & Venerē . idē De operatione eius super Iohem .	
	car. 186

T A B V L A .

Quomodo hæc medicina operatur super Venerem.	car. 187
De vegetabilibus et animalibus secundū diuinū Thomām.	188
Excusatio quadam propter eos, qui nimium sapient.	car. 190
De capillis & ovis & eorum operatione.	idem
De inceratione, sublimatione, & assatione.	car. 192
De calcinatione & dissolutione.	car. 193
De distillatione & inhumatione.	idem
Precepta Alberti magni.	car. 194
Questio curiosa Michaelis Scoti.	car. 195
Ratio seu vires terminaria ex quo conuenientius elicetur. idem	
Opiniones de materia prima Solis & Luna.	car. 196
Ratio seminaria quomodo nutriatur.	idem
Aptitudo formæ, remanet in composito corrupto.	idem
Causa cur oportet aurū in naturā vaporis conuerſi.	idem
De reductione & modo reducendi aurum in materiam pris-	
mam.	car. 197
Extractio quatuor elemētorū quid sit secundū hermetē.	car. 198
Quare consuersio corporis in spiritum uocetur terra, lapis	
& sal.	idem
Secretum eliciendum, sed non grossō capiti atq; ignaro.	idem
Virtus illa quomodo seminatur & in quo loco.	car. 199
Lapis quare dicatur mineralis, vegetabilis & animalis.	idem
Signa infallibilia completi elixeris.	car. 200
Signa tam intrinſica quam extrinſica lapidis.	car. 201
Natura aurī quam celerrima fit in sua operatione.	idem
Causæ multæ quare aurum ipsum cor confortat.	idem

F I N I S .

ERRATA CORRIGE.

Carta nona, cūus. lege aliius. carta. 17. decimi methe. 4
ibidem quando l. quin. c. 21. que l. quia. ibidē Aut. l. autem
c. 27. nullius l. nullus. ibidem uolantes l. uolentes. ea. 30. in-
gens l. ingenij. car. 32. siue l. sine. c. 36. robore l. rubore. car.
37. et l. d. ibidem pariere l. periere. ibidem, receptorie l. de
ceptorie. car. 38. nil l. uel. car. 41. fortissima l. fortuna. car. 49
in l. ei. car. 55. uolantū l. uolentium. car. 59. quare l. quomo-
do. car. 62. ouis l. ouī. car. 65. omne l. esse. ibidem prius l. pri-
mus. car. 66. rīga. 13. forma , superfluum est. car. 73. effica-
cis l. effectibus. car. 75. metallorū l. elementorū. car. 78. toto l.
totum. car. 80. quod l. quid. car. 81. adeo l. duo. car. 83. olim
lotum. ibidem, operis l. operans. car. 95. a l. aut. ibidem, uel
l. nil. car. 98. Nisi l. Mercurius. car. 101. calorem l. colore.
car. 110. non l. nam. car. 111. intellectu l. intellectui. ibidē, fer-
mentū l. fermentari. car. 112. sis l. sit. ibidem, uel l. nil. car. 113
circa l. esse. car. 114. seruauerunt l. seruauerit. car. 115. per-
mitetur l. permittetur. ibidem, sic l. sicut. ibidem , propter l.
propterea. car. 120. ponitur l. patitur. car. 121. non l. nam.
car. 124. Mercurius l. menstruum. ibidem, stannum l. scannū
car. 128. perfecti l. perfici ibidem, ideo l. non. car. 136. uero l.
ucre. car. 138. oratione l. ordine. car. 161. que l. qui. ibidē, ap-
portare l. apportari ibidē, trasmutationem l. transmutationum .
ibidem, transuissim l. transmissem. car. 165. generatiua et
nutritiua l. generatiuus et nutritiuus. In dialogo ca. 2. rīga.
3. laborem l. laborum.

*. **. ***. ABCDEFGHIJKLMNOP
Q RSTVXVZ. AA BB CC DD.

Omnes quaterniones, prater * * * duernionem,
� DD quincernionem.

VENETIIS, APVD ALDI FILIOS.
M. D. XXXVI.

